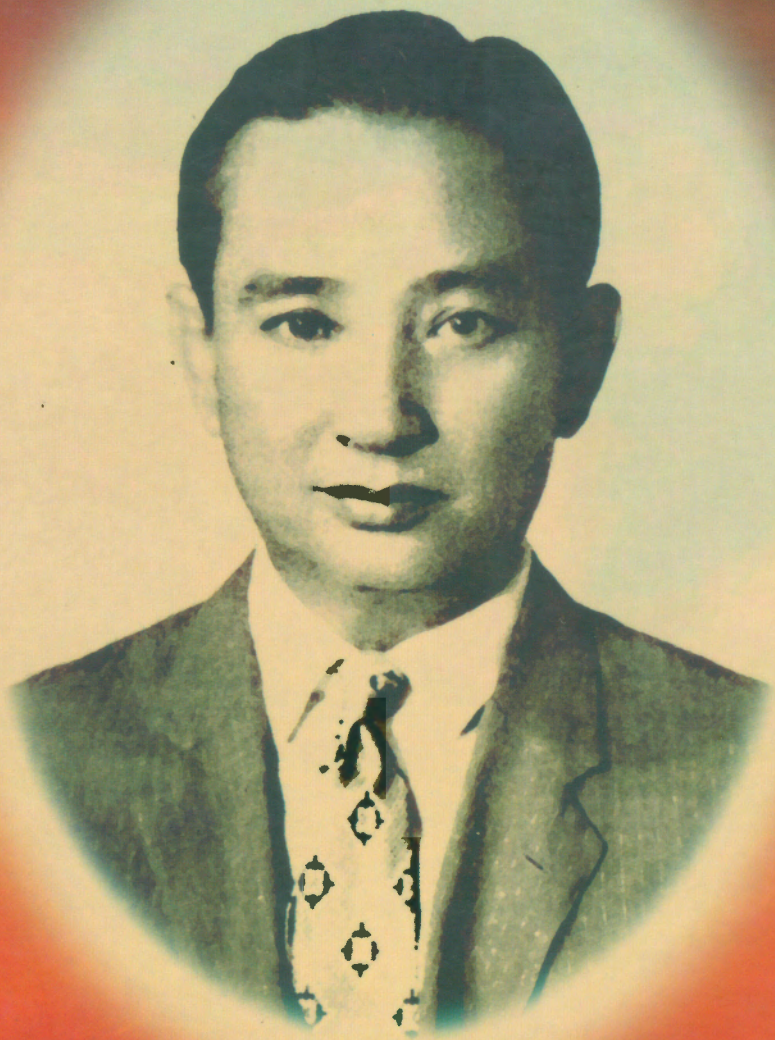

อนุสรณ์การพระราชทานเพลิงศพ

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง)

ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๑

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๒

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ชาตะ ๑๐ กรกฎาคม ๒๔๕๕

มรณะ ๔ กันยายน ๒๕๔๒

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง(นักแต่งเพลง) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ กราบบังคมลาถึงแก่กรรมด้วยภาวะปอดอักเสบด้วยอาการสงบ เมื่อวันเสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า-โปรดกระหม่อมพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการพระราชทานเพลิงศพแก่ผู้วายชนม์ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร ในวันศุกร์ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๒

พระมหากรุณาธิคุณนับเอนกประการที่พระราชทานในการนี้นำมาซึ่งความปีติโสมนัสและเป็นเกียรติยศสูงสุดอย่างหาที่เปรียบมิได้ หากนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง สามารถหยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดแล้วก็คงจะปีติโสมนัสด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้าและทายาททั้งหลายของนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง มีความซาบซึ้งและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานในการครั้งนี้ เป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสถวายบังคมมาแทบเบื้องพระบรมบาทยุคลด้วยความจงรักภักดีพ้นจะประมาณ และจักได้เทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมเพื่อเป็นสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลแก่วงศ์สกุลสืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

นางลัดดา ศิลปบรรเลง
นายกุลธร - นางยาหยีศรีเฉลิม ศิลปบรรเลง
พลเอก โชคชัย - นางวัลย์ลดา หงส์ทอง

ที่

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ความทราบฝ่าละอองพระบาทว่า นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) ประจำปี ๒๕๔๑ กราบบังคมลาถึงแก่กรรมด้วยภาวะปอดอักเสบด้วยอาการสงบ เมื่อวันเสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ผู้แทนพระองค์อัญเชิญพวงมาลาพระราชทานหน้าศพผู้วายชนม์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๒ ณ ศาลากวีนิรมิต วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร และในโอกาสสุดท้ายที่จะขอรับพระราชทานเพลิงศพ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินในการพระราชทานเพลิงศพในวันศุกร์ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๒ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

พระมหากรุณาธิคุณนับเอนกประการที่พระราชทานในการนี้นำมาซึ่งความปีติโสมนัสและเป็นเกียรติยศสูงสุดอย่างหาที่เปรียบมิได้ หากนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง สามารถหยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดแล้วก็คงจะปีติโสมนัสสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้าและทายาททั้งหลายของนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง มีความซาบซึ้งและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานในการครั้งนี้ เป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอพระราชทานพระราชวโรกาสถวายบังคมมาแทบเบื้องพระบาทด้วยความจงรักภักดี และจักได้เทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมเป็นสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลแก่วงศ์สกุลสืบไป

ควรมิควรประการใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

นางลัดดา ศิลปบรรเลง
นายกุลธร - นางยาหยีศรีเฉลิม ศิลปบรรเลง
พลเอก โชคชัย - นางวัลย์ลดา หงส์ทอง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๒๙๗๘๐

สำนักพระราชวัง

9 กันยายน 2542

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้า ฯ ให้ นายติรวัฒน์ สุจริตกุล เชิญพวงมาลาไปวางที่หน้าหีบศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ณ ศาลากวีนิรมิต วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

วันพฤหัสบดีที่ 9 กันยายน 2542 เวลา 19.00 น.

ประณมรัตน์/พิมพ์/ ๔๙ /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ข.)

หมายรับสั่งที่ ๒๓๘๖

สำนักพระราชวัง

๒๕ พฤศจิกายน 2542

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการพระราชทานเพลิงศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

วันพฤหัสบดีที่ 16 ธันวาคม 2542 เวลา 15.00 น. เชิญหีบศพออกตั้งบำเพ็ญพระราชกุศล ณ ศาลากวีนรมิต วัดเทพศิรินทราวาส

เวลา 19.30 น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

วันศุกร์ที่ 17 ธันวาคม 2542 เวลา 10.00 น. บำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทานในการออกเมรุ พระสงฆ์ 10 รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ 1 แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน

เวลา 15.00 น. พระสงฆ์ 10 รูปบังสุกุล เชิญหีบศพเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา 17.30 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ

วันเสาร์ที่ 18 ธันวาคม 2542 เวลา 07.00 น. พระราชทานผ้าไตร และภัตตาหารสามหาบในการเก็บอัฐิ.

ประณมรัตน์/พิมพ์/ ๔๘๔ /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๒๓๒๒๒

สำนักพระราชวัง

25 พฤศจิกายน 2542

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน
ไปในการพระราชทานเพลิงศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
(นักแต่งเพลง) ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร
วันศุกร์ที่ 17 ธันวาคม 2542 เวลา 17.30 น.
แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประณมรัตน์/พิมพ์/ ๔๙๖ /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

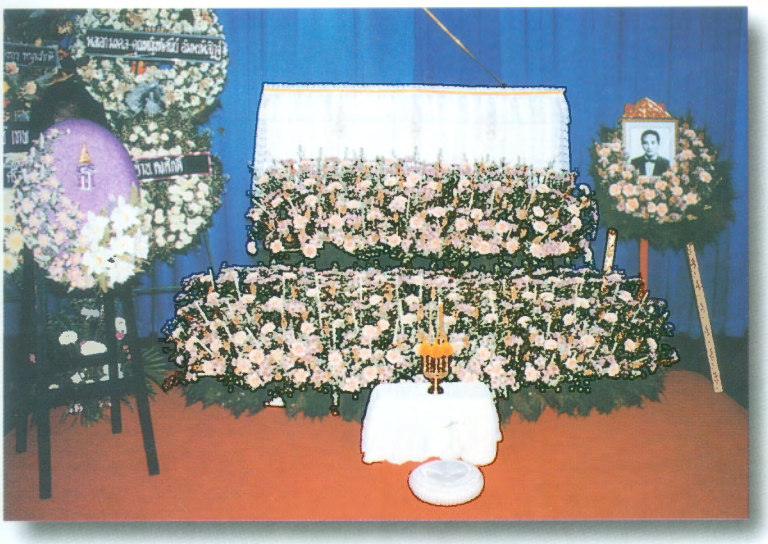
ผู้รับรับสั่ง

พลเอกมงคล อัมพรพิศิษฐ์
ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
รดน้ำหลวงอาบศพพระราชทาน

อาจารย์ลัดดา ศิลปบรรเลง
ภริยาพร้อมบุตร-ธิดา
รดน้ำศพอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

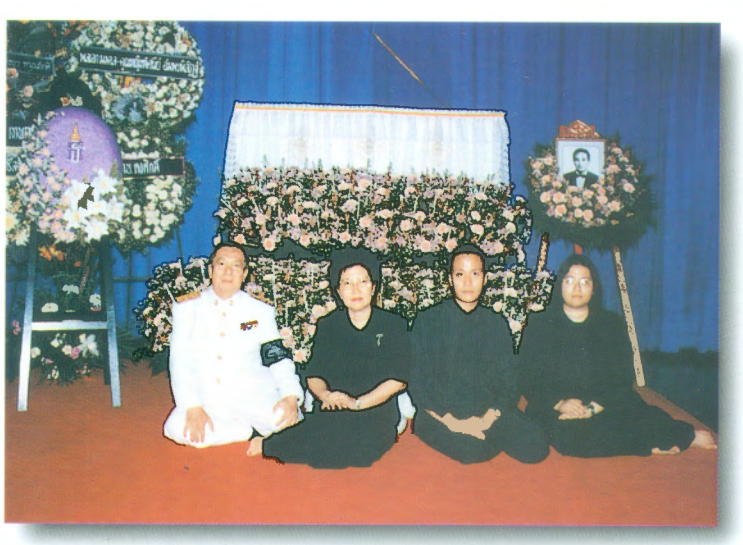
ตั้งบำเพ็ญกุศล ณ ศาลากวีนิรมิต
วัดเทพศิรินทราวาส

(จากซ้าย)
อาจารย์ลัดดา ศิลปบรรเลง,
นางมหาเทพกษัตรสมุท
(บรรเลง ศิลปบรรเลง) พี่สาว,
คุณนพคุณ ศิลปบรรเลง และ
คุณสนั่น ศิลปบรรเลง น้องชาย

ท่านเจ้าคุณญาณวโรดม
รองเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส
กรุณาร่วมงานสวดพระอภิธรรม

ครอบครัวบุตรชาย :
รศ.ดร.กุลธร -
รศ.ทพ.ญ.ยาหยีศรีเฉลิม -
ยศธร - อรปรียา ศิลปบรรเลง

ครอบครัวบุตรี : สิทธิโชค -
พลเอกโชคชัย - คุณวัลย์ลดา -
สุชญา หงส์ทอง

ครอบครัวนางมหาเทพกษัตรสมุท
(บรรเลง ศิลปบรรเลง)
พี่สาวอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ศิษย์คณะผกาวลี

อาจารย์ลัดดา ศิลปบรรเลง กับ
ศิษย์เอกของ
อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
(คุณภาธร ศรีกรานนท์ และ
คุณอัปสร กูรมะโรหิต)

ครอบครัวของ
อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

เพื่อนๆ หลานสาว (อรปรียา)
มาร่วมงานสวดพระอภิธรรม

เพื่อนๆ หลานสาว (อรปรียา)
มาร่วมงานสวดพระอภิธรรม

เพื่อน ๆ หลานชาย (สิทธิโชค)
มาร่วมงานสวดพระอภิธรรม

เพื่อน ๆ หลานชาย (ยศธร)
มาร่วมงานสวดพระอภิธรรม

สวดพระอภิธรรม ๕-๑๑ กันยายน ๒๕๔๒

ประวัติชีวิตและผลงาน

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ศิลปินแห่งชาติ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๑

สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง)

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๔๕๕ ที่บ้านหน้าวังบูรพาภิรมย์ (ริมคลองโอ่งอ่าง) กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรคนที่ ๖ ของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จางวางมหาดเล็กในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช และ นางโชติ (หุราพันธุ์) ประดิษฐ์ไพเราะ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๗ คน คือ

๑. เด็กหญิงสร้อยไข่มุกด์ ศิลปบรรเลง (ถึงแก่กรรม)

๒. เด็กหญิงศุกร์ดารา ศิลปบรรเลง (ถึงแก่กรรม)

๓. คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง (ถึงแก่กรรม) สมรสกับ นายประสงค์ ไชยพรรค (ถึงแก่กรรม)

๔. นางมหาเทพกษัตรสมุท (บรรเลง สาคริก) สมรสกับ พระมหาเทพกษัตรสมุท (เนื่อง สาคริก)

๕. เด็กชายศิลปสราวุธ ศิลปบรรเลง (ถึงแก่กรรม)

๖. นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

๗. นางชัชวาลย์ จันทร์เรือง (ถึงแก่กรรม) สมรสกับ นายกุมุท จันทร์เรือง

และมีพี่น้องร่วมบิดา กับ นางฟู (หุราพันธุ์) ศิลปบรรเลง (มีศักดิ์เป็นน้า) ๔ คน คือ

๑. นางเร่งงานรัดรุด (ภัลลิกา รุทรวณิช ศิลปบรรเลง) (ถึงแก่กรรม) สมรสกับ จ่าเร่งงานรัดรุด

๒. นายขวัญชัย ศิลปบรรเลง (ถึงแก่กรรม) สมรสกับ นางสาววิมล จำมาลี

๓. น.อ.สมชาย ศิลปบรรเลง ร.น. สมรสกับ ภ.ญ.ฉวีวรรณ เปรุนาวิน

๔. นายสนั่น ศิลปบรรเลง สมรสกับ นางสาวนพคุณ ลาภเอนก

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง สมรสกับ นางสาวลัดดา สารตายน มีบุตรชาย ๑ คน หญิง ๑ คน คือ

๑. รศ.ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง สมรสกับ รศ.ทพ.ญ.ยาหยีศรีเฉลิม บุนนาค

มีหลานปู่ ๒ คน คือ

นางสาวอรปรียา ศิลปบรรเลง และ นายยศธร ศิลปบรรเลง

๒. นางสาววัลย์ลดา ศิลปบรรเลง สมรสกับ พลเอกโชคชัย หงส์ทอง

มีหลานตา ๒ คน คือ

นายสิทธิโชค หงส์ทอง และ นางสาวสุชญา หงส์ทอง

การศึกษา

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศึกษาชั้นมัธยมที่โรงเรียนเทพศิรินทร์จนถึงชั้นมัธยมปีที่ ๒ แล้วได้ย้ายไปเรียนต่อชั้นมัธยมปีที่ ๓ โรงเรียนศิริจักรเพชร นอกวังบูรพาภิรมย์ จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ และเรียนต่อจนจบชั้นมัธยมปีที่ ๘ ที่กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบัน) พร้อมกันนั้นก็ได้ศึกษาเพลงไทยและเล่นเครื่องดนตรีไทยทุกชนิดจากบิดา จนมีความเชี่ยวชาญมาตามลำดับ

นอกจากศึกษาดนตรีไทยจนชำนาญแล้ว นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ยังมีความสนใจทางดนตรีสากลมากเป็นพิเศษอีกด้วย บิดาเห็นว่าบุตรชายมีความรู้ ความสามารถด้านดนตรีไทยดีอยู่แล้ว จึงสนับสนุนให้เข้าเรียนดนตรีสากลในตอนกลางคืนที่โรงเรียนวิทยาสากลซึ่งตั้งอยู่ที่สะพานมอญ

โรงเรียนดนตรีวิทยาสากลเป็นโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนแห่งแรกของประเทศไทย อำนวยการสอนโดยพระเจนดุริยางค์ ณ ที่นี้ นายประสิทธิ์ ได้เรียนรู้ถึงทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น จากนั้นได้ไปเรียนการบรรเลงเปียโนกับครูนารถ ถาวรบุตร

พ.ศ.๒๔๗๗ นายประสิทธิ์ ได้ติดตามคณะนาฏศิลป์ดนตรีของโรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร ไปแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมที่ประเทศญี่ปุ่น ในการเดินทางไปครั้งนั้น นายประสิทธิ์ ได้เข้าศึกษาวิชาดนตรีสากลที่อิมพีเรียล อคาเดมี ออฟ มิวสิค มหาวิทยาลัย เกได (Gei-Dai) ณ กรุงโตเกียวเป็นเวลา ๔ ปี โดยเลือกเรียนวิชาเอกทางด้านดนตรีสาขาการประพันธ์เพลงและการอำนวยเพลงซึ่งนับเป็นคนไทยคนแรกที่สำเร็จได้ปริญญาตรีทางด้านประพันธ์ดนตรี (Music Composition) จากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และได้เป็นศิษย์เอกของอาจารย์ชาวเยอรมัน คือ ดร.เคลาส์ ปริงส์ฮาร์ม (Dr.Klaus Pringsheim) ผู้เป็นศิษย์ของคีตกวีเอกของโลกถึง ๒ ท่าน คือ กุสสต๊าฟ มาร์เลอร์ (Gustav Mahler) และ ริชาร์ด เสตร๊าส์ (Richard Strauss)

การทำงาน

พ.ศ.๒๔๘๑ หลังจบการศึกษาด้านการประพันธ์ และอำนวยเพลงแล้ว นายประสิทธิ์ได้เข้ารับราชการที่กองดุริยางค์สากล กรมศิลปากร ซึ่งในช่วงที่รับราชการได้เกิดสงครามเอเชียบูรพาขึ้น กองทัพบกได้เชิญนายประสิทธิ์ ไปประจำอยู่กองทัพไทย โดยทำหน้าที่เป็นล่ามภาษาญี่ปุ่นเป็นเวลา ๔ ปี

ภายหลังสงครามสงบ นายประสิทธิ์ได้ลาออกจากราชการที่กรมศิลปากรเป็นครูพิเศษสอนดนตรีที่โรงเรียนการเรือนพระนคร (ปัจจุบันคือ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต) โรงเรียนพาณิชย์วิทยาลัย และผู้ที่มีความสนใจเป็นการส่วนตัว

ช่วงหลังสงครามยังไม่มีภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามาฉาย คนไทยในยุคนั้นนิยมดูละคร นายประสิทธิ์ได้รวมทุนกับญาติพี่น้องตั้งละคร "คณะศิษย์เก่าศิลปากร" แสดงเรื่อง **"ผกาวลี"** ที่โรงละครเก่า กรมศิลปากร เป็นเรื่องแรก ละครเรื่องนี้เป็นที่นิยมมากจนต้องแสดงอีกเป็นครั้งที่ ๒ และในการแสดงครั้งหลังนี้ได้มีโอกาสแสดงถวายหน้าพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ และ สมเด็จเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดชฯ ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นพระอนุชาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ หลังจากทอด

พระเนตรละครแล้ว ทั้งสองพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เข้าเฝ้าฯ เป็นการส่วนพระองค์ทรงซักถามเกี่ยวกับเพลงที่บรรเลงในการแสดงละครเรื่อง "ผกาวลี" ด้วยความสนพระทัย ต่อมาในภายหลังละครเวทีซบเซาลง ละครคณะผกาวลี จึงหยุดกิจการ แต่นายประสิทธิ์ยังคงสร้างสรรค์ผลงานเพลงอยู่อย่างสม่ำเสมอ และยังสอนดนตรีแก่ผู้สนใจเรียนที่บ้าน อาทิ คุณเกษม สุวงศ์, รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ วราวุธ สุมาวงศ์ (วราห์ วรเวช), คุณอัปสร กูรมะโรหิต เป็นต้น

ผลงานสำคัญ

นายประสิทธิ์ ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงสำคัญ ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนไทยคนแรกที่แต่งเพลงระดับคลาสสิก มีรูปแบบของเพลงซิมโฟนี ชื่อ *ไซมีส สวีท (Siamess Suite)* เป็นบทเพลงที่นายประสิทธิ์ ส่งไปประกวดที่ประเทศเบลเยี่ยม ในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ บทเพลง ไซมีส สวีท นี้แสดงในงานประชุมดนตรีแห่งเอเชีย *(Southeast Asian Music Conference)* ที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ด้วยวงซิมโฟนีวงใหญ่ และในงานนี้ท่านได้เดี่ยวระนาดด้วย เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศมาแล้ว และต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๑ สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย จึงได้นำเพลงนี้มาบรรเลงให้ประชาชน คนไทยได้ฟังใน ***"คอนเสิร์ตร่วม-ฤดีดุริยกวีไทย"***

เมื่ออายุได้ ๗๗ ปี นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ประพันธ์บทเพลงในลักษณะ SymphonicPoem ชื่อ ***"เสี่ยงเทียน"*** โดยนำเพลงไทยเดิมของบิดาของท่าน (หลวงประดิษฐ์ไพเราะ) มาจัดทำเป็นการบรรเลงโดยวงซิมโฟนี พร้อมประกอบการร้องประสานสองเสียงของหญิง คือ โซปราโน และ อัลโต ซึ่งผลงานชิ้นนี้ได้รับการยกย่องเป็นอย่างมากทั้งต่างประเทศและในประเทศ โดยเป็นผลงานการประพันธ์ชิ้นนี้กล่าวได้ว่าเป็นผลงานชิ้นเอกในชีวิตการประพันธ์ของนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

สำหรับเพลงสำคัญ ๆ ซึ่งได้ใช้ประกอบการแสดงละครในละครคณะผกาวลี ซึ่งประพันธ์ได้โดยนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง มีมากมายหลายสิบเพลง เช่น

- เสียแรงรัก จากละครเรื่อง ผกาวลี
- อยากจะลืม จากละครเรื่อง เกียรติศักดิ์ รักของข้า
- สายสัมพันธ์ จากละครเรื่อง เวียงฟ้า
- หวานรื่น จากละครเรื่อง ดาราวัลย์
- เงาในน้ำ จากละครเรื่อง มนต์นาคราช
- โอ้ยอดดวงใจ จากละครเรื่อง ความพยาบาท
- งามเพียงจันทร์ จากละครเรื่อง ธิดาจ้าวราชบุตร
- ภาวนารัก จากละครเรื่อง เงือกน้อย
- หัวใจทรมาน จากละครเรื่อง สร้อยไข่มุกด์
- รักแท้ จากละครเรื่อง เงาะป่า

- ยามรัก จากละครเรื่อง ชิสก้า
- ความรักครวญหา จากละครเรื่อง ขวนเสรีจีน

ยังมีเพลง ดรรชนีนาง และ กลางสายชล ซึ่งแต่งให้ละครเรื่อง ดรรชนีนาง ของ "อิงอร" และ เพลง จันทราพาฝัน ซึ่งแต่งให้ภาพยนตร์เรื่อง ไฟชีวิต

ฯลฯ

การแสดงละครเวทีสมัยนั้นจำเป็นต้องมีดนตรีประกอบการแสดง นายประสิทธิ์เป็นผู้แต่งเพลงประกอบละครทุกเรื่อง และทำหน้าที่อำนวยเพลง (Conductor) ด้วยตนเองทุกครั้ง ผลงานดนตรีของ นายประสิทธิ์ ที่ประพันธ์เพลงประกอบละคร "คณะผกาวลี" มีทั้งเพลงบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงละครและประพันธ์ทำนองเพลงเพื่อใช้ขับร้องประกอบละครบทเพลงทั้งหลายล้วนมีความไพเราะ มีโครงสร้างไปในแนวคลาสสิก การเรียบเรียงเสียงประสานเป็นไปในแนวตะวันตก เป็นผลงานดนตรีในรูปแบบของวงสตริง ควอเต็ท และ การบรรเลงด้วยวงซิมโฟนีออเคสตร้ามีคุณค่าต่อวิชาการดนตรีของประเทศไทย ผลงานได้รับการบันทึกเสียงแผ่นซีดีจำนวนมากซึ่งสรุปได้ ดังนี้

๑. เสี่ยงเทียน SIANG TIAN

ROMANCE BASED ON A THEME BY MY FATHER

BY PRASIDH SILAPABANLENG

จัดแสดงบนเวที	ครั้งแรก	๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๑
	ครั้งที่สอง	๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑
จัดทำเป็นแผ่นซีดี		กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

DEDICATION

TO MY FATHER LUANG PRADIT PHAIROH, WHO HAD EARLIER COMPOSED THIS THEME VARIATION BASED ON A FOLKSONG INITALLY KNOWN AS LAO SIANGTIAN, IT HAS GIVEN ME AN INSPIRATION TO WRITE THE PERSENT SIANGTIAN IN A WESTERN - STYLED COMPOSITION.

TO MY COMPOSITION TEACHER AND MENTOR, PROFESSOR DR.KLAUS PRINGSHEIM, WHOSE TEACHING AND GUIDANCE HAVE MADE ME A CONTEMPORARY COMPOSER IN THAILAND.

PRASIDH SILAPABANLENG
MEMBER BOARD OF DIRECTOR OF
SOUTHEAST ASIA MUSIC COMMISSION

เพลงของประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ที่บันทึกในแผ่นซีดี

บรรเลงโดย วงดนตรีดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ (The Bangkok Symphony Orchestra)

ควบคุมวงโดย จอห์น จอร์เจียดิส (John Georgiadis)

เสี่ยงเทียน

ดุริยนิพนธ์ชิ้นนี้เป็นทั้งงานอนุรักษ์ และ งานสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างวิจิตรประณีต ของสองดุริยกวีไทย ผู้เป็นบิดา (หลวงประดิษฐ์ไพเราะ) และบุตร ได้ประพันธ์ขึ้นจากเพลงเก่าสองชั้น เป็นสามชั้น และชั้นเดียว จนครบลักษณะเถานายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้เรียบเรียงเพลง "เสี่ยงเทียน" ครั้งแรกในลักษณะสตริงควอเต็ท และหลังจากนั้นได้ประพันธ์ขึ้นใหม่สำหรับหมู่นักร้องโซปราโนและอัลโต ร่วมกับวงดุริยางค์ซิมโฟนี ผลคือ เป็น

เพลงเสี่ยงเทียนที่มีความสง่างามประสานกับความอ่อนหวานซาบซึ้งอันเป็นงานที่ได้รังสรรค์ร่วมกันระหว่างบิดาและบุตร ฝากไว้เป็นสมบัติอีกชิ้นหนึ่งแก่ชาติไทยและชาวโลก

ไซมีสสวีท

ได้รับการประพันธ์ขึ้นในราว พ.ศ. ๒๔๙๗ และได้รับการแสดงครั้งแรกปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ในงานประชุม *Southeast Asian Music Conference* กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ บทประพันธ์สำหรับวงดุริยางค์ซิมโฟนีชิ้นนี้ ประกอบด้วย ๕ Movements ได้แก่ Moon over the Temple, In the Grand Palace, Siamese Lament และ In the Bangkok's China Town.

ดำเนินทราย

ประพันธ์ขึ้นจากเพลงไทยเดิมทางเปลี่ยนของบิดา (หลวงประดิษฐ์ ไพเราะ) ในลักษณะสตริงควอเต็ท และได้รับดัดแปลงให้บรรเลงโดยใช้เครื่องสาย (Strings) ทั้งวงดุริยางค์ซิมโฟนี

ดวงดาวกับความรัก, เงาในน้ำ, ความรักครวญหา, กลางสายชล, ยามสิ้นแสงตะวัน

เป็นส่วนหนึ่งของบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับบรรเลงในละครเรื่องต่างๆ เดิมเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงดุริยางค์เล็กขนาด ๑๔ ชิ้นและได้รับการขยาย และเรียบเรียงเสียงประสานใหม่สำหรับวงดุริยางค์ซิม-โฟนี โดย Mr.John Georgiadis ซึ่งเป็นผู้อำนวยการเพลงวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพในขณะนั้น

ลำดับเพลงในแผ่นซีดี เสี่ยงเทียน SIANG TIAN

๑. Siang Tian
๒. Love Lament
๓. Stars and Love
๔. Shadow in the Water
๕. Damnern Sine
๖. In the Middle of a Stream
๗. Moment of Sunset
๘. Siamese Suite

๒. Medley Siamese Romances in D (เพลงที่แต่งสำหรับแสดงละครเวที"คณะผกาวลี" หลายเรื่อง)

บรรเลงในการจัดแสดงดนตรีเฉลิมพระเกียรติ *"เย็นศิระเพราะพระบริบาล"* ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญร่วมกับสมาคมศิษย์เก่าแพทย์ศิริราช บรรเลงโดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย วันจันทร์ที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ เวลา ๒๐.๐๐ น.

๒.๑ เพลงจันทราพาฝัน (สคอร์โน้ต ๑๐ แผ่น)
แต่งใหม่ให้ภาพยนต์ เรื่อง "ไฟชีวิต" แต่งบทโดย "สด กูรมะโรหิต" ถ่ายทำที่ ฮ่องกง

๒.๒ เพลงโลมเหนือ (สคอร์โน้ต ๔ แผ่น)
เรียบเรียงจากเพลงไทยเดิม "โลมเหนือ" ของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

๒.๓ เพลงงามเพียงจันทร์ (สคอร์โน้ต ๙ แผ่น)
เรียบเรียงจากเพลงไทยเดิม "โลมพม่า" ของหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

๒.๔ เพลงรักแท้ (สคอร์โน้ต ๕ แผ่น)
แต่งใหม่ให้ละครเวที เรื่อง "เงาะป่า" พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕
"สด กูรมะโรหิต"อัญเชิญมาทำเป็นละครเวทีคณะผกาลี จัดแสดงที่ โรงละครเฉลิมนคร
ผู้แสดง วลิต สนธิรัตน์ แสดงเป็น "ชมพลา", สวลี ผกาพันธ์ แสดงเป็น "ลำทับ", อดิศักดิ์ เศวตนันท์ แสดงเป็น "ฮเนา", นิคม สาคริก แสดงเป็น "คนัง" และ อดิเรก จันทร์เรือง แสดงเป็น "ไม้ไผ่" เพื่อนคนัง

๒.๕ เพลงดวงใจ (สคอร์โน้ต ๑๕ แผ่น)
แต่งใหม่ให้ละครเวที เรื่อง "เกียรติศักดิ์รักของข้า" แสดงที่โรงละครเก่าศิลปากร
ผู้แสดง ลัดดา สารตายน แสดงเป็นนางเอก ประเทือง สายะพันธ์ แสดงเป็น พระเอก
(ในการบรรเลง Medley ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ นี้ ได้นำ เพลง ในเรื่อง "ซิสก้า" มาแทรกไว้ด้วย)
เรื่อง "ซิสก้า" เป็นเรื่องแปลจากนวนิยายต่างประเทศ เช่น เดียวกับเรื่อง "ความพยาบาท"
"สด กูรมะโรหิต" ทำบทละครเวทีให้ "คณะผกาวลี" จัดแสดงที่ โรงละครเฉลิมนคร

๓. เพลงหวานรื่น (สคอร์โน้ต ๘ แผ่น)

แต่งใหม่ให้ละครเวทีเรื่อง "ดาราวัลย์" จัดแสดงที่โรงละครเฉลิมนคร พระเอก "อุโฆษ จันทร์เรือง" นางเอก "ยุวดี วิจิตรานนท์" เพลงนี้เดิมทำไว้เป็น สคอร์ของ Orchestra เรียบเรียงใหม่ เป็นเสียงประสาน ๔ เสียง อาจารย์ใจรัตน์ ผู้พิทักษ์เจริญ (จากมหาวิทยาลัยมหิดล) ควบคุมการขับร้องแสดงครั้งแรก ในงานมูลนิธิ สด-เนียน (๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑) แสดงครั้งที่สองที่เสรีเซ็นเตอร์ (กันยายน๒๕๔๑)

๔. เพลงที่ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง แต่งให้มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ASSUMPTION UNIVERSITY)

๔.๑ แดนอโศก (สคอร์โน้ต ๓ แผ่น)

๔.๒ GOD BLESS ASSUMPTION UNIVERSITY (สคอร์โน้ต ๖ แผ่น)

ทั้งสองเพลงที่แต่งให้มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญนี้ได้จัดทำเป็นแผ่น C.D. เมื่อเดือน กันยายน พ.ศ ๒๕๔๑ บรรเลงในคอนเสิร์ต **"เย็นศิระเพราะพระบริบาล"** วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ โดยวงดนตรีบางกอกซิมโฟนีออเคสตร้า

๕. กลุ่มเพลงร้องที่ทำเป็น Piano Conductor เพื่อแสดงในงานมูลนิธิสด-เนียน กูรมะโรหิต ในวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ของทุกปี

๕.๑ ดรรชนีไฉไล จากละครเรื่อง "ดรรชนีไฉไล" (สคอร์โน้ต ๒ แผ่น)

๕.๒ รักแท้จากละครเรื่อง "เงาะป่า" (สคอร์โน้ต ๒ แผ่น)

๕.๓ หลงคอย จากละครเรื่อง "มนต์นาคราช" (สคอร์โน้ต ๒ แผ่น)

๕.๔ โสมสวาท จากละครเรื่อง "แผ่นดินแห่งความฝัน" (สคอร์โน้ต ๒ แผ่น)

๕.๕ สิ้นแสงตะวัน จากละครเรื่อง "ชายชาติชั่ว" (สคอร์โน้ต ๒ แผ่น)

๕.๖ จันทราพาผัน จากภาพยนต์เรื่อง "ไฟชีวิต" (สคอร์โน้ต ๒ แผ่น)

๕.๗ ความรักครวญหา จากละครเรื่อง "ขบวนเสรีจีน" (สคอร์โน้ต ๒ แผ่น)

๕.๘ โอ้ยอดดวงใจ จากละครเรื่อง "ความพยาบาท" (สคอร์โน้ต ๒ แผ่น)

๖. มาร์ชสหกรณ์ (สคอร์โน้ต ๑๐ แผ่น)

"สด กูรมะโรหิต" แต่งบทร้องเพลงนี้ไว้นานมาก (กว่า ๒๐ ปี) ในช่วงที่ "สด" เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของ "สหกรณ์" ได้ขอให้"ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง" แต่งทำนองสำหรับเพลงนี้ และ "อัปสร กูรมะโรหิต" (บุตรีของ สด กูรมะโรหิต) ซึ่งปัจจุบันเรียนวิชาการประพันธ์ดนตรีสากลกับประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง จนสำเร็จได้นำมาเรียบเรียงเป็น สคอร์โน้ต สำหรับการบรรเลงโดยเปียโน

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

นายประสิทธิ์ ได้รับเกียรติจากมหาวิทยาลัยและสถาบันศิลปะต่าง ๆ จากประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนนาดา ให้ไปเผยแพร่นาฏศิลป์และดนตรีไทย รวมทั้งประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป อเมริกาใต้ และเอเชียจำนวนมาก เคยได้รับเชิญเข้าร่วมงานสัมมนาดนตรี (Music Conference Meeting) ซึ่งจัดโดยองค์การยูเนสโก กรุงปารีส ฝรั่งเศส

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เปรียบได้ดังปูชนียบุคคลทางด้านดนตรี มีความเป็นครูและมีเมตตาสูง นักศึกษาผู้ใดต้องการคำแนะนำเรื่องดนตรี หรือทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ดนตรีก็จะให้ความ

รู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ บางคนมาเรียนการเรียบเรียงเสียงประสาน เรียนการแต่งเพลง ฯลฯ ก็ให้ความรู้และให้คำแนะนำเป็นวิทยาทาน ทั้งที่ท่านอายุมากแล้วแต่ก็เต็มใจและมีความสุขที่ได้ถ่ายทอดวิชามาจนถึงปัจจุบัน

จากประวัติชีวิตและผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ **นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง** เป็น ***ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง)*** เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๑

สุดท้ายของชีวิต

ในระยะหลังเมื่อราวต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ ท่านมีอาการอ่อนเพลียและมักจะพักผ่อนเป็นเวลานานกว่าปกติ บุตร-ธิดา จึงได้นำท่านไปตรวจรักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า เพื่อให้แพทย์ทำการ ตรวจรักษา ในครั้งนั้นแพทย์ได้วินิจฉัยว่าท่านมีอาการของเส้นเลือดโลหิตในสมองตีบเล็กน้อย แต่ไม่ได้มีอาการจนถึงขั้นน่าวิตกเพราะไม่ได้เกิดในส่วนที่สำคัญ คณะแพทย์ได้ให้พำนักรักษาตัวเพื่อสังเกตอาการที่โรงพยาบาลประมาณ ๑ สัปดาห์จากนั้นจึงให้กลับไปพักฟื้นที่บ้านได้ จนเมื่อต้นเดือนสิงหาคม ๒๕๔๒ ท่านมีอาการเป็นหวัดเล็กน้อย และ ๔ วันต่อมาท่านเริ่มมีอาการปอดอักเสบ บุตรธิดาของท่านจึงได้นำท่านเข้ารักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎ-เกล้าอีกครั้งหนึ่ง จนอาการทางปอดบรรเทาลงคณะแพทย์ผู้ทำการรักษาจึงอนุญาตให้กลับไปพักฟื้นที่บ้านได้

ในวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒ คุณอัปสร กูรมะโรหิต ศิษย์คนสุดท้ายของท่านได้มาเยี่ยมอาการป่วยของท่านที่บ้านสุขุมวิท และเห็นว่าท่านมีอาการอ่อนเพลียมาก จึงได้ปรึกษากับบุตรธิดาของท่านเห็นควรนำท่านเข้ารักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าอีกครั้งหนึ่งในเย็นวันนั้นทันที

วันรุ่งขึ้นหลังจากท่านรับประทานอาหารกลางวันประมาณ ๑๑.๓๐ น. ท่านบอกกับผู้ใกล้ชิดว่าขอนอนพักสักหน่อย แต่หลังจากนั้นประมาณครึ่งชั่วโมงท่านเริ่มมีอาการทางระบบหายใจไม่เป็นปกติ คณะแพทย์ของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าได้พยายามดูแลท่านอย่างใกล้ชิด แต่ท่านก็มิได้รู้สึกตัวอีกเลยและจากไปด้วยอาการสงบเมื่อเวลา ๑๗.๒๗ น. ของวันเสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ สิริรวมอายุได้ ๘๗ ปี ๑ เดือน ๒๕ วัน

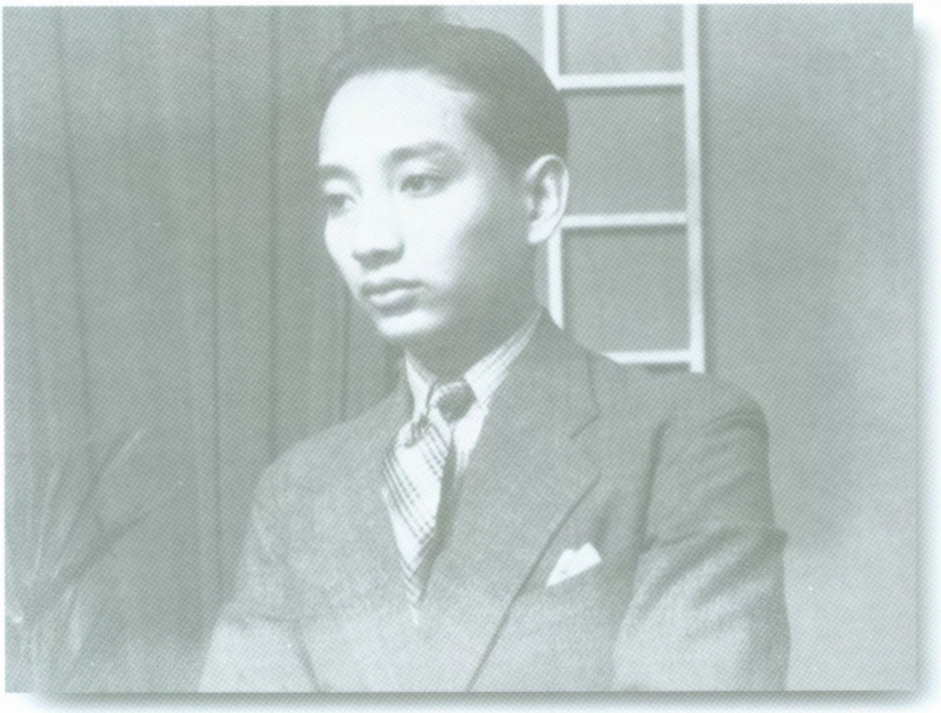

ถ่ายรูปคู่กับคู่ชีวิต อาจารย์ลัดดา ศิลปบรรเลง บุตร ธิดา และหลานสาว

วันรับพระราชทานปริญญาบัตรของบุตรชาย (กุลธร ศิลปบรรเลง) ที่หอประชุมจุฬาฯ

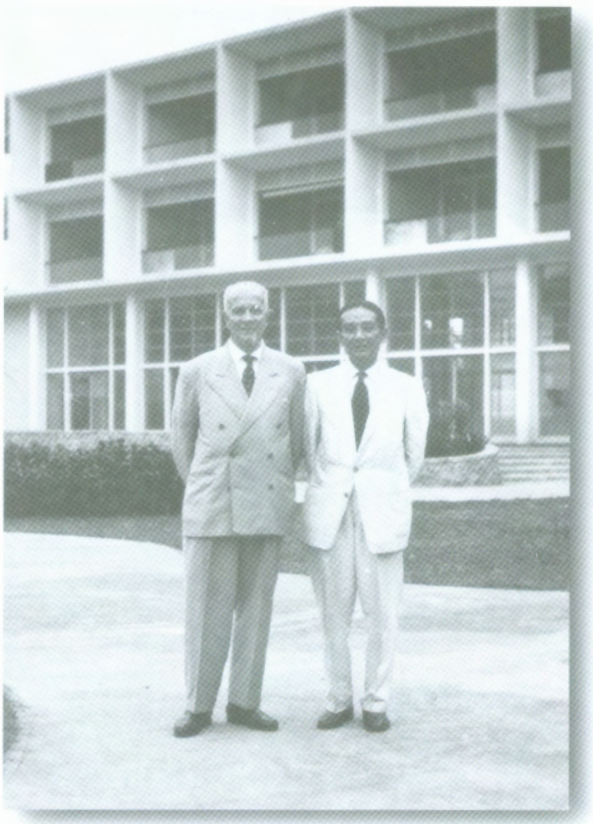
อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เมื่อยังศึกษาวิชา Composition ที่ญี่ปุ่น ปลายปี พ.ศ.๒๔๗๗

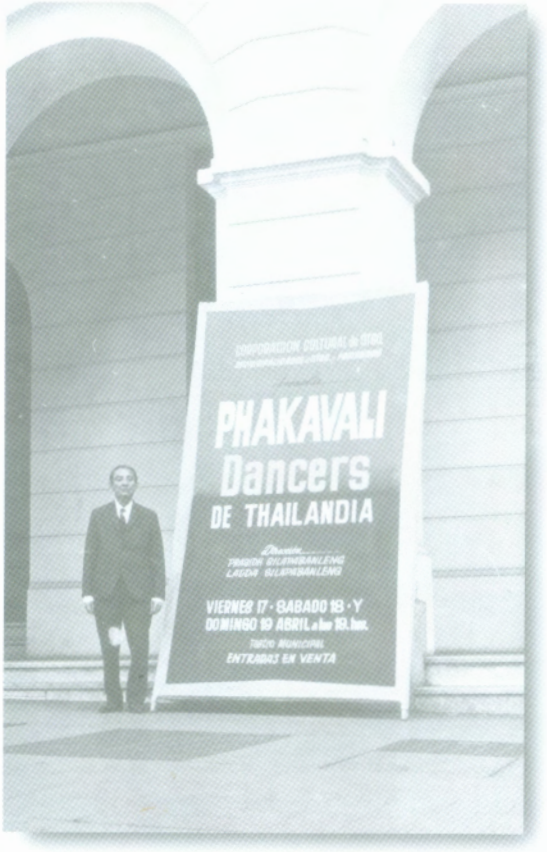
เพื่อนนักศึกษาต่างชาติ ซึ่งได้รับการศึกษาวิชา Composition
จาก Prof.Klaus Pringsheim ในยุคนั้น

ถ่ายรูปคู่กับรูปปั้น ท่านบรมครู เบโธเฟน
ที่มหาวิทยาลัย Geidai กรุงโตเกียว

Prof.Klaus Pringsheim เมื่อคราวมาเยี่ยม
อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ที่กรุงเทพฯ

นำคณะผกาวลีไปแสดงนาฏศิลป์ไทย
ณ ประเทศแถบอเมริกาใต้

นำคณะผกาวลีไปแสดงนาฏศิลป์ไทย
ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป

ภาพเมื่อคราวไปทีเยี่ยมโรงเรียน sakakibara School of Dance and Music
กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ที่ได้รับการฝึกสอนจากโรงเรียนผกาวลีนาฏดุริยางค์

งานเปิดสมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่น : เป็นครั้งแรกที่อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
ได้นำเพลง "เสี่ยงเทียน" ร่วมบรรเลงเครื่องดนตรีไทย คู่กับ เครื่องดนตรีญี่ปุ่น (โกโตะ)

รับช่อดอกไม้บนเวทีหลังการแสดงครั้งสุดท้ายที่เมืองคาราคัส อเมริกาใต้

กำกับการซ้อมดนตรีในเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง "ไฟชีวิต" ที่ฮ่องกง โดยวงดนตรีฮ่องกง

ภาพเมื่อคราวไปประชุมสภาดนตรีที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์
และเพลง Siamese Suite ได้รับการบรรเลงเป็นครั้งแรก พ.ศ.๒๔๙๘

Queen ingrid เสด็จเยี่ยมคณะผกาวลี หลังการแสดงที่หลังเวที กรุงสตอคโฮมส์ ประเทศสวีเดน

From : Isadora Bennett, ASIA SOCIETY PERFORMING ARTS PROGRAM
147 West 55th, Street, New York 19, New York JU 2-6080

For : THE PHAKAVALI, Dancers and Musicians of Thailand
QUEEN INGRID OF DENMARK CONGRATULATES PHAKAVAIL DANCERS ON DANISH DEBUT BEFOR DEPARTURE FOR FIRST TOUR OF U.S. UNDER AUSPICES OF ASIA SOCIETY PERFORMING ARTS PROGRAM

Queen Ingrid of Denmark backstage at Copenhagen's modern art center to congratulate the dancers and musicians of the Phakavali, the celebrated company of dancers and musicians now appearing in Europe enroute to the United States and their first transcontinental tour.

The occasion was the gala in the Falkoner Centret, sponsored by Prince Axel, brother of King Frederik, which introduced the company from Bangkok to the dance – loving Danish audience. With the Queen were the three royal princesses.

After a few more engagements in the Scandanavian countries, ending at the Norsk Opera house , The Royal Theatre in Oslo, the Company flies to the United States to open its tour, September 14, at the first of five Asian Festivals which are highlights of the American tour. It has been arranged (as the European tour was) by the Asia Society Performing Arts Program, Which brings leading Asian attractions to this country. The opening three – day festival is sponsored by Antioch College, Yellow Springs, Ohio. And it is followed shortly by the company's only New York appearances, a matinee and evening , September 29 (Saturday) at Hunter Playhouse -- after which the tour Continues to mid - December.

LEFT TO RIGHT : Queen Ingrid and, almost hidden behind her, Prasidh Silapabanleng, Director of the company ; Ladda Silipabanleng, dance director of the company (formerly Thailand 's most famous woman dancer and the only woman in Thailand to have directed in films and the theatre)

King Juan Carlos และ Queen Sofia แห่งประเทศสเปน มาชมการแสดงนาฏศิลป์ไทย
ของโรงเรียนผกาวลีนาฏดุริยางค์ พ.ศ.๒๕๐๒

ไปเยี่ยมบุตรชายขณะกำลังศึกษาปริญญาเอกที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

วันฉลองศิลปินแห่งชาติ
ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

ภาพงานเลี้ยงฉลองศิลปินแห่งชาติให้กับ
อาจารย์ประสิทธิ์
จัดที่บ้านลาดพร้าวของ
พลเอกโชคชัย-วัลย์ลดา หงส์ทอง

วันแสดงคอนเสิร์ตมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
๒ พ.ย. ๒๕๔๑ ซึ่งแสดงเพลงที่อาจารย์ประสิทธิ์
ประพันธ์ให้กับมหาวิทยาลัย ๒ เพลง

Mr.Georgiadis ซึ่งเป็น Conductor ของการบรรเลงเพลง "เสี่ยงเทียน"
เมื่อคราวจัดทำแผ่นซีดี พร้อมภริยา มาเยี่ยมอาจารย์ประสิทธิ์ที่บ้าน

การซ้อมคอนเสิร์ตมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ โดยมีลูกศิษย์เอก
คุณอัปสร กูรมะโรหิต ร่วมประพันธ์เพลง Siamese Romances in D

ร่วมงานพระราชทานปริญญาบัตรหลานชาย
(สิทธิโชค หงส์ทอง) ที่หอประชุมจุฬาฯ

ถ่ายรูปวันรับปริญญาของหลานสาว
(อรปรียา ศิลปบรรเลง)
ที่บ้านสุขุมวิทซอย ๓๙ ของอาจารย์ประสิทธิ์

ถ่ายภาพกับครอบครัว พี่น้อง และญาติมิตร
ในงานฉลองอายุ ๘๔ ปี อาจารย์ประสิทธิ์

อาจารย์ประสิทธิ์ กับ คุณมาลินี สาคริก

อาจารย์ประสิทธิ์ กับ คุณสวลี ผกาพันธ์

งานบวชหลานชาย (ยศธร ศิลปบรรเลง)
วัดเทพศิรินทราวาส ๒๐ ก.ค. ๒๕๔๒

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชเสด็จในวันเปิดโรงเรียนนาฏศิลป์ผกาวลี

เข้าเฝ้าฯ พระราชทานรางวัลศิลปินแห่งชาติจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ.๒๕๔๒

คำประกาศเกียรติคุณ

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง)

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ปัจจุบันอายุ ๘๖ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๕๕ ที่กรุงเทพมหานคร มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิด เพราะบิดา (หลวงประดิษฐ์ไพเราะ) เป็นครูเพลงชั้นเยี่ยวชาญดนตรีไทย นอกจากนี้ยังมีความสามารถด้านดนตรีสากลเป็นอย่างสูงอีกด้วย โดยเป็นศิษย์ของพระเจนดุริยางค์ และครูนารถ ถาวรบุตร จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อวิชาดนตรีสากลที่มหาวิทยาลัยเกโด ณ กรุงโตเกียว ในสาขาการประพันธ์เพลง และ การอำนวยเพลง ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงสำคัญ ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก เป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักแต่งเพลงระดับคลาสสิค มีรูปแบบของบทเพลงซิมโฟนี ชื่อไซมีส สวิท (Siamess Suite) บทเพลงนี้ได้แสดงในงานประชุมดนตรีแห่งเอเชีย เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง นายประสิทธิ์ ประพันธ์เพลงประกอบการแสดงละครไว้เป็นจำนวนมาก อาทิ เพลงโฉมงาม ดรรชนีไฉไล เงาในน้ำ รักพยาบาท รักแท้ ภาวนารัก ฯลฯ บทเพลงทั้งหลายล้วนมีความไพเราะมีโครงสร้างไปในแนวคลาสสิค เป็นผลงานดนตรีในรูปแบบของสตริงควอเต็ด และการบรรเลงด้วยวงออเคสตร้า มีผลงานเพลงที่บันทึกในแผ่นซีดี ซึ่งบรรเลงโดยวงดนตรีบางกอกซิมโฟนีออเคสตร้า นายประสิทธิ์ เปรียบได้ดังปูชนียบุคคลทางด้านดนตรี เป็นทั้งศิลปินและครูที่สร้างสรรค์และถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจจนถึงปัจจุบัน

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๑

คำไว้อาลัยนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) พุทธศักราช ๒๕๔๑

อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้รับการประกาศเกียรติคุณยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) ด้วยความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีทั้งไทยและสากล ซึ่งท่านได้รับการถ่ายทอดการเล่นดนตรีไทยจากบิดา หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และศึกษาวิชาดนตรีสากล จากมหาวิทยาลัยเกโด ประเทศญี่ปุ่น อาจารย์ประสิทธิ์ เป็นคนไทยคนแรกที่แต่งเพลงคลาสสิคระดับโลก ได้แก่ เพลงซิมโฟนี ชื่อ ไซมีสสวีท ที่ได้แสดงในการประชุม Southeast Asia Music Conference ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ และได้แสดงฝีมือเดี่ยวระนาดเป็นที่ชื่นชมของที่ประชุมในครั้งนั้น ท่านเป็นผู้ก่อตั้งละครคณะ "ผกาวลี" และจัดแสดงละครเรื่อง "ผกาวลี" ณ โรงละคอนแห่งชาติ กรมศิลปากรเป็นเรื่องแรกซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน (ขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งพระอนุชา) ได้เสด็จทอดพระเนตรและโปรดเกล้าฯ ให้หลวงประดิษฐไพเราะ และอาจารย์ประสิทธิ์เข้าเฝ้าพร้อมทั้งทรงซักถามเกี่ยวกับบทเพลงที่บรรเลงด้วยความสนพระราชหฤทัย

อาจารย์ประสิทธิ์ เป็นผู้แต่งเพลงประกอบละคร และทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเพลงด้วยตนเองทุกครั้งเพลงของท่านทุกเพลงจะมีความไพเราะ และมีโครงสร้างไปในแนวคลาสสิค การเรียบเรียงเสียงประสานแบบอย่างตะวันตก บทเพลงอันเป็นที่นิยมได้แก่เพลง "ดรรชนีไฉไล" จากละครเรื่องดรรชนีนาง "โฉมงาม" จากละครเรื่องผกาวลี "ภาวนารัก" จากเรื่องเงือกน้อย ฯลฯ เป็นต้น ต่อมาในยุคปัจจุบันบทเพลงต่าง ๆ ของท่านได้รับการบันทึกรวบรวมลงในแผ่นซีดีถึง ๔ ชุด นอกจากเพลงแล้ว อาจารย์ประสิทธิ์ ยังได้รับใช้ประเทศชาติในสมัยสงครามเอเชียบูรพา โดยได้ทำหน้าที่เป็นล่ามภาษาญี่ปุ่นให้กับกองทัพไทยเป็นเวลาถึง ๔ ปี อาจารย์ประสิทธิ์ เป็นผู้ดำรงตนอย่างมีคุณธรรม มีเมตตากรุณา จึงมีผู้มาขอคำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับทางด้านเพลงและดนตรีเสมอมา ท่านจึงเป็นปูชนียบุคคลที่เคารพรักของลูกศิษย์มากมาย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้แต่งตั้งท่านเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) พุทธศักราช ๒๕๔๑

ในนามของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ขอแสดงความอาลัยในการสูญเสียบุคลากรสำคัญของชาติในครั้งนี้ ขอให้คุณงามความดีที่ท่านได้สะสมไว้ตลอดชีวิต โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านพบแต่ความสุขสงบในเบื้องสัมปรายภพชั่วนิรันดร

นายอาทร จันทวิมล

เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

คำรำลึกถึง

คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้คุ้นเคยกับข้าพเจ้ามาช้านาน หลังจากได้มีศรัทธามาอุปสมบทที่วัดเทพศิรินทราวาส มีท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์เป็นพระอุปัชฌายะร่วมกัน หากว่าได้อ่านชีวประวัติของคุณประสิทธิแล้ว จะเห็นได้ว่าคุณประสิทธิ์ได้ดำเนินวิถีชีวิตมาด้วยความอุตสาหะเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ข้ามพ้นอุปสรรคมาได้ด้วยดี จนสามารถตั้งเนื้อตั้งตัวได้เป็นหลักฐานแจริญรุ่งเรืองในหน้าที่กิจการตามบทที่กรรมได้กำหนดไว้ให้เป็นเช่นนั้นเช่นนี้ ที่สุดได้รับประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ซึ่งถือว่าเป็นเกียรติคุณของคุณประสิทธิ์และวงศ์ตระกูล ศิลปบรรเลง เป็นอย่างยิ่ง

ข้อความอีกประการหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่กล่าวไว้ก็จะไม่มีใครได้ทราบว่า คุณประสิทธิ์เป็นผู้เจริญรุ่งเรืองในทางธรรมสัมมาปฏิบัติด้วย กล่าวคือหลังจากที่ได้ลาสิกขาละเพศบรรพชิตแล้ว ก็ได้ตั้งสัจจะกับตัวเองว่าจะมาวัดเจริญข้อปฏิบัติฟังเทศน์ฟังธรรมในวันพระ จนตลอดชีวิต แลคุณประสิทธิ์ก็ได้ปฏิบัติตามสัจจะที่ได้ให้ไว้แก่ตัวเองตลอดมา

ข้าพเจ้าขออนุโมทนากับคุณประสิทธิ์ในข้อนี้ด้วย ขอให้คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ไปบรรเลงเพลงสวรรค์ในสัมปรายภพภายภาคหน้านั้นด้วยเทอญ ฯ

สมเด็จพระวันรัต
เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส

คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศิลปินแห่งชาติ

ได้รู้จักคุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง มานาน เมื่อรู้จักครั้งแรกรู้สึกว่าเป็นโชคดีเพราะได้รู้จักลูกบรมครูพิณพาทย์ คือ ท่านครูจางวางศร หรือหลวงประดิษฐไพเราะ ผู้เขียนเคยได้ยินชื่อนี้มาตั้งแต่เด็ก และไปที่ไหน ๆ ในวงการพิณพาทย์ย่อมรู้จักท่านทั้งนั้น เมื่อถามหัวหน้าวงพิณพาทย์ว่าเป็นศิษย์ใครสายไหน ร้อยทั้งร้อย (เท่าที่ผู้เขียนเคยถาม) ตอบตรงกันว่าเป็นศิษย์ของบรมครูผู้นี้ และเขาไม่เคยเห็นตัวจริง ส่วนมากไม่รู้จักบรรดาศักดิ์ของท่าน รู้จักแต่ชื่อว่าจางวางศร นามสกุลก็ไม่รู้ เมื่อมาเห็นลูกก็ถือว่าเป็นโชค และเมื่อเห็นพ่อคือท่านบรมครูตัวจริงเข้า รู้สึกผิดคาด เพราะผู้เขียนนึกว่าท่านบรมครูซึ่งเป็นอัจฉริยะบุคคลด้านพิณพาทย์คงจะรูปร่างผอม ผมน้อย แต่ท่านบรมครูกลับมีรูปร่างสมบูรณ์ผ่องใสหน้าตาดี น่าเลื่อมใส น่านับถือ

คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ก็มีคุณสมบัติดังกล่าว ถึงแม้จะไม่โด่งดังเท่าคุณพ่อแต่ก็มีคุณสมบัติที่น่าสนใจ โดยกล่าวตามที่ได้เห็นและได้ทราบคือ

๑. มีความเป็นอัจฉริยะในด้านดนตรี แต่งเพลงได้ทั้งเพลงไทย ทั้งเพลงสากล ซึ่งต้องใช้ผู้เล่นเป็นร้อย สามารถแต่งเพลงได้โดยใช้เวลาชั่วความคิดเดี๋ยวเดียว

๒. มีความรู้ดี ได้ปริญญาทางดนตรีจากต่างประเทศ

๓. มีมารยาทดี เป็นผู้ดี เป็นคนเรียบร้อย สะอาด ประณีต ละเอียด สันโดษ ไม่ชอบแสดงตนให้คนสนใจ

๔. มีความกตัญญูกตเวทีสูง

๕. เป็นพุทธมามกชนที่มีความรู้ทางธรรมะและเคร่งครัดต่อการรักษาศีล โดยเฉพาะศีล ๕ รักษาเป็นนิจศรี มาฟังพระธรรมเทศนาที่วัดเทพศิรินทราวาสเป็นประจำทั้ง ๆ ที่บ้านอยู่ไกลจากวัดมาก เคยนั่งรถไปด้วยกัน เห็นคุณประสิทธิ์ไหว้ทุกครั้งที่ผ่านวัด (ข้อนี้เป็นเหตุให้ผู้เขียนทำตาม เพราะเห็นว่าดี)

๖. เคารพกฎหมาย โดยเฉพาะกฎจราจร คุณประสิทธิ์ เมื่อขับรถเองจะหยุดตรงทางม้าลายทุกแห่ง จะมีคนเดินหรือไม่มีคนเดินต้องหยุด ถ้ามีคนเดินก็หยุดนาน ถ้าไม่มีก็หยุดเล็กน้อย เป็นต้น เรื่องนี้ผู้เขียนมีประสบการณ์ด้วยตนเอง

จึงสมควรแล้วที่จะได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นศิลปินแห่งชาติและคุณประสิทธิ์เป็นคนมีบุญ มีภรรยาคือคุณลัดดาเป็นนางแก้ว มีบุตรธิดา ก็เป็นลูกแก้ว มีหลานก็เป็นหลานแก้ว คือเป็นคนดีทั้งนั้น ดีทั้งความรู้ ทั้งความประพฤติ ทั้งความคิด ครอบครัวนี้จึงเป็นครอบครัวที่สงบ มีความสุข มีศิษย์ มีพรรคพวกมาก

บัดนี้หัวหน้าครอบครัว คือ คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ละจากโลกนี้ไปแล้วยังความเสียดายอาลัยให้เกิดแก่ครอบครัว ญาติ มิตร และศิษย์เป็นอันมาก แม้ว่าร่างกายละไปแล้ว แต่ผลงานและคุณความดีทั้งหลายยังคงอยู่ ไม่ได้สิ้นไปตามร่างกาย คือถึงแม้ตายแล้ว แต่ก็ยังไม่ตาย

รตนตฺตยานุภาเวน กตปุญฺญสฺส เจตสา
อุปาสโก ปสิทฺธิ นาม ศิลปบรรเลงติกูลิโก
รตนตตเย ปสนฺโน โส พหุนน ครุฐานิโย
สีลทิฏฐิหิ สัยุตฺโต สนฺโตสโก จ สนฺติโก
ธมฺมมกาโม ปุญฺญกาโม เมธี ทานาทิการโก
ปิโย มนาโป สพฺเพส ตนฺติสิปฺเปสุ โกสโล
ทยฺยชาติสิปฺโป เจว เปโต อิทานิ กาลโต
เอโส สมฺปราเย เขโม สุขิโต โหตุ สพฺพทา
สคฺคํ โลกํ จ ปปฺโปตุ ขิปฺปํ ทุกฺขสฺสนตฺ คโมติ

ด้วยอานุภาพแห่งพระรัตนตรัย และด้วยบุญที่คุณประสิทธิ์และท่านทั้งหลายได้กระทำ ขอคุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ผู้เป็นอุบาสก เลื่อมใสในพระรัตนตรัย ผู้มีฐานะเป็นครู เป็นที่เคารพนับถือของคนเป็นอันมาก รักษาศีลเป็นนิตย์ มีความเห็นถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิ เป็นคนสันโดษรู้จักพอ เป็นคนสงบเรียบร้อย พอใจในธรรม ในการทำบุญ เป็นคนมีสติปัญญาสูง บำเพ็ญทานเป็นนิตย์ เป็นต้น เป็นที่รักที่ชอบพอของคนทั่วไป เป็นคนฉลาดปราดเปรื่อง เก่งมากในศิลปะดนตรี เป็นศิลปินแห่งชาติไทย และบัดนี้ได้ถึงแก่กรรมโดยกาลเวลาแล้ว จงมีความเกษมสำราญ มีความสุขทุกเมื่อ ไปสู่โลกสวรรค์ และจงถึงที่สุดแห่งทุกข์ในสัมปรายภพ เทอญฯ

พระญาณวโรดม
วัดเทพศรินทราวาส

"สายสัมพันธ์"

ด้วยสุดรัก-สุดอาลัยจากใจของลัดดา ศิลปบรรเลง (สารตายน)

ปี ๒๔๗๗ วันที่ ๑๑ สิงหาคม เป็นวันก่อตั้ง ร.ร.นาฏ-ดุริยางค์ (ชื่อในยุคนั้น และต่อมาก็คือโรงเรียนศิลปากร) โดย ฯพณฯ หลวงวิจิตรวาทการ, คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ และ คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ร่วมคิดช่วยกันทั้ง ๓ ท่าน โดยใช้หลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และเพิ่มวิชานาฏ-ดุริยางค์เป็นพิเศษ และโดยที่ยังมีเงินน้อยไม่สามารถสร้าง ร.ร.ใหม่ได้ จึงต้องใช้สถานที่ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในยุคนั้นแบ่งเป็นห้องเรียนตั้งแต่ประถมหนึ่ง ถึง ม.๘, ห้องนอนนักเรียนประจำ ฯลฯ แม้แต่เครื่องดนตรีไทยคุณหญิงชิ้นก็ต้องแบ่งเครื่องดนตรีทางบ้านท่านมาช่วยเพราะท่านเป็นบุตรีของคุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ ซึ่งเป็นบรมครูของดนตรีไทย มีลูกศิษย์มาก และเครื่องดนตรีมาก คุณหญิงชิ้นต้องจัดการแบ่งเครื่องดนตรีไทยมาใช้ในการเรียนดนตรีไทยไปพลางก่อน และเชิญท่านผู้ชำนาญการวิชาการนาฏดุริยางค์ทุกแผนกมาบรรจุทำการสอนจนเรียบร้อย

ส่วนดิฉันเองขณะนั้นกำลังเรียนที่ ร.ร.เบญจมราชาลัย ได้ถูกชักชวนโดยคุณหญิงประภาพรรณ ท่านบอกว่า "ลัดดา ไปเรียน ร.ร.นาฏ-ดุริยางค์ไหม หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการนะ แต่เพิ่มวิชานาฏ-ดุริยางค์เข้าไปด้วย" และโดยที่ท่านทราบว่าคุณหญิงชิ้นท่านเมตตาดิฉันมาก ข้อนี้เป็นที่รู้กันทั่วไป และดิฉันเองก็รักท่านมากเช่นเดียวกัน คุณหญิงประภาพรรณจึงทิ้งประโยคสุดท้ายว่า "พี่ชิ้นก็ไปด้วยนะ" ประโยคนี้เหมือนจะเป็นดวงดาวที่หักเหชีวิตของดิฉัน เพราะในเย็นวันที่ ๑๐ สิงหาคมนั้นเอง ก็มีเรื่องกระทบใจดิฉันอย่างรุนแรงจนดิฉันขอลาออกจาก ร.ร.เบญจมราชาลัยทันที และวันรุ่งขึ้นก็คือวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๔๗๗ คุณพ่อผู้แสนประเสริฐของดิฉันก็พาดิฉันไปสมัครเรียนที่ ร.ร.นาฏ-ดุริยางค์โดยไม่ดูว่าสักคำเดียว

ในวันนั้น ดิฉันไม่ทราบเลยว่ามีสายตาคู่หนึ่งจ้องจับอยู่ตลอดเวลา (สารภาพตอนหลังค่ะ) ดิฉันไปสมัครเรียนทางดุริยางค์เพราะตีขิมเป็นอยู่แล้ว และจะเป็นเพราะอะไรก็ไม่ทราบดิฉันได้รับการศึกษาการตีขิมเพิ่มขึ้นจากเจ้าของสายตาคู่นั้นเอง ดิฉันจึงเพิ่งทราบว่าท่านคือ คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง น้องชายคุณหญิงชิ้นนั่นเอง เวลานั้นคุณประสิทธิ์กำลังเริ่มเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปีแรก และคุณหญิงชิ้นให้แบ่งเวลามาช่วยสอนก่อนเพราะขาดแคลนผู้สอนวิชานี้ นี่จะเรียกว่าดวงดาวหักเหชีวิตของดิฉันอีกหรือเปล่าก็ไม่ทราบนะคะ

ในปลายปีนั้นเอง ฯพณฯ หลวงวิจิตรวาทการได้ติดต่อกับญี่ปุ่นและทางญี่ปุ่นได้ขอให้ส่งคณะนาฏ-ศิลป์ไทย-ดนตรีไทยไปแสดงตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของญี่ปุ่น คุณประสิทธิ์และดิฉันได้รับการคัดเลือกให้ร่วมคณะเดินทางไปด้วย การแสดงครั้งสุดท้ายคือไปแสดงที่มหาวิทยาลัยเกโด คุณประสิทธิ์ได้มีโอกาสนั่งติดกับ Prof.Klaus Pringshiem คุณประสิทธิ์ได้ถามท่านโปรเพสเซอร์ว่า "*ท่านสอนอะไร*" โต้ตอบกันเป็นภาษาอังกฤษ ท่านโปรเพสเซอร์ก็ตอบว่าท่านสอนวิชา "*Composition*" ซึ่งทำให้คุณประสิทธิ์สนใจทันที เพราะตั้ง

เข็มจะไปเรียนวิชานี้ที่ฟิลิปปินส์อยู่แล้วจึงถามท่านว่า *"ถ้าผมจะสมัครเรียนที่นี่จะได้หรือไม่"* ท่านก็ตอบว่า *"Why not?"* ตกลงจึงเป็นอันว่า คุณประสิทธิ์จะอยู่เรียนที่ญี่ปุ่น ๔ ปี จึงจะสำเร็จ ขณะนั้นภารกิจการแสดงนาฏศิลป์-ดุริยางคศิลป์เสร็จสิ้นพอดี ทุกคนจึงเตรียมตัวกลับเมืองไทย วันสุดท้ายที่คุณประสิทธิ์และดิฉันจะจากกัน เราจึงให้สัจจวาจาต่อกันว่า ***"จะคอยกันจนกว่าคุณประสิทธิ์จะกลับเมืองไทย"***

เย็นวันนั้นคุณประสิทธิ์ลงจากรถไฟกลางทาง เพราะต้องกลับโตเกียวด้วยอาการละล้าละลังมือถือดอกคาร์เนชั่นสีแดง โยนดอกไม้มาทางดิฉันซึ่งดูอยู่ที่หน้าต่างรถไฟและเรียก "ลัดดา" ด้วยเสียงอันดังได้ยินกันไปทั่ว ส่วนดิฉันเองไม่ต้องสงสัย หนีหน้านอนร้องไห้หันหลังให้ทุกคนจนรถไฟถึงโกเบ ซึ่งต้องไปลงเรือกลับเมืองไทยที่นั่น

ตลอดระยะเวลา ๔ ปี เราติดต่อส่งความคิดถึงกันด้วยจดหมาย ในช่วงเวลานั้น ดิฉันก้าวขึ้นสู่การแสดงทางเวทีด้วยเรื่องเลือดสุพรรณเป็นเรื่องแรก ถ้าจะนับจนจบการศึกษาก็คือ

๑. เลือดสุพรรณ	แสดงเป็น	มังมหาสุรนาท-แม่ทัพพม่า
๒. พระเจ้ากรุงธน	แสดงเป็น	พระเจ้ากรุงธนบุรี
๓. ศึกกลาง	แสดงเป็น	พระชัยราชา
๔. มหาเทวี	แสดงเป็น	พระเจ้าแผ่นดิน
๕. เจ้าหญิงแสนหวี	แสดงเป็น	เจ้าหญิงแสนหวี
๖. น่านเจ้า	แสดงเป็น	พระเจ้าแผ่นดิน
๗. เบญจเพศ	แสดงเป็น	เจ้าหญิงยุพดี
๘. อนุสาวรีย์ไทย	แสดงเป็น	พวงเงิน
๙. พ่อขุนผาเมือง	แสดงเป็น	พ่อขุนผาเมือง

ตลอดเวลา ๔ ปี คุณประสิทธิ์ ไม่เคยเห็นดิฉันบนเวทีเลย เพราะไม่เคยกลับเมืองไทย จนกระทั่งวันแรกที่กลับถึงเมืองไทย เราก็ยังไม่ได้พบกัน คืนนั้นเผอิญดิฉันต้องแสดงเรื่อง "เจ้าหญิงแสนหวี" เป็นรอบสุดท้าย คุณหญิงขึ้นมากระซิบบอกว่า "คืนนี้ตาบุงจะมาดูนะ" *(คุณหญิงชิ้นเรียกคุณประสิทธิ์ว่า "ตาบุง" ค่ะ)* ดิฉันอายและตื่นเต้นเป็นพิเศษ จนกระทั่งออกไปร้องเพลงในเรื่องแสนหวีด้วย เสียงที่สั่นอย่างไม่เคยเป็น จน ฯพณฯ หลวงวิจิตรวาทการท่านแปลกใจมากจนท่านปรารภว่า *"คืนนี้ลัดดาเป็นอะไรไป ทำไมร้องเพลงเสียงสั่นอย่างนี้"* และก็คงมีคนเรียนให้ท่านทราบ ท่านจึงยิ้มด้วยความเมตตาและขบขัน (มีผู้เล่าให้ฟังค่ะ)

"พ่อขุนผาเมือง" เป็นเรื่องสุดท้ายที่ดิฉันแสดงที่ศิลปากร เมื่อการแสดงเรื่องนี้จบลง ฯพณฯ หลวงวิจิตรวาทการได้กรุณาจัดพิธีแต่งงานให้

ต่อจากนั้นคุณประสิทธิ์ได้เข้ารับราชการที่กรมศิลปากร แผนกนาฏดุริยางค์ โดยเป็นผู้ช่วยพระเจนดุริยางค์ สงครามมหาเอเชียบูรพาเกิดขึ้น คุณประสิทธิ์จึงถูกทางราชการขอตัวให้ไปช่วยเป็นล่ามภาษาญี่ปุ่นอีก ๔ ปี ระหว่างนั้นบางครั้งก็ต้องไปประจำอยู่ต่างจังหวัดเป็นเดือน (ซึ่งก็ยังดีกว่า ๔ ปีนะคะ)

เมื่อสงครามสิ้นสุดลง คุณประสิทธิ์ได้ลาออกจากราชการ ระยะนั้นไม่มีการแสดงอะไรเลย โรงภาพยนตร์เฉลิมไทยและเฉลิมนครว่างเพราะไม่มีภาพยนต์ต่างประเทศเข้ามาเลย (ยุคนั้นยังไม่มีการถ่ายทำภาพยนตร์ไทยค่ะ) คุณหญิงชิ้นจึงรวบรวมสมัครพรรคพวกมาช่วยกันตั้งคณะละคร ผกาวลี โดยแบ่งหน้าที่กันดังนี้

คุณกุมุท จันทร์เรือง และ คุณสด กูรมะโรหิต รับหน้าที่ประพันธ์บทละคร

คุณประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ประพันธ์เพลงประกอบเรื่องละคร, ประสานเสียง, กำกับดนตรี

คุณหญิงชิ้น จัดการเครื่องแต่งตัวผู้แสดงทุกเรื่อง-ทุกคน

ลัดดา สารตายน กำกับการแสดง บางเรื่องก็แสดงเองด้วย

เราเรียกยุคนี้ว่า **ผกาวลีเวที** เพราะผู้ชมรับคำว่า "ผกาวลี" เป็นชื่อคณะแสดงอยู่หลายเรื่องเป็นเวลาสัก ๔ ปีได้ คุณประสิทธิ์ประพันธ์เพลงประกอบละครเรื่องต่าง ๆ ไว้มาก และไพเราะเป็นที่ติดใจของผู้ชม ส่วนดิฉันก็ช่วยทำคำร้องใส่อารมณ์ตามเพลงนั้น ๆ บ้าง เพราะส่วนมากพระเอก-นางเอกต้องร้องเองด้วย อารมณ์รัก, ตัดพ้อต่อว่ากันบ้าง โกรธกันบ้างแล้วแต่อารมณ์ของผู้ประพันธ์เรื่องนั้น ๆ มีอยู่เพลงหนึ่งซึ่งดิฉันและคุณประสิทธิ์ชอบมากทั้งทำนองและเนื้อเพลงถึงกับเคยพูดว่า *"เพลงนี้เหมือนชีวิตเราสองคนนะ"* เพลงนั้นชื่อว่า **"สายสัมพันธ์"** ค่ะ

เพลงสายสัมพันธ์นี้ คุณประสิทธิ์ได้ประพันธ์ทำนองสำหรับการแสดงเรื่อง "เวียงฟ้า" ในขณะนั้นและดิฉันเป็นผู้ใส่คำร้อง ดิฉันแสดงเป็นนางเอกของละครเรื่องนี้ด้วย พอเสร็จเรียบร้อย ดิฉันก็ร้องเพลงนี้ให้คุณประสิทธิ์ฟัง และเราก็ชอบมากทั้งสองคน คุณประสิทธิ์จึงพูดว่า "เพลงนี้เหมือนชีวิตของเราสองคนนะ"

ในขณะที่กำลังทำละครเวที ละครวิทยุก็เกิดขึ้นในยุคนี้ด้วย โดยเพิ่มคุณภากร สารานุประพันธ์ ช่วยเขียนเรื่อง และบางครั้งก็แสดงร่วมกับดิฉันด้วย

แต่ละครเวทีก็ไปไม่รอด เพราะไม่มีเวทีจะแสดง เนื่องจากภาพยนตร์ต่างประเทศเริ่มเข้ามาฉายตามโรงต่าง ๆ คือ เฉลิมไทย, เฉลิมนคร ก็เปลี่ยนเป็นฉายภาพยนตร์กันหมด แต่ยุคนี้นักท่องเที่ยวจากประเทศต่าง ๆ เริ่มเข้ามาเมืองไทย และบริษัทท่องเที่ยวก็ต้องการให้มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยทางนาฏศิลป์ไทย-ดุริยางค์ไทยให้ชมด้วย ฉะนั้น **ผกาวลีนาฏศิลป์** ก็เกิดในยุคนี้ และเหลือเพียง ๓ พี่น้องดำเนินงานกันเท่านั้นคือ

คุณหญิงชิ้น จัดการเครื่องแต่งตัวนาฏศิลป์ไทยทั้งหมด

คุณประสิทธิ์ จัดการดนตรีไทย-สากล และติดต่อกับต่างประเทศ

ลัดดา ควบคุม ออกแบบนาฏศิลป์ให้เป็นที่สนใจของชาวต่างประเทศโดยไม่ทิ้งศิลปะประจำชาติเลย

ในยุคนี้ได้สร้างโรงละครเล็ก ๆ ในบริเวณบ้าน จุผู้ชมได้ประมาณ ๑๒๐ คน เปิดการแสดงสำหรับชาวต่างประเทศทุกคืน มีการแสดงนาฏศิลป์หลายแบบของภาคต่าง ๆ, โขน, ฟันดาบ ก็จัดให้แสดงด้วยเป็นต้น ในยุคนี้ได้รับการติดต่อจากต่างประเทศให้นำคณะไปแสดงตามประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ และไปเป็นคณะใหญ่คือไปแสดงตามมหาวิทยาลัยของยุโรป, อเมริกา หรือมิฉะนั้นก็แสดงในโรงโอเปร่าของรัฐนั้น ๆ

ชีวิตคู่ของเราสองคน เมื่อสงครามสงบลง และเริ่มทำงานเป็นของเราเองไม่เคยห่างกันเลย ทำงานด้วยกันช่วยเหลือกัน ไปไหนก็ไปด้วยกันเสมอมา คุณประสิทธิ์ได้รับเชิญไปประเทศฟิลิปปินส์, ฝรั่งเศส, สวิต-เซอร์แลนด์, ญี่ปุ่น, ฯลฯ ดิฉันก็ไปด้วยทุกครั้ง ต่อมาได้รับการติดต่อให้พาคณะนาฏศิลป์ไทย-ดนตรีไทยไปแสดงที่ยุโรป อเมริกา เป็นการศึกษาตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายรัฐ เป็นเวลา ๔ เดือนครั้งแรก และครั้งที่สองอีก ๓ เดือนต่อมา ครั้งที่สองนี้ได้ไปแสดงต่อที่อเมริกาใต้ด้วยอีกหลายเมืองจึงกลับเมืองไทย ผู้แสดงทั้งหมด ทั้งนักดนตรีไปด้วยกันประมาณ ๒๕ คน เป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยให้ชาวต่างประเทศได้ชมมากมายรวมทั้งหมดประมาณ ๔๐ รัฐ เมื่อหวนคิดถึงชีวิตของเราทั้งสองคนที่ผ่านมาจนบัดนี้เป็นเวลาถึง ๕๗ ปี ในระยะหลังนี้คุณประสิทธิ์ได้นำเพลงไทยชั้นเยี่ยมของคุณพ่อคือ คุณครูหลวงประดิษฐไพเราะมาประสานเสียงในรูปแบบซิมโฟนีเป็นที่ประจักษ์แก่ทุกคนที่ได้ฟังว่าไพเราะมาก และเนื่องจากเป็นคนไทยคนแรกที่ทำงานชิ้นนี้ ชาวต่างชาติที่ได้ฟังจึงชื่นชมมาก และจะมีความเห็นหรือยกย่องว่าเป็นการประสมประสานศิลปะตะวันออกกับตะวันตกดีที่สุด ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ จึงได้รับเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติแต่ใครจะนึกบ้างว่าหลังจากนี้อีกเพียง ๗ - ๘ เดือน คุณประสิทธิ์ก็เริ่มมีอาการอ่อนแอลง จนกระทั่ง

วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒ กลับไปเข้าโรงพยาบาลเป็นครั้งที่ ๓

วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ หลังจากให้รับประทานอาหารกลางวันแล้ว ประมาณ ๑๓.๓๐ น. คุณประสิทธิ์ขอนอนพัก ดิฉันเข้าไปจับมือไว้ เราทั้งสองมองดูตากันและคุณประสิทธิ์บอกดิฉันว่า "ร้องเพลงให้ฟังหน่อย" ดิฉันจึงร้องเพลงเบา ๆ ด้วยเพลงเสี่ยงเทียน และแสนคำนึง แบบไทยเดิม คุณประสิทธิ์จึงหลับไป ต่อจากนั้นอีกประมาณครึ่งชั่วโมง ปุ้ม (ลูกสาว) หันไปเห็นคุณประสิทธิ์กำลังมีอาการหายใจที่ไม่สะดวก ปุ้มตกใจร้องโวยวายขึ้น เรียกหมอและพยาบาลมาช่วยกันเต็มห้อง หมอได้ให้เข้าห้อง ไอ.ซี.ยู แต่ก็ช่วยอะไรไม่ได้ เวลา ๑๗.๒๗ น. จึงจากไปด้วยอาการอันสงบ ท่ามกลางความรัก อาลัย เพียงขาดใจของดิฉันและลูกหลานทุกคนฯ ณ ที่นั้น

พี่สุดที่รัก ด้วยเดชะผลบุญที่เราได้สร้างสมมาด้วยกันในชาตินี้ และที่น้องจะสร้างกุศลต่อไปจนกว่าจะสิ้นชีวิตที่เหลืออยู่นี้ ขออุทิศให้พี่จงได้รับกุศลนั้นๆ และมีความสุขอยู่ในสัมปรายภพตลอดไป

"เพลงสายสัมพันธ์" เมื่อไม่ได้ร้องให้พี่ฟังในวันนั้นก็ขอเขียนไว้เป็นอนุสรณ์ไว้ ณ ที่นี้

สายสัมพันธ์

ทำนองและเรียบเรียงเสียงประสานโดย ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

คำร้องโดย ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง

ช : โอ้รัก ฤา จักคลาย

ญ : โอ้รัก ฤา จักคลาย

ช : โอ้สายสัมพันธ์มั่นหทัย

ญ : รักไม่ลืมอยู่เพียงดวงใจ

ช : พี่ขอฝากไว้แด่น้องนายเดียว
ชีวิตร่วมรมย์กลมเกลียว

ญ : รักแท้แต่เธอคนเดียว อย่าเฉลียวความรักจักคลาย

ช : ตราบแผ่นผาเอนแยกแหลกสลาย

ญ : ตราบดินฟ้านทีเป็นภัศม์ธุลีมอดมลาย

ช : รักสองเรา

ญ : รักสองเรา

ช : ไม่เหือดหาย

ญ : ไม่เหือดหาย

พ : ร่วมชีพร่วมใจคงรักไม่คลาย สุดใจนั้นคือเธอ

ด้วยสุดรัก - สุดอาลัยจากใจของลัดดา ศิลปบรรเลง (สารตายน)

1
Allegro
FL.
Cl♭
Tp.
Tb.
VI
VII
VA
Cello
BASS
P
Pizz
Pizz

② Lento
f
f
f
f
f
f
f arco
f arco

rall
p
rall
p
rall
rall
rall
rall
rall
p
rall
p
rall
rall
Pizz
arco
rall
Pizz
Pizz

rall
cresc.
rall
rall
rall
rall
rall
rall
rall
rall
rall
Pizz
arco
Pizz

"อาลัยพี่.....ผู้เสมือนพระ"

๑๐ ก.ค. ๔๒ ที่บ้านพร้อมพงศ์ เวลากลางวัน

พี่ประสิทธิ์ ศิลป**บรรเลงเพลงอมตะ**
สิริวาระแปดสิบแปดอายุขัย
ขอคุณพระคุ้มครองช่วยอวยชัย
ให้มีสุขไร้ทุกข์ภัยมาแผ้วพาน
ศิลปินแห่งชาติก็เป็นแล้ว
จึ่งไม่แคล้วศิลปินโลกโชคประสาน
อมตะศิลปบรรเลงเรื่องเพลงการ
ขอให้ท่านสุขสำราญอยู่ร้อยปี ฯ

พี่ประสิทธิ์อ่านการ์ดอวยพรวันเกิดของท่าน ที่ผมส่งให้แล้วยิ้มพราย เอามือตบไหล่ผม "ขอบใจ .. ขอบใจมาก"

.....

๔ ก.ย. ๔๒ เวลาประมาณ ๑๗.๔๐ น.

กริ๊ง ๆ กริ๊ง ๆ (เสียงโทรศัพท์บ้านผมดังขึ้น)
"ฮัลโหล ๆ น้าคุณหรือคะ น้าบุงเสียแล้วค่ะ" !
ฮ้ะห์ !! ว่าไงน๊ะ คุณเดียวพูดอะไร !
"น้าบุงตายแล้วค่ะเดี๋ยวนี้เอง" !!!

เสียงปนสะอื้นตามสายที่บอกผมนั้น คือเสียงของหลานเดียว (รศ.มธุรส วิสุทธิกุล) โทร มาจากห้อง วี.ไอ.พี. โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ

เป็นไปได้อย่างไร ผมใจหายและงงไปหมด "น้าบุง" ที่คุณเดียวเรียก หรือพี่บุงที่ผมติดปาก คือชื่อเล่นของพี่ประสิทธิ์ พี่ชายคนโตสุดของศิลปบรรเลง สุขภาพของท่านยังดีอยู่มากในวันครบรอบวันเกิดอย่างขึ้นปีที่ ๘๘ ไม่มีวี่แววว่าท่านจะมีอันจากไปรวดเร็วเช่นนี้เลย เพียงชั่วไม่ถึงสองเดือนจากงานเลี้ยงวันเกิดพี่บุงก็มาถึงวันจากไปเสียแล้ว ! ผมใจหายวาบอีกครั้งเมื่อนึกถึงภาพวันนั้น ดูท่านไม่ค่อยยินดียินร้ายที่จะมีอายุยืนถึงร้อยปี ตามกลอนพาไปของผมสักเท่าไหร่เลย !

นี่คือสัจธรรมของชีวิต .. มีการเกิด แก่ แล้วก็เจ็บ และตาย .. จากโลกนี้ไปเหมือนกันหมด ส่วนใครผู้ใดจะมีอายุยืนยาวหรือสั้นนั้น ก็เป็นเพราะเวรกรรมแต่ชาติปางก่อน หรือพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลนั่นเอง

ในความรู้สึกนึกคิดของผม พี่ประสิทธิ์ ควรจะมีอายุยืนนานมากกว่านี้ (แม้ไม่ถึงร้อยก็น่าจะใกล้ ๆ) อยู่เพื่อเป็นหลักชัยให้ลูกหลานว่านเครือญาติพี่น้องได้ชื่นชม สมกับที่ท่านเป็นบุคคลที่มีแต่คุณงามความดีประกอบกรรมดีเสมอมา คนดีอยู่นานไม่ได้หรือ ? ท่านจากโลกนี้เร็วเกินไปหลังจากได้รับเกียรติสูงสุดเป็นศิลปินแห่งชาติในชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้ว ท่านควรจะได้รับเกียรติประวัติเช่นนี้มาตั้งนานแล้วด้วยซ้ำ

พี่ประสิทธิ์เป็นคนพูดน้อย ไม่โอ้อวดตนเอง คุณความดี และ ความสามารถของท่านจึงไม่ค่อยมีใครรู้และไม่แพร่หลาย (ในเมืองไทย) แต่ในวงการดนตรีสากลของโลกแล้ว ชื่อเสียง Mr.Pasidh Silapabanleng เป็นที่รู้จักและยอมรับกันทั่วทั้งซีกโลกภาคตะวันออก ไปยันภาคตะวันตก และ ทวีปอเมริกาทีเดียว ว่าเป็นคนไทยผู้มีอัจฉริยะในทางการดนตรี ประพันธ์เพลง และเรียบเรียงเสียงประสาน

ที่ผมบอกว่าท่านเป็น ***"พี่ผู้เสมือนพระ"*** นั้น ผมไม่ได้พูดเล่น แต่เป็นความคิดเห็นที่สรุปลงตัวจากประสบการณ์ความใกล้ชิดชั่วชีวิตอันยาวนานของเราทีเดียว

ผมขอย้อนลำดับความไปถึงตั้งแต่สมัยที่ผมยังเป็นเด็กเล็กเพิ่งจำความได้ ผมมีพี่ ๆ หลายคน รวมแล้วนับได้เจ็ดผมไม่เคยมีน้องเลย และน้องคนนี้ก็เห็นพี่บุงเป็นหนุ่มรูปหล่อ เป็นสุดที่รักของคุณพ่อคุณป้ามากทีเดียว เมื่อเติบโตเป็นหนุ่มใหญ่อายุครบบวช ก็ได้เข้าบรรพชาอุปสมบทที่วัดเทพศิรินทราวาสเป็นศิษย์ของท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์(เจริญ ญาณวรเถร) พี่บุงบวชเรียนครบพรรษาได้ปฏิบัติธรรมวินัยเคร่งครัดทุกประการ อาทิ การออกรับบิณฑบาตรตอนเช้าประจำวันก็เดินจากวัดเทพฯ มาถึงบ้านบาตรพร้อมพระเณรพี่เลี้ยง ผมจำได้ว่าผมเคยใส่บาตรห่อขนมให้แก่พระพี่บุงด้วย

สึกจากพระไม่นาน พี่บุงก็ถูกส่งลงเรือเดินสมุทรเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น เพื่อศึกษาวิชาการดนตรีสากลจากมหาวิทยาลัยในกรุงโตเกียว เพราะคุณพ่อท่านมีทัศนะวิสัยยาวไกลที่จะปลูกฝังวิชาการดนตรีสากลอันทันสมัยของโลกแก่ทายาทชายคนโตของท่านไปพร้อมกับดนตรีไทยของตระกูลด้วย

พี่บุงไปเรียนเมืองญี่ปุ่นอยู่หลายปีทีเดียว เมื่อสำเร็จแล้วก็เดินทางกลับมาเมืองไทยในช่วงเวลาที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ใกล้ระเบิดเต็มที พี่บุงเป็นนักเรียนนอกหนุ่มใหญ่ รูปหล่อก็เป็นธรรมดาผู้หญิงสาว ๆ ชื่นชมกันเกรียวทีเดียว แต่ในกระบวนผู้หญิงทั้งหลายนี้ผมเห็นมีอยู่เพียงสาวเดียวเท่านั้นที่พี่บุงคลอเคลียใกล้ชิดด้วย เธอเป็นดาราละครดวงเด่นของกรมศิลปากร เล่นละครเวทีของคุณหลวงวิจิตรวาทการมาตั้งแต่เรื่องแรก คือ "เลือดสุพรรณ",พระเจ้ากรุงธนฯ มาจนถึงเจ้าหญิงแสนหวี และยังอีกหลายๆ เรื่องต่อมา ละครกรมศิลปากรของคุณหลวงวิจิตรฯ ในยุคนั้นท่านดังระเบิดทีเดียว !

พี่บุงเข้ารับราชการในกรมศิลปากร แล้วก็เลยกลายเป็น องครักษ์หนุ่มรับส่งเจ้าหญิงแสนหวีที่บ้านโรงเลี้ยงเด็กเป็นประจำ เจ้าหญิงแสนหวีผู้งดงามขาวผ่องไปทั้งเรือนร่างเหมือนตุ๊กตาญี่ปุ่นคนนี้นี่เอง ชนะหัวใจรักของพี่บุงเบ็ดเสร็จเด็ดขาด จนต่อมา เธอก็ได้กลายมาเป็นพี่สะใภ้คนสวยของผม พี่ลัดดา สารตายน

วันงานวิวาห์ของพี่บุงกับพี่ดานั้น จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่มโหฬารที่บ้านบาตร มีการกางเต็นท์กระโจมรูปไข่ใหญ่ที่สุดเต็มสนาม มีการทำบุญเลี้ยงพระเลี้ยง แขกเหรื่อมากมาย ในท่ามกลางบรรยากาศแสงสีและเสียงดนตรีบรรเลงขับกล่อม เป็นงานวิวาห์อันยิ่งใหญ่น่าชื่นชมประทับใจที่สุด เท่าที่ชีวิตเด็กรุ่นๆ อย่างผมเคยเห็นมา

ผมหารู้ตัวไม่ว่า ผมแอบเก็บเอาความรู้สึกประทับใจในความสุขของพี่ชายในคืนวันเช่นนั้นมาไว้ในส่วนลึกของจิตใจอย่าง ค่อยๆ ซึมซับ !

พี่ลัดดาเป็นสาวงามบ้านโรงเลี้ยงเด็ก และ เป็นดาราเอกของกรมศิลปากร ผูกสมัครรักใคร่กับหนุ่มบ้านบาตร มีความสุขสมหวังจนได้แต่งงานกัน หากผมจะมุ่งหวังตั้งสเป็คแห่งชีวิตคู่ เอาแบบอย่างพี่บุงบ้างจะเป็นยังไง ?

ผมจะผ่านเรื่องความเพ้อฝัน และเหตุการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไป ซึ่งระหว่างช่วงนั้น ฝ่ายไทยเราต้องเข้าเป็นสัมพันธมิตรกับมหาอำนาจญี่ปุ่นด้วยความจำเป็น แต่พี่บุงกลายเป็นบุคคลสำคัญที่ชาติต้องการ เพราะถูกทางราชการกองทัพขอตัวโอนไปทำหน้าที่ล่ามติดต่อประสานงานกับกองทัพญี่ปุ่น (ในยุคนั้นมีผู้รู้ภาษาญี่ปุ่นลึกซึ้งน้อยคนมาก)พี่บุงจึงต้องอดทนปฏิบัติหน้าที่รับใช้ชาติบ้านเมืองด้วยความภาคภูมิใจ แต่เพราะความไม่ช่างพูด จึงไม่เคยโอ้อวดใครในผลงานชิ้นนี้ ก็คงเหมือนกับผลงานของผู้รักชาติกลุ่มเสรีไทยปฏิบัติงานลับเปิดเผยมากไม่ได้ แต่มีผลดีคือช่วยให้เมืองไทยไม่เป็นฝ่ายแพ้ในสงคราม !!

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบลงแล้วก็ถึงวาระฟื้นฟูพัฒนาชาติบ้านเมือง พี่บุงกลับตัดสินใจลาออกจากราชการ ทั้ง ๆ ที่ยังมีอายุราชการอีกยาวและความก้าวหน้ารุ่งเรืองรอคอยอยู่อีกมาก พี่บุงก็ดูจะไม่พึงปรารถนา ท่านต้องการเป็นอิสระ และทำงานส่วนตัวแบบเป็นนายตัวเองนั่นแหละ จึงรวมญาติตั้งโรงเรียนนาฏศิลป์ผกาวลีนาฏดุริยางค์ สร้างคณะละครเวทีออกแสดง ณ เวทีโรงภาพยนต์เก่าแก่ แบบเฉลิมนคร และเฉลิมไทย (ซึ่งในยุคสงครามนั้น ขาดแคลนภาพยนตร์มาเข้าฉายมาหลายปี) ***ละครผกาวลี*** พอถือกำเนิดขึ้นก็มีชื่อเสียงโด่งดัง ขจรขจายราวกับพลุ เป็นความบันเทิงแปลกใหม่ทันสมัยในยุคนั้นสืบต่อหน่อเนื่องจากละครศิลปากรยุคคุณหลวงวิจิตรนั่นทีเดียวแถมยังมีดาราเอกอย่างพี่ลัดดา เป็นผู้กำกับ และอำนวยการแสดง แต่งเพลงประกอบเรื่อง และแบ็คกราวด์โดยพี่บุงซึ่งท่านทำได้ง่าย ๆ สบาย ๆ คณะทีมงานนอกจากนี้ก็ยังมีคุณพี่คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ดูแลเรื่องเครื่องแต่งกายตัวละคร ฝ่ายการประพันธ์เรื่องก็มี คุณสด กูรมะโรหิต, คุณภากร ปาจิณพยัคฆ์, พี่กุมุท จันทร์เรือง รวมทั้งนักประพันธ์ใหญ่อย่าง อิงอร และ ส.อาสนจินดา นับเป็นยุคสมัยแห่งความบันเทิงเริงรมย์ ชื่นตา ชื่นใจ เพราะการละครเวทีเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดมีแฟนผู้ชมมากมายทุกรุ่นทุกวัย ไม่แพ้ภาพยนตร์ไทยหรือฝรั่งจากฮอลลีวูดเลย

คณะผกาวลีได้สร้าง และ ปั้นดาราผู้มีชื่อเสียงไว้ประดับวงการมากมายหลายคน อาทิเช่น อนงค์ นาคสวัสดิ์ (สวมบทผกาวลี) สวลี ผกาพันธ์ ศิลปินแห่งชาติสาขาเพลงไทยสากล (สวมบท "ความพยาบาท" คู่กับ ส. อาสนจินดา)และยังมีอีกหลายท่าน เช่น วลิต สนธิรัตน์, ชูศรี โรจนประดิษฐ์, บุญศักดิ์ ดวงดารา ฯลฯ

พี่บุงได้ฝากฝีมือประพันธ์บทเพลงอันไพเราะ เพราะพริ้งไว้ใน ละครหลาย ๆ เรื่องที่นำเสนอคิดต่อกันมา อาทิเช่นความรักครวญหา โอ้ยอดดวงใจ ลมหนาว หลงคอย หวานรื่น แผ่นดินแห่งความฝัน ดรรชนีไฉไล ฯลฯ

ยิ่งกว่านั้นยังได้จัดทำละครทางวิทยุในแนวชีวิตประจำวันและละครไขปัญหา (ขุนลีลาศาสตร์สุนทร) เป็นดรามาทางเสียงออกอากาศสร้างความรื่นรมย์ไปจนถึงในบ้านช่อง ห้องหอ ชาวบ้านทั้งประเทศ

บังเอิญผมเป็นผู้สันทัดกรณีอย่างยิ่ง เพราะได้มีโอกาสร่ำเรียนงานทั้งทฤษฎีและปฏิบัติกับละครคณะผกาวลี ทั้งจากบนเวทีใหญ่ เวทีซ้อมและห้องบันทึกเสียง เคยทำตั้งแต่เป็นผู้ช่วยพิมพ์บท, บอกบท, เป็นผู้แสดงสมทบ และหรือเล่นดนตรีประกอบ ในบางเรื่อง เป็นประสบการณ์ชีวิตที่ผมได้ร่ำเรียนจากพี่ลัดดาและพี่บุงโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนเลย

ยังมีอีกเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่าแทบไม่มีใครทำได้เหมือนคือการที่พี่บุงกับพี่ลัดดานำทีมนาฏศิลป์ผกาวลี ชุดกระทัดรัด ๒๕ คน เดินทางไปโชว์การแสดงในต่างประเทศถึงทวีปอเมริกาในหลายรัฐ และยุโรปอีกหลายประเทศ หลายครั้งหลายหนในช่วงห้าหกปีระหว่างปีก่อน และหลังปีกึ่งพุทธกาล ๒๕๐๐ เป็นการนำความงดงามบรรเจิดของศิลปะการแสดงฟ้อนรำโขน ละครและดนตรีไทย ไปโอ้อวดชาวต่างชาติได้สำเร็จผลดียิ่งจะนับว่าเป็นชุดแรก ๆ ของไทยก็ว่าได้ เพราะไม่เคยมีประวัติการจัดทำเช่นนี้โดยคณะอื่นใดมาก่อนเลย

วันเวลาและชีวิตที่ผ่านไปเนิ่นนาน แต่ละปี ๆ พี่บุงก็ยังเป็นพี่บุงคนเดิม เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นและภาระกิจการงานลดน้อยลง ผมก็เห็นคุณพี่ทั้งสองพากันเข้าวัดเข้าวา ทำบุญ ฟังเทศน์ฟังธรรมแทบจะทุกวันพระโดยไม่ขาด สิ่งที่แปลกประหลาดอย่างหนึ่งคือพี่บุงไม่ดื่มเหล้า, เบียร์ หรือเครื่องดองของเมาใด ๆ เลยทั้งสิ้น ดูจะเป็นเรื่องผิดปกติวิสัยของชาวนักดนตรีปี่พาทย์นาฏศิลป์โดยมากแล้ว เมื่อมีการตั้งวงการแสดงที่ไหนก็ต้องมีวงเครื่องดองของเมาเป็นธรรมดา (ที่ผกาวลีก็พอจะมีบ้าง ใช่ว่าจะไม่มี แต่พี่บุงไม่แตะต้องเลย)

แล้วในวันหนึ่งผมก็หายสงสัย เมื่อได้ฟังพี่บุงเล่าเรื่องเก่าแก่ให้ฟังว่าเป็นเพราะตัวท่านได้ถือสัตย์ปฏิญาณไว้กับท่านพระเกจิอาจารย์ ท่านหลวงพ่อปาน วัดบางนมโค อยุธยา ว่าจะไม่ดื่มเครื่องดองของเมาตลอดชีวิต หลวงพ่อปานท่านจะลงยันต์เกราะเพชรให้แก่บรรดาสานุศิษย์ ที่ไปเฝ้าในวันนั้นด้วยการขอสัจจะ ๒ ข้อ คือขอให้รักษาศีลข้อ ๒ (ไม่ลักขโมย) กับศีลข้อ ๕ (ไม่ดื่มสุราเมรัย) ไปจนตลอดชีวิต แล้วยันต์เกราะเพชรของท่านที่ลงให้ จะช่วยคุ้มครองผองภัยให้มีความสุขสบายและมีอายุยืนนาน ยังมีพี่อีก ๒ ท่านที่ร่วมไปเฝ้า ท่านหลวงพ่อปานในวันนั้นด้วย คือคุณพี่คุณหญิงชิ้น และพี่เถ่ (ขวัญชัย ศิลปบรรเลง) ปรากฏว่าสำหรับพี่เถ่เมื่อรับสัจจะมาแล้ว นาน ๆ เข้าก็หลงลืมไม่ปฏิบัติตามสัจจะ คงดื่มเหล้า เบียร์ และของมึนเมา เป็นอาจิณตามวิสัยนักเลงเพลงการ นักดนตรี

ไม่เชื่ออย่าลบหลู่ พี่ขวัญชัย ล้มป่วย ป่วยหนัก และเสียชีวิตไปหลายสิบปีมาแล้ว ในช่วงอายุท่านเพียง ๕๖ ปีเท่านั้น

ในสัจจะศีลข้อ ๒ ไม่ลักขโมยใครนั้น พี่บุงท่านปฏิบัติได้สบายมาก เพราะท่านไม่อยากได้ใครดีอะไรของใครเลยเรื่องอบายมุขสิ่งชั่วร้ายทั้งหลาย ท่านไม่แตะต้องเกลือกกลั้วอยู่แล้ว ท่านละเลิกและถือสัจจะได้มั่นคงจริง ๆ

ผมเองไม่วายสงสัยข้องใจ เพราะตัวเองก็มีประสบการณ์ได้ไปประเทศญี่ปุ่นถึง ๓ ครั้ง และทุกครั้งพวกญี่ปุ่นจะเลี้ยงรับรอง มีการรินเหล้า (สาเก) หรือไวน์ แล้วเชิญชวนกล่าว "คำไปย์ๆ" ให้ดื่มกันหลายครั้ง หลายหนแสดงว่ารักนับถือกันจริง ผมจึงได้ถามพี่บุงว่าเมื่อตอนไปเรียนญี่ปุ่นตั้งหลายปี หรือแม้เมื่อตอนสงครามเป็นล่ามทหารญี่ปุ่น พี่บุงจะปฏิเสธการ ดื่ม "คำไปย์" กับเขาได้ยังไง ? คำตอบของท่านก็คือไม่ยาก เราต้องอาศัยเทคนิคการแสดง คือยกแก้วทำเป็นจ่อปากจะจิบ (หรือไม่จิบก็แล้วแต่) แล้วอมไว้ หรือแอบบ้วนทิ้ง รินเททิ้งเสียบ้างก็หมดปัญหา !!

นี่แหละครับ ท่านเป็นยอดนักแสดงจริง ๆ ทำได้แนบเนียน ไม่เสียมารยาท และ ไม่ขาดสัจจะ ! พี่บุงมีจิตใจสะอาด มองโลกในแง่ดี ถือศีล ประพฤติธรรมโดยเคร่งครัด ผมจึงมองเห็นท่านเป็นพระ พระที่อยู่ในร่างฆราวาสปกติธรรมดานี่เอง มีเรื่องที่ผมประทับใจมากอีกครั้งหนึ่ง เมื่อยี่สิบปีที่แล้ว คือเมื่อได้มีการเลี้ยงแสดงความยินดีให้น้องคือตัวผมในโอกาสที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นตัวแทนประชาชนชาวกรุงเทพฯ แบบที่ไม่เคยมีใครคิดฝันมาก่อน คุณพี่คุณหญิงชิ้นท่านอบรมเป็นเชิงปรามผมว่า "คิดบ้าบออะไรไปเล่นการเมือง .. แหกคอก พิลึก คอยดูนะ, ถ้านายคุณไปแอบทำทุจริตคิดมิชอบ โกงกินบ้านเมืองละก็ จะสาปแช่งให้หนักทีเดียว" !

ผมหน้าเสีย.. แต่พี่บุงท่านช่วยแก้ให้ไปในทางดีว่า ไม่เป็นไร มีพวกเราไปเข้าฝ่ายการเมืองบ้างก็ดี จะได้รู้ทันเขา นายคุณคงไม่ไปทำเสียชื่อหรอกนะ

พี่บุง มองโลกในด้าน ดี สมเป็นพระ ผมกราบขอบพระคุณ.. และผมรู้สึกเป็นสุขใจในทุกคราวที่ผมรำลึกได้ว่าตอนที่ผมได้ตั้งสเปคเรื่องคู่ชีวิตตามแบบอย่างของพี่บุงนั้นเป็นการคิดตัดสินใจที่ถูกต้องที่สุดไม่เสียแรงที่ผมใฝ่เฟ้นหา .. สาวงามโรงเลี้ยงเด็ก / ดาราศิลปากร ให้ได้ตามแบบอย่างพี่สะใภ้ตุ๊กตาญี่ปุ่น

โชคดีบุญมีมา .. ผมหาพบจนได้ครับ สาวในสเปคคนนั้น !

วัดเทพศิรินทราวาส เป็นสถานที่อบรมบ่มเพาะความเป็นพุทธมามะกะที่ดีแก่ตระกูลศิลปบรรเลง ผมเองก็ได้มีโอกาสบรรพชา เมื่อปีกึ่งพุทธกาล ๒๕๐๐ ได้พบพระเถรวาทชั้นผู้ใหญ่องค์สำคัญหลายรูปล้วนเป็นพระแท้ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีศีลาจารวัตรทุกรูปนาม เป็นแบบอย่างให้เราประพฤติดีปฏิบัติชอบในกรอบของศีลธรรม ผมจึงเชื่อว่าผมพูดไม่ผิดที่ได้เขียนจารึกไว้ว่า ***พี่บุงหรือพี่ประสิทธิ์ผู้มีความดีเสมือนพระ***

ผมขอกราบขอขมาอาลัยพี่ไว้ ณ ที่นี้ และขอตั้งจิตอธิษฐานคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ดลบันดาลนำดวงวิญญาณของพี่บุง ไปสู่สุขติสัมปรายภพ เทอญฯ

สนั่น ศิลปบรรเลง

ตุลาคม ๒๕๔๒

ไว้อาลัยแด่พี่บุง

ผมเป็นน้องชายคนหนึ่งของพี่บุง- คุณพี่ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เราเกิดวันเดียวกัน คือ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม แต่ห่างกัน ๑๐ ปี พี่บุงจึงมีอายุแก่กว่าผมสิบปีพอดี พี่บุงเป็นพี่ที่รักน้องด้วยใจเมตตากรุณาเอื้ออารีทำให้น้องๆ ทุกคนเคารพรักพี่บุงเป็นอันมาก ผมมีชื่อเล่นว่า "อู๊ด" ซึ่งใครๆ เรียกกันจนติดปาก แต่พี่บุงเห็นว่าไม่ค่อยเพราะและด้วยความเอ็นดูต่อผมจึงตั้งชื่อให้ใหม่ว่า "เอี่ยม" เป็นชื่อพิเศษที่พี่บุงเพียงคนเดียวในชีวิตที่เรียกผมว่า "เอี่ยม" มาจนทุกวันนี้ เราเกิดและเติบโตด้วยกันมาที่บ้านคุณพ่อ-หลวงประดิษฐไพเราะในตำบล "บ้านบาตร" ผมเคารพนับถือพี่บุงมาก เราสนิทสนมรักใคร่กันด้วยดีตลอดมา

พี่บุงเป็นผู้รับการถ่ายทอดวิชาดนตรีไทยจากคุณพ่อ โดยการเรียนระนาดเอกจนเป็นคนระนาดผู้มีฝีมือคนหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ภูมิใจของคุณพ่ออีกด้วย นอกจากนี้พี่บุงได้ไปศึกษาวิชาดนตรีสากลที่ญี่ปุ่นกลับมาเรียบเรียงเสียงประสานเพลงของคุณพ่อในรูปแบบสากลโดยบรรเลงด้วยวงออร์เคสตร้าไว้หลายเพลง

เมื่อสมัยที่ผมยังเป็นนิสิตวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เกิดเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สองซึ่งเป็นช่วงเวลาวิกฤติของประเทศ ในตอนนั้นมีคนไทยที่รู้ภาษาญี่ปุ่นมีอยู่ไม่กี่คนทางรัฐบาลไทยนำโดย ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ขอให้พี่บุงเป็นล่ามแปลภาษาเพื่อการเจรจาทางการเมือง และการทหารเพื่อขอให้กองทัพญี่ปุ่นโอนอ่อนผ่อนปรนให้กับไทยในกรณีต่าง ๆ รวมทั้งการทำเอกสารสัญญาข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลญี่ปุ่น พี่บุงจึงได้มีส่วนร่วมรับใช้ประเทศชาติด้วยการเป็นล่ามให้กับรัฐบาลไทยจนเสร็จสิ้นสงคราม บทบาทของพี่บุงในครั้งนี้เป็นเกียรติประวัติอันยิ่งใหญ่ในชีวิตที่ช่วยประเทศชาติอยู่เบื้องหลังแบบปิดทองหลังพระ

เรื่องราวของพี่บุงมีมากมายเหลือเกิน พี่บุงสร้างผลงานเพลงและละครไว้มากโดยเฉพาะ "***คณะผกาวลี***" เมื่อประมาณสี่สิบกว่าปีก่อนโน้น เป็นคณะละครที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วประเทศ คณะละครนี้ได้สร้างดารานักแสดงและศิลปินไว้มากมาย พี่บุงประสบความสำเร็จในชีวิตนักดนตรีเป็นอย่างดีมีผลงานที่ประทับใจคนไทยในยุคนั้นและเป็นที่นิยมชมชื่นกล่าวขวัญถึงตลอดมา

เมื่อผมสำเร็จการศึกษาก็ได้เข้ารับราชการเป็นนายทหารในกองทัพเรือ จนกระทั่งได้แต่งงานมีครอบครัวก็สร้างเรือนหอในอาณาบริเวณที่ดินที่คุณพ่อให้ไว้ เราจึงอยู่กันที่ "บ้านบาตร" เป็นครอบครัวใหญ่ ต่อมาผมได้ย้ายมาพำนักที่บ้านฝั่งธนบุรีจึงห่างเหินพี่บุงไปบ้าง แต่เราก็ยังคงรักกันมั่นคงแบบพี่น้องร่วมสายโลหิตเช่นเดิม

พี่บุงเป็นพี่ที่เคารพรักยิ่งของน้องๆ เป็นที่รักของญาติสนิทมิตรสหายทุกระดับ เป็นพุทธศาสนิกชนผู้ปฏิบัติธรรมสม่ำเสมอและถือศีลห้าเคร่งครัดตลอดชีวิตเรียกว่าเป็นคนใจบุญคนหนึ่ง พี่บุงได้บำเพ็ญประโยชน์และสร้างผลงานเพลงไว้มากมายฝากไว้ในวงการดนตรีของชาติ ชีวิตของพี่บุงเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นชีวิตที่

ทรงคุณค่าและทรงคุณธรรมอันประเสริฐควรแก่การยกย่องสรรเสริญและเป็นแบบอย่างของลูกหลาน ผมภูมิใจที่มีพี่ชายผู้แสนดีเช่นนี้

ขอให้คุณงามความดีและบุญกุศลทั้งหลายที่พี่บุงได้สร้างไว้จงนำพาดวงวิญญาณของพี่บุงไปสู่สรวงสวรรค์อันแสนสุขด้วยเทอญ

ด้วยความรักและอาลัยยิ่งของน้อง

น.ส. สมชาย ศิลปบรรเลง

(นาวาเอกสมชาย ศิลปบรรเลง)

ด้วยรักและผูกพัน

เย็น วันเสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ เสียงโทรศัพท์ของ "หมอยาหยี" ภรรยา ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง จากห้อง ICU อาคารพัชรกิติยาภา โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ แจ้งข่าวว่า

"คุณพ่อ ประสิทธิ์...เสียแล้วเมื่อห้าโมงเย็น นี้เอง"

ดิฉันตกใจมากเพราะทราบเพียงว่า "คุณน้า" เป็นไข้หวัดใหญ่ ต้องเข้าโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ พร้อม ๆกับ "คุณน้าลัดดา" ภรรยาของท่าน แต่ก็มีอาการดีขึ้นแล้วจนคุณหมออนุญาตให้กลับบ้านได้ คุณแม่ (บรรเลง) ของดิฉันจะให้พาไปเยี่ยมน้องชายของท่าน ที่ "บ้านศิลปบรรเลง" ซอยพร้อมพงศ์และดิฉันเพิ่งพูดว่าจะพาคุณแม่ไปเยี่ยมในวันพรุ่งนี้ คือ วันอาทิตย์ที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๒ ดิฉันไม่ทราบเลยว่า "คุณน้า" ต้องเข้าโรงพยาบาลฯ อีกครั้งในวันศุกร์ที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒ แล้วท่านก็ด่วนจากไปอย่างกระทันหัน ในวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ เช่นนี้ จะไม่ให้ตกใจได้อย่างไร?

"คุณแม่" นั่งร้องไห้เมื่อทราบข่าวนี้ ท่านมีความรักและผูกพันกับพี่น้องของท่านมากดิฉันเองเกิดและเติบโตในบ้านของคุณตา **หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)** จึงได้รับความรักที่อบอุ่นและซาบซึ้งในความผูกพันของญาติพี่น้องสายสกุล "ศิลปบรรเลง" เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่า "คุณตา" ท่านจะมีภรรยาสองคน แต่ภรรยาของท่านเป็นพี่น้องท้องเดียวกัน ดังนั้นลูก ๆ ของท่านในสกุล "ศิลปบรรเลง" จึงเป็นทั้งพี่น้องและญาติที่มีความผูกพันใกล้ชิดกันอย่างยิ่ง โดยมีคุณป้า (คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง) เป็นพี่สาวใหญ่พี่น้อง ๆ และลูกหลานทุกคนมีความเคารพรักอย่างยิ่ง จนกระทั่งท่านมีฉายาพิเศษว่า "เปาบุ้นจิ้น" ผู้พิพากษาของ "บ้านพิพากษาของ "บ้านศิลปบรรเลง" หลาน ๆทุกคนเรียกท่านว่า "คุณป้าจิ้น" แทนที่จะเรียก "คุณป้าชิ้น" ตามชื่อของท่าน

ในรุ่นหลานเช่นรุ่นเดียวกับดิฉัน เราก็มีความใกล้ชิดสนิทสนมและรักกันมาก เห็นจะเป็นเพราะต่างก็เติบโตภายใน "บ้านศิลปบรรเลง" ที่มีบรรยากาศของความรักและผูกพันกันนั่นเอง ไม่เพียงแต่พี่น้องในสกุล "ศิลปบรรเลง" เท่านั้น เนื่องจาก "คุณยายใหญ่" (โชติ) และ "คุณยายเล็ก" (ฟู) ท่านมาจากสกุล **ทุราพันธ์** ก่อนที่จะมาอยู่ในสกุล **ศิลปบรรเลง** ท่านมีญาติพี่น้องที่มีความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมกันอย่างยิ่ง จากนามสกุล **คงศักดิ์ วิโรจน์เพชร** และ **เทศนาบุญ** มีการไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ "บ้านศิลปบรรเลง" มีพิธีไหว้ครูดนตรีไทยประจำปี จึงมักเป็นศูนย์กลางของการพบกันระหว่างญาติน้องทุกปี และต่อมาเมื่อมีญาติที่เกี่ยวดองกันเพิ่มมากขึ้นอีกหลายนามสกุล (ถ้าจะนับกันแล้วเรามีญาติที่เกี่ยวดองกันร่วมสองร้อยคน) จึงได้จัดงาน "รวมญาติ" ขึ้นครั้งแรกที่บ้านของคุณน้าประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ที่ซอยพร้อมพงศ์ และได้จัดที่บ้านอื่น ๆ ต่อมาอีกหลายครั้ง มีญาติพี่น้องมาร่วมงานฯมากกว่าร้อยคน มีทั้งญาติรุ่นใหญ่ (วัยปลดเกษียณนานแล้ว) รุ่นรอง (วัยใกล้ปลดเกษียณ) รุ่นกลาง (วัยทำงาน) รุ่นเล็ก (วัยเรียน) รุ่นจิ๋ว (วันเล่น) และรุ่นแจ๋วแหวว (วัยทารก) ทุกคนมีความสุขสนุกสนานกันมาก มีการรดน้ำสงกรานต์ญาติผู้ใหญ่ที่อายุเกิน ๖๐ ปี มีการสังสรรค์ระหว่างผู้ที่ทำงานแล้ว และผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน (ทุกระดับการศึกษา) มีเกมการเล่น

๖๐ ปี มีการสังสรรค์ระหว่างผู้ที่ทำงานแล้ว และผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน (ทุกระดับการศึกษา) มีเกมการเล่นและการแข่งขันของทั้งเด็กและผู้ใหญ่ มีของรางวัลของแจก (ที่ญาติ ๆ จัดหามา) ให้นำกลับไปบ้านมากมายหลายอย่าง นับเป็นบรรยากาศที่อบอุ่นอย่างยิ่ง

คุณน้ำ **ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง** มีชื่อเล่นที่เรียกกันในหมู่ญาติว่า "บุง" ดิฉันเคยถามคุณแม่ว่าทำไมคุณน้ำจึงชื่อ "บุง" ท่านเล่าว่ามาจากคำว่า "**กระบุง**" เพราะก่อนที่ "คุณน้ำบุง" จะเกิดนั้นคุณแม่มีน้องชายท่านคนหนึ่งซึ่งเป็นลูกชายคนแรกของ "**จางวางศร ศิลปบรรเลง**" **ในสมเด็จฯวังบูรพาฯ** "คุณตา" มากที่ได้ลูกชาย (หลังจากที่ได้ลูกสาวมาแล้ว ๔ คน) จึงไปกราบทูลสมเด็จฯและท่านทรงประทานชื่อให้ว่า "ศิลปศราวุธ" คุณแม่เล่าว่าคงจะมีบุญไม่ถึงเลยตายเสีย ตั้งแต่อายุได้เพียง ๓ ขวบ เช่นเดียวกับพี่สาวอีกสองของคุณป้า (คุณหญิงชิ้น)และคุณแม่ ซึ่งสมเด็จฯวังบูรพาฯ ทรงประทานชื่อว่า "สร้อยไข่มุกด์" และศุกร-ดารา" ก็ตายเมื่ออายุได้ ๓ ขวบ เช่นเดียวกัน (สมัยนั้นการแพทย์คงยังไม่ดีเท่าสมัยนี้) คุณตาคุณยายท่านว่าจะเสียลูกชายคนนี้ไปอีกจึงปิดไว้ไม่กราบทูลสมเด็จฯให้ทรงทราบ และทำพิธีแก้เคล็ดโดยใช้ "กระบุง" ครอบเอาไว้ พร้อมกันนั้นก็ทำพิธีรับ "ลูกนักดนตรีไทย" ด้วยการนำเครื่องดนตรีต่าง ๆ เช่น ไม้ตีระนาด, ไม้ตีฆ้อง,ซอ,ฉิ่ง ฯลฯ วางไว้รอบตัว คุณแม่เล่าว่าลูกหลานของนักดนตรีส่วนใหญ่ต้องผ่านพิธีรับ "ลูกนักดนตรีไทย" เช่นนี้ทุกคน รวมทั้งตัวดิฉัน และพี่น้อง ที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันด้วย โดยเฉพาะลูกหลานเกิดในบ้านของ "คุณตา" หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

คุณแม่ของดิฉัน ท่านเรียกน้องชายว่า "**ตาบุง**" ถ้าเป็นทางการหน่อยก็เรียก "**นายบุง**" และยังมีอีกชื่อหนึ่งคือ "โอยี้ ซัง" ชื่อฉายานี้เรียกหลังจากที่คุณน้ำบุ้งเรียนจบปริญญาดนตรีสากลกลับบ้าน มาจากประเทศญี่ปุ่น ดิฉันถามอีกว่าทำไมจึงเรียกเช่นนั้นท่านตอบว่าก็เขาทำอะไรเชื่องช้าเหมือนคนแก่ที่มีอายุมาก แล้วก็เป็นนักเรียนจากประเทศญี่ปุ่น ก็เลยเรียกชื่อเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า "โอยี้" ซึ่งมีความหมายว่า ผู้สูงอายุ หรือคนแก่ ส่วนคำว่า "ซัง" นั้นเป็นคำนำหน้าชื่อที่เรียกอย่างสุภาพเช่นคำนั้น "คุณ" ในความรู้สึกของดิฉันนั้นทั้งคุณป้า (คุณหญิงชิ้น) และคุณแม่ ท่านเรียกขื่อน้องชายว่า "โอยี้ ซัง" ด้วยความรักและเอ็นดูอย่างยิ่ง

การร่วมงานกันระหว่างพี่น้อง "ศิลปบรรเลง" และญาติ ในด้านการแสดงดนตรี (ทั้งไทยและสากล) ละครเวที และ ละครวิทยุ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้นประสบความสำเร็จอย่างน่าภาคภูมิใจ เพราะ "บ้านศิลปบรรเลง" มีความพร้อมอย่างยิ่งในการจัดการแสดงทั้งดนตรีไทยดนสากล นาฏศิลป์ และ ละครเวที เริ่มด้วยละครเรื่อง "**ผกาวลี**" เป็นเรื่องแรก ใช้ชื่อคณะว่า "**คณะศิษย์เก่าศิลปากร**" ก็ประสบความสำเร็จดีอย่างยิ่ง จนผู้ชมเรียกร้องให้แสดงอีกเป็นครั้งที่สองแต่ไม่มีใครเรียกชื่อ "คณะศิษย์เก่าศิลปากร" โดยมักจะพูดกันว่า "ไปดูละครผกาวลี" ดังนั้น จึงเปลี่ยนชื่อคณะละครเป็น "**คณะผกาวลี**" ตามที่ผู้ชมตั้งให้

ในการแสดงละครเวทีและละครวิทยุทุกเรื่องต้องเป็นการบรรเลงดนตรีสด เพราะสมัยนั้นยังไม่มีเทคโนโลยีการบันทึกเสียงดีเช่นสมัยนี้ คุณน้ำ "ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง" เป็นผู้แต่งและผู้อำนวยเพลงด้วยตนเองทุกครั้ง ท่านทำงานด้วยความประณีตและใจเย็น จนถูกล้อว่าเป็น "โอยี้ ซัง" แต่ก็ทำให้ทุกเพลงของท่านมีความไพเราะจับใจผู้ฟังทุกครั้งเช่นกัน ในช่วงเวลานั้น "บ้านศิลปบรรเลง" มีการจัดแสดงละครวิทยุ "คณะนาฏศิลาศาสตร์สุนทร" โดยเพื่อนนักเรียนสามคนจากโรงเรียนเทพศิรินทร์ คือ **กุมุท จันทร์เรือง**,

สด กูรมะโรหิต และ **ภากร สารานุประพันธ์** ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้ประพันธ์บทละคร จากเค้าโครงเรื่องของผู้เขียนมาถามปัญญาชีวิต ซึ่งต่อมา คุณสด กูรมะโรหิต ได้เป็นคนแรกที่เปิดคอลัมน์ทางหนังสือพิมพ์ให้คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขปัญหาชีวิต ผ่อนคลายความทุกข์ของผู้ประสบปัญหาชีวิตได้อย่างดียิ่งขึ้น คือ คอลัมน์ "**ไขปัญหาชีวิต" โดย ขุนลีลาศาสตร์สุนทร**" ซึ่งเป็นต้นแบบของคอลัมน์ที่ปรึกษาปัญหาชีวิตทางหนังสือพิมพ์ต่อมา เช่น "**ศิราณี**"

คุณกุมุท จันทร์เรือง แต่งงานกับคุณน้า ชัชวาล (ศิลปบรรเลง) จันทร์เรือง น้องคนต่อมาจากคุณน้าประสิทธิ์ และการทำงานด้าน ละครเวที ละครวิทยุ ในครั้งนั้นทำให้ครอบครัวของ คุณสด และ คุณเนียน กูรมะโรหิต มีความรักใคร่สนิทสนมฉันท์ญาติ กับครอบครัวของคุณน้าประสิทธิ์ และคุณน้าลัดดา มาจนถึงทุกวันนี้ จะเห็นได้จากการที่ "น้องแดง" หรือ "อัปสร กูรมะโรหิต" ได้เป็นผู้รับสืบทอดวิชาการแต่งเพลงจากคุณน้า "ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง" และเป็นผู้ที่ที่ท่านรักและภูมิใจมาก จนเรียกว่าเป็น "ศิษย์คนสุดท้าย" ของท่าน

หลังจาก "ละครเวที" ซบเซาลงเพราะความเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา และความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของทุสิ่งทุกอย่างในโลก ตามพระพุทธวัจนะของพระพุทธองค์ที่แสดงธรรมไว้ "ภาพยนตร์ไทย" เริ่มมีบทบาทเข้าสู่วงการบันเทิงแข่งกับภาพยนต์จากต่างประเทศ ซึ่งมีทั้งของฝรั่ง, เจ๊ก, แขก, ญี่ปุ่น ฯลฯ ดาราละครเวทีหลายคนเปลี่ยนไปแสดงภาพยนต์ เช่น สวลี ผกาพันธ์ แสดงเป็นนางเอกเรื่อง "ไฟชีวิต" คู่กับพระเอก สุรชัย ลูกสุรินทร์ นักมวยมีชื่อในยุคนั้นภาพยนต์เรื่องนี้มีการเดินทางไปถ่ายทำในต่างประเทศ ที่เกาะฮ่องกง (คงจะมุ่งหวังให้ฉายได้ในต่างประเทศ) ภาพยนต์เรื่องนี้ "สด กูรมะโรหิต" สร้างบท และ "ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง" แต่งเพลงเอกของภาพยนต์ คือ "จันทราพาฝัน" ดูคำร้องและทำนองได้จาก "**บทเพลง ของ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ในละครเวที**" ซึ่งดิฉันและน้องแดง (อัปสร กูรมะโรหิต) ช่วยกันรวบรวมไว้เท่าที่จะสามารถค้นหามาได้ในระยะเวลาอันสั้นนี้ ทั้ง "คำร้อง" และ "ทำนองเพลง" ที่เป็น โน้ต (Note) สคอร์ (Score) และเปียโน คอนดัคเตอร์(Piano Conducteur)

ในช่วงเวลาต่อมา คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง คุณประสิทธิ์ และ คุณลัดดา ศิลปบรรเลง ร่วมกันก่อตั้ง **โรงเรียนผกาวลีนาฏดุริยางค์** ขึ้นที่บ้านเลขที่ ๑๓๕ ถนนบริพัตร อำเภอป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดพระนคร มีการสอนดนตรีและนาฏศิลป์โดยไม่เก็บเงินค่าสอน และจัดให้มีการแสดงวิพิธทัศนาด้านศิลปะการแสดงของไทยให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศชมมาชมที่ "บ้านศิลปบรรเลง" โดยใช้ชื่อ "**คณะผกาวลี**" นับว่าเป็นคณะแรกของประเทสไทยที่จัดการแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยให้ชาวต่างประเทศได้ชื่นชมภายในช่วงเวลาสั้น ๆ ไม่ทันเบื่อ ต่อมามีผู้ทำตามแบบอย่างนี้อีกหลายคณะ และการแสดงบางชุดของคณะก็สืบทอดไปจากการแสดงของ "**คณะผกาวลี**" และได้จัดให้มีห้องอาหาร "**ศรทอง**" สำหรับนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะรับประทานอาหารไทย ก่อนเข้าชมการแสดงด้วย ส่วนที่เป็นห้องอาหารนี้ คุณแม่ของดิฉันเป็นผู้รับหน้าที่ "แม่ครัว"

จุดประสงค์ของการก่อตั้ง "โรงเรียนผกาวลีนาฏดุริยางค์" ก็มุ่งหวังให้เป็นสถาบันที่ฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ที่สนใจเรียนวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ไทย และถ้าผู้เรียนมีความสามารถแสดงให้ชาวต่างประเทศชมได้ ก็จะได้รับเงินค่าแสดงด้วย สถาบันฯ แห่งนี้ มีการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกับสถาบันนาฏศิลป์ซาคากิบารา ที่เมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และผู้ที่เรียนสำเร็จจากโรงเรียนผกาวลีนาฏดุริยางค์ ได้เป็น "ครู" และ "อาจารย์" สอนนาฏศิลป์ และดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หลายคน เช่น ครูเกษแก้ว มาศะวิสุทธ์ สอนที่โรงเรียนของมูลนิธิสัมมาชีวศิลป์, อาจารย์ศิริกุล วรบุตร สอนที่ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, อาจารย์สุธีรา มานะสาบุตร และ อาจารย์อุดม พิจิตรคุรุการ สอนที่ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

การแสดงของคณะผกาวลี เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงมากในยุคนั้น "บ้านศิลปบรรเลง" ได้มีโอกาสต้อนรับแขกเมืองที่สำคัญหลายท่าน อาทิเช่น มกุฎราชกุมาร ฮวน คาร์ลอส และ พระชายา โซเฟีย (ปัจจุบัน คือ กษัตริย์ และพระราชินีแห่งประเทศสเปน), สถาปนิกเอกของโลก เช่น ริชาร์ด นอยตร้า, บัคมินสเตอร์ ฟุลเล่อร์ (ผู้คิดวิธีสร้างเจโอเดสิคโดม) และ ดาราภาพยนตร์ชาวอเมริกน เช่น เอ็ดเวร์ค จี โรบินสัน, แอนนี แบกซ์เตอร์ ฯลฯ

คณะผกาวลี ได้รับการติดต่อเชิญให้เดินทางไปแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยในประเทศต่าง ๆ หลายครั้ง ทั้งในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ และ อเมริกาใต้ คุณน้าประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง และคุณน้าลัดดา น่าคณะไปทุกครั้ง ดิฉันได้พบกับ "คณะผกาวลี" ในการเดินทางไปแสดงในสหรัฐอเมริกาครั้งแรกประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๗ ขณะนั้น ดิฉันได้รับทุน สมิทมันด์ ฟุลไบรท์ ไปเรียนปริญญาโทด้านสถาปัตยกรรมอยู่ที่ มหาวิทยาลัยเท็กซัส เมืองออสติน รัฐเท็กซัส "คณะผกาวลี" กำลังเดินทางไปแสดงที่ มหาวิทยาลัย เอส. เอ็ม. ยู เมืองดัลลัส (เมืองที่ประธานาธิบดีเคเนดี้ ถูกลอบยิงเสียชีวิต) พอดิฉันได้รับโทรศัพท์จาก นิคม สาคริก น้องชายที่ร่วมเดินทางไปแสดงดนตรีและแสดงโขนด้วย ในครั้งนั้นว่า คณะฯ กำลังเดินทางไปที่เมืองดัลลัส รัฐเท็กซัส และจะพักอยู่ที่มหาวิทยาลัย เอส. เอ็ม. ยู. ดิฉันก็รับนั่งรสบันเดินทางไปสมทบทันที การได้มีโอกาสพักอยู่กับญาติพี่น้อง ที่ไปแสดงในครั้งนั้น ทำให้ดิฉันมีความสุขมากที่สุด เหมือนได้กลับไปเยี่ยมบ้านที่เมืองไทยทีเดียว

ดิฉันคิดว่าในโอกาสต่อไปน่าจะต้องเขียนบันทึกเกี่ยวกับ **"คณะละครผกาวลี"** ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ทราบเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ตอนนี้คงจะเขียนไม่ทันเพราะคุณวิชชากร และคณะผู้ช่วยจัดทำหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของคุณน้า **"ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง"** กำลังรอข้อเขียนบทนี้อยู่

คุณแม่ ท่านให้ดิฉันเขียนแทนท่าน เพื่อลงพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์ งานพระราชทานเพลิงศพ คุณน้าประสิทธ์ ศิลปบรรเลง ดิฉันอยากทราบว่า "คุณแม่" มีความรู้สึกอย่างไรกับน้องชายของท่าน จึงถามท่านว่า "น้าบุง" ซนหรือไม่ เมื่อยังเป็นเด็ก คุณแม่เล่าว่า

"ตาบุง เขาขี้โรค ไม่ค่อยซนหรอก ต้องนอนอยู่บนตักแม่ จนตัวยาว แต่เขาแต่งเพลงให้ตัวเองร้องเล่นได้ตั้งแต่เด็ก นะ"

แล้วคุณแม่ก็ร้องเพลงที่ "คุณน้าบุง" แต่ไว้ร้องเองเวลาเล่นอยู่คนเดียวให้ฟัง มีทั้งเพลงที่ร้องเวลาเล่นขี่ม้าก้านกล้วย และ เพลงที่ร้องเป็นภาษาจีนประโยคหนึ่ง (คงจำมาจากคำพูดของคนจีนที่อยู่ใกล้บ้าน) แล้วมีคำแปลเป็นภาษาไทย อีกประโยคหนึ่ง สนุกดี

น่าแปลกที่คุณแม่อายุกว่า ๙๐ ปี แล้ว ยังจำเพลงที่น้องชายแต่งไว้ร้องเล่น เมื่อยังเป็นเด็กได้ แสดงว่าท่านรัก "**ตาบุง**" ของท่านมาก และท่านชื่นชมความสามารถในการแต่งเพลงของ "คุณน้าบุง" เสมอ โดยเฉพาะเพลงในละครเวทีที่ท่านชอบมีอยู่หลายเพลง เช่น หวานรื่น, โอ้ยอดดวงใจ, สายสัมพันธ์, อยากจะลืม, ภาวนารัก ฯลฯ คุณแม่ท่านวิจารณ์ว่า เพลงของ "ตาบุง" ไม่ใช่ธรรมดา ขึ้นสูงลงต่ำอย่างพิสดาร ถ้าคนร้องไม่มีเสียงที่ดีพอและร้องเก่งแล้ว ก็จะเพี้ยนได้ง่ายมาก เป็นเพลงสำหรับ "นักร้อง" ที่ฝึกมาดีแล้วจริง ๆ แต่มีความไพเราะจับใจผู้ฟัง เหมาะสมกับเรื่องละครทุกเพลง

พอคุณแม่ของดิฉันได้ทราบว่า "ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง" ได้รับเกียรติยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลงสากล) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ท่านดีใจมาก แต่พูดว่า

"**เขาน่าจะได้เป็น** (ศิลปินแห่งชาติ) **เสียตั้งนานแล้ว**"

และเมื่อดิฉันถามว่า "คุณน้าบุง" จากไปอย่างกระทันหันอย่างนี้ คุณแม่รู้สึกอย่างไร ? ท่านตอบว่า

"**เสียดาย ! ถ้าเขายังอยู่ ก็จะได้มีผลงานเพลงที่ดี ๆ มากกว่านี้**"

นี่คือ ความรู้สึก อย่างจริงใจของพี่สาว นางมหาเทพกษัตรสมุท บรรเลง (ศิลปบรรเลง) สาคริก ที่มีต่อน้องชาย "ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง"

นางสาวมาลินี ศาคริก
เลขาธิการ มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
วันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๒

คุณประสิทธิ์ที่ผมรักและนับถือ

ผมรู้จักคุ้นเคยกับคุณประสิทธิ์เริ่มแรกประมาณปี พ.ศ.๒๔๙๙ เมื่อผมไปรักษาบิดาของท่าน (หลวงประดิษฐไพเราะ) และต่อมารักษามารดาของท่านอยู่อีกหลายปี เมื่อจบสิ้นการเยี่ยมเยียนรักษาก็จะคุยกันเรื่องละคร เรื่องดนตรีเสมอ ผมเคยไปชมการซ้อมละครศิลปากร ซึ่งคุณลัดดา (สารตายน) เป็นนางเอกเรื่องแสนหวี และเมื่อคุณประสิทธิ์ออกมาจากกรมศิลปากรมาทำละคร ผกาวลี ผมก็เคยไปดูเสมอที่โรงละครเฉลิมไทย ด้วยความสนิทสนมกับครอบครัวนี้อันยาวนาน ผมได้ทราบประวัติเรื่องดนตรีที่คุณประสิทธิ์ได้เรียนทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล(คลาสสิค) จากโตเกียวอะแค็ดเดมีอ๊อฟมิวสิค ผมได้ซักถามเกี่ยวกับดนตรีเสมอ ครั้งหนึ่งผมทราบว่าคุณประสิทธิ์จะส่งดนตรีเข้าประกวดที่ประเทศเบลเยี่ยมทั้งที่มีเวลาน้อยมาก คุณประสิทธิ์สามารถประพันธ์เพลงได้ในเวลาอันสั้น ใช้ชื่อว่า ***Siamese Suite*** ซึ่งจบลงด้วย China Town in Bangkok ผมภาคภูมิใจในความสามารถในการประพันธ์ดนตรีของคุณประสิทธิ์มาก เมื่อผมเป็นนายกสมาคมศิษย์เก่าแพทย์ศิริราช ได้ขอร้องให้คุณประสิทธิ์ประพันธ์ดนตรีให้เล่นโดยวงซิมโฟนีออเค้สตร้าในการหาทุนวันมหิดลให้กับโรงพยาบาลศิริราช คืนวันนั้นมี ม.ร.ว เสนีย์ปราโมช เป็นประธานในงาน ดนตรีที่บรรเลงเริ่มต้นด้วยเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ โดยอาจารย์ดนตรีชาวญี่ปุ่นของคุณประสิทธิ์ และยังมีเพลงเอกของดุริยกวีชาวยุโรปร่วมอยู่ด้วยหลายเพลงเป็นที่ประทับใจผู้ฟังเป็นอย่างมาก ผมจะบอกคุณประสิทธิ์ว่าเหมือนเบโธเว่น No.๙ ที่เป็น Choral symphony คุณประสิทธิ์ก็จะถ่อมตัวเสมอ ถ้าพูดถึงประวัติการเรียนดนตรีคลาสสิคของคุณประสิทธิ์แล้ว จะทราบว่าได้เรียนจากบุคคลที่เป็นปรมาจารย์ดนตรีจากเยอรมันซึ่งได้รับเชิญมาสอนที่ญี่ปุ่น ด้วยเบื้องหลังแห่งความสามารถเหล่านี้ ผมจะคอยสนับสนุนให้คุณประสิทธิ์ประพันธ์เพลงอื่น ๆ และขอให้เอา melody จากละครผกาวลีที่มีอยู่มากมาทำเป็นเพลง rhapsody ด้วย เมื่องานดนตรีเมื่อ ๒ ปีมานี้ได้จัดทำดนตรีคลาสสิคโดยวงบางกอกซิมโฟนีออเค้สตร้า (B.S.O.) โดยมีจอจิออดิส เป็นผู้อำนวยเพลง เพลงเอกที่สำคัญคือ ***เสี่ยงเทียน*** และเมื่อ ๑ ปีมานี้ได้มีดนตรีจัดโดยสมาคมอัสสัมชัญร่วมกับสมาคมศิษย์เก่าแพทย์ศิริราชโดยมี ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง เป็นผู้ประสานงาน เป็นการจัดแสดงดนตรีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คุณประสิทธิ์ ได้รับเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติในสาขาการประพันธ์ดนตรีในปีนั้น ต่อมาคุณประสิทธิ์ ก็เริ่มไม่สบาย และไม่สามารถจะประพันธ์เพลงได้ คุณลัดดา ได้เลือกสรรเพลงต่าง ๆ ที่เก็บไว้ออกมาได้จำนวนมากเพื่อจะนำมาประพันธ์ให้เป็นเพลงคลาสสิค เพราะ melody ที่มีนั้นไพเราะมากจริง ๆ ไม่อยากให้สูญหายไป ผมอยากให้คุณประสิทธิ์ได้ฟังดนตรีที่ประพันธ์ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวาระครบ ๗๒ พรรษานี้ แต่คุณประสิทธิ์ไม่ทันได้อยู่ฟัง คุณประสิทธิ์ป่วยด้วยโรคหลอดลมอักเสบและถึงแก่กรรมเสียก่อน

ขออำนาจบุญกุศลที่คุณประสิทธิ์ ได้ทำไว้กับวงการดนตรี ได้ส่งผลให้คุณประสิทธิ์ประสบความสุขในสัมปรายภพด้วยเทอญ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุนทร ตัณฑนันทน์

อาลัยคุณลุงบุง

ผมเป็นหลานคุณลุงประสิทธิ์ฯ ซึ่งพวกเราเรียกชื่อเล่นของท่านกันจนติดปากว่า "ลุงบุง" ส่วนคุณป้าลัดดา เราก็เรียกว่า "ป้าดา"

คุณลุงบุงเป็นพี่ชายของคุณพ่อผม (นาวาเอกสมชาย ศิลปบรรเลง) แต่แก่กว่าคุณพ่อผม ๑๐ ปีพอดี คุณพ่อจึงเคารพนับถือคุณลุงบุงผู้เป็นพี่ชายใหญ่เป็นอย่างยิ่ง ผมเกิดและเติบโตมาใน "บ้านบาตร" ซึ่งเป็นชื่อตำบลที่ตั้งของบ้านคุณปู่หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่ตอนที่ผมเกิดมาและพอจำความได้นั้น คุณปู่ท่านสิ้นไปนานแล้ว บ้านบาตรของเรายังคงมีการบรรเลงและฝึกสอนดนตรีไทยอยู่จึงได้ยิน และคุ้นเคยกับเสียงมโหรีปี่พาทย์ที่ลูกศิษย์ลูกหาของคุณปู่บรรเลงประโคมอยู่เสมอ

คุณลุงเคยเล่าให้ผมฟังว่า ก่อนที่คุณปู่-หลวงประดิษฐไพเราะจะสิ้นนั้น ท่านมีผืนระนาดเอกคู่มือคู่ใจที่รักมากที่สุด ๓ ผืน และตั้งชื่อให้ว่า "ทับทิม" "จำปา" "แม่ลาย"

ผืนระนาด "*ทับทิม*" เป็น ไม้ชิงชันสีแดงเข้มเหมือนสีพลอยทับทิมมีเสียงกังวานหวานเสนาะสำหรับบรรเลงเพลงในทางหวาน

ผืนระนาด "*จำปา*" เป็น ไม้ไผ่ขนาดใหญ่สีเหลืองคล้ายดอกจำปามีเสียงดังน่าเกรงขามสำหรับบรรเลงในการประชันหรือเพลงในทางดุ

ผืนระนาด "*แม่ลาย*" เป็น ไม้ไผ่ขนาดเล็กมีลายไม้ไผ่เป็นเส้นชัดเจนมีเสียงกลมกลืนแผ่วเบาสำหรับบรรเลงในงานมงคลทั่วไป

คุณปู่-หลวงประดิษฐไพเราะ ได้มอบผืนระนาด "ทับทิม" ให้กับคุณลุงผู้เป็นลูกชายคนโต ผืนระนาด "จำปา" ให้กับคุณลุงขวัญชัย ศิลปบรรเลง (ถึงแก่กรรม) ส่วนผืนระนาด "แม่ลาย" ให้กับคุณพ่อของผม พวกเราลูกหลานจึงถือว่าผืนระนาดทั้งสามผืนนี้เป็นของศักดิ์สิทธิ์ประจำตระกูล

ส่วนบุตรชายคนสุดท้องคือคุณสนั่น ศิลปบรรเลง หรือ "คุณอาตุ่น" ของผมเป็นนักเดี่ยวฆ้องสุดยอดฝีมือจึงได้รับ "ฆ้องทองดำ" ซึ่งมีเสียงไพเราะที่สุดในบรรดาฆ้องวงใหญ่ทั้งหลาย (เหตุที่ชื่อ "ทองดำ" เพราะลูกฆ้องเป็นสีดำทั้งหมด) คุณอาตุ่น จึงได้ฆ้องทองดำนี้แทนผืนระนาด

คุณลุงบุงเก็บรักษาผืนระนาด "ทับทิม" ไว้อย่างทนุถนอมที่สุดโดยม้วนห่อผ้าลายทองสองชั้นวางบนพานทองตั้งไว้หน้าพระพุทธรูปองค์ใหญ่ในห้องพระ มีเครื่องบูชา ดอกไม้ ธูปเทียน พวงมาลัย วางไว้อย่างเรียบร้อยแสดงถึงจิตใจเคารพเทิดทูนบูชา "มรดกบิดา" เป็นอย่างยิ่ง

ทุกครั้งที่ผมไปบ้านคุณลุงบุงที่ซอยพร้อมพงษ์ ผมจะขออนุญาตขึ้นไปกราบไหว้ผืนระนาด "ทับทิม" นี้เป็นประจำ คุณลุงบุงก็จะเล่าเรื่องราวเกร็ดความรู้ต่างๆ ทางดนตรีไทยในสมัยก่อนให้ฟังมากมาย เช่น คุณลุงบุงได้ติดตามคุณปู่หลวงประดิษฐไพเราะไปประเทศเขมร ท่านตีระนาดผืนนี้ประพันธ์เพลง "นกเขาขะแมร์" "ขะแมร์ธม" ฯลฯ เป็นต้น เรื่องราวต่างๆ ไหลหลั่งพรั่งพรูออกมาเหมือนได้เห็นเหตุการณ์ไปด้วยและที่สำคัญ

เป็นเรื่องราวที่หาอ่านจากหนังสือเล่มใดไม่ได้เลย รู้สึกว่าคุณลุงบุงเป็นผู้รอบรู้ดนตรีแทบทุกอย่าง และจดจำรายละเอียดเหตุการณ์ในอดีตได้แม่นยำอีกด้วย

เมื่อตอนที่ผมยังเป็นเด็กอยู่ที่บ้านบาตรนั้น ผมเคยเห็นคุณลุงบุงตีระนาดอย่างแคล่วคล่องเก่งฉกาจ เสียงระนาดหวานเสนาะเยือกเย็นจับใจ บนบ้านมีเปียโนหลังหนึ่ง ซึ่งคุณลุงมักใช้เปียโนหลังนี้แต่งเพลงและเรียบเรียงเสียงประสาน ผมยังเคยเป็นคุณลุงเล่นเปียโนเพลงคลาสสิคของโมสาร์ทอย่างแพรวพราว ไพเราะเพราะพริ้งจึงรู้สึก "ทึ่ง" เหลือเกินที่คุณลุงของเรามีฝีมือและความรู้ทางดนตรีทั้งดนตรีไทยและสากลอย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง แต่คุณลุงเป็นคน "คมในฝัก" และ ชอบชีวิตสมถะ จึงไม่แสดงโชว์ที่ใดเลยเพียงแต่ประพันธ์เพลงให้วงออร์เคสตร้าบรรเลงเท่านั้น

คุณลุงบุงเป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยนและอ่อนไหวที่เรียกว่า "อารมณ์ศิลปิน" อัธยาศัยอันนุ่มนวลชวนใจให้น่าเคารพประกอบกับมีเมตตาและพรหมวิหารสี่เป็นที่รักของทุกคน ฉะนั้นผู้ใดก็ตามที่ได้พบเห็นได้พูดคุยด้วยก็เป็นต้องรักคุณลุงทั้งนั้น เวลาอยู่ใกล้ๆ จะรู้สึกอบอุ่นมีความสุขอย่างน่าประหลาด ในทุกถ้อยคำพูดของคุณลุงล้วนแต่เป็น "ปิยวาจา" ทั้งสิ้นจึงประทับใจผู้ฟังอยู่ไม่รู้วาย

ณ บัดนี้คุณลุงบุงที่เคารพรักยิ่งจากไปแล้ว เหลือแต่ความทรงจำและภาพแห่งความหลังเท่านั้น และบัดนี้ หลานแอ้ไม่มีคุณลุงให้นวดบีบปรนนิบัติอีกแล้ว ไม่มีคุณลุงผู้ยิ้มละไมใจดีผู้นี้อีกแล้ว คุณลุงประสิทธิ์ คุณลุงผู้ประเสริฐของหลาน

ขอตั้งจิตอธิษฐานให้ดวงวิญญาณของคุณลุงบุงจงไปสู่สุคติภูมิอันบรมสุขตราบนิรันดร

ด้วยความเคารพรักและอาลัยยิ่ง

นายสันติเทพ ศิลปบรรเลง

- - หลานแอ้ - -

In memory of Prasidh Silapabanleng

Christopher Blasdel

Ever since I became interested in traditional Thai music and musicians, I kept reading and hearing about a composer name Prasidh Silapabanleng, I heard his name mostly, of course, in reference to his father, the famous Thai musician/composer Luang Pradit Phairoh. Although Silapabanleng devoted his life to the study and composition of western music, for me he represented an important link into Thailand's musical past and ,at the same time, through his compositions, an indication of its musical future. I made a mental note that this man was someone I wanted to get to know.

Another reason for my interest in Silapabanleng was that fact that we had both attended Tokyo's National University of the Fine Arts as foreign students; he in 1937 to study western classical music composition under Dr.Klaus Pringsheim, and me in 1978 to study shakuhachi and traditional Japanese music under the shauhachi master Goro Yamaguchi. This made Silapabanleng my senior, by some forty years!!

That opportunity to actually meet him didn't occur until March of this year, when I was on a research grant at Chulalongkorn University to research aspects of Thai traditional music, its teaching and transmission. During my stay, Melanee Sagarit, Silapabanleng's niece and on of the directors of the highly esteemed Luang Pradit Pahiroh Foundation, kindly arrange for me to visit his house and meet his family.

It was with great waemth that he, his wife and son, Dr.Kulthorn, received me. I stay late into the night, eating, playing music and talking. Silapabanleng's stay in Japan had made him a heartfelt understanding, acceptance and appreciation of the lofty musical traditions and forms of both the East and the West. Later, listening to his composition "Siang Tian" I realized that he had been able to weave this love of bi-cultural tradition into a piece which combined elements of Thai musical form with Western orchestra sensibilities; not an easy task!

Upon returning to Japan, I approached Tokyo University of Fine Arts, "Geidai" about having Prasidh Silapabanleng come to Tikyo to give a lecture and have the university orchestra perform "Siang Tian" It so happened that the university's Center for the Performing Arts had been researching Dr.Prinsheim's involvement in the university and was planning a comprehensive retrospective on this great man, who had studies under Gustav Mahler and Richard Struass before escaping Nazi Germany and ending up in Japan. As a direct link to Dr.Prinsheim, Silapabanleng's visit to the university would have been highly meaningful indeed, and they expressed great interest in inviting him. They were also deeply interested in promoting musical connections with other Asian countries and had hoped to bring some traditional Thai musicians to perform as well.

It was with great sadness that I had to inform the Center's director of Prasidh Silapabanleng's death. We have unfortunately missed an opportunity to share his music, warmth and experience with a generation of young Japanese, but we also must be thankful for the gifts of music and "vision of light" be bequeathed us all. Both director of the Geidia Performing Arts Center and I join in expressing our deepest condolences for this wonderful man.

October,1999
Christopher Blasdel
Shakuhachi Performer, Tokyo, Japan

Christopher Blasdel
No. 409, 3-17-21
Kuhayama, Suginami-ku
Tokyo, 168-0082 JAPAN

http://www2.gol.com/users/yohmei/

With Deepest Sympathy

FE7 Sympathy
© Camden Graphics Ltd. 1998
Printed in England

Code HH

Camden-Graphics

Dr. Kulthorn and family,

At this sad moment I just wanted to send a word to convey my heartfelt sympathy

Thinking of You

Although I only spent a few hours in the company of Maestro Prasidh I feel I know him and love him as much as if I had known him all my life. I have certainly lived with him and his music in my thoughts ever since our meeting of almost exactly a year ago. This is a great loss to music, but Siang Tian and all the other beautiful pieces are with us and their light will never dim.

With warmest best wishes, Neil Sorrell

จดหมายอิเล็คทรอนิคส์จาก Mr.John Georgiadis

ไว้อาลัยต่อการจากไปของ อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

From : Jonh Georgiadis <jongeorg@globalnet.co.uk>
To : hovedk@mozart.inet.co.th < hovedk@mozart.inet.co.th>
Date : 7 September 1999 : 0:30
Subject : Re : <no subject>

Dear Khun Kulthorn,

Monica and I send you and your family our heartfelt condolences for the loss of your father. We were both shocked and saddened to read of his death – such a fine man and musician.

I will of course continue with the orchestration of Cherd Nai, the progress of which is going well. I anticipate finishing it during this month, but will keep you informed.

The world of music has been deprived of an artist – I would so much have likes to have seen him once more.

John and Monica.

John Georgiadis : <jongeorg@globalnet.co.uk>
Musicians Gallery : <http://www.musiciansgallery.com>
John's personal site : <http://www.users.globalnet.co.uk/~jomgeorg/jgstart/a1-start.htm>
Other related sites :
The Musician's Answering Service : <http://www.maslink.co.uk>
Gallery Strings : <http://www.gallerystrings.com>

คณะผกาวลี ที่เกิดของ สวลี ผกาพันธุ์

ตอนอายุ ๑๘ ปี ขณะที่ดิฉันยังเป็น "น.ส.เชอรรี่ ฮอฟแมน" เสมียนพิมพ์ดีด บริษัท สหไทยวัฒนา วันหนึ่งได้พบกับครูมยุรี จันทร์เรือง ครูสอนขับร้องที่โรงเรียนมหาพฤฒารามโดยบังเอิญ ท่านได้ชวนให้ไปเยี่ยวบ้านที่บ้านบาตรและได้ให้ไปกราบรู้จัก คุณครูประสิทธิ์ และคุณครูลัดดา ศิลปบรรเลง ที่คณะผกาวลีด้วย โดยแนะนำว่า "เชอร์รี่" เป็นต้นเสียงขึ้นเพลงชาติหน้าเสาธงตอนอยู่โรงเรียนและให้ร้องให้คุณครูทั้ง ๒ ฟัง ๑ เพลง

คงจะเป็นด้วยเคยทำบุญกับท่านทั้ง ๒ มาแต่ปางก่อน หลังจากขับร้องเพลงจบลง ท่านจึงเมตตาให้ชวนให้ร้องเพลงสลับฉากละครของท่าน เรื่องที่กำลังซ้อมกันอยู่ อย่างขะมักเขม้น

"สวลี" จึงเกิดที่นี่ โดยร้องเพลงบนเวทีละครเป็นครั้งแรกในชีวิต คือเพลง "หวานชื่น" ของคุณครูประสิทธิ์ โดยท่านและครูลัดดา เป็นผู้ฝึกสอน

ต่อมาเมื่อลาออกจากงานที่บริษัทฯ แล้ว คุณครูลัดดา ยังได้ส่งเสริม และฝึกสอนให้แสดงละครด้วย จนได้เป็นนางเอกเรื่องแรก คือ "ความพยาบาท" ในชื่อที่ท่านตั้งให้เดิม ๆ ด้วย ว่า "สวลี ผกาพันธุ์" และอีกหลายๆ เรื่องตามมา

เป็นชื่อที่เป็นมงคลบอกให้รู้ว่า สวลี ผกาพันธุ์ คือ นางเอกละครคณะผกาวลี, ลูกศิษย์ของคุณครูลัดดา และคุณครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ละครทุกเรื่องของคณะผกาวลี จะมีบทเพลงของคุณครูประสิทธิ์ที่แสนจะไพเราะ ท่านแต่งเขียนทำนองและเรียบเรียงเสียงประสานไม่ว่าจะเป็น "ความรักร้องเรียก" จากเรื่องความพยาบาท "รักแท้" จากเรื่องเงาะป่า "ดรรชนีไฉไล" และ "กลางสายชล" จากเรื่อง ดรรชนีนาง, "ภาวนารัก" จากเรื่อง เงือกน้อย และ "ลมหนาว" ฯลฯ

หลังจากคณะผกาวลีหยุดกิจการ บรรดาศิษย์ก็แยกย้ายกันไป ดิฉันได้ไปแสดงละครกับอีกหลายคณะ จนหมดยุคละครเวที จึงได้หันไปร้องเพลงบันทึกแผ่นเสียง กว่า ๒,๐๐๐ เพลง และทำมาหากินอยู่ในวงการบันเทิงรวมถึง ๔๗ ปี

ทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากรากฐานการฝึกสอนอย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลงและการแสดงจากคุณครูทั้ง ๒ ได้เริ่มต้นซึมซับจากการร้องเพลงของ คุณครูประสิทธิ์ ที่มีท่วงทำนองล้ำสมัย, ไพเราะจับใจ มีคำร้องที่มีอรรถรส ลึกซึ้ง ของคุณครูลัดดา ภรรยาของท่าน จนทำให้เกิดมี "สวลี ผกาพันธ์" ขึ้นมาในวงการเพลง

ใคร ๆ มักจะบอกว่าเพลงของคุณครูประสิทธิ์ ร้องยาก นั้นเพราะวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานของท่านนั้น ท่านไม่นิยมให้มีทำนองคลอย้ำอยู่ตลอดเพลง ท่านเรียบเรียบตามแบบมาตรฐานสากล ซึ่งทำให้ยากสำหรับบางคนที่หูจะดี คอยจับทำนองเพลงให้ดี แต่ไม่ยากสำหรับผู้ที่เอาใจใส่ ตั้งใจฝึกซ้อม

ถ้าใครได้ฟัง ซี.ดี. ชุดเสี่ยงเทียนของคุณครูประสิทธิ์ จะรู้สึกได้ดีว่า ไพเราะ, อ่อนหวาน , เร้าใจ และยิ่งใหญ่สง่างามเพียงใด ผลงานอันยิ่งใหญ่ และทรงคุณค่าของท่าน จึงคงอยู่ชั่วกาลนาน

ศิษย์ทุกคนของท่านต่างปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่ง ที่คุณครูได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติ ประกาศให้เป็นศิลปินแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๑ สาขานักแต่งเพลง และเรียบเรียงเสียงประสาน

ดิฉันยึดมั่นในคำว่า ผู้มีพระคุณรองจากบิดามารดาคือ ครู ดังนั้นในฐานะศิษย์ จึงได้หมั่นไปเยี่ยมคุณครูทั้ง ๒ เสมอ ทุกครั้งที่มีโอกาส และทุกครั้งที่ไปกราบท่าน ก็จะได้รับ "พร" กลับมา เพิ่มกำลังใจให้ "สวลี ผกาพันธุ์" ที่ท่านสร้างมากับมือ ให้มุสู้กับงานต่อไป

คุณครูประสิทธิ์ เป็นคนพูดน้อยและน้อยมาก ๆ ด้วยส่วนใหญ่คุณครูลัดดาจะคุยกับฉัน ส่วนคุณครูประสิทธิ์ จะนั่งฟังอยู่ด้วยสีหน้าที่บอกถึงความใจดี มีเมตตาเหมือนเดิม

เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ คุณครูประสิทธิ์ เข้าโรงพยาบาลพระมงกุฎฯ ดิฉันมีโอกาสไปกราบเยี่ยมท่าน ๓ ครั้ง คุณครูลัดดาเล่าว่าเป็นครั้งแรกที่คุณครูประสิทธิ์ป่วยถึงเข้าโรงพยาบาล แพทย์ตรวจพบว่ามีจุดเล็ก ๆ ในสมอง เนื่องจากอายุมากแล้ว ไม่ควรผ่าตัด คุณครูลัดดาไม่กล้าบอกอาการให้ท่านทราบ บอกแต่เพียงว่า พามารักษาโรคเกาท์ และมือสั่น

แต่ดิฉันรู้ จึงหดหู่ใจอย่างที่สุด, สลดใจอย่างไม่มีอะไรเปรียบ เพราะรู้แก่ใจดีว่า นี่คือบทเริ่มต้นของการจาก เพียงแต่จะช้าหรือเร็วเท่านั้น

คุณครูอยู่โรงพยาบาล ถึงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม หมอก็ให้กลับบ้านได้ และรักษาทางยา ดูทั่วๆ ไปแล้ว ท่านแจ่มใสขึ้น

๒๐ พฤษภาคม ไปกราบคุณครูทั้ง ๒ ที่บ้านอีก เป็นทั้งการไปเยี่ยม และกราบลาท่านไปอเมริกา ในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ด้วยเรื่องงานร้องเพลง หลายงาน และหลายรัฐ รวมเวลา ๖ เดือน ตามที่ทางผู้จัดได้เตรียมงาน, กำหนดวันเวลา ไว้ล่วงหน้าแน่นอนแล้ว

วันนั้นได้รับประทานอาหารกลางวันร่วมกับคุณครู พร้อมหน้า ทั้งน้อง ๆ หลาน ๆ และน้องปุ้ม ลูกสาวของท่าน ดูคุณครูมีความสุขมาก

ดิฉันไม่รู้เลยว่าวันนั้น ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๒ จะเป็นวันที่ดิฉันจะได้กราบท่าน พบหน้าท่านเป็นครั้งสุดท้ายด้วย

ขณะอยู่อเมริกา ดิฉันโทรศัพท์มาเยี่ยมท่านโดยได้คุยกับคุณครูลัดดาทุกเดือน, ได้ทราบว่า อาการของคุณครูประสิทธิ์ ทำให้คุณครูลัดดากังวลมาก เพราะท่านจะง่วง, ซึม, จะหลับ แต่ก็ยังพอรู้สึกตัวแล้วรับรู้ว่าลูกศิษย์โทรศัพท์มาเยี่ยม

วันเสาร์ที่ ๔ กันยายน ขณะอยู่มิชิแกน กำลังซ้อมเพลงสำหรับแสดงในงานประชุมแพทย์ มิต-เกสท์ ได้รับโทรศัพท์จากลูกสาวคนเล็ก ที่อยู่แคลิฟอร์เนีย ว่าพี่ชายจากเมืองไทยโทรศัพท์มาให้บอกแม่ว่ามีข่าวไม่ค่อยดี

ดิฉันตัวชาวูบ, รวบรวมสติถามลูกไปว่า ข่าวไม่ดี แต่โทรศัพท์ตามมาถึงมิชิแกน แปลว่า ข่าวร้าย, ข่าวตายใช่ไหม?

ลูกสาวตอบว่า "ใช่"

ด้วยจิตสังหรณ์ ที่แปลกประหลาด ดิฉันถามเขาว่า "คุณครูประสิทธิ์ใช่ไหม?"

ลูกสาวตอบว่า "ใช่อีก"

นับเป็นการสูญเสียคนสำคัญในชีวิตของดิฉันอีกครั้งเป็นการสูญเสียทั้งผู้มีพระคุณ และผู้เป็นครู โดยที่ดิฉันไม่สามารถมาฟังสวดพระอภิธรรมด้วย จึงเป็นความเสียใจจนสุดที่จะบรรยาย

ได้แต่โทรศัพท์พูดคุยกับคุณครูลัดดา ท่านมีเมตตามาก ทั้งๆ ที่ตัวท่านเองอยู่ในภาวะโศก เศร้าเป็นฝ่ายปลอบดิฉันว่า อย่าคิดมาก ลูกชายลูกสาวของเชอร์รี่เอาหรีดมาและมาฟังสวด เขาทำหน้าที่แทนให้อย่างดีแล้ว ถึงยังไง ก็มางานพระราชทานเพลิงได้

ดิฉันต้องมีโอกาสได้กราบเคารพคุณครูอีกครั้งในวันนั้น, ได้กราบคุณครูประสิทธิ์ผู้มีพระคุณยิ่งใหญ่, ผู้มีธรรมะประจำใจ เป็นผู้ปฏิบัติธรรม, เป็นพุทธมามกะที่ดีตลอดชีวิตของท่าน

ขออำนาจบุญกุศลที่คุณครูได้บำเพ็ญปฏิบัติมา ตลอดจนผลบุญที่ครอบครัว, ญาติมิตร, ศิษย์ทุกคนที่อุทิศให้นั้น จงดลบรรดาลให้คุณครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ไปสู่สุคติในสัมปรายภพเถิด

เชอร์รี่

สวลี ผกาพันธุ์

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ขับร้อง)

พ.ศ. ๒๕๓๒

คำไว้อาลัย

"ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง"

"ได เข็มไป เซ็มเซ"

ผมขออนุญาตที่จะเรียกนักเรียนเก่าญี่ปุ่นรุ่นพี่ผู้รอนแรมไปศึกษาวิชาดนตรีสากลที่ประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก่อนที่ผมจะลืมตาดูโลกเมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๗ โน่นเชียว

ท่านผู้นี้เป็นผู้ที่มีความสามารถสูงส่งมากในแขนงดนตรีไทย โดยการสืบทอดมาจากบิดาของท่าน หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เกจิอาจารย์รุ่นเดอะที่คนรักเพลงไทยทุกคนต้องรู้จักกันดียิ่ง (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๖ ครองสิริราชสมบัติ และท่านผู้นี้ดำรงตำแหน่งจากวางมหาดเล็กของสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภานุรังษีสว่างวงษ์ กรมพระยาภาณุพันธ์วงศ์วรเดช ณ วังบูรพาภิรมย์) ดังนั้น ความรู้ความสามารถต่างที่ท่านบิดามอบให้แก่ผู้เป็นบุตรสุดที่รักคือครู"ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง" จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้อย่างเยี่ยมยอดและแน่นอนโดยสายเลือดตรงที่สุด

ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ศึกษาวิชาการดนตรีสากลอยู่ ณ มหาวิทยาลัยเกไดในกรุงโตเกียวถึง ๔ ปีเต็ม (เกไดเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมากด้านการดนตรีของประเทศญี่ปุ่น) ท่านเรียนในแผนกสาขาเอกด้านสาขาการประพันธ์และการอำนวยเพลง ซึ่งนับเป็นคนไทยคนแรกที่สำเร็จได้ปริญญาตรีทางด้านประพันธ์ดนตรี (MUSIC COMPOSITION) และยังได้ทันเป็นศิษย์เอกปรมาจารย์ทางดนตรีชาวเยอรมันคือ ดร.เคลาส์ บริงล์ฮาร์ม (DR.KLAUS PRINGHAIM) ผู้เป็นศิษย์ของคีตกวีของโลก คือท่านกุสตาฟ มาร์เลอร์ (GUSTAV MANLER) และริชาร์ด สเตราส์ (RICHARD STRAUSS) อีกด้วย

ในบรรดานักเรียนเก่าญี่ปุ่นรุ่นก่อนสงครามโลก อย่างพี่บุญชิต เกยุรายนาค, ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอากร ฮุนตระกูล และเลขาของท่านพี่ธนัญชัย ณ ระนอง, พี่บัญญัติ ฯลฯ ที่ล่วงลับไปแล้วก็มี ที่ยังคงมีชีวิตอยู่อย่างทรนงสมศักดิ์ศรีก็ยังมีเช่น ท่านศาสตราจารย์ราชบัณฑิตประกิต (จิตร) บัวบุศย์ อาจารย์ของผมซึ่งภาพเขียนของท่านสร้างความฮือฮาให้แก่ประดาผู้สนใจงาน "ศิลป" ก็ยังนิยมภาพเขียนที่ท่านเคยเขียนเอาไว้เมื่อยังหนุ่ม ๆ ก็มีราคาค่างวดเป็นเลขหกเจ็ดตัวทั้งนั้น ท่านเหล่านี้เป็นที่เคารพนับถือของผมมาตลอด เจอะหน้าเจอะตาก็ยกมือไหว้ด้วยความนับถือในฝีมือ และอาวุโสที่เราคนรุ่นใหม่ต้องรู้จักคารวะด้วยความจริงใจทุกคน

ย้อนกลับมาเมื่อสมัยท่าน "ศิลปินแห่งชาติ" ครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลงยังมีชีวิตอยู่ ท่านเป็นที่น่าเคารพยำเกรงยิ่งนัก เพราะท่านเป็นคนใจเย็นเป็นที่หนึ่ง ผมเพิ่งจะได้เห็นความอดกลั้นเป็นพิเศษจากครูประสิทธิ์เมื่อยามที่นักดนตรีรุ่นเก่า (ซึ่งไม่ค่อยเก่งโน้ต) เล่นดนตรีให้ครูผิดพลาดบ่อย ๆ เวลาอัดเสียงในห้อง

อัดก็เห็นครูยิ้มแย้มเหมือนไม่โกรธเคืองอะไรเลย ท่านก็ยังคงเฉยเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น รอจนกว่านักดนตรีจะค่อย ๆ พยายามเป่าจนถูกและอัดเสียงเสร็จท่านก็ไม่พูดอะไรอีกเช่นกัน

ยิ่งผมได้ฟังเพลง "เสี่ยงเทียน" ที่ท่านเอาทำนองเดิมที่ท่านพ่อของท่าน (หลวงประดิษฐไพเราะ) ท่านแต่งเอาไว้ โดยครูประสิทธิ์นำมาเรียบเรียงเสียงประสานเสียใหม่ให้ทันสมัยแบบ"คลาสสิค" ก็ได้อรรถรสเป็นเพลงคลาสสิค (ฝรั่ง) อย่างน่าทึ่ง มันทำให้เพลงเสี่ยงเทียนมีชีวิตชีวาอย่างน่าประหลาด จนผมต้องเปิด ซี.ดี. ที่ท่านกรุณามอบให้เมื่อวันเกิดของท่านมาฟังแล้วหลับไปด้วยความชื่นใจก็หลายครั้งหลายครา

นอกจากท่านจะเป็นนักเรียนเก่าญี่ปุ่นรุ่นเข็มไปแล้ว ท่านยังเป็นครูของพี่สาวที่เคารพของผมอย่างยิ่งอีกท่านหนึ่งคือ "ศิลปินแห่งชาติ" สวลี ผกาพันธุ์ นักร้องรุ่นพี่ผู้มีพระคุณต่อผมมากมาย เพราะท่านให้วิธีการขับร้องที่แสนวิเศษแก่ผมทางอ้อมในด้านความรู้สึก (FEELING) และคำร้องที่เน้นหรือผ่อนเบาผมก็จำเอามาจากพี่สวลี ทั้งนั้นแหละ

และพี่สาวสวลี ผกาพันธุ์ ท่านเป็นศิษย์คนโปรดของครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เช่นกัน

ขอแสดงความเคารพและอาลัย "ครูประสิทธิ์ ศิลบรรเลง" ร่วมกับครูลัดดาที่ผมเคารพรักและครอบครัวทุกคนประดุจลูกหลานของท่านสักคนหนึ่งก็จะเป็นพระคุณยิ่ง

สุเทพ วงศ์กำแหง

๑ ตุลาคม ๒๕๔๒

กราบคุณพ่อที่เคารพรักและอาลัยยิ่ง

เมื่อสมัยที่เรายังเป็นเด็กอยู่นั้น บ้านเราอยู่ที่บ้านบาตร ซึ่งเป็นบ้านหลังใหญ่ที่คุณปู่คุณย่าสร้างขึ้น และเรียงรายรอบ ๆ บ้านหลังใหญ่คือ บ้านญาติ ๆ อีกหลายหลัง เราจึงเติบโตกันมาด้วยความอบอุ่นและสนุกสนานท่ามกลางหมู่ญาติทั้งหลาย สมัยนั้นคุณพ่อและคุณแม่ได้รวมกันก่อตั้งคณะผกาวลีขึ้นมาเพื่อแสดงละครที่โรงเฉลิมนครบ้าง เฉลิมไทยบ้าง เป็นยุคสมัยที่ละครโรงเพื่องฟู โดยที่ภาพยนตร์ ยังไม่ได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างในยุคนี้ พระเอก นางเอก ที่ได้เคยเข้ามาร่วมเล่นละครในตอนนั้นก็มีหลายคน ดังเช่น สวลี ผกาพันธุ์, ส.อาสนจินดา, อุโฆษ จันทร์เรือง, อดิเรก จันทร์เรือง, ชูศรี มีสมมนต์, วลิต สนธิรัตน์, อดิศักดิ์ เศวตนันทน์ ฯลฯ ในช่วงเวลาทำละครดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่คุณพ่อและคุณแม่ต้องเหน็ดเหนื่อยในการทำงานอย่างมาก ต้องทำงานอย่างทุ่มเทเวลาให้กับงานอย่างหนักสำหรับละครแต่ละเรื่อง เมื่อนึกย้อนหลังยังเห็นภาพคุณพ่อนั่งหลังขดหลังแข็งดึกดื่นในห้องมุ้งลวด แต่งเพลงอย่างขะมักเขม้นเพื่อใช้ประกอบละครเรื่องต่าง ๆ เพลงแล้วเพลงเล่า แต่ถึงจะต้องอยู่ดึกดื่นเพียงใด ในตอนเช้าคุณพ่อก็จะขับรถไปส่งลูก ๆ ที่โรงเรียนเป็นประจำ ยังจำได้ถึงกรรมวิธีที่จะปลุกคุณพ่อให้ตื่นขึ้นมาได้อย่างรวดเร็ว คือ เอาบุหรี่ใส่ปากแล้วจุดไฟให้ (คุณพ่อได้เลิกสูบบุหรี่เมื่ออยู่วัยต้น ๆ ๕๐ ปี) ซึ่งภารกิจในการขับรถส่งลูกนี้ได้ยืดยาวมาจนกระทั่งลูกเข้าทำงาน เช้า-เย็น คุณพ่อก็ยังเต็มใจทำให้ลูกมาโดยตลอด คุณพ่อเป็นผู้ที่มีความรักในครอบครัวอย่างมั่นคง ให้ความรัก เอาใจใส่ มีความเอื้ออาทรต่อคุณแม่และลูก ๆ อย่างสม่ำเสมอตลอดมา ยามใดที่ลูกเจ็บป่วยบ่อยครั้งที่คุณพ่อจะพูดว่าให้คุณพ่อเจ็บแทนเสียเองจะดีกว่า และ ยามใดที่เห็นลูกมีความเจริญก้าวหน้าในเรื่องใดก็ตาม คุณพ่อจะพลอยดีใจปลาบปลื้มไปด้วยเสมอมา

คุณพ่อเป็นผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่นมาตั้งแต่ยังหนุ่มแน่น เมื่อสมัยที่บวชเป็นพระอยู่ที่วัดเทพศิรินทราวาสนั้น ได้ให้ความเคารพบูชาในองค์พระอุปัชฌาย์ คือ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์อย่างสูง และโดยที่ได้บวชเรียนอยู่ที่วัดเทพศิรินทร์ฯ จึงมีความผูกพันและคุ้นเคยกับพระสงฆ์ที่วัดหลายรูป ได้บวชในพรรษาเดียวกันกับสมเด็จพระวันรัต ท่านเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน นอกจากนี้ท่านรองเจ้าอาวาส คือ พระญาณวโรดม ยังได้ขอให้คุณพ่อและคุณแม่ช่วยทำบุญประจำเดือนคนละ ๑๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าภัตตาหารของพระสงฆ์ที่ศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยสงฆ์วังน้อย ซึ่งคุณพ่อและคุณแม่ก็ได้ปวารณาตนเป็นมรรคนายกจำเป็น บอกบุญมายังลูกหลาน ญาติ ๆ เพื่อน ๆ และผู้รู้จักทั้งหลายเก็บเงินถวายวัดทุกเดือน ภารกิจนี้ได้ดำเนินมาเป็นเวลาร่วมกว่า ๒๖ ปีแล้ว ระยะหลังนี้ยอดเงินถวายวัดประจำเดือนตกประมาณเดือนละกว่า ๑ หมื่นบาท และในทุกวันพระ คุณพ่อจะไปฟังเทศน์และถือศีลแปดเป็นประจำ สมัยก่อนจำได้ว่าในวันพระนั้น คุณแม่และลูกสาวจะถูกตัวคุณพ่อไม่ได้ เพราะศีลข้อหนึ่งคือ ห้ามถูกตัวเพศหญิง *(วัดเทพศิรินทร์ฯ ใช้ อพรหม จริยา เวรมณี สิขาปท° สมาทิยามิ แทนข้อ กาเมสุมิจฉาจาราฯ)* คุณพ่อเล่าให้ฟังหลายครั้งว่า เหตุที่ทำให้หันหน้าเข้าวัดเป็นเพราะต้องพลัดพรากจากลูกสาว ซึ่งไปเรียนอยู่ไกลบ้านเมื่ออายุเพียง ๑๘ ปี เลยทำให้เป็นทุกข์เพราะความเป็นห่วง และสงสารลูกที่ต้องจากพ่อ-แม่ไปไกลและนานปี

แต่ในช่วงเวลาที่คุณพ่อยึดเอาวัดเทพศิรินทร์ฯ เป็นที่พึ่งทางใจนี้เอง ทำให้มีโอกาสอันประเสริฐ คือ ได้พบได้กราบไว้ท่านเจ้าคุณนรรัตน์ราชมานิตเป็นประจำในวันพระ คุณพ่อเคารพยกย่องเทิดทูนท่านเจ้าคุณนรรัตน์ฯ อย่างมาก เคยเล่าให้ฟังอย่างปลาบปลื้มว่าแต่ไหนแต่ไรก็ได้แต่เฝ้าดูท่านเฉย ๆ อยู่มาวันหนึ่งได้มีโอกาสกราบท่านที่ข้างทางขณะที่ท่านเดินผ่านอย่างใกล้ชิด เลยกราบเรียนท่านว่า "หมู่นี้กระผมไม่ได้พบท่านเสียหลายวัน" ซึ่งท่านเจ้าคุณนรรัตน์ฯ ก็ยิ้มให้และตอบว่า "เราพบกันอยู่แล้วในทางธรรม"

คุณพ่อเป็นผู้มีจิตเป็นกุศล ฝักใฝ่อยู่กับการทำบุญทำทานมาโดยตลอด ละเว้นจากการทำบาป แม้แต่กระทั่งยุงก็ไม่เคยตบให้ตาย เวลาถูกยุงกัดคุณพ่อจะเขี่ยให้หลุดไปเท่านั้น นอกจากนี้คุณพ่อยังไม่ดื่มสุราและของมึนเมามาตั้งแต่ยังหนุ่มแน่น โดยให้สัจจะไว้กับหลวงพ่อปาน วัดบางโคนม และได้ถือปฏิบัติมาจนสิ้นอายุขัย การไปวัดในวันพระเพิ่งมางดเมื่อไม่กี่เดือนมานี้เอง ประมาณกลางปี ๒๕๔๒ ก่อนเสียอายุ เนื่องจากร่างกายไม่ค่อยสบาย ไปไม่ไหว แต่ยังสวดมนต์ทุกวันเป็นประจำครั้งละนาน ๆ ภาพที่ลูก ๆ เห็นเจนตาเจนใจตั้งแต่เล็กจนโตคือ ภาพคุณพ่อนั่งสวดมนต์ในห้องพระอย่างมีความสุข และคุณพ่อได้ปลูกฝังอุปนิสัยการสวดมนต์ประจำวันให้ลูกถือปฏิบัติตามรวมทั้งเลือกบทสวดมนต์บทต่างๆ ให้ลูกด้วย คุณพ่อเคยบอกลูกชายไว้ว่า ถ้าเป็นอะไรไปจิตวิญญาณของคุณพ่อก็คงจะอยู่ในห้องพระนี่แหละ

เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๑ ทางโรงพยาบาลศิริราชจะจัดคอนเสิร์ตหาทุนวันมหิดลขึ้นมา คุณหมอสุนทร ตัณฑนันทน์ ได้มาขอให้คุณพ่อทำเพลงร่วมในการแสดงคอนเสิร์ตครั้งนั้น คุณพ่อจึงได้เลือกเพลงเสี่ยงเทียนซึ่งแต่งขึ้นเมื่ออายุได้ ๗๐ ปี มาขยายเป็นวงซิมโฟนี การแสดงคอนเสิร์ตในครั้งนั้นประสบผลสำเร็จด้วยดีและคุณพ่อก็ชื่นชมกับเสี่ยงเทียนของคุณพ่อมาก และหวังไว้ว่าสักวันหนึ่งคงได้มีโอกาสรวบรวมเพลงต่าง ๆ ที่ได้แต่งเอาไว้สมัยทำละคร รวมทั้งเสี่ยงเทียนเพื่ออัดรวมไว้ในแผ่น CD ในที่สุดคุณพ่อก็สมหวัง โดยที่ได้ลูกชายเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงใหญ่ประสานงานด้านโน้นด้านนี้ จนลงเอยได้วง Bangkok Symphony Orchestra มาบรรเลง โดยมี Mr. John Georgiadis ซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงระดับโลกเป็น Conductor ให้ ลูก ๆ ก็พลอยดีใจอย่างมากที่เห็นคุณพ่อนั่งฟังเพลงชุดนี้อย่างมีความสุข และเพลงเสี่ยงเทียนนี้เองที่ทำให้คุณพ่อได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในศิลปินแห่งชาติของปี ๒๕๔๑ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) ณ โอกาสนี้ต้องขอขอบคุณผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของคุณพ่อในครั้งนี้ คือ พี่เชอรี่ (สวลี ผกาพันธุ์) ซึ่งเป็นผู้เสนอชื่อคุณพ่อ รวมทั้งพี่อ๊ด (มาลินี สาคริก) เรี่ยวแรงใหญ่อีกคน โดยมีหน่วยสนับสนุนข้อมูลเพิ่มเติม คือ พี่แดง (อัปสร กูรมะโรหิต) และน้าศรี (ศรีกัญญา สารตายน) คุณพ่อได้เป็นศิลปินแห่งชาติเมื่ออายุ ๘๖ ปี น่าเสียดายที่มีโอกาสได้ชื่นชมกับระยะเวลาแห่งความสมหวังในเรื่องต่างๆ หลายเรื่องในช่วงท้ายนี้สั้นเกินไป คุณพ่อยังอยากกลับไปเยี่ยมมหาวิทยาลัย Gei-di ที่ประเทศญี่ปุ่นอีกครั้ง เพราะเป็นสถานที่เคยศึกษาเล่าเรียน แต่ยังไม่มีโอกาส ทั้ง ๆ ที่เมื่อกลางปี ๒๕๔๒ นี้เอง ทางมหาวิทยาลัยได้เชิญคุณพ่อไปร่วมในคอนเสิร์ตที่จะจัดขึ้น เนื่องในโอกาสที่จะแสดงผลงานของ Professor Dr.Klaus Pringsheim ซึ่งเป็นอาจารย์ของคุณพ่อ โดยที่คุณพ่อเป็นลูกศิษย์คนไทยเพียงคนเดียวจึงได้รับเชิญไปในงานนี้ด้วย

เรื่องน่าเสียดายอีกเรื่องเกี่ยวกับลูกศิษย์คนสุดท้าย คือ คุณภาธร ศรีกรานนท์ ผู้ซึ่งได้มารู้จักกับคุณพ่อเมื่อกลางปี ๒๕๔๑ นี้เอง คุณภาธร กำลังทำปริญญาเอกด้าน Composition อยู่ที่ประเทศอังกฤษ คุณพ่อ

ได้ให้ความรักความเอ็นดูกับศิษย์คนนี้มาก ได้มอบสกอร์เพลงของคุณพ่อหลายเพลงให้ไปศึกษา ก่อนคุณพ่อเสียเพียง ๒ - ๓ วัน คุณภาธรได้กลับมาเมืองไทย พร้อมกับนำแผ่นซีดีเพลงละครของคุณพ่อ ๒๐ เพลง ที่อัดเอง โดยมีคุณภาพเสียงที่ดีขึ้นเพื่อเปิดให้คุณพ่อฟัง แต่กลับต้องมารดน้ำศพคุณพ่อแทน จึงเศร้าโศกมาก อย่างไรก็ตาม ครอบครัวเราได้ตกลงใจที่จะอัดเพลงจากแผ่นซีดีของคุณภาธรเพื่อเป็นของที่ระลึกสำหรับแขกที่มาร่วมในวันพระราชทานเพลิงศพของคุณพ่อ

เพลงสุดท้ายที่คุณพ่อทำ คือ เพลงเทิดพระเกียรติ ๗๒ พรรษาในหลวง ซึ่งคุณพ่อทำในโอกาสพิเศษอันเป็นมงคลนี้ และคุณพ่อได้ทำเพลงนี้จนเสร็จเป็นเปียนโนคอนดัคเตอร์สกอร์ แต่ยังไม่ได้ขยายออกเป็นวงซิมโฟนีเพราะอายุมาก ลูกชายจึงติดต่อมิตรเก่าของท่านคือ Mr. John Georgiadis ซึ่งกลับไปประเทศอังกฤษแล้ว ขยายออกเป็นวงซิมโฟนีจนแล้วเสร็จ ซึ่งเขาชมเชยเพลงนี้ว่ามีความไพเราะมาก โดยใช้คำว่า "Grand Composition" เป็นที่น่าเสียดายที่คุณพ่อไม่มีโอกาสได้ฟังเพลงนี้

สุดท้ายนี้ลูกทั้งสองของคุณพ่ออยากจะบอกว่าเรารัก อาลัย และคิดถึงคุณพ่อมาก เมื่อคุณพ่อจากไปในระยะแรกไม่กล้าหยิบเพลงของคุณพ่อมาเปิดฟังเลย เพราะทำให้ยิ่งโศกเศร้าคิดถึงอย่างต่อเนื่อง แต่เพลงของคุณพ่อก็เป็นเสมือนอนุสรณ์แทนตัวคุณพ่อที่จะคงอยู่กับเราตลอดไป ลูกทั้งสองเชื่อว่าจิตวิญญาณของคุณพ่อต้องไปสู่สุขคติและสงบสุขในสัมปรายภพอย่างแน่นอน เพราะตลอดชั่วชีวิตของคุณพ่อนั้นอยู่กับพระและศาสนามาโดยตลอด

กราบคุณพ่อด้วยความรักและอาลัยยิ่ง

โป่ (รศ.ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง)
ปุ้ม (วัลย์ลดา หงส์ทอง)

ศิษย์ระลึกถึง
ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง หนึ่งใน อมตดุริยกวีสยาม

เกษม สุวงศ์

ดุริยกวี

เมื่อครั้งที่จะมีการบรรเลงเพลง "เสี่ยงเทียน" เป็นครั้งแรก โดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ ณ โรงละครแห่งชาติฯ ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ขอให้ข้าพเจ้าช่วยเขียนเกี่ยวกับเพลงนี้ เพื่อลงพิมพ์ในสูจิบัตร ข้าพเจ้าได้ขอให้ท่านตัดสินใจว่า จะใช้คำว่า "คีตกวี" หรือ "ดุริยกวี" สำหรับท่านดี

คำว่า "ดุริยกวี" เป็นคำใหม่ ส่วนคำว่า "คีตกวี" เราได้ใช้กันมานานแล้ว ตั้งแต่ครั้งที่ทำการส่งกระจายเสียงออกอากาศเพลงคลาสสิคจากชั้นบนสุดของตึกไปรษณีย์โทรเลข ตอนนั้นมี ม.ร.ว. พงศ์เกษม เกษมศรี เป็นนายสถานี และวิศวกรไฟฟ้าผู้เชี่ยวชาญ เพิ่งกลับมาจากสหรัฐ พร้อมด้วยแผ่นเสียงมากมายสุดจะคณานับ มีสถาปนิกหนุ่มไฟแรง ชื่อ พิชัย วาศนาส่ง เป็น ดี.เจ. ส่งเสียงทุ้มประทับใจ ห้องส่งอันใหญ่โตนี้ เป็นที่ชุมนุมของกลุ่มนักฟังเพลงคลาสสิค และท่านอาจารย์ประสิทธิ์ก็มีความสนิทสนมกับหลายคนในกลุ่มนี้ เช่น Terence Magness ซึ่งบัดนี้เป็นท่านเทอรี่ หรือ พระอาจารย์สุรตโนเถระ และสถาปนิกเปล่ง โกมลจันทร์ ซึ่งบัดนี้เป็นพระอาจารย์ปภัสสโรเถระ, อาจารย์ศิริชัย นฤมิตเรขการ ผู้เป็นอาจารย์ สถาปนิก และคนอื่นๆ หลายครั้งท่านอาจารย์ประสิทธิ์ได้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิชาการดนตรีต่าง ๆ ตลอดจนการเผยแพร่เพลงคลาสสิคในญี่ปุ่น และจดคำศัพท์ญี่ปุ่นที่ใช้กับคำศัพท์สากลให้เราได้ออกอากาศเป็นวิทยาทาน

คำ "คีตกวี" ได้แพร่หลายจนปรากฏอยู่ในพจนานุกรมบางเล่ม และมีผู้นำไปใช้ตั้งชื่อวงดนตรี แต่ก็มีปัญหาคือ แม้จะใช้ได้เหมาะสมกับ Composer ส่วนมาก เช่น Bach, Mozart, Beethoven, Mahler ฯลฯ แต่ก็เป็นที่ตะขิดตะขวงใจที่จะใช้กับ composer บางคนที่แต่งแต่เพลงบรรเลงเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีงานขับร้อง หรือมีน้อยมาก เช่น โชแปง (Chopin) เป็นต้น เพราะคำว่า "คีตะ" หมายถึงการขับร้องหรือสวด เช่น "ภควัทคีตา" แปลว่า "เพลงของพระเจ้า (ภควันต์)" "สังคีติ" ในพระพุทธศาสนา หมายถึงการสวดสังคายนา ดังนั้น คำว่า "ดุริยกวี" จึงต้องเกิดขึ้น เพื่อแก้ปัญหานี้

ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ตัดสินใจเลือกคำว่า "ดุริยกวี" และเมื่อศาสตราจารย์ นพ.สุนทร ตัณฑนันทน์ ผู้เป็นประธานกรรมการจัดงานคอนเสิร์ทครั้งนั้นได้ยินคำนี้เข้าก็พอใจ และตั้งชื่อการบรรเลงครั้งนั้นว่า "คอนเสิร์ทร่วมฤดีดุริยกวีไทย"

สยาม

การที่บทรำลึกนี้เรียกท่านอาจารย์ประสิทธิ์ว่าเป็น "อมตดุริยกวีสยาม" แทนที่จะเรียกว่า "อมตดุริยกวีไทย" ก็เพราะว่าท่านอาจารย์ชอบคำว่า "สยาม"มาก ท่านตั้งชื่อ Suite (สวีต) ของท่านว่า "Siamese

Suite" แทนที่จะใช้ชื่อว่า "Thai Suite" เป็นเพราะท่านเกรงว่า คำว่า "สยาม" กำลังจะสูญหายไปจากโลก ซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากเคยมีการรณรงค์ที่จะให้เกิดความรังเกียจคำว่า "สยาม" โดยอ้างว่าคำนี้มาจากคำสันสกฤต "ศยาม" ซึ่งสะกดด้วย "ศ-ศาลา" แปลว่า ดำ, คล้ำ, มืด, ผิวดำ, ผิวคล้ำ (ตรงกับ Negro, Negroid ในภาษาอังกฤษ)

ความจริงในภาษาสันสกฤต "ศยาม" มีความหมายเช่นนั้นจริง ๆ "ศยามล" แปลว่า "สีดำ", "ศยามรุจิ" แปลว่า "ดำเป็นมัน", "ศยามกัณฐ์" แปลว่า "คอดำ" หมายถึง "นกยูง"

แต่คำว่า "สยาม" ไม่ได้มาจาก "ศยาม" ภาษาสันสกฤต, แต่เป็น "สยาม" ที่มาจากคำบาลีว่า "สยามา", เป็นมงคลนาม แปลว่า "ชุมนุม หรือเหล่าชาวยามา" "สยามรัฐ" ก็คือ "สยามเทวรัฐ" แปลว่า "รัฐอันเป็นที่ชุมนุมของเทวดายามา" เป็นที่แน่นอนว่าคำว่า "สยามา" หรือ "สยาม" ย่อมเกิดขึ้นหลังจากที่พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภก กระทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ครั้งที่ ๓ ที่เมืองปาฏลีบุตร โดยมีพระอรหันต์ ๑,๐๐๐ รูป มีพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ เป็นประธาน เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๔ และได้ส่งพระศาสนทูต ๙ สาย ไปประกาศพระพุทธศาสนาในดินแดนต่าง ๆ ทางสายสุวรรณภูมิมีพระเถระ ๒ รูป เป็นหัวหน้าคือ พระโสณะและพระอุตตระและจากนั้น ชาวสุวรรณภูมิ ก็ได้เรียนรู้พระพุทธธรรมและภาษาบาลี ตลอดจนอักขระพรหมี ซึ่งพระเจ้าอโศกทรงสั่งให้สลักศิลาจารึกไว้มากมายที่อินเดียและเนปาล ประชาชนชาวสุวรรณภูมิจึงได้เรียนรู้เรื่องนรกสวรรค์ และภพภูมิต่าง ๆ ในคราวนั้น

"ยามา" หรือ "ยามะ" เป็นสวรรค์ชั้นที่ ๓ อยู่ระหว่างสวรรค์ชั้นที่ ๒ คือ "ตาวะติงสา" (ไทยเรียก ดาวดึงส์) และ ชั้นที่ ๔ คือ "ตุสิตา" (ไทย เรียก ดุสิต)

ในภาษาบาลี เมื่อจะเรียกหมู่, เหล่า, พวก, จะใช้อักขระ "ส" นำหน้า เช่น "สเทวกำ" แปลว่า "เหล่าเทวดา", "สมารกำ" แปลว่า "เหล่ามาร", "สพรหมกำ" แปลว่า "เหล่าพรหม", "สเทวมนุสสำ" แปลว่า "เหล่ามนุษย์และเทวดา" เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ "สยามา" หรือ "สยาม" จึงแปลว่า "เหล่าชาวยามา" คงจะเป็นผลจากการปฏิบัติสมาธิภาวนา ที่พระเถระทั้ง ๒ รูป ผู้ทรงอัจฉริยะได้อบรมสั่งสอนไว้ กระทำให้ชนชั้นกษัตริย์ สามารถระลึกได้ว่าพระองค์และพระราชวงศานุวงศ์ ได้เคยเป็นเทวดาชั้นยามา และได้จุติ (ตาย) มาเกิดเป็นมนุษย์, สุวรรณภูมิจึงได้นามใหม่ว่า "สยามา" และ ในที่สุดก็กลายเป็น "สยาม" เช่นเดียวกับ "จาตุมหาราชิกา" กลายเป็น "จาตุม", "ตาวะติงสา" กลายเป็น "ดาวดึงส์", "ตุสิตา" กลายเป็น "ดุสิต" และคำว่าสยามก็แพร่ขจายไปในนานาประเทศ ที่นครวัด มีภาพสลักทัพสยามที่วาติกันมีเหรียญฑูตสยามเข้าเฝ้าพระสันตปาปา และมีบันทึกเกี่ยวกับสยามมากมายในจดหมายเหตุจีน

หวังว่าทิพกายของท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลงคงจะได้รับรู้และคลายความเป็นห่วงว่าคำว่า "สยาม" จะสูญหายไปจากโลก ในอนาคตประเทศไทยอาจจะมีนามสากลว่า "THAISIAM" แทนคำว่า "THAILAND" ที่หลายคนรังเกียจว่า คำว่า "แลน" หมายถึง สัตว์อัปมงคล ไม่สมควรจะมีอยู่ในนามประเทศ และอีกหลายคนก็เห็นว่าคำว่า "LAND" ถ้าไม่ใช่ประเทศฝรั่ง ก็หมายถึง อดีตเมืองขึ้นฝรั่ง ซึ่งเป็นเทศไทยไม่เคยเป็น นั่นก็เป็นเรื่องที่ควรจะมีการทบทวน หรือกระทำประชาพิจารณ์ในเวลาอันสมควร

อมตะ

คืนวันพุธที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นคืนสำคัญของท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เพราะเป็นการบรรเลงออกโรงครั้งแรกของ Romance "เสี่ยงเทียน"

ก่อนหน้านั้นเป็นเวลานานพอสมควร ท่านอาจารย์ได้โทรศัพท์ถึงข้าพเจ้าบอกว่าท่านอยากจะให้ฟังอะไรหน่อย แล้วท่านก็เปิดเทปที่อัดเพลง "เสี่ยงเทียน" ที่มีผู้เชี่ยวชาญทางดนตรีคอมพิวเตอร์นำไปให้เครื่องซินทีไซเซอร์ บรรเลงโดยไม่มีการขับร้อง เมื่อฟังจบข้าพเจ้าได้ออกอุทานว่า "โอ้โฮ ยังกะวอห์น วิลเลียมส์ (Vaughan Williams)" ท่านตอบด้วยเสียงแจ่มใสว่า "นี่-ถือว่าเป็นคำชม" ซึ่งความจริงข้าพเจ้าก็กล่าวด้วยความชื่นชมอย่างแท้จริง

ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ที่ข้าพเจ้ารู้จักเป็นคนไทยที่จริงจัง กล่าวได้เต็มปากว่าท่านเป็นคนไทยที่รักชาติมากที่สุดคนหนึ่ง ท่านมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างงานดนตรีที่จะทำให้ชาวโลกมองคนไทยว่าเป็นชาติที่มีรสนิยมสูง, มีวัฒนธรรมสูง ไม่ใช่มองอย่างดูถูกดูหมิ่นว่าเป็นชาติที่มีรสนิยมต่ำ ไม่มีสมองดีพอที่สามารถจะรังสรรค์ Art-music หรือ Serius music ที่มีคุณค่าให้แก่มนุษยชาติได้

ความจริงจังของท่าน ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงเพื่อนที่สนิทที่สุดของท่านผู้หนึ่งผู้ล่วงลับไปก่อนแล้ว คือ คุณสด กูรมะโรหิต คุณสดเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วเป็นประพันธกรและนักคิด และยิ่งกว่านั้นเป็นนักปฏิบัติที่ประชาชนรู้จักและรับฟัง ส่วนความสำเร็จของท่านอาจารย์ประสิทธิ์ เป็นไปอย่างเชื่องช้า ท่านทำงานของท่านเงียบๆ แต่มั่นคงต่อปณิธาน ท่านไม่แยแสว่างานของท่านจะถูก "สเป็ค" ของตลาดหรือไม่ อย่างไรก็ตามท่านเป็นผู้ที่โชคดีอย่างยิ่ง ครอบครัวที่น่ารักน่านับถือแวดล้อมท่านก็ช่วยทำให้ท่านบรรลุเป้าหมายอันยากเย็นแสนเข็ญนี้ได้ดังใจหมาย

คืนวันพุธที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๑ "คอนเสิร์ตร่วมฤดีดุริยกวีไทย" จัดโดยสมาคมศิษย์เก่าแพทย์ศิริราช มีศาสตราจารย์ นพ.สุนทร ตัณฑนันทน์ เป็นประธานกรรมการ ร่วมกับวงดุริยางค์สากลบางกอกซิมโฟนีออร์เคสตร้า มี น.ท.วีระพันธ์ วอกลาง เป็นผู้อำนวยการดนตรี หรือวาทยกร ผู้บรรเลงเป็นนักดนตรีคนไทยล้วนเว้นไว้แต่ ฮ้าร์พ บรรเลงโดย Lieve von Oudheusden

"เสี่ยงเทียน" เป็นงานดนตรีที่ ๓ ในรายการบรรเลง ทั้งหมด ๗ เพลง และเป็นเพลงเดียวที่มีการขับร้องโดยหมู่นักร้องหญิง Soprano และ Contsalto รวม ๑๓ คน จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจินดารัตน์ เจริญวงษ์, ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ เป็นต้น

"เสี่ยงเทียน" เป็นงานดนตรีที่พัฒนามาจากเพลงเก่าแบบ folk-song ในบันไดเสียงโบราณ คือบันไดเสียงเบ็ญจนาท (Pentatonic Scale) อันประกอบด้วยเสียงเพียง ๕ เสียง คุณหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผู้เป็นบิดาของท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ใช้อัจฉริยภาพของท่านต่อชีวิตเพลงเก่าไม่ให้ดับสูญ โดยการประพันธ์เพิ่มเติมขยายโครงสร้างเดิมซึ่งเป็นเพลงสองชั้น เพิ่มเป็นสามชั้นและชั้นเดียว กลายเป็นเพลงเถาที่ไพเราะพิศดาร เป็นเพชรน้ำเอกอีกเม็ดหนึ่งในคลังสมบัติของดนตรีไทย

ในดนตรีตะวันตก การนำทำนองเพลงสั้นๆ ง่ายๆ ที่ดูธรรมดาสามัญ มาแต่งเติมเพิ่มขยายให้มีความหลากหลาย จนกลายเป็นงานใหญ่ที่เลื่องลือ ก็เป็นแบบแผนดนตรีที่นิยมกระทำกัน ถือเป็นการแสดง

ภูมิปัญญาและจินตนาการอันกว้างกว้างของดุริยกวีนั้นๆ ที่สามารถสร้าง Masterpiece ได้จากสิ่งเล็กๆ น้อยๆ แบบแผนที่ทางไทยเรียกว่า "เพลงเถา" นี้ทางยุโรปเรียกว่าเป็นแบบ"Theme & Variations" มีงานที่ถือว่าเป็นคลาสสิคหลายชิ้น เช่น "Goldberg Variations" ของบ๊าคฆ์, "Diabelli Variations" ของเบโธเฟ่น, "Handel Variations" ของ บราห์มส์ ฯลฯ ในยุคหลังๆ นี้ก็มี "Hiller Variations" และ "Variations on a Theme by Mozart" ของเรเก้อร์ ที่โด่งดังมากคือ "Rhocpsody on a Theme by Paganini" ของร้าคมานินอฟ เพราะมีอยู่ตอนหนึ่งที่ไพเราะจับใจคนฟังเป็นพิเศษแม้ว่าจะจำต้นเค้าเดิมเกือบไม่ได้

อย่างไรก็ตาม แม้ "เพลงเถา" ของไทยกับ "Theme & Variations" ของสากลจะมีส่วนคล้ายคลึงกันที่มี Theme ที่มักเป็นเพลงง่ายๆ สั้นๆ ที่ดุริยกวีนั้นอาจจะแต่งเองหรือหยิบยืมมาจากของเก่าหรือ ดุริยกวีอื่น แต่หลักเกณฑ์และแนวการประพันธ์ของไทยกับสากลก็มีหลายสิ่งที่แตกต่างกัน ซึ่งก็นับว่าเป็นการดีที่ดนตรีไทยมีเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น เป็นต้นว่าทางสากลจะเริ่มต้นด้วย Theme และตามด้วย Variations ที่ ๑, ที่ ๒, ที่ ๓...ที่เติบโตแตกกิ่งก้านออกไป แต่ "เพลงเถา" ของไทยจะเริ่มต้นด้วย ท่อน "สามชั้น" ที่เติบโตเต็มที่ก่อนแล้วจึงจะตามด้วยท่อน "สองชั้น" แล้วจึงไปสู่ "ชั้นเดียว" ดั้งเดิม,แล้วลงจบด้วย "อันตบท" หรือ "ออกลูกหมด" ที่ฝรั่งเรียกว่า "Coda" ที่เกรียวกราว เปรียบเสมือนเริ่มต้นเรามองดูต้นไม้ใหญ่อันมีดอกดวงบานสะพรั่งในระยะห่างและชื่นชมในความตระการตาจากภายนอก นั่นคือลักษณะ "สามชั้น" ต่อมาเราก็เคลื่อนเข้าใกล้ชิดมองเจาะลึกลงไปเห็นดอกใบที่ซ้อนซ่อนอยู่ข้างใน และสุดท้ายก็มองเห็นกิ่งก้านและลำต้น นั่นคือ "สองชั้น" และ "ชั้นเดียว"ตามลำดับ

<u>ตามลำดับ</u>

อย่างไรก็ตาม ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ท่านใช้วิจารณญาณของท่านในการรังสรรค์ "เสี่ยงเทียน" จากระดับชาติให้เข้าสู่ระดับโลก ท่านตัดสินใจที่จะทำให้"เสี่ยงเทียน" เป็น Symphonic Music เหมาะสมแก่การบรรเลงด้วยวงดุริยางค์ซิมโฟนี่ "เสี่ยงเทียน" ของท่านไม่ใช่ "เพลงเถา" เพราะท่านไม่ใช้ทั้ง "สองชั้น" และ "ชั้นเดียว" <u>ท่านตัดสินใจอย่างถูกต้องที่ใช้เฉพาะ "สามชั้น" ซึ่งเป็นงานจากสมองอัจฉริยะของคุณหลวงประดิษฐไพเราะ "เสี่ยงเทียน" ที่บรรเลงครั้งนี้จึงไม่ใช่งานลอกเลียนแบบของเก่า แต่เป็นงานใหม่ที่เป็นการรังสรรค์ร่วมกัน และระดมพลังพรสวรรค์ร่วมกัน ระหว่างสองดุริยกวีผู้เป็นบิดาและบุตรฝากไว้เป็นสมบัติชิ้นหนึ่งของชาติไทยและชาวโลก</u>

<u>นอกจากนั้น "เสี่ยงเทียน" ยังเป็นการผสานวิชาการดนตรีไทยกับวิชาการดนตรีสากลอย่างเหนือชั้น กล่าวได้ว่าเป็นการผสมผสานคุณลักษณะที่ดีงามของจิตวิญญาณไทย นั่นคือตะวันออกกับจิตวิญญาณ และศิลปศาสตร์ตะวันตกได้อย่างดียอดเยี่ยม ।</u>

ข้าพเจ้านั่งฟัง "เสี่ยงเทียน" โดยมีศาสตราจารย์มานิต พยัคฆนันทน์ ผู้เป็นเพื่อนสนิทตั้งแต่วัยหนุ่มของท่านอาจารย์ประสิทธิ์ นั่งอยู่ทางด้านซ้าย ท่านนั่งฟัง "เสี่ยงเทียน" อย่างงงงันเหมือนถูกสะกด เมื่อการบรรเลงหยุดพักครึ่งเวลา ท่านหันมากล่าวกับข้าพเจ้าว่า "ผมรู้จักคุณประสิทธิ์มานมนาน เพิ่งรู้ถึงความเก่งกาจของคุณประสิทธิ์ วันนี้เอง!"

สำหรับตัวข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้ามีความรู้สึกแจ่มชัดในมโนสำนึกว่า บัดนี้ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ก้าวขึ้นไปสู่ระดับความเป็นดุริยกวีระหว่างชาติแล้วอย่างมั่นคง และสู่ความเป็นปูชนียบุคคลทางศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย ความบากบั่นพากเพียรของท่านในอันที่จะรังสรรค์งานศิลปกรรม ที่มีคุณค่าสูงทั้งทางสุนทรียภาพและภูมิปัญญา ได้บรรลุผลจากงานชิ้นนี้"เสี่ยงเทียน" เป็นงานอมตะที่ทำให้ท่านเป็นดุริยกวีอมตะ เช่นที่ท่านบิดาของท่านได้เป็นอยู่ทั้งที่ได้ล่วงลับไปนานแล้ว

ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เป็นผู้ที่มีโชคดีที่ได้เป็นบุตรของคุณหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ผู้เป็นอาจารย์ดนตรีไทยผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด คนหนึ่งในประวัติศาสตร์ และได้รับการถ่ายทอดวิชาการดนตรีไทยชั้นหนึ่งทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ทำให้ท่านสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้เกือบทุกชนิด แต่ท่านยังโชคดียิ่งกว่านั้น คือเมื่อเติบโตเป็นหนุ่มวัย ๒๒ ปี ท่านก็ได้ไปเรียนวิชาดนตรีสากลที่ Imperial Acaolemy of Music มหาวิทยาลัย เก - ได (Gei - Dai) แห่งกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เฉพาะอย่างยิ่งทางด้านดุริยนิพนธ์ (Composition) และวาทยกรรม (Conducting) และท่านยังโชคดียิ่งขึ้นไปอีกที่ท่านยังได้เป็นศิษย์คนโปรดของ ศาสตราจารย์เยอรมัน ชื่อ Dr.Klaus Pringsheim (ดร.เคล้าส ปริงสไฮม์) ผู้มีชื่อเสียงระดับโลก มีนามปรากฏอยู่ใน Dictionary of Music เล่มโต ๆหลายเล่ม และทางญี่ปุ่น รู้ซึ้งถึงความสามารถของท่านดี จึงได้เชิญตัวไปสอนเพื่อปลูกฝังเมล็ดพืชแห่งดุริยศิลป์ไว้แก่ประเทศญี่ปุ่นให้พัฒนาทัดเทียมประเทศยุโรป เพราะศาสตราจารย์ ปริงสไฮม์ ผู้นี้เป็นศิษย์ของมหาดุริยกวีโลกถึง ๒ คน คือ Gustav Mahler(กุ๊สต๊าฟ มาห์เล่อร์) และ Richard Strauss (ริชาร์ด สเตร๊าสส์)ผู้ยิ่งใหญ่สายสกุล Neo-romantic ทั้ง ๒ ท่าน

การมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของทางญี่ปุ่น ก็เกิดผลานิสงส์ ที่มิได้คาดหมาย คือนอกจากดนตรีสากลในญี่ปุ่นจะสัมฤทธิผลเติบใหญ่งอกงามประชันกับทางตะวันตกแล้ว ยังได้ติดตามท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ข้ามน้ำข้ามทะเลมางอกงามในประเทศไทยอีกด้วย จนในที่สุดได้ผลิดอกบานสล้างประดุจรังสีทิพย์เปล่งประกายอาบเคลือบอยู่ทุกตัวโน๊ตขาว ๆ ดำ ๆ ของดุริยนิพนธ์เพลง "เสี่ยงเทียน" ของคุณหลวงประดิษฐ์ไพเพราะ และท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ให้เป็นงานดนตรีที่มีความงดงามมหัศจรรย์โดยไม่ขึ้นกับกาลเวลา

อย่างไรก็ตามความโชคดีทั้งหลายดังกล่าวแล้ว ย่อมจะไม่บังเกิดผลที่น่าชื่นชมใด ๆ ถ้าท่านอาจารย์ประสิทธิ์ เป็นผู้ด้อยสติปัญญา และไร้พรสวรรค์ ความสำเร็จของท่านขึ้นอยู่กับความสามารถอันเป็นอัจฉริยะเฉพาะตัวของท่านเป็นสำคัญ และแน่นอน ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และวงศาคณาญาติผู้ล้วนแต่มีสายเลือดศิลปินตลอดจนลูกศิษย์ลูกหาผู้หวังดี ย่อมมีส่วนเป็นพลังสำคัญ ที่หนุนเนื่องให้ท่านได้เป็นหนึ่งในศิลปินแห่งชาติแม้ว่าจะช้าไปหลายปี, และเกือบจะสายเกินไปก็ตาม

ข้าพเจ้าไม่ประหลาดใจเลย ที่วาทยากร จอห์น จอเจียดิส (Jonh Georgiadis) Conductor ผู้มีชื่อเสียงระดับโลก มีความกระตือรือร้นเป็นอย่างยิ่ง ในการควบคุมวงดุริยางค์ซิมโฟนี่กรุงเทพ บรรเลงเพลงของ

ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ เพื่อบันทึกเสียงทำแผ่นซีดี และไม่แปลกใจเมื่อได้ยินท่านวาทยกรผู้นี้เรียกท่านอาจารย์ด้วยคำอิตาเลียนว่า "Maestro" ซึ่งเป็นคำเรียกอย่างยกย่องสำหรับ Composer ที่โด่งดัง หรือ Conductor ชั้นเยี่ยม อย่าง Toscanini เพราะคำอันมีเกียรตินี้ คู่ควรกับท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง อย่างแท้จริง

วิปโยค

เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ ก็ดูเหมือนว่าทุกคนจะเกิดมาพร้อมกับมีคำสาปประจำตัวว่า "เจ้าจะต้องประสบกับความวิปโยค เว้นไว้แต่เจ้าจะตายเสียก่อนตั้งแต่ยังไร้เดียงสา"

ความวิปโยค คือ ความพลัดพราก มีพระพุทธดำรัสว่า

"ปิเยหิ วิปปโยโค ทุกโข"

"ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักเป็นทุกข์"

และ "มรณมปิ ทุกขำ"

"แม้ความตาย ก็เป็นทุกข์"

เราจึงต้องเตรียมตัวเตรียมใจไว้เพื่อเผชิญหน้ากับความวิปโยคและความตายที่มาโดยไม่รู้ตัวและต้องทำใจให้ได้เมื่อถึงเวลานั้น แต่นั่นแหละ แม้พระอริยบุคคล ขั้นต้นผู้อยู่แล้วใน "The Stream of No-Return" สายน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่มีการไหลกลับ มีแต่จะไหลไปสู่ความเป็นพระอรหันต์เจ้าแต่อย่างเดียว บางท่านก็ยังมีเวลาหลั่งน้ำตา เช่นพระอานนท์ ที่ก้มหน้าโศกาดูร เมื่อพระบรมศาสดาใกล้ปรินิพพาน มหาอุบาสิกา วิสาขา ผู้มีความสวยไม่สร่างตลอดอายุ ๑๒๐ ปี และได้เป็นพระโสดาบัน ตั้งแต่อายุ ๗ ปี ก็อดมิได้ที่จะร้องไห้อาลัยรักญาติที่ตาย ความเศร้าโศกเสียใจ จากการจากไปของผู้เป็นที่รักที่เคารพ ของกัลยาณปุถุชน จึงมิใช่เป็นความผิดร้ายแต่ประการใด

แต่ข้าพเจ้ารู้สึกใจหายวาบ เมื่อค่ำวันนั้น ท่านอาจารย์ลัดดา ศิลปบรรเลง ได้โทรศัพท์ บอกข้าพเจ้าด้วยเสียงที่เศร้าหมองว่า ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ได้จากไปเสียแล้วเมื่อตอนเย็น ความรู้สึกแห่งความสูญเสียในยามนั้นของท่านอาจารย์ลัดดา และบุตรธิดา ย่อมล้ำลึกเกินกว่าที่บุคคลภายนอกจะหยั่งได้ และเกินกว่าที่จะบรรยายออกมาเป็นคำพูด

คืนนั้นทราบแต่ว่าจะตั้งศพที่วัดเทพศิรินทร์ฯ ซึ่งเป็นวัดที่ท่านอาจารย์ เคยบวชเรียน และไปทำบุญเลี้ยงพระฟังธรรมเป็นประจำ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกว่าวัดอื่นๆ แต่ขณะนั้นยังไม่ทราบว่าจะตั้งศพที่ศาลาใด

วันรุ่งขึ้นข้าพเจ้าต้องออกเดินทางไปต่างจังหวัด แต่เข้าใจว่าจะกลับมาให้ทันเคารพศพ เคราะห์ดีที่คุณอัปสร กูรมะโรหิต สถาปนิกผู้เป็นศิษย์เอกวิชาดุริยนิพนธ์ อีกคนหนึ่งของท่านอาจารย์ ได้โทรศัพท์มาบอกไว้ว่าศพของท่านอาจารย์ตั้งที่ศาลากลางน้ำ

ศาลากลางน้ำวัดเทพศิรินทราวาสมีนามว่า "ศาลากวีนิรมิต" ทำให้ข้าพเจ้าอดระลึกถึงปูชนียบุคคลอีกผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ที่มีวัยวุฒิสูงกว่าข้าพเจ้า เช่นเดียวกันกับท่านอาจารย์ประสิทธิ์ และมีความชอบพอถูกอัธยาศัยกันมาตั้งแต่วัยหนุ่มเช่นกัน แต่ประเด็นในการสนทนามักเป็นไปในเรื่องพุทธศิลป์, โบราณคดีประวัติศาสตร์และวรรณกรรม ท่านผู้นี้คือ หม่อมเจ้าจันทร์จิรายุวัฒน์ รัชนี ผู้ทรงเป็นกวีระดับนานาชาติ และนัก

โบราณคดี นักประวัติศาสตร์ ผู้มีวิจารณญาณกว้างขวาง เมื่อ ๘ ปีมาแล้ว พระศพของท่านจันทร์ในโกศราช-วงศ์พระราชทาน ตั้งอยู่บนศาลากลางน้ำนี้ ท่านสิ้นชีพิตักษัย เมื่อมีพระชนมายุ ๘๒ ปี ศาลา "กวีนิรมิตร" จึงเป็นสถานที่รองรับร่างของทั้งจินตกวี และดุริยกวี ผู้ได้ใช้อัจฉริยภาพสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมไทย

ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เป็นศิลปินนักบุญ เป็นบารมีชน ผู้มีความจงรักภักดีต่อพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง เป็นตัวอย่างอันดีงามของหัวหน้าครอบครัวไทยในอุดมคติ ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นท่านดื่มเหล้า หรือเบียร์ หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอร์ใดๆ ท่านเคยเล่าให้ฟังว่า มีพระเถระอาจารย์ที่ท่านเคารพนับถือองค์หนึ่ง เคยออกปากขอท่านไม่ให้ดื่มเหล้า ท่านก็รับคำ และไม่ดื่มเหล้าตลอดชีวิต ท่านจะสวดมนต์ทำวัตร นั่งสมาธิ ภาวนาเป็นกิจวัตรประจำวัน , วันละหลายชั่วโมง. และทุกวันพระที่ท่านไม่มีปัญหาทางสุขภาพ ท่านก็จะไปทำบุญฟังธรรมที่วัดเป็นประจำ ท่านเป็นผู้มีความเมตตาสูง และยินดีช่วยเหลือเกื้อกูลแก่บุคคลที่มาขอความช่วยเหลือ ยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ท่านพร้อมที่จะให้ความร่วมมืออยู่ตลอดเวลา

ไม่มีการกระทำใดๆ ที่จะสามารถทดแทนพระคุณอันมากมายมหาศาลของท่านอาจารย์ได้ จึงขอกราบคารวะท่านด้วย บทร้อยกรองสดุดี เนื่องในการที่ท่าน "จากกรุงเทพฯ ไปสู่แดนสวรรค์" ด้วย

ศราทธโศลก*

แด่ท่านอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

"จากกรุงเทพสู่แดนสวรรค์"

อาจารย์ ประสิทธิ์ ดุริยะรุ่ง รังสิมันตุ์ สว่างเอย
ประสิทธิ์ ลิขิตคีตสรรค์ เสนาะฟ้า
ศิลป วิจิตรสถิตย์นิรันดร์ เรืองวสุ สยามเฮย
บรรเลง วิศิษฏ์ อมฤตะหล้า สฤษฏ์แล้วสู่สรวง
◎ บำบวงดวงจิตวิญญาณ บูชาอาจารย์
ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
สำรวมสรวมมนัสจรัสเชวง พระคุณปางเพรง
ยากนักจักรายอาดูร
จึ่งมอบอักขระจำรูญ จรางไว้มิให้สูญ
ผุดสะพรั่งต่างมะลิฎูปชวาล

---

* อ่านว่า สาด - ทะ - สะ - โหลก

๏ วสีสวรรค์สฤษฎ์สล้างรัตนะ
ละไมหมื่นมกุฏเพชรผะผิน
ชูช่อ ชะเวิกทิฆัมพริน
เพียงพสุสรวงชลึมหล้า
๏ ตะวันแสงแสวงสุรเมฆชั้น
พิไลจิตพิศปจุลมัย
ละเวงโลกโศลกศฤงคไร
ประคารชะลูดผุดสะพรั่งแคว้น
๏ ไพหารพิมานพิโมกษ์ซึ้ง
ปรางค์สถูปสุรูปศิรินทร์นครา
ช่อฟ้าชระฉ่องนภประภา
ประลุงโลกโศกประลาตแล้ว
๏ มเหาฬารมัณฑปดั้น
ระกะจรูสกุฎาคารจรัล
สิงหาสน์รัตน์รังสิมันต์
สมโมทโบสถ์วิหารห้อง
๏ กระบูรครุฑยุคนาคฟ้อน
เนตรชริษตรีฉาดฉพรรณ
นภศูล ส่องพรหมวิสัญ
จตุรมุขมณเฑียรจ้า
๏ ไอศูรย์อุ่นสุริยะรุ้ง
กวีวิศิษฏ์ สฤษฎ์กานท์โคลง
ไตรรัตนะฉัตรแฉวชะโดง
โพธิพฤกษะพฤนท์ พฤทธิเกล้า
๏ กราบบวรบาทพระผู้
สมมติสงฆ์ส่งพิศุทธิ์
กาสาวพัสตร์ ธวัชยุทธ
แสนทวิ พระหน่อเนื้อ
๏ พระภควันต์คฤโมษะคุ้ง
ประทานหัตถ์เกื้อศิษย์ปหาน
ระเบิดโศกโอฆะโลกมาร
อเนกมนุษย์ปณิธานไว้

โกสินทร์ สยามฤา
เพ่งฟ้า
ละเมิดเมฆ แมนเอย
ลั่นล้านประดาลฝัน
ฉัตรไฉว ชวาลเอย
สุมาศแม้น
ศูรย์สว่าง สะเวียงเอย
ผงาดป้องปุราณสถาน
กระซาบซ่า พศกท่าน
จักรแก้ว
เพรียกพระ ธรรมเทอญ
สะเด็ดน้ำตาเรา
ประดวนสวรรค์ สวรณ์เอย
แจร่มซ้อง
อธิโมกข์ มโนรา
สระเพชญ์ เพี้ยง เวียงวิฑูร
หงษหรร ษะเหินฮา
พร่างฟ้า
ญีตื่น ตลึงโลก
เจิดสิ้นอภิศิลป์สมัย
รัศมิโมง ยามท่าน
ค่ำเช้า
ชฎาโลก ชโลงเอย
กลดกั้นฉานกร
พุทธบุตร มุนินทร์เทอญ
อริยะเชื้อ
สังโยชน์ สยองเฮย
ฝั่งฟ้านาทาน
จักรวาล อนันต์อา
เหือดไห้
ตามพระบาท บรมเทอญ
กัปป์มล้างอสังไขย

๏ อาลัยศราทธ์โศลกนี้ กราบอา จารย์ท่าน
ไม้ดอกเทียนธูปา จะเที่ยวไหม้
อักขระส่องชวาลา ยังอยู่ ยืนนา
แต่ที่สุดย่อมได้ ดับสิ้นอันตรธาน

๏ **อาจารย์** ประสิทธิ์ดุริยะรุ้ง รังสิมันต์ สว่างเอย
ประสิทธิ์ ลิขิตคีตสรรค์ เสนาะฟ้า
ศิลป วิจิตรสถิตย์นิรันดร์ เรืองวสุ สยามเฮย
บรรเลง วิศิษฏ์อมฤตะหล้า สฤษฏ์แล้วสู่สรวงโสตถิ์เทอญ

จากศิษย์ เกษม สุวงศ์ วสถ. ๑๔๗

วันวาน

เวลาผ่านมาเกือบเท่าช่วงอายุของข้าพเจ้า ที่ได้รู้จักคุณอาทั้งสอง นานจนลืมไปว่าครอบครัวของข้าพเจ้าและของคุณอามารู้จักกันได้อย่างไร ไม่เคยถามคุณพ่อคุณแม่ เพิ่งนึกได้มาถามคุณอาผู้หญิง (ลัดดา ศิลปบรรเลง) ก็เมื่อคุณอาผู้ชายจากไปแล้ว พอจับความได้ว่าคุณอากุมุท จันทร์เรือง ได้ติดต่อคุณพ่อให้ช่วยเขียนบทละครเวทีตั้งแต่คณะผกาวลี[๑] เริ่มก่อตั้ง ละครเรื่องแรกที่แสดง คือเรื่องผกาวลี แสดงที่โรงละครกรมศิลปากร ครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๒ พระองค์ ได้เสด็จมาทอดพระเนตรการแสดง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ซึ่งทรงฐานะเป็นพระราชอนุชาในขณะนั้น ได้ทรงมีพระราชดำรัสเป็นส่วนพระองค์กับคุณอาถึงเพลง**ลมหนาว**ว่า ทำไมจึงใช้ Minor Chord เป็นตอนจบ คุณอาได้กราบทูลว่า ต้องการให้เป็นเสียงเศร้า ตอนนั้นข้าพเจ้าอายุยังไม่ถึง ๑๐ ขวบ แต่ก็จำและร้องเพลง**ลมหนาว**ในละครเรื่องนี้ที่คุณอาแต่งได้ขึ้นใจ

ข้าพเจ้าได้ติดตามคุณพ่อไปดูละครคณะผกาวลีเกือบทุกเรื่อง โดยคุณพ่ออยู่ในกลุ่มผู้ก่อตั้งที่มีคุณอาทั้งสองและคุณอากุมุท เป็นหุ้นส่วนใหญ่ คุณพ่อและคุณอากุมุทเป็นผู้เขียนบทละครส่วนคุณอาประสิทธิ์เป็นผู้ประพันธ์เพลงประกอบในละครทุกเรื่องโดยมีคุณอาลัดดาเป็นผู้กำกับการแสดง และประพันธ์คำร้องเกือบทุกเพลง

เพลงของคุณอาทุกเพลงมีความไพเราะจับใจ จนข้าพเจ้าไม่สามารถชื่นชมเพลงไทยสากล ทั้งในขณะนั้นจนตราบถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งในทัศนะของข้าพเจ้าเห็นว่ามีไม่กี่เพลงที่ฟังได้ ข้าพเจ้าอดประหลาดใจไม่ได้ว่า เพลงส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ผู้แต่งแต่งขึ้นมาได้อย่างไรทั้งทำนองและเสียงประสาน ถ้าพูดคำว่าเสียงประสาน (harmony) แล้ว ก็กล่าวได้เลยว่าไม่มี และไม่รู้จักแม้แต่เสียงประสานขั้นพื้นฐานว่าประกอบด้วยเสียงใดบ้าง และจะสอดประสานให้กลมกลืนกันได้ด้วยวิธีใด ขอแต่เพียงให้เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นแผดเสียงออกมาได้เท่านั้นเป็นใช้ได้ ส่วนคำร้องนั้นก็สุดแสนจะกล้ำกลืน สุนทรโวหารทางกวีไม่มีเหลือ มีแต่ความเสื่อมทรามทางภาษาศาสตร์ ทำให้อดเป็นห่วงถึงอนาคตไม่ได้ว่า เยาวชนรุ่นต่อๆ ไปจะถูกย้อมมอมเมาด้วยดนตรีที่ไม่มีคุณค่าทางศิลปะ ไม่มีโอกาสได้รู้จักของดีที่ประกอบด้วยวิชาการที่ถูกต้อง ที่ศิลปินยุคก่อนได้สั่งสม ค้นคว้ารวบรวม เรียบเรียงมานานนับศตวรรษ

คุณอาได้ปรารภถึงเรื่องนี้กับข้าพเจ้านับครั้งไม่ถ้วน ในชั่วโมงวิชาการประพันธ์ดนตรี ที่ข้าพเจ้ามารับการฝึกสอนจากคุณอา การเรียนนี้เองที่ทำให้ข้าพเจ้าบรรลุถึงความเข้าใจว่า ทำไมเพลงที่คุณอาแต่งจึงมีความไพเราะ เพราะไม่เพียงแต่ทำนองเท่านั้น หากแต่เป็นการประสานเสียงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

---

[๑] *เดิมชื่อ "คณะศิษย์เก่าศิลปากร" หลักจากการแสดงละครเรื่อง ผกาวลี ความนิยมของผู้ชมได้แพร่ออกไป*

ประพันธ์ผนวกกับความชำชองในการใช้หลักวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นอัจฉริยะของคุณอาจึงทำให้เพลงของคุณอาเป็นอมตะยากที่จะลอกเลียนแบบได้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าเพลงของคุณอาได้มีโอกาสเผยแพรในสาธารณะประชาชน ได้มีโอกาสรับสิ่งที่เป็นศิลป เขาย่อมจะชื่นชมและเห็นคุณค่าอย่างแน่นอน

ข้าพเจ้ารู้จักคุ้นเคยกับบ้านบาตร หรือบ้านศิลปบรรเลงมานานนับสิบปี เพราะคุณอาทั้งสองอยู่ที่นั่นก่อนที่จะย้ายมาอยู่ที่บ้านพร้อมพงษ์ในปัจจุบัน เหมือนเช่นเคย ข้าพเจ้าติดตามคุณพ่อไปพบคุณอาเรื่องการแสดงละครและภาพยนตร์ เช่นเรื่อง **ขบวนเสรีจีน** และ **ไฟชีวิต** ของคุณพ่อ ไม่ว่าคุณพ่อจะทำกิจการใดที่เกี่ยวกับการแสดง คุณพ่อจะต้องตั้งเงื่อนไขว่า ผู้กำกับจะต้องเป็นคุณอาลัดดา และผู้แต่งเพลงประกอบจะต้องเป็นคุณอาประสิทธิ์ ช่วงหลัง ๆ เมื่อการแสดงละครเวทีสิ้นสุดลง ข้าพเจ้ายังได้ไปพบคุณอาทั้งสองเป็นการส่วนตัว เพราะคุณอาต้องการให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงของคุณอา เช่นให้ข้าพเจ้าร้องเพลงของคุณอาร่วมกับคุณอดิเรก จันทร์เรือง ออกอากาศทางวิทยุศึกษาสองสามครั้ง[๒] และออกแสดงทางทีวีช่อง ๔ เล่นเปียโนของคุณอาประกอบรายการวิพิธทัศนา และแสดงเปียโนเดี่ยวในฐานะนักเปียโนลูกศิษย์ครูที่มีชื่อในขณะนั้น สมัยข้าพเจ้ายังเป็นนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมฯ

ข้าพเจ้ากำลังศึกษาปริญญาโทอยู่ที่เมือง Columbus รัฐ Ohio ในสหรัฐฯ ก่อนจะย้ายไปที่เมือง Urbana ในรัฐ Illi-nois เมื่อคุณอาทั้งสองนำคณะนาฏศิลปไปแสดงที่เมืองนี้ ข้าพเจ้าดีใจมากที่ได้พบคุณอาได้พาเพื่อนนักเรียนไทย และเชิญอาจารย์ในมหาวิทยาลัยหลายท่านไปชมการแสดงนี้ คุณอาและคณะพักอยู่ ๒ - ๓ วัน จึงเดินทางไปแสดงต่ออีกหลายเมืองในสหรัฐฯ

ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างคุณอาทั้งสองและข้าพเจ้าอย่างต่อเนื่องเริ่มขึ้น เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ เต้ยปิดเทอมช่วงคริสต์มาสกลับจากประเทศอังกฤษ คุณอาขอให้เต้ยช่วยอัดเทปเพลงต่าง ๆ ของคุณอา ที่รวบรวมมาจากการแสดงออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์ในยุคหลังละครเวที ลงบนเทปตลับเดียว ซึ่งภายหลังก่อนคุณอาจะเสียชีวิตประมาณ ๑ ปี คุณอาได้มอบเทปตลับนี้ให้ภาธร ศรีกรานนท์ นำไปอัดลงในแผ่น CD ตามที่เขาอาสา ภาธรกลับมาเมืองไทยในช่วงปิดเทอมและกำลังจะไปทำปริญญาเอกต่อ เข้าได้ขอเข้ามาพบคุณอาเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับดนตรีไทยเพื่อจะนำไปใช้ประกอบวิทยานิพนธ์ของเขา คุณอาได้เล่น CD เพลงเสี่ยงเทียน ของคุณอาให้เขาฟัง บรรเลงโดยวง BSO ภายใต้การกำกับวงโดย John Georgiadis ภาธรได้รับความประทับใจในเพลงนี้มากถึงกับน้ำตาไหล และเข้ามากราบที่ตักคุณอา บอกว่าเขาได้พบสิ่งที่เข้าแสวงหาในเมืองไทยมาตลอดช่วงชีวิตการเรียนดนตรีของเขา เขาไม่เคยมีความประทับใจในเพลงไทยใดๆ มาก่อน

คุณอาได้มอบ CD **เสี่ยงเทียน** ให้ภาธร ๒ แผ่น เขาได้นำไปเล่นให้บิดาของเขา อาจารย์แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ ฟัง อาจารย์แมนรัตน์ก็ประทับใจมากเช่นกัน และได้นำไปทูลเกล้าเล่นถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระกระแสรับสั่งว่า คนๆ นี้เก่งมาก

---

[๒] *ในขณะนั้นเสียงข้าพเจ้ายังดีอยู่ ก่อนที่คุณแม่จะพาไปพบหมอรับการฉีดยาฮอร์โมนส์บำรุง*

หลังจากที่ได้อัดเทปเพลงต่าง ๆ ของคุณอา เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๐ ข้าพเจ้าได้เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเผยแพร่เพลงของคุณอาให้กว้างขวางออกไปสู่สาธารณะชน โดยจะเริ่มต้นจากกลุ่มเล็ก ๆ ไปก่อน ข้าพเจ้าได้ปรึกษาคุณอาทั้งสอง และได้ขออนุญาตนำเพลงคุณอามาแสดงในงาน วันมูลนิธิสด กูรมะโรหิต[๓] ในวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑ โดยขอให้คุณอาแต่ง piano conducteur ให้คุณอารับทำให้ ๓ เพลง คือ **โอ้ยอดดวงใจ รักแท้** และ **ดรรชนีไฉไล** เพื่อที่ข้าพเจ้าจะเล่นเปียนโนประกอบเสียงร้อง ส่วนเพลงซึ่งยังไม่มี piano conducteur ก็ได้ขอให้ เทพ เก็งวินิจ เป็นผู้บรรเลงเปียนโน โดยเทพเป็นผู้ improvise เอง ข้าพเจ้าได้เชิญนักร้องกิติมศักดิ์หลายท่านมาช่วยร้อง มี คุณสวลี ผกาพันธุ์ , คุณชูศักดิ์ ศิริวงศ์ และ นพ.อมฤต ศิลาอ่อน เป็นต้น

รายการเพลงนี้เราเรียกว่า "**การย้อนอดีตสู่ผลงานนาฏกรรมของ สด กูรมะโรหิต ด้วยสื่อเสียงเพลงของประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง**" เราได้จัดรายการนี้ทุกปีจนกลายเป็นประเพณีของงานมูลนิธิฯ คุณอาได้แต่งเปียนโน conducteur เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ คัดเลือกเพลงละครเวทีที่คุณพ่อประพันธ์บทเป็นส่วนใหญ่ มีอยู่ ๒ เพลง ในละครเรื่องแผ่นดินแห่งความฝัน และ ความพยาบาท ของคุณพ่อคือ โสมสวาทและดวงดาวกับความรัก ที่คุณอาให้ข้าพเจ้าแต่ง piano conductor เอง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนการประพันธ์เพลงที่ท่านสอนข้าพเจ้า ในช่วงหลังเราได้เชิญนักร้องมืออาชีพซึ่งให้เกียรติมาร้องประจำทุกปี คือ อาจารย์ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ และคณะ อาจารย์ใจรัตน์สอนวิชาการขับร้องประจำอยู่มหาวิทยาลัยมหิดล ทั้งอาจารย์และคณะตื่นเต้นประหลาดใจมาก ที่ได้มาพบเพลงไทยซึ่งมีความไพเราะไม่แพ้เพลงอุปรากรของตะวันตก ในชีวิตของเขาไม่เคยคิดว่าจะมีเพลงแบบนี้ในเมืองไทย พวกเขาดีใจและภูมิที่ได้รู้จักคุณอา และรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้ร้องเพลงของคุณอา อาจารย์ใจรัตน์เองก็มีความประสงค์จะเผยแพร่เพลงของคุณอา โดยได้มาขอเพลงคุณอาไปแสดงที่มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๑

ประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๗ คุณอาทั้ง ๒ ได้มาหาข้าพเจ้าหลายครั้งเพื่อให้ข้าพเจ้าเล่นเปียนโน อัดเทปประกอบการร้องของคุณอาลัดดา ในเพลงที่คุณอาแต่งให้เจ้าคุณญาญวโรดม วัดเทพศิรินทร์ฯ เพื่อที่ท่านจะนำไปเป็นเพลงประจำโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และ เพลงประจำคณะนักเรียนเก่าญี่ปุ่นและนักเรียนเก่าเบญจมาราชาลัยของคุณอาลัดดา เป็นต้น

ในการพบกันในปีนี้ครั้งหนึ่ง คุณอาได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า คุณอาได้พบ Dr. Mitchell ผู้เชี่ยวชาญเพลงไทยและเป็นอาจารย์พิเศษสอนอยู่ที่ Royal College of Music มหาวิทยาลัย London และที่มหาวิทยาลัย Southampton และมหาวิทยาลัย York ในงานพิธีไหว้ครูที่คุรุสภาซึ่งคุณอาได้ไปร่วมเป็นประจำทุกปี Dr.Mitchell เพิ่งมาจากกรุง Tokyo เพื่อทำการค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติของครูของคุณอาสมัยที่คุณอาไปศึกษาวิชาการประพันธ์ดนตรีอยู่ที่กรุงโตเกียวคือ **Prof.Klaus Pringsheim**, Dr.Donald Mitchell ได้พบลูกชายของ **Prof.Pringsheim** ผู้ซึ่งเอ่ยถึงชื่อคุณอาว่าเป็นลูกศิษย์คนไทยคนเดียวของพ่อของเขา Dr.Mitchell

---

[๓] *ภายหลังเมื่อคุณเนียน กูรมะโรหิต เสียชีวิตลง คณะกรรมการมูลนิธิฯ ได้มีมติให้เพิ่มเติมชื่อมูลนิธิเป็น สด - เนียน กูรมะโรหิต*

ได้ถามคุณอาถึง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ว่ายังมีชีวิตอยู่หรือไม่ คุณอาก็ได้ตอบไปว่า นั่งอยู่ข้างๆ เขานี่แหละ Dr.Mitchell ตื่นเต้นดีใจมากและได้ขอดูผลงานของคุณอา ซึ่งคุณอาก็ได้ให้ Score และเทปซึ่งอัดไว้หยาบๆ ของเพลง **เสี่ยงเทียน** ที่อัดจากการแสดงที่โรงละครแห่งชาติโดยวง BSO เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๑ เมื่อได้ฟัง และได้ดู Score ของเพลง **เสี่ยงเทียน** ด้วยประสบการณ์และความรู้ความสามารถของDr.Mitchell เขารู้ทันทีถึงคุณค่าของเสี่ยงเทียนถึงกับอุทานว่า คุณอาถูกทอดทิ้งเอาไว้อย่างนี้ได้ยังไง คุณอาต่อเองว่าทิ้งเอาไว้จนแก่

หลังจากนั้น การติดตามการอัดเพลงเสี่ยงเทียนก็เริ่มดำเนินไปจนเป็นรูปเป็นร่าง เมื่อ ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง บุตรชายคนโตของคุณอาตัดสินใจที่จะอัด CD จำหน่ายเอง โดยจ้างวง BSO บรรเลงภายใต้การกำกับวงของ John Georgiadis เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙

ประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ คุณอาลัดดามีดำริห์อย่างกระทันหันในการพบข้าพเจ้าที่บ้านครั้งหนึ่ง ว่าต้องการจะให้ข้าพเจ้ามารับการถ่ายทอดวิชาการประพันธ์เพลงจากคุณอาเป็นการเร่งด่วนเพราะคุณอามีอายุมากแล้ว คุณอานัดข้าพเจ้าทันที โดยเลือกวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๗ เป็นวันเริ่มต้น คุณอาบอกว่าวันพฤหัสเป็นวันครู คุณอาเริ่มสอน ๔ Part harmony เลยทีเดียว บอกว่าข้าพเจ้ามีพื้นฐานทาง piano มามากพอแล้ว คุณอาสอนเรื่อง principal chord functions ของ chord ที่ ๗ และ chord ที่ ๙ ของ Major seale และให้การบ้านทำ chord-Progression ท่านพบว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าทำผิดบ่อย ๆ คือ ใช้ consecutive fifth, parallel fourth และ consecutive eight โดยเฉพาะเคลื่อน diminished fifth ไปหา perfect fifth คุณอาตำหนิอย่างเกรงใจว่าท่าน Tschaikowsky จะต้องบอกว่าเลวมาก สำหรับ dominant และ leading note เคลื่อนขึ้นไปหา Tonic ด้วยกันไม่ถือเป็น consecutive eight หรือ parallel octaves แต่สำหรับ piano แล้ว parallel octaves เป็นเรื่องธรรมดา

จากนั้นก็เริ่มยากขึ้นไปอีกคือมาถึงเรื่อง Harmony ของ minor seales ซึ่งจะต้องพบกับ dissonant intervals และ diminished หรือ augmented Fifths บ่อย ๆ ต้องจำข้อห้ามต่างๆ ให้ขึ้นใจ เช่น หลีกเลี่ยง augmented Second, concealed Octaves และ Fifths และ doubled Third นอกเหนือไปจาก doubled leading note และ doubled seventh note ของ dominant chord

คุณอาเริ่มให้ข้าพเจ้าลองฝึกทำ piano conducteur เพื่อทดสอบความรู้เรื่อง ๔ part harmony ข้าพเจ้าเลือกเพลง **"ดวงดาวกับความรัก"** ของคุณอามาเป็นบทเรียนบทแรก หัดใช้ Dorian sixth และ Aeolian minor chord. เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๗ ข้าพเจ้าเพิ่งเรียนมาได้ ๓ เดือนกว่าจะจบเพลงก็ใช้เวลาถึง ๓ เดือน โดยเรียนอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง เพลงต่อไปที่ลองทำแบบฝึกหัด คือ **"งามเพียงจันทร์"** และ **"โสมสวาท"** เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๓๘ ช่วงนั้นมีกิจกรรมเข้ามาแทรกคือการเตรียมการอัด CD เพลง **เสี่ยงเทียน** คุณอาต้องเร่งหา score ของเพลงจากละครเวทีอีก ๕ เพลง และ **Siamese Suite** อีก ๑ เพลง เพื่อให้มีความยาวเต็ม CD ข้าพเจ้าต้องใช้เวลาเกือบ ๓ เดือน โดยฉวยโอกาสทำการจัดระบบเรียบเรียงเพลงทั้งหมดที่คุณอาแต่ง เข้าแฟ้มทำสารบัญบัญชีเพลงทุกเพลง เพื่อสะดวกในการค้นคว้าครั้งต่อไป

คุณอาทั้งสองต้องการเปลี่ยนขยายบ้านที่อยู่ ข้าพเจ้าเสนอที่จะทำการออกแบบให้โดยสร้างเป็นบ้านใหม่ทั้งหมด รื้ออาคารเดิมซึ่งมีอายุหลายสิบปีแล้ว และโครงสร้างไม่เหมาะสมที่จะอนุรักษ์ไว้ การออกแบบและการก่อสร้างดำเนินไปอย่างรีบเร่งจนเสร็จสมบูรณ์ภายใน ๑ ปี ข้าพเจ้าได้ย้ายไปเรียนต่อกับคุณอาที่บ้านหลังใหม่ ถ้าไปถึงเร็วข้าพเจ้าจะพบคุณอานั่งสวดมนต์ในห้องพระเป็นเวลาเกือบ ๑ ชั่วโมง ซึ่งคุณอาปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน คุณอาผู้หญิงเตรียมอาหารว่างไว้สำหรับเรา ๓ คน ทุกครั้งตอน ๕ โมงเย็น ซึ่งเป็นการพักครึ่งเวลาของการเรียน คุณอาผู้หญิงจะหาของว่างอร่อย ๆ ที่ข้าพเจ้าชอบมาให้ทานทุกครั้ง เรา ๓ คนจะทานกันและก็คุยกันถึงเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องในอดีตของคุณอา คุณอาเล่าว่าเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลของจอมพลแปลกได้ส่งคุณอาไปเป็นล่ามให้ญี่ปุ่นอยู่ถึง ๔ ปี เมื่อสงครามสิ้นสุดลง คุณอาได้ลาออกจากกรมศิลปากร เพราะไม่ต้องการกลับมาทำงานรวมกับผู้ที่มีความอิจฉาริษยาคุณอา เอื้อ สุนทรสนาน เคยชวนคุณอามาตั้งวงดนตรีออกแสดงในโอกาสต่าง ๆ คุณอาไม่สนใจ แต่เมื่อครูเอื้อฯ ขอให้คุณอาตั้งชื่อวงดนตรีให้ ขณะนั้นครูเอื้อเพิ่งแต่งงานกับคุณอาภรณ์ คุณอาก็เลยตั้งชื่อวงให้ว่า "**สุนทราภรณ์**" ซึ่งเป็นที่พอใจของครูเอื้อมาก เวลาคุณอาเล่าเรื่องต่าง ๆ แล้วนึกไม่ออกคุณอาจะถามคุณอาผู้หญิงทุกครั้ง ว่าใครนะ หรืออะไรนะ คุณอาผู้หญิงก็จะตอบได้ทุกครั้งไป ข้าพเจ้าอดที่จะชื่นชมในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของคุณอาทั้งสองไม่ได้ ชื่นใจในความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของคุณอาทั้งสองว่า ไม่มีสิ่งใดจะพรากท่านไปจากกันได้ โดยเฉพาะคุณอาผู้ชายจะทำอะไรไม่ได้เลยถ้าไม่มีคุณอาผู้หญิง

คุณอาให้ข้าพเจ้าฝึกทำการวิเคราะห์เพลงของท่านคีตกวีเอกของโลก ข้าพเจ้าได้นำเพลงที่ข้าพเจ้าเคยเล่นเปียนโนมาใช้ มี Concertos ของท่าน **Edvard Grieg** และท่าน **Rachmaninoff** และเพลงสั้นอื่นๆ ของท่าน **Frederic Chopin, Franz Liszt, Ludwig Van Beethoven** และท่าน **Johannes Brahms** เป็นต้น

จากการจากไปด้วยอุบัทวเหตุที่เศร้าสลดของคุณอุษา กูรมะโรหิต พี่สาวคนเดียวที่รักยิ่งของข้าพเจ้า เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ ข้าพเจ้าได้ขอคุณอาว่า ข้าพเจ้าต้องการจะนำโคลงบทหนึ่งที่ชื่อว่า "**อุทัย**" ซึ่งคุณพ่อแต่งให้คุณแม่ ในจดหมายฉบับหนึ่งลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๔๗๔ คุณพ่อเขียนถึงคุณแม่[๔] ว่าต้องการให้คำว่า "**อุทัย**" นี้เป็นชื่อของบุคคลที่รักยิ่งของท่านทั้งสองที่จะเกิดมา เมื่อพี่สาวข้าพเจ้าถือกำเนิดขึ้น คุณพ่อจึงตั้งชื่อพี่สาวข้าพเจ้าว่า อุษา ซึ่งก็คือความหมายเดียวกับอุทัยนั่นเอง ข้าพเจ้าขอแต่งทำนองให้เข้ากับโคลงบทนี้ เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงพี่สาวของข้าพเจ้า และได้นำลงพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของพี่สาวข้าพเจ้า[๕]

---

[๔] *จาก "อนุทินแห่งความรัก" อนุสรณ์งานวันพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ*

[๕] *วันเสาร์ที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๐*

คุณอาได้ช่วยตรวจ harmony ของเพลงนี้ตั้งแต่ยังเป็น four part harmony และ ในที่สุดมาเป็น piano conductor ที่ข้าพเจ้าแต่งขึ้นครั้งหลังสุด เพื่อจะได้มีการเล่น piano ประกอบการขับร้องเพลงนี้ ซึ่งได้ทำเป็นเสียงประสาน ๒ เสียง คือ โซปราโน และอัลโต ข้าพเจ้าได้เขียนเพลงนี้เรียบร้อยเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๙ และได้รับความอนุเคราะห์จาก เรือโท สมศักดิ์ มหาสวัสดิ์ รน. จากกองดุริยางค์กองทัพเรือ พิมพ์ให้เพลงนี้ได้แสดงเป็นครั้งแรกในงานวันมูลนิธิ **สด-เนียน กูรมะโรหิต** เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

ในการทำสารบัญเพลงทั้งหมดของคุณอา ข้าพเจ้าได้พบบทกลอนของคุณพ่อชื่อว่า "**มาร์ชสหกรณ์**" แต่งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ และได้เคยนำลงพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของคุณพ่อ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๒๑ ท่านเคยกล่าวไว้ว่า ต้องการให้คุณอา แต่งทำนองให้ พอดีช่วงนั้นมีงานยุ่งเกี่ยวกับการเตรียมการอัด CD เสี่ยงเทียนและปลูกสร้างบ้านใหม่ จึงยังไม่ได้ทำอะไร

เมื่อเพลง "อุทัย" เสร็จสิ้นลง คุณอาจึงดำริที่จะแต่งทำนองเพลง "**มาร์ชสหกรณ์**" เพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงของคุณพ่อ ท่านใช้เวลาแต่งไม่ถึงชั่วโมงโดยไม่ได้แตะเปียนโนแม้แต่คีย์เดียว เพลงเสี่ยงเทียนทั้งเพลง ท่านก็ไม่เคยต้องใช้เปียนโนทดสอบเสียงแม้แต่ตัวโน๊ตเดียว ท่านเล่าว่า ท่าน **Beethoven** แต่งเพลงแต่ละเพลงตามที่ต่างๆ กัน บางครั้งก็นั่งอยู่ใต้ต้นไม้ มีเพียงกระดาษและดินสอเท่านั้น เขียนเพลงได้ยาวเป็นหลายสิบหน้า ไม่เคยต้องใช้เครื่องดนตรีใดมาลองเสียงตามตัวโน๊ต โดยเฉพาะเมื่อท่านเริ่มหูหนวกในช่วงหลัง คุณอาให้ข้าพเจ้าทำ harmony ประกอบ เพื่อเป็นแบบฝึกหัดในการเรียน โดยท่านเป็นผู้ตรวจทานให้เช่นเคย เพลงมาร์ชสหกรณ์ จบลงประมาณปลายปี ๒๕๔๐ และได้แสดงพร้อมกับ "**อุทัย**" ในงานมูลนิธิ **สด-เนียน กูรมะโรหิต** เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

ส่วนเพลง "**หวานรื่น**" นั้น ความจริงคุณอาทำเป็นเสียงประสาน ๔ เสียง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ เพื่อให้คณะ BCS (Bangkok Choral Society) นำไปร้อง แต่ก็ไม่มีการร้อง จึงเก็บไว้จนกระทั่งเพลงมาร์ชสหกรณ์จบลง คุณอาจึงให้ข้าพเจ้านำ "**หวานรื่น**"กลับมาทำ piano conducteur เป็นแบบฝึกหัดอีกเช่นเคย เพลงนี้จึงเสร็จใกล้เคียงกับ "**มาร์ชสหกรณ์**" คือปลายปี ๒๕๔๐ และได้นำออกแสดงพร้อมกันทั้ง ๓ เพลง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๑

เมื่อประมาณต้นปี ๒๕๔๑ จู่ๆ คุณอาก็ประกาศว่าข้าพเจ้าเรียบจบแล้ว และมอบหนังสือคู่มือวิชา Harmony ของท่าน **Peter Iych Tschaikowsky** สมัยท่านยังเป็น Professor สอนอยู่ที่ **Mosco Conservatory** คุณอาชื่นชมการเรียนของข้าพเจ้ามาก ท่านภูมิใจ และอวดข้าพเจ้าต่อทุกคนที่ท่านมีโอกาสแนะนำให้ข้าพเจ้ารู้จักว่าเป็นลูกศิษย์คนสุดท้ายของท่านที่ท่านถ่ายทอดวิชาการประพันธ์ดนตรีให้หมดภายในเวลาไม่ถึง ๓ ปี ข้าพเจ้าตื้นตันและงุนงงเพราะไม่รู้สึกมั่นใจเลยว่าจะสืบสานงานต่อจากท่านได้โดยไม่มีท่าน

ก่อนหน้านี้คุณอาให้ข้าพเจ้าลองทำ Orchestration โดยนำเพลงจากละครเวทีหลายเพลงมาประกอบกันเป็น Medley หรือ Potpouri ให้ชื่อว่า "**Siamese Romance**"[๖] ความจริงเราเริ่มทำกันมาตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๓๙ เป็นแบบฝึกหัดในขั้นเรียน มีเพลง**ดวงใจ** จากละครเวทีเรื่อง "**เกียรติศักดิ์รักของข้า**"

---

[๖] *ตั้งขึ้นภายหลัง โดย ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง ครั้งแรกคุณอาให้ชื่อว่า Rhapsodie*

เพลง**โลมเหนือ** เพลง**รักแท้** จากละครเวทีเรื่อง **เงาะป่า** เพลง**งามเพียงจันทร์** จากละครเวทีเรื่อง**ธิดาจ้าว-ราชบุตร** เพลง**ยามรัก** จากละครเวทีเรื่อง **ชิสก้า** ส่วนเพลง**จันทราพาฝัน** จากภาพยนต์เรื่อง**ไฟชีวิต** เพิ่งมาทำเพิ่มเติมเมื่อประมาณเดือนกันยายน ๒๕๔๑ เมื่อข้าพเจ้าเรียนจบแล้ว ก่อนจะแสดงในวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ จัดโดยมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

สำหรับเพลง **หวานรื่น** ซึ่งนำมาทำเป็น piano conducteur แล้ว คุณอาดำริให้ข้าพเจ้าทำ orchestration ต่อ เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๑ มาเสร็จเอาเดือนมิถุนายน ๒๕๔๑ โดยมีเสียงร้องประสานเสียง ๔ เสียง เหมือนเดิม ตั้งใจจะรวมเข้าด้วยกันกับ Siamese Romance แต่เวลายาวเกินไปจึงตัดออก

ในช่วงปี ๒๕๔๑ นี้ มีกิจกรรมทางดนตรีเกิดขึ้นหลายครั้ง ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ภราดา ประทีป ม.โกมลมาศ ได้ติดต่อ ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง ขอให้คุณอาแต่งเพลงประจำมหาวิทยาลัย คุณอาได้มอบเพลงให้ ๒ เพลง คือ **God Bless Assumption University** และ **แดนอโศก** เมื่อปลายเดือนมิถุนายน ๒๕๔๑ เป็นเพลงร้องประสานเสียง ๔ เสียง สำหรับ Orchestral score ข้าพเจ้ามาเขียนต่อหลังจากนั้นเพื่อให้ทันการอัด CD ที่หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๑ คณะนักร้อง นำโดย อาจารย์ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล ส่วนวงดนตรีคือ BSO

ท่านภราดา ประทีปฯ มีความประสงค์จะจัดงานแสดงดนตรีเฉลิมพระเกียรติ "เย็นศิระเพราะพระบริบาล" เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ในวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ได้อัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ **"แผ่นดินของเรา"** พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้นำเพลง **"ความฝัน"** ของ ฯพณฯ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งเรียบเรียงเสียงประสานโดย **Professor. Klaus Pringsheim** อาจารย์ดนตรีของคุณอามาบรรเลงด้วย ส่วนเพลงของคุณอาที่นำออกแสดงครั้งนี้มี **เสี่ยงเทียน, Siamese Romance, God Bless Assumption University** และ **แดนอโศก** พร้อมกับ เพลงประจำมหาวิทยาลัยอีก ๒ เพลง แต่งโดยอาจารย์แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ และนักแต่งเพลงชาวสิงคโปร์อีก ๑ ท่าน ส่วนนักร้อง นำโดย คณะอาจารย์ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ และคณะนักร้องหมู่ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเอง วงดนตรีคือ BSO เช่นเคย

หลังจากนั้นเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ คุณอาได้รับเลือกเป็นศิลปินแห่งชาติ โดยการเสนอของคุณสวลี ผกาพันธุ์ ซึ่งไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจอันใดสำหรับพวกเราที่รู้จักคุณอา และความสามารถอันเป็นอัจฉริยะของคุณอาที่ยังหาผู้ใดในเมืองไทยเสมอเหมือนยาก เป็นเรื่องน่าประหลาดใจมากกว่า ที่ว่าทำไมเพิ่งจะมาค้นพบว่าท่านสมควรเป็นศิลปินแห่งชาติเอาป่านนี้ คุณอาได้เข้าไปรับพระราชทานเหรียญศิลปินแห่งชาติจากสมเด็จพระเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ได้มีการเตรียมเพลงที่จะออกแสดงในวันศิลปินแห่งชาติที่จะมีขึ้น ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย วงดนตรีที่แสดงประกอบการร้อง เป็นวงดุริยางค์กองทัพบก ควบคุมวงโดย ร.อ.สมเกียรติ จุลโอภาส ส่วนนักร้องที่ให้เกียรติมาร่วมร้องคือ คุณสวลี ผกาพันธุ์ ผู้เคยร้องเพลงของคุณอามาตั้งแต่สมัยละครเวที คุณสุเทพ วงศ์กำแหง และคุณอดิเรก จันทร์เรือง ซึ่งเดินทางมาเยี่ยมญาติมิตรที่กรุงเทพฯ จากสหรัฐอเมริกา เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ เพลงที่นำออกแสดงมี ๔ เพลง คือ **ลมหนาว** จากละครเวทีเรื่อง **ผกาวลี**

เงาในน้ำ จากละครเวทีเรื่อง **มนต์นาคราช** , **ดรรชนีไฉไล** จากละครเวทีเรื่อง **ดรรชนีนาง** และ **ดวงใจ** จากละครเวทีเรื่อง **เกียรติศักดิ์รักของข้า**

วงดนตรี BSO ได้ขอเพลงคุณอาไว้ เพื่อจะแสดงเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนม-พรรษา ๖ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปีนี้ คุณอาได้เตรียมเพลงไว้ ๒ เพลง คือ **เชิดใน** ที่คุณอาทำเป็น piano conducteur ไว้นานหลายสิบปีมาแล้ว และได้รับการชี้แนะจาก Professor Pringsheim[๗] เอง ถึงการใช้เครื่องดนตรีชิ้นต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเพลงแต่ละท่อน วง BSO ได้ส่ง piano conducteur ไปให้ Jonh Georgiadis ที่กรุงลอนดอน ให้ช่วย Arrange เป็น Orchestral score เนื่องจากคุณอาเริ่มป่วยกระเสาะกระแสะ ต้องการเวลาพักผ่อนอย่างจริงจัง ส่วนอีกเพลงหนึ่งคือ **ดำเนินทราย** ซึ่งคุณอาทำเป็น Score สำหรับ string quartet และได้อัด CD ไว้แล้วพร้อมกันกับ **เสี่ยงเทียน** เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ ครั้งนี้คุณอาให้ข้าพเจ้าขยายเพลงให้ยาวขึ้นโดยทำเป็น orchestration เต็มวงและเติม choral part สำหรับเสียงร้องโซปราโน และอัลโต ข้าพเจ้าได้เขียนเสร็จสิ้นลงเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๒ คุณอาลัดดา เป็นผู้ประพันธ์คำร้อง เป็นกลอนเทอดพระเกียรติ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ข้าพเจ้าได้เล่น piano สำหรับท่อนที่ต่อเติมให้คุณอาฟังหลายครั้งในระหว่างการเขียน score ท่านบ่นอยากฟังทั้งเพลงที่บรรเลงโดยวง orchestra โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพลง **เชิดใน** ที่ John georgiadis ทำ orchestration

คุณอาล้มป่วยและเข้าโรงพยาบาลมาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ และไม่ได้กลับมาบ้านอีกเพราะคุณอาได้จากไปเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๒

ข้าพเจ้าเคยคิดประหลาดใจในตัวเองอยู่บ่อยครั้ง ที่มักจะรู้สึกว่า ทำไมเมื่อวานนี้ข้าพเจ้าจึงมีความสุขใจมากกว่าวันนี้ แม้ว่าเมื่อวานจะไม่สมบูรณ์ด้วยธนสารสมบัติเท่าวันนี้ เคยคิดค้นหาคำตอบว่าจะเป็นด้วยสังขารที่ยังสดชื่นกระปรี้กระเปร่า จิตใจก็พลอยเบิกบานไปด้วยหรือไฉน ก็คงไม่ใช่ เพราะมีผู้คนเป็นจำนวนมากที่เต็มไปด้วยความทุกข์กังวล ความเครียดกับการต่อสู้ดิ้นรนในวัยฉกรรจ์ และเป็นสุขสงบขึ้นเมื่ออายุล่วงเข้าสู่วัยชรา ข้าพเจ้านึกย้อนไปถึงอดีต เมื่อยังมีคุณพ่อคุณแม่และพี่สาวอยู่พร้อมหน้า แม้ว่าท่านจะไม่ได้อยู่ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมาในชีวิตทุกครั้งไป หากเพียงแต่ได้รู้ว่าท่านยังอยู่ที่นั่น ที่ ๆ ข้าพเจ้าจะพบได้เสมอเมื่อต้องการ เท่านั้นก็ทำให้ข้าพเจ้าเป็นสุข และอบอุ่นใจ

วันนี้ไม่มีคุณพ่อ คุณแม่ พี่สาว และก็คุณอา ข้าพเจ้าไม่เคยชินสักทีกับการทำใจให้เป็นอุเบกขา เห็นการพลัดพรากจากผู้ที่เป็นที่รักเป็นของธรรมดา เหมือนดังคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อคุณพ่อจากไปข้าพเจ้ารู้สึกเจ็บปวดกับความแตกสลาย การจากไปของคุณแม่ก็ไม่ทำให้ความเจ็บปวดนั้นลดน้อยลงหรือชินชา เมื่อมาถึงการสูญเสียพี่สาวผู้เป็นที่รักอย่างกระทันหัน ความเศร้าสลดก็กลับทวีคูณ

---

[๗] *ท่านมาอยู่เมืองไทย โดยได้รับการเชิญอย่างเป็นทางการจากอธิบดีกรมศิลปากร ขณะนั้น คือ ฯพณฯ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ โดยการติดต่อของคุณอาซึ่งยังเยนอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น*

ข้าพเจ้าเคยพยายามเตรียมใจที่จะเผชิญกับการจากไปของคุณอา เมื่อได้มาใกล้ชิดสนิดสนมกับท่าน ซาบซึ้งกับการเอาใจใส่ของท่าน ความภาคภูมิใจที่ท่านมีต่อข้าพเจ้า และความไว้วางใจที่ท่านได้มอบให้กับข้าพเจ้าอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่แต่เพียงเรื่องของดนตรี ท่านจะขอความเห็นของข้าพเจ้าเกือบจะในทุกเรื่องที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของท่าน ในช่วงเวลาที่ข้าพเจ้าได้มาร่ำเรียนวิชากับท่าน ความห่วงใยที่ท่านมีต่อข้าพเจ้า แม้แต่ในเรื่องงานและชีวิตของข้าพเจ้าเอง ความสงบและความเป็นผู้ดีของท่านนั้นน่าจับใจ ความว้าเหว่วังเวงเมื่อมาตระหนักถึงความจริงที่ว่า วันนี้ไม่มีท่านอีกแล้วนั้น แสนสาหัสสุดที่จะพรรณา ข้าพเจ้าจะต้องยืนหยัดอยู่ด้วยตัวข้าพเจ้าเองให้ได้ ในโลกของดนตรี ถึงแม้ว่ามันจะยิ่งทำให้ข้าพเจ้าคิดถึงเมื่อวานนี้มากขึ้น

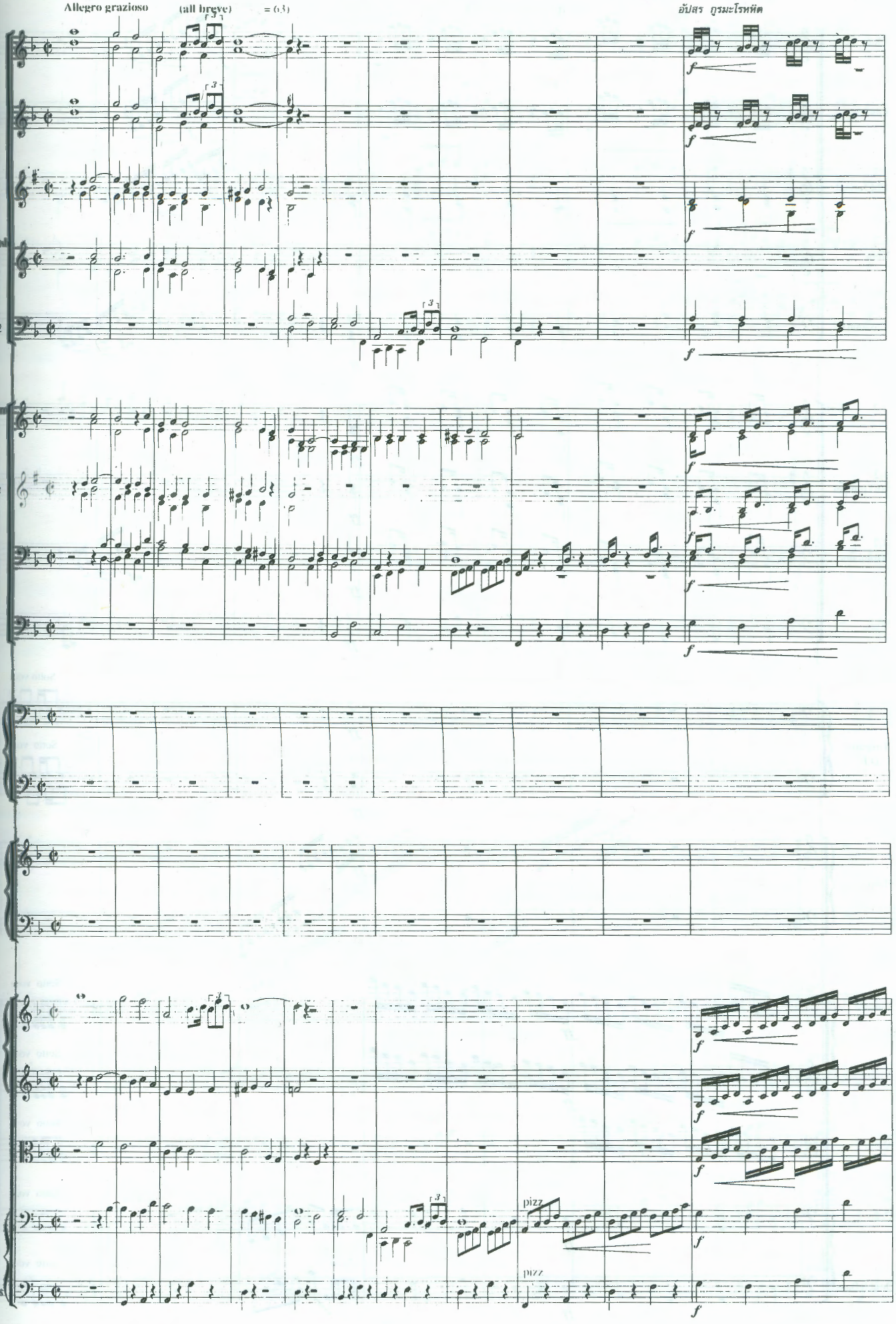
คุณอาอยากฟังเพลง **"ดำเนินทราย"** ที่มอบความไว้วางใจให้ข้าพเจ้าขยายและตกแต่ง เพิ่มเครื่องดนตรีให้เต็มวงดุริยางค์ ข้าพเจ้าขอนำ Score ของเพลงนี้มาลงพิมพ์ไว้ ณ ที่นี้ เพื่อเป็นอนุสรณ์ของวิชาที่ท่านได้ประสิทธิ์ประสาทให้ข้าพเจ้าอย่างหมดหัวใจ

อัปสร กูรมะโรหิต
บ้านพญาไท
๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๒

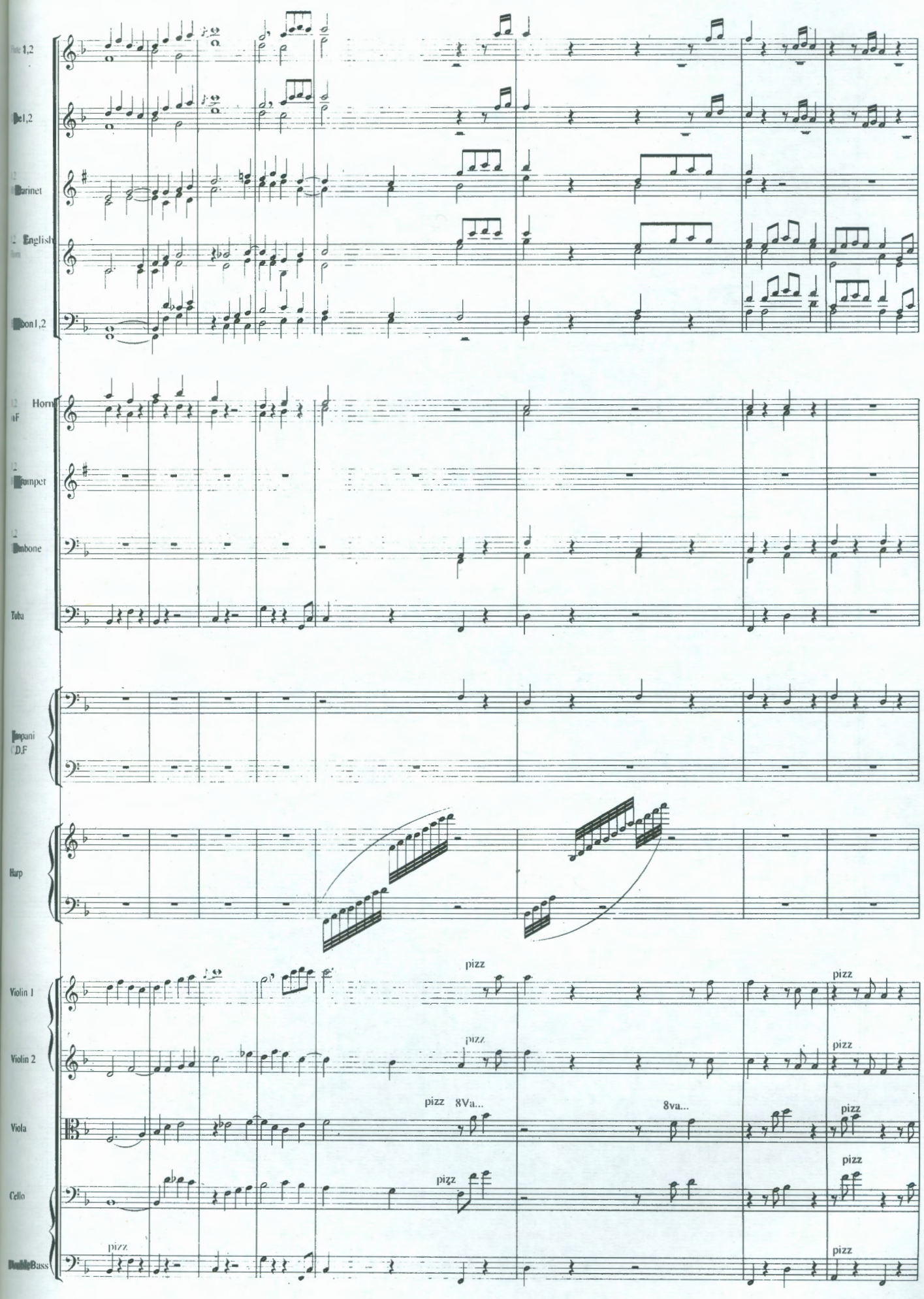
ดำเนินทราย

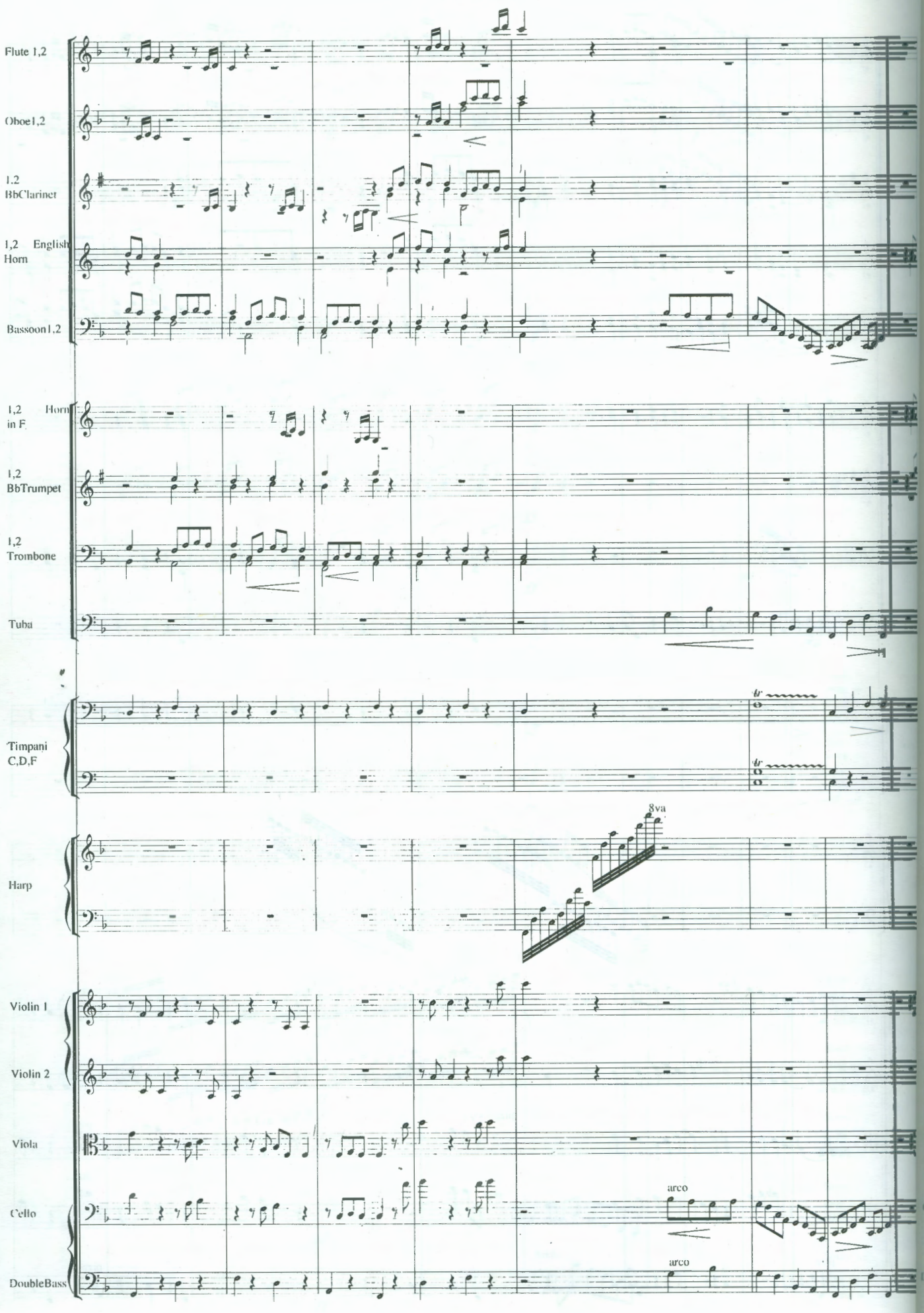
ทำนอง หลวงประดิษฐ์ไพเราะ
เรียบเรียง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
อัปสร กูรมะโรหิต

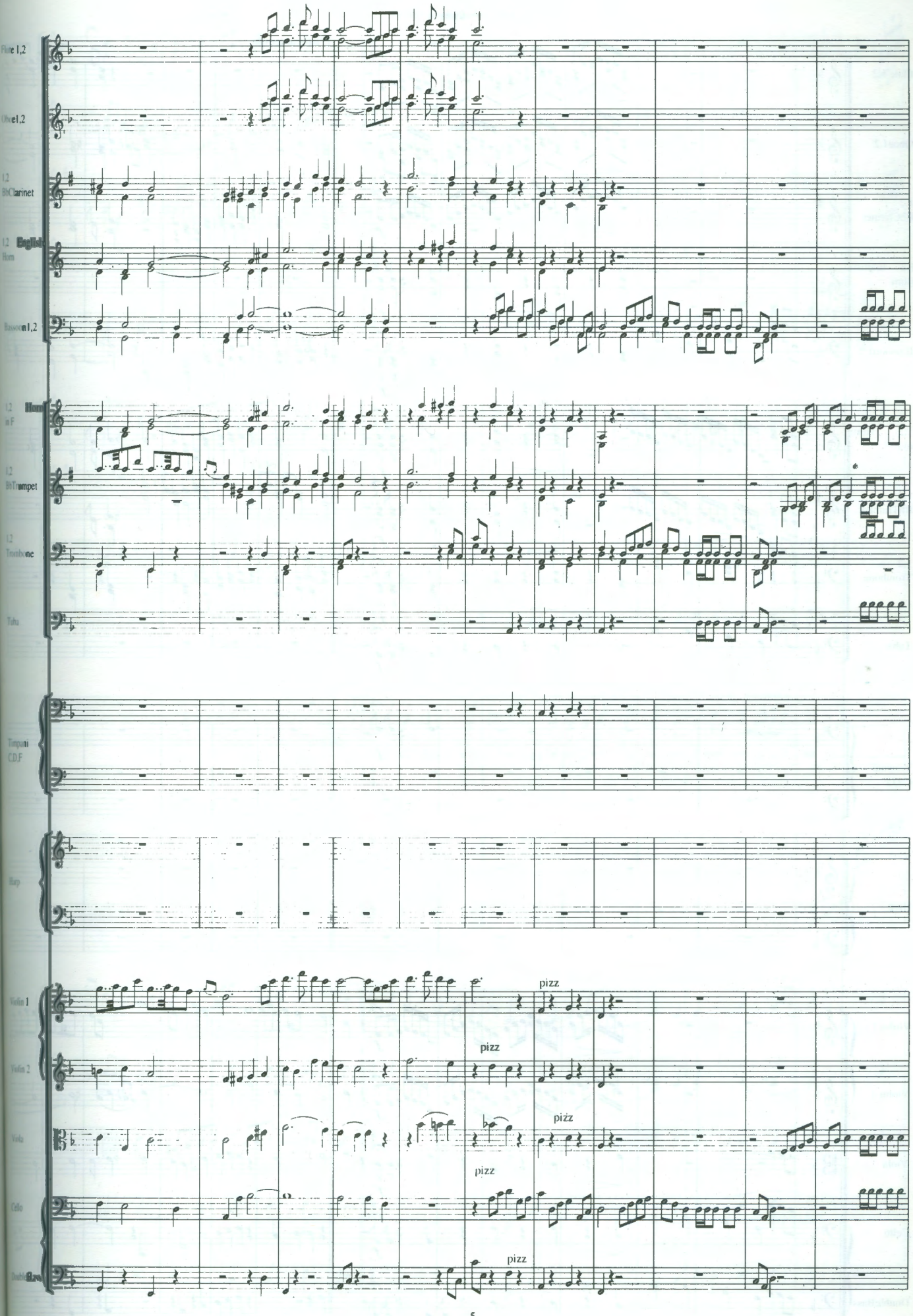
Conductor Score

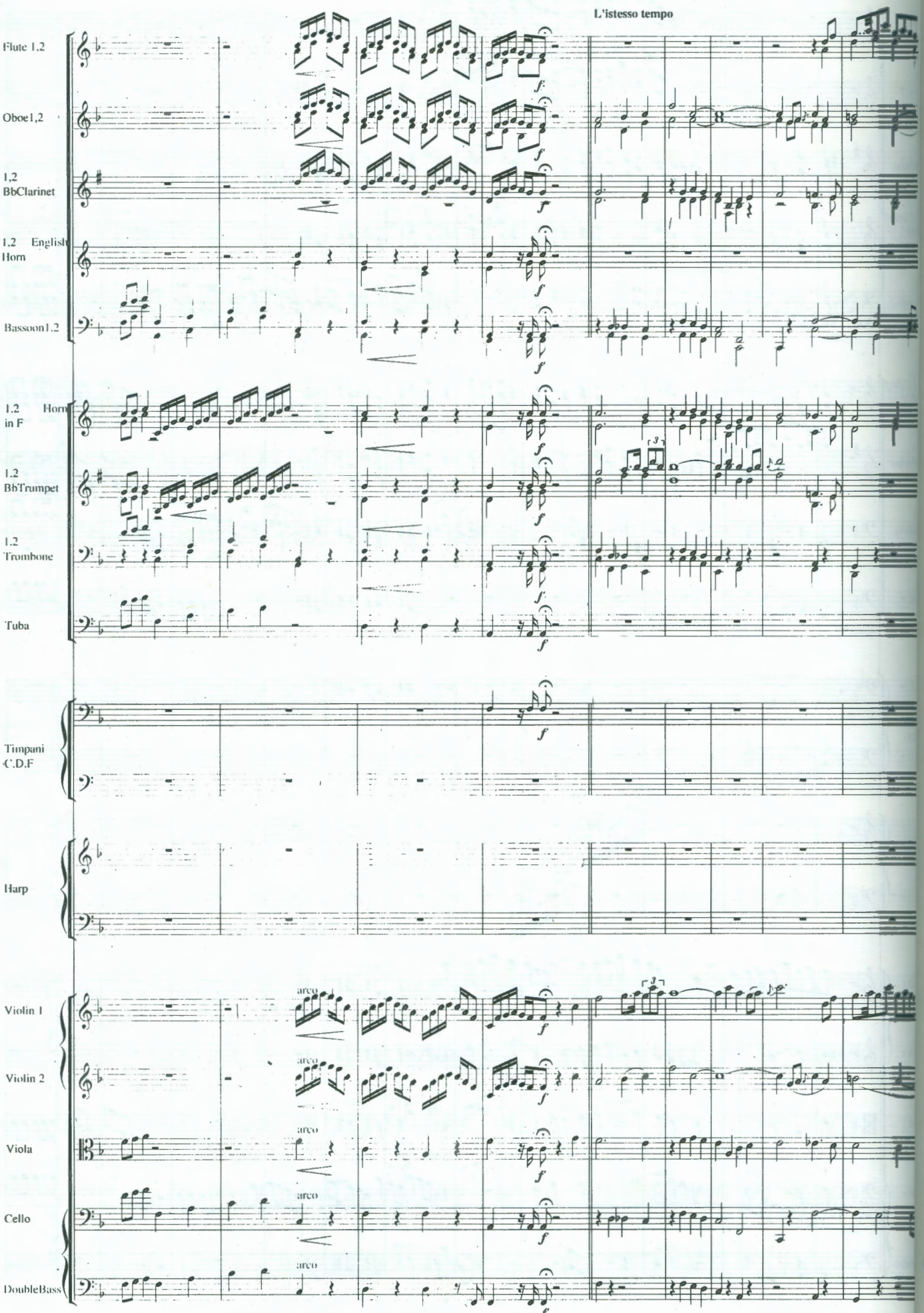

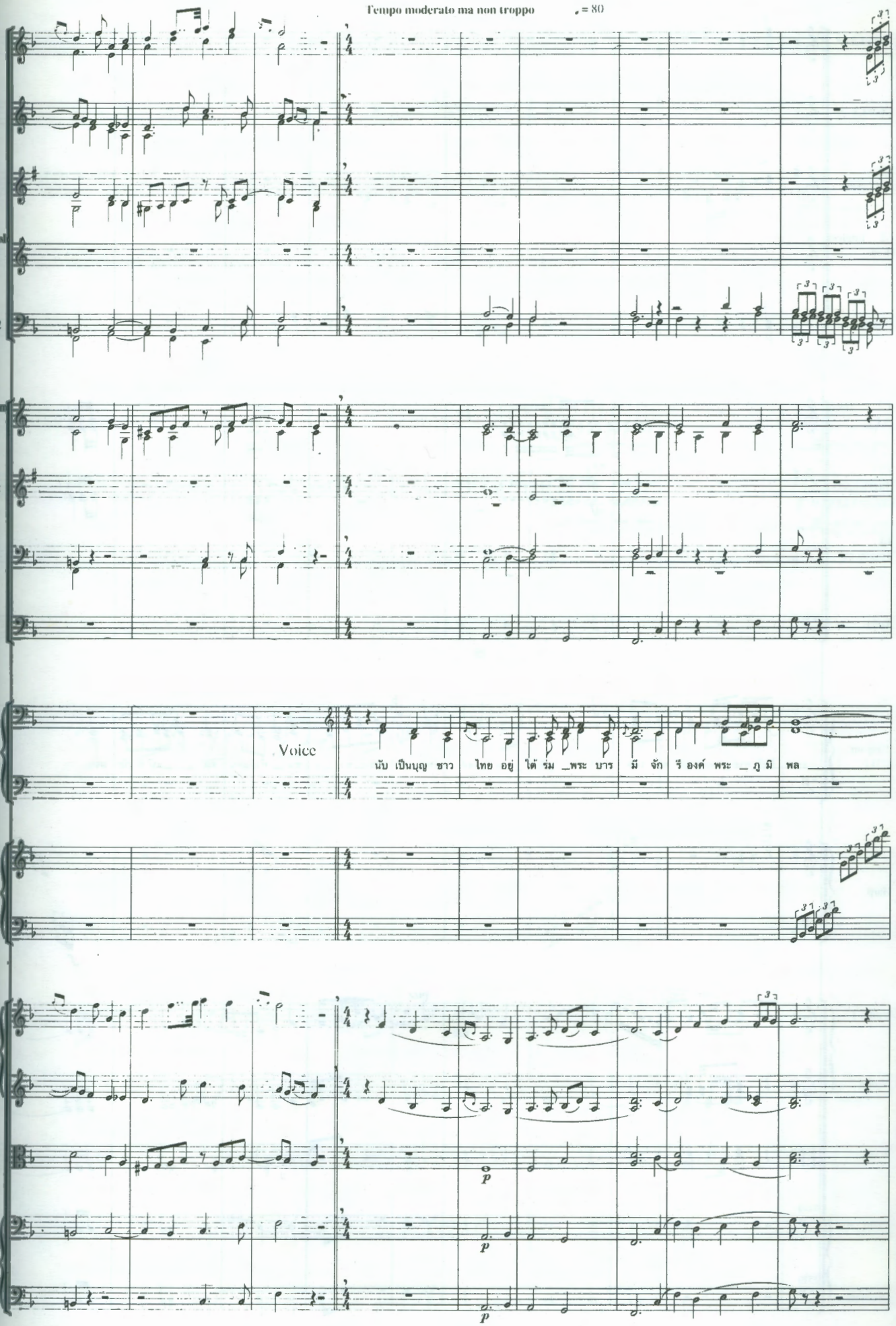

8Va
8Va
8Va
Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass
Sotto voce
Arco.
f
mf
ff

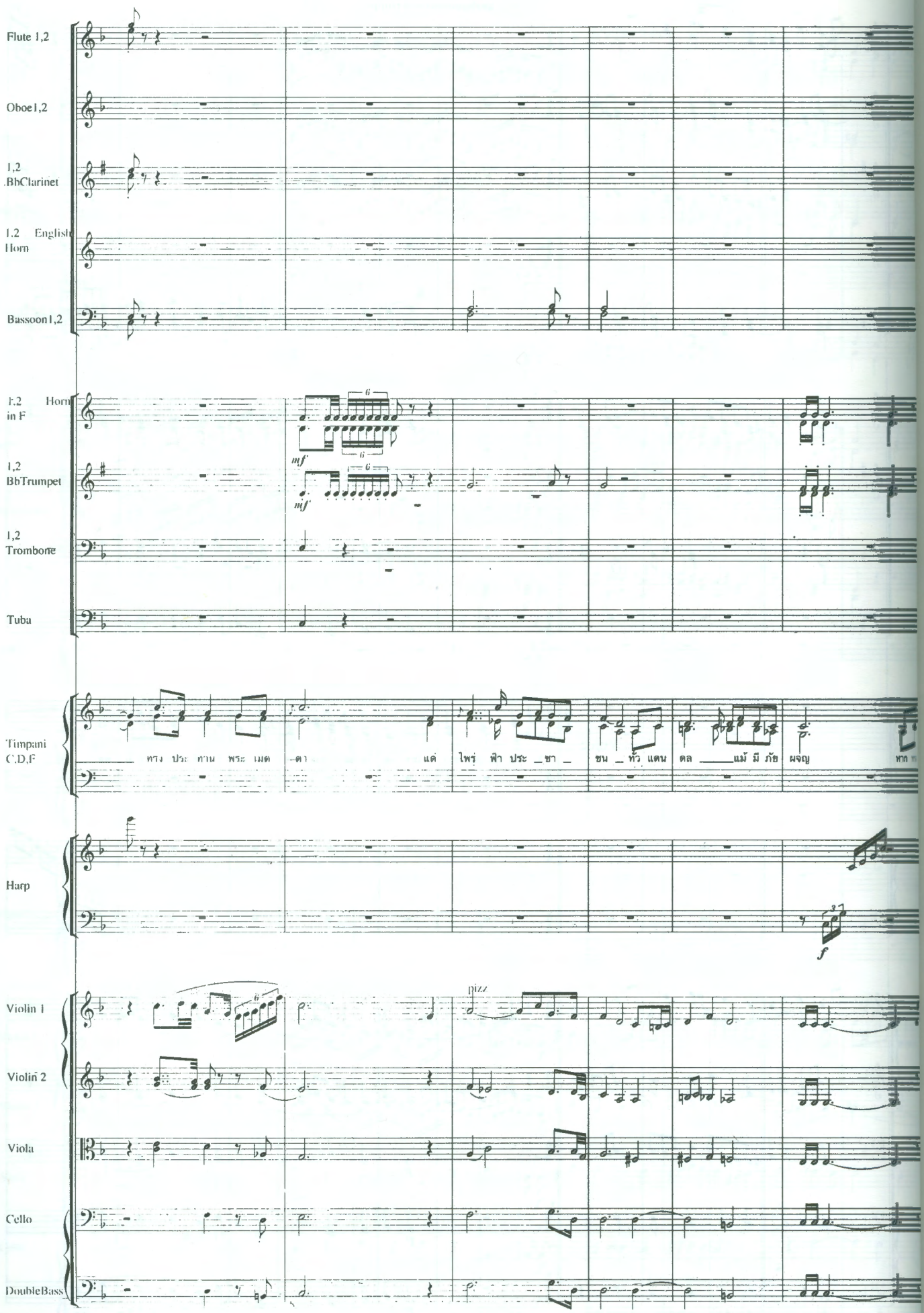

Flute 1,2
Oboe 1,2
Clarinet
English Horn
Bassoon 1,2
Horn
in F
Trumpet
Trombone
Tuba
Timpani
C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
Double Bass
pizz
8Va...
8va...

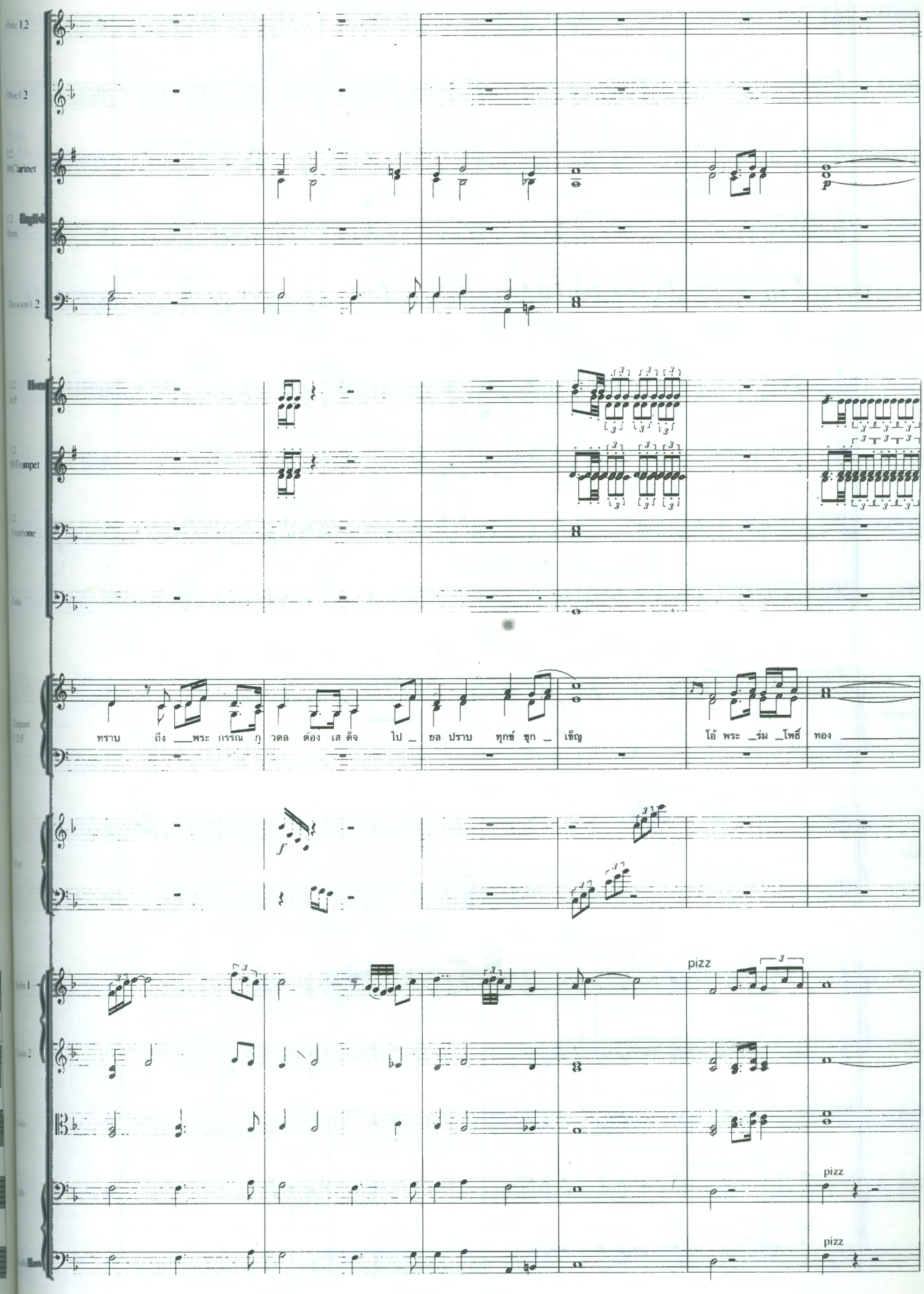

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
tr
tr
8va
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
arco
DoubleBass
arco

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
Double Bass
pizz
pizz
pizz
pizz
pizz

L'istesso tempo
Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass
arco
f

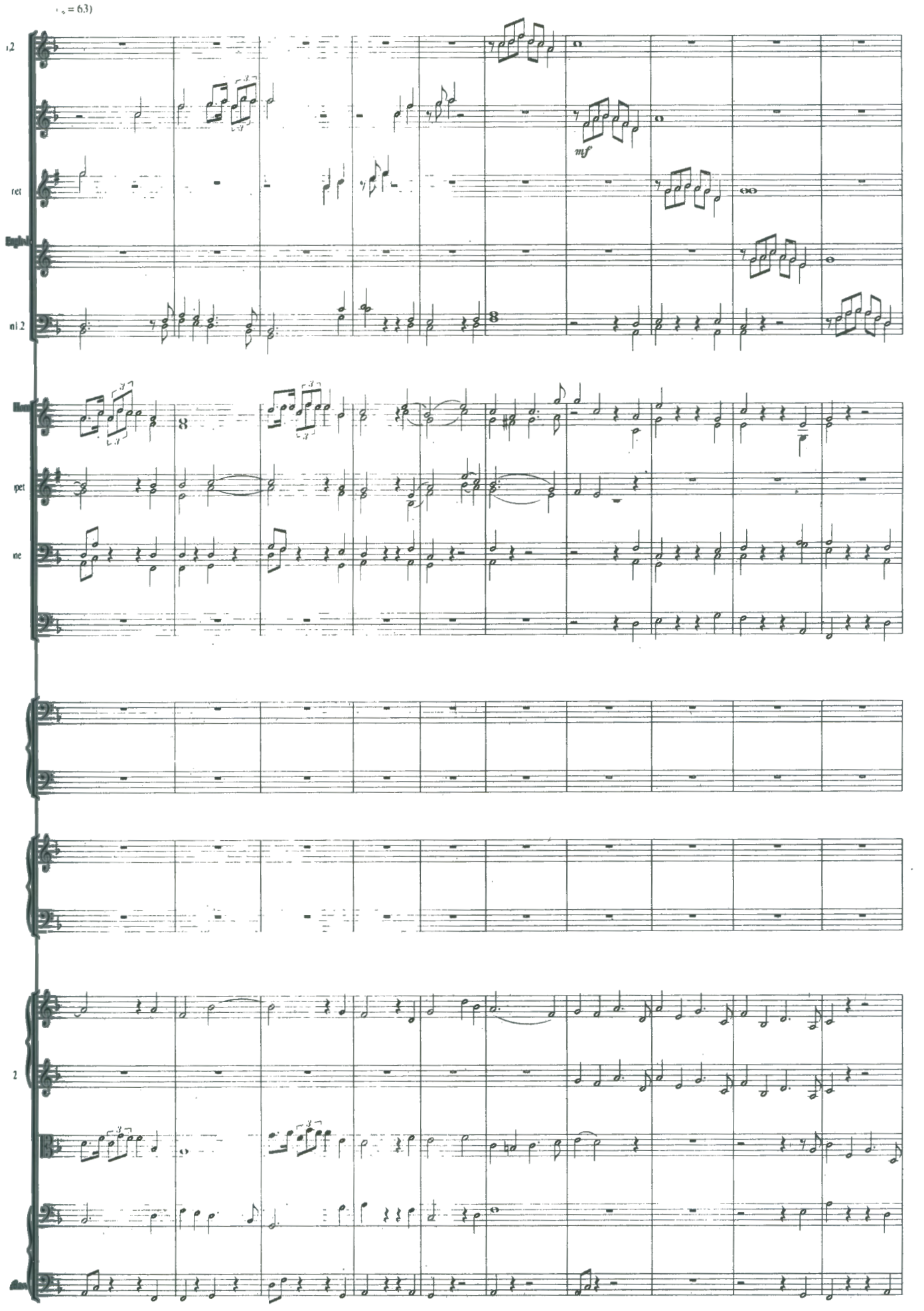

Tempo moderato ma non troppo ♩ = 80
Flute 1,2
Oboe 1,2
2 Bb Clarinet
2 English Horn
Bassoon 1,2
2 F Horn
2 Bb Trumpet
2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
Double Bass
Voice
นับ เป็นบุญ ชาว ไทย อยู่ ได้ ร่ม _พระ บาร มี จัก รี องค์ พระ _ ภู มิ พล
p
p
p

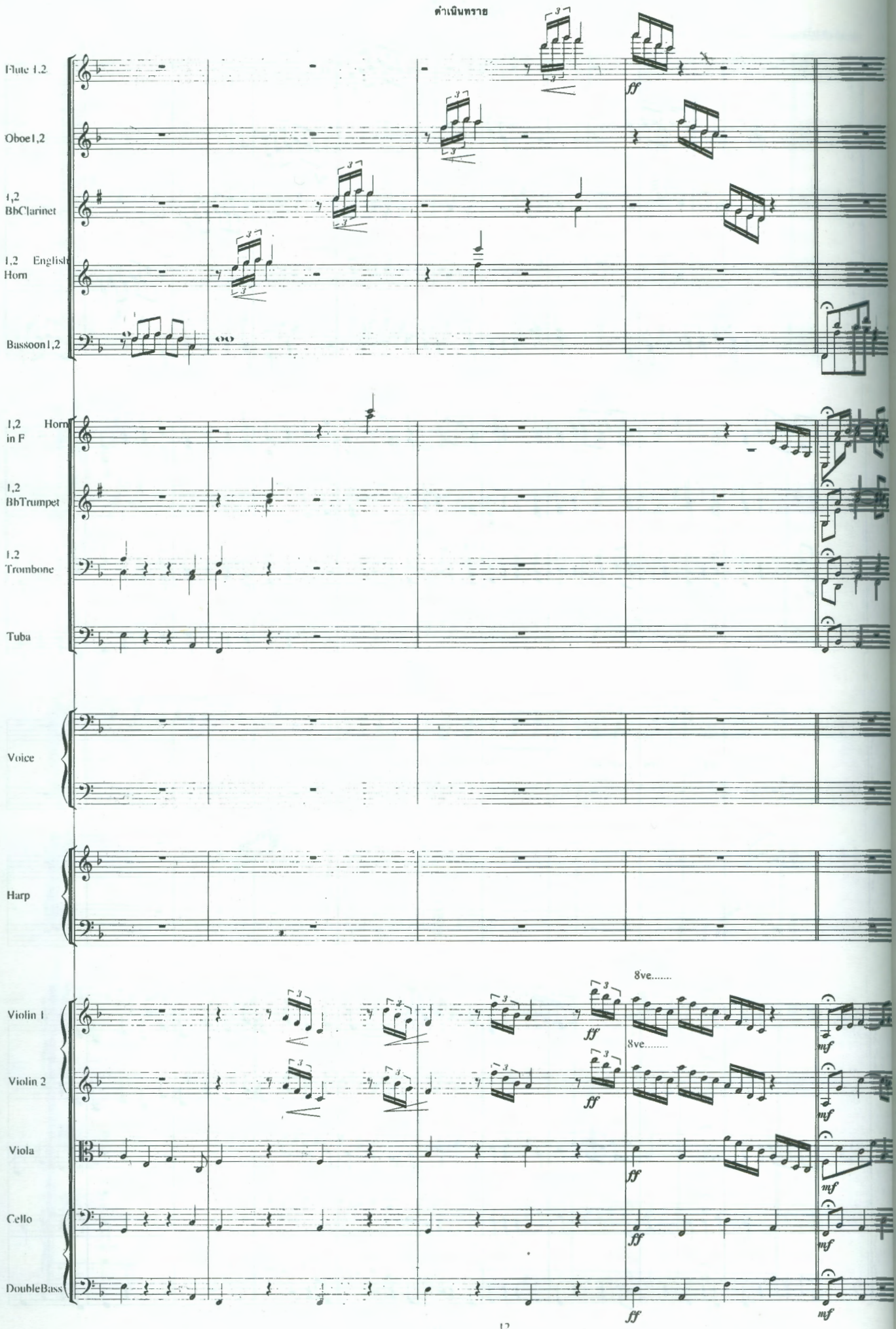

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2
BbClarinet
1,2 English
Horn
Bassoon1,2
F,2 Horn
in F
1,2
BbTrumpet
1,2
Trombone
Tuba
Timpani
C,D,F
ทรง ประ ทาน พระ เมต -ตา แด่ ไพร่ ฟ้า ประ _ชา _ ชน _ ทั่ว แคน ดล _____แม้ มี ภัย ผจญ
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass
mf
mf
pizz
f

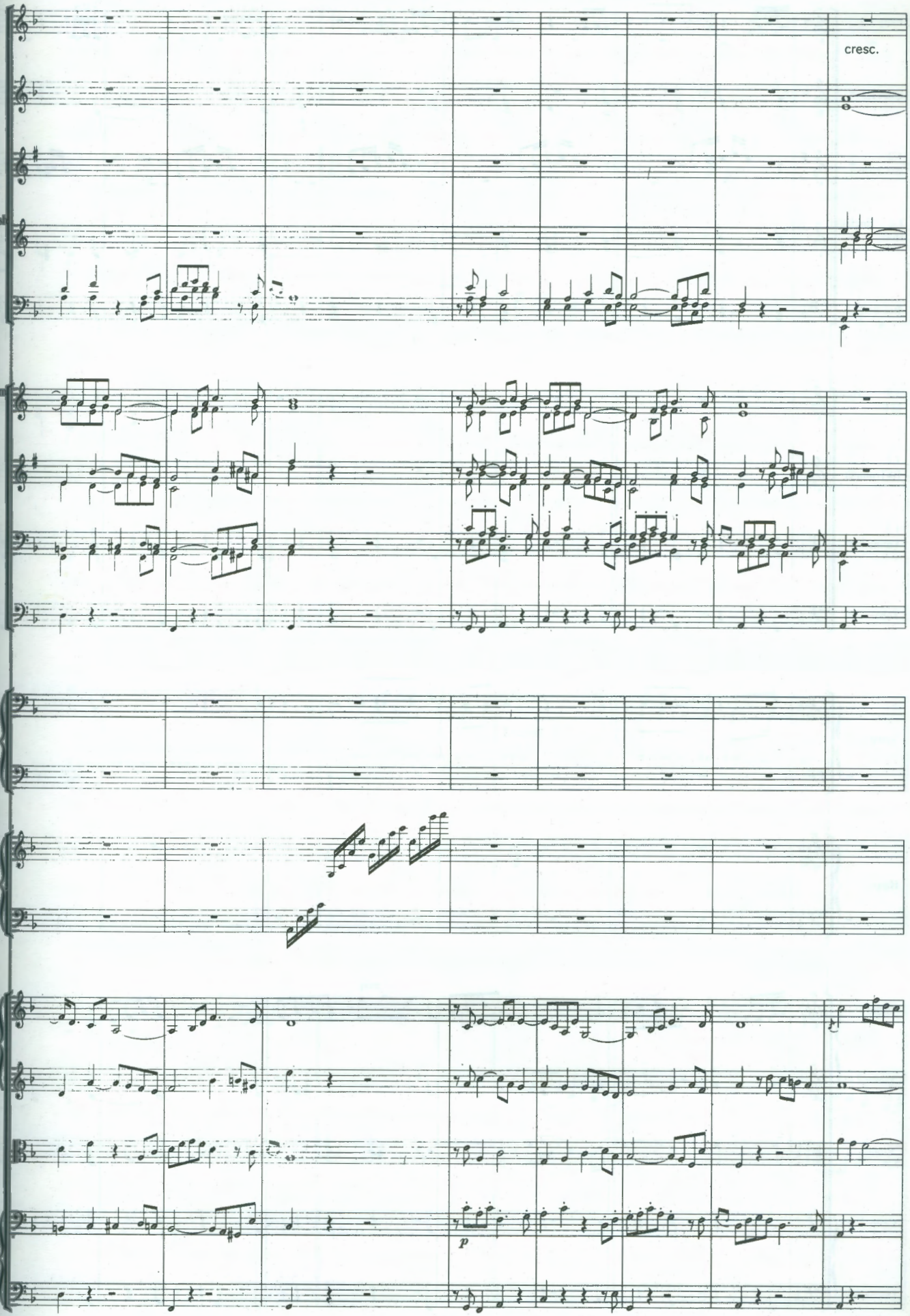

Flute 1,2
Oboe 1,2
1,2 B♭Clarinet
1,2 English Horn
Bassoon 1,2
1,2 Horn in F
1,2 B♭Trumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
Double Bass
ทราบ ถึง ___พระ กรรณ ฦ วดล ต้อง เส ด็จ ไป _ ยล ปราบ ทุกข์ ชุก _ เข็ญ
โอ้ พระ _ร่ม _โพธิ์ ทอง
pizz
pizz
pizz

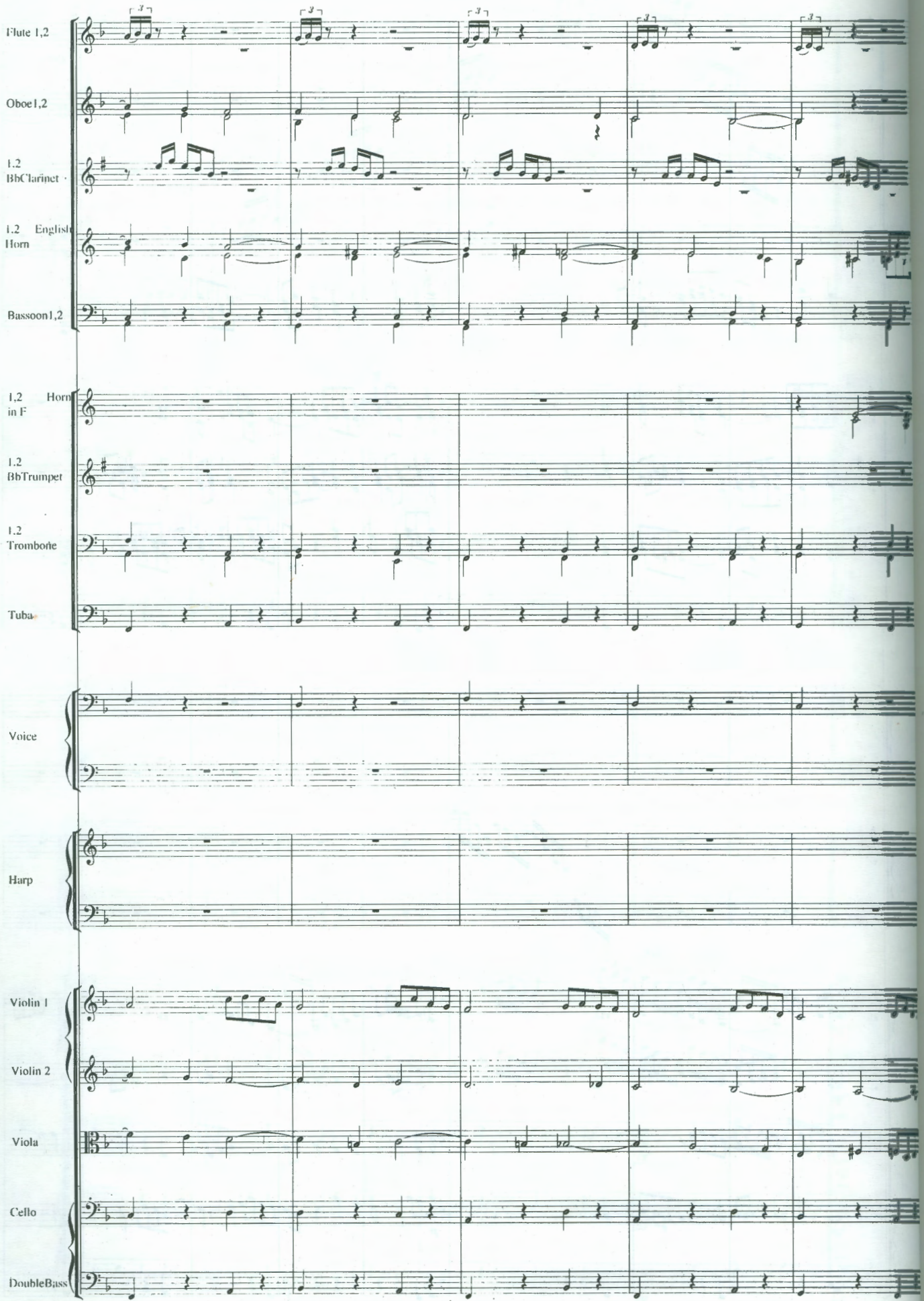
L'istessd tempo quassi minuetto(alla breve)

= 63)
mf

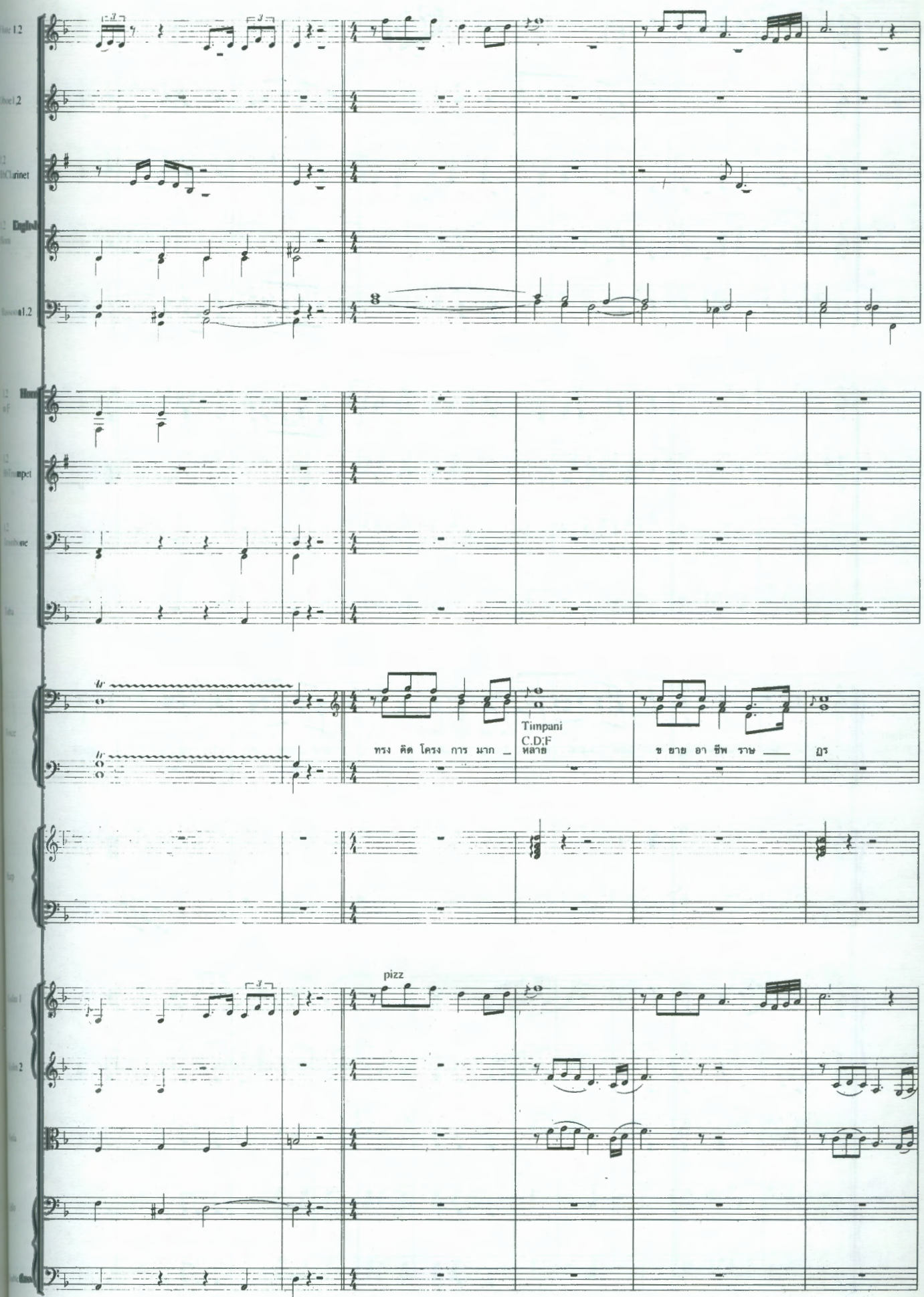

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Voice
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass
ff
mf
8ve.....

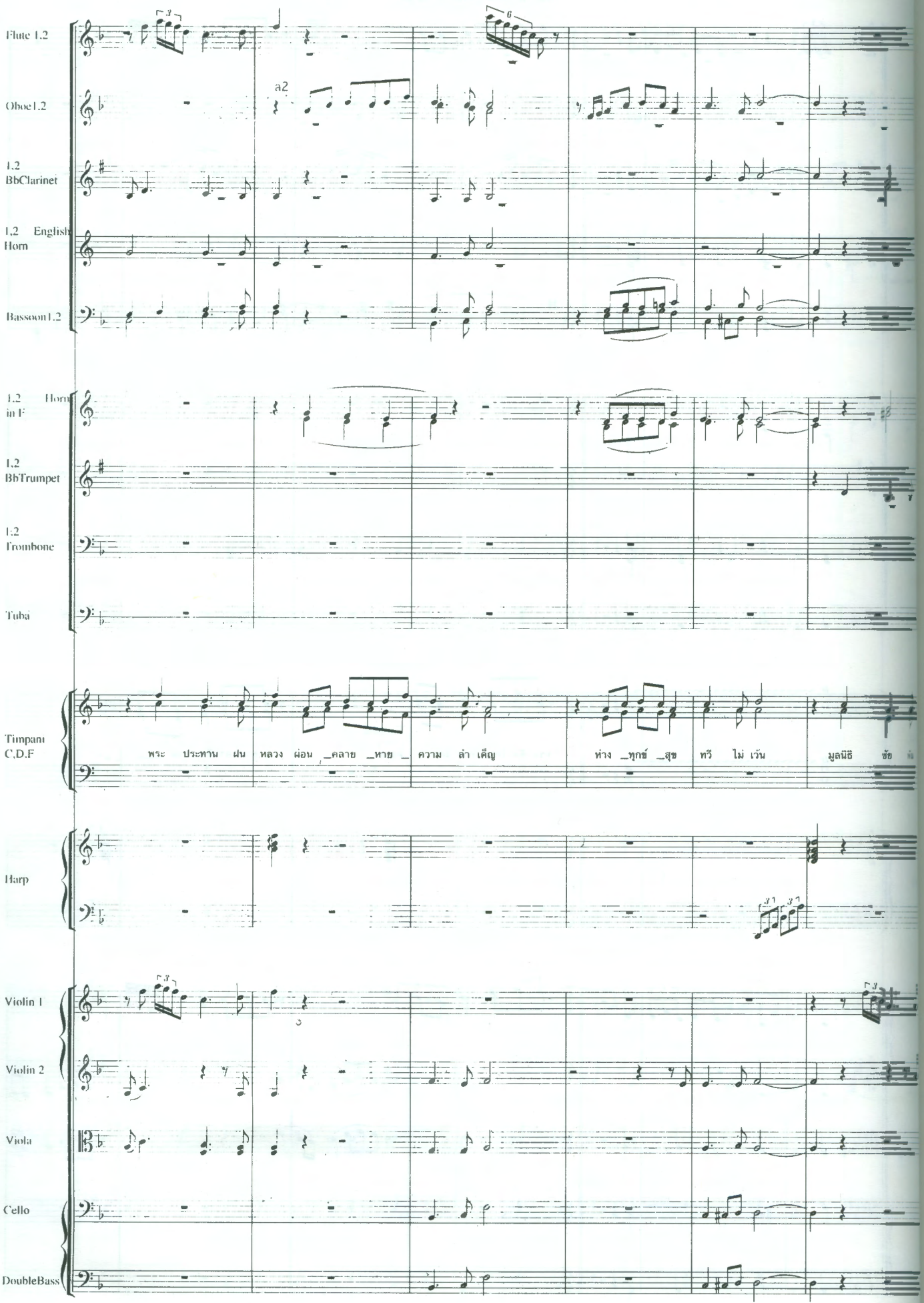

Flute 1,2
Oboe 1,2
1,2 B♭Clarinet
1,2 English Horn
Bassoon 1,2
1,2 in F Horn
1,2 B♭Trumpet
1,2 Trombone
Tuba
Voice
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
Double Bass
cresc.
p

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Voice
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass

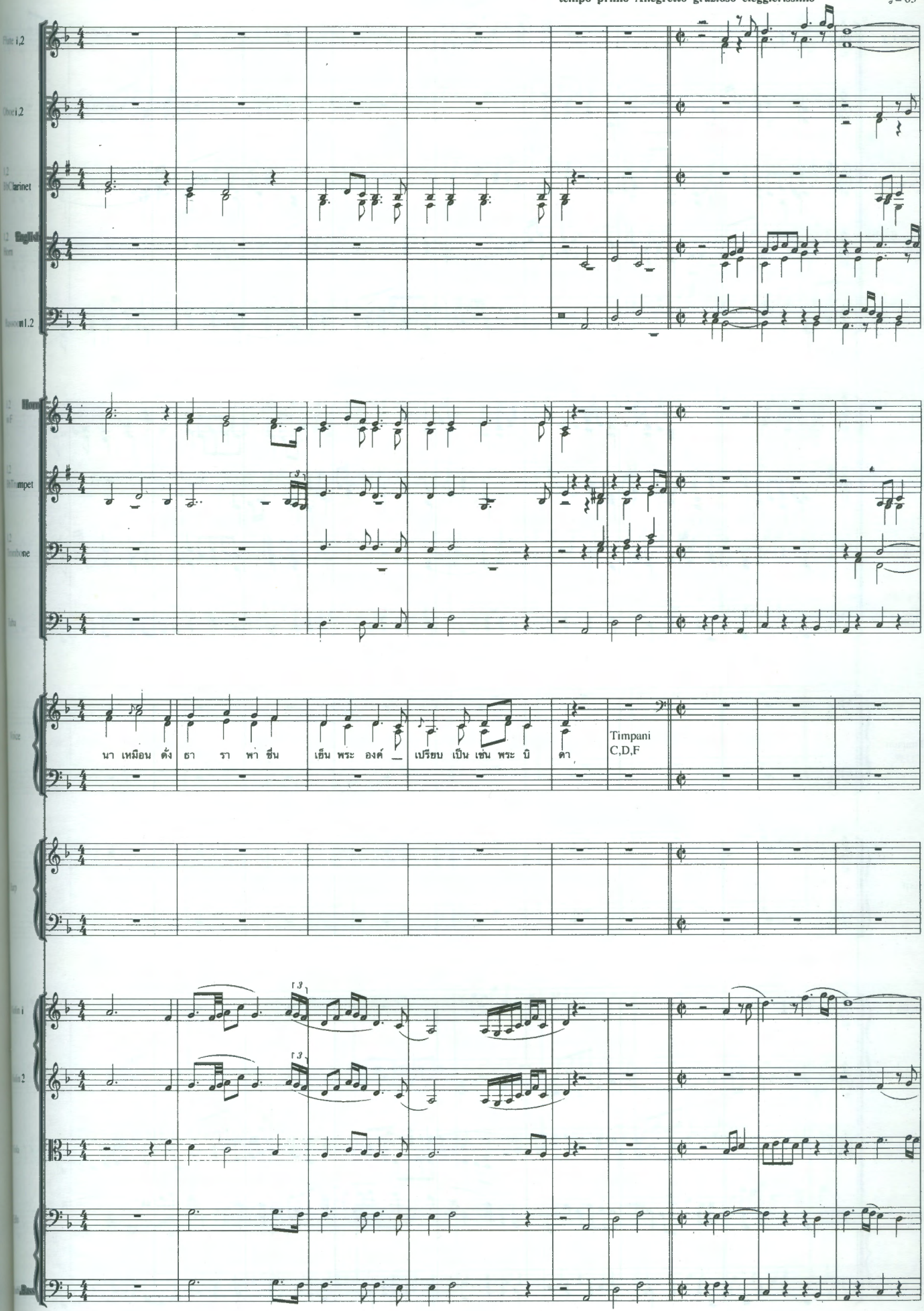
ดำเนินทราย

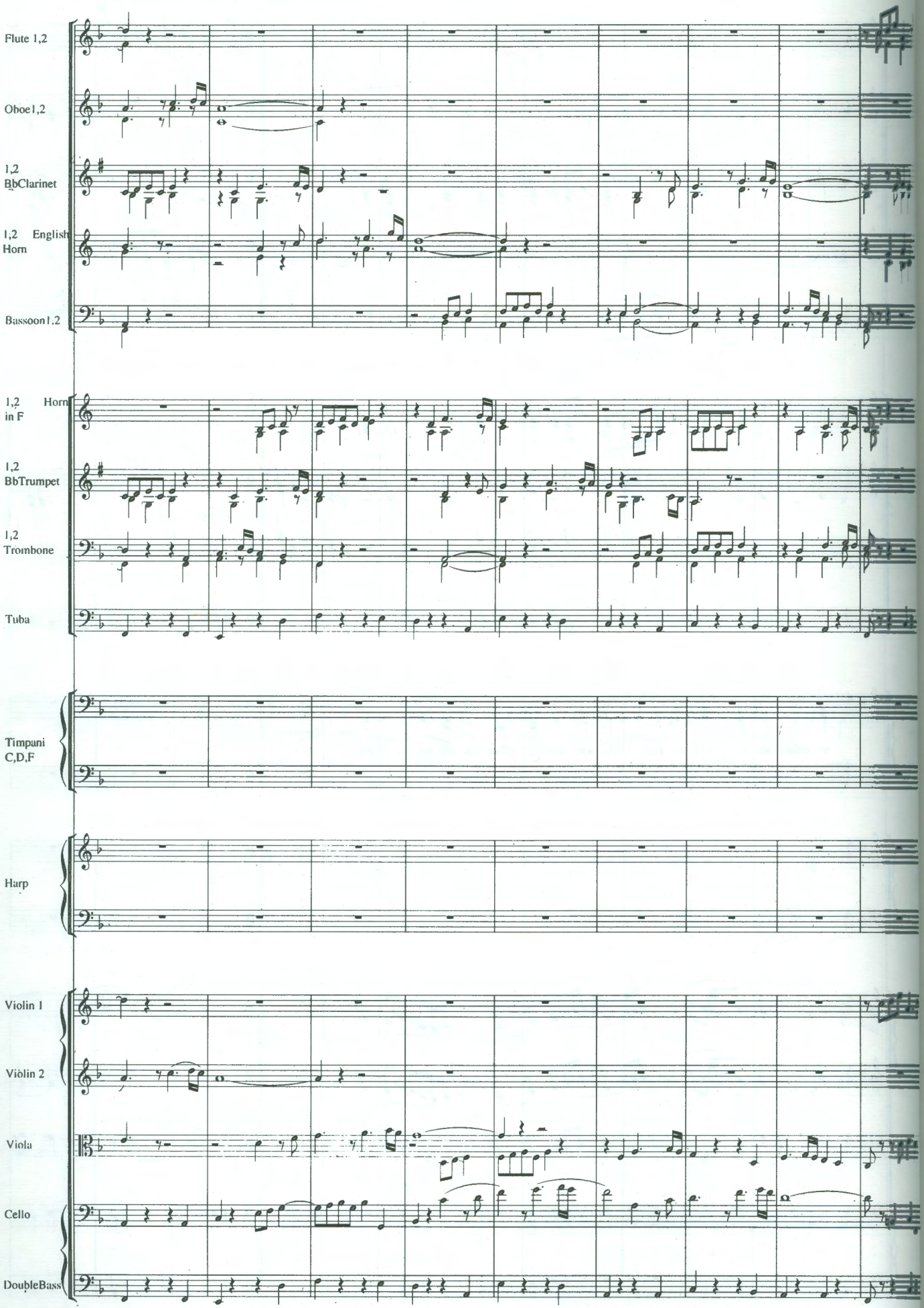
Meno mosso,a tempo moderato (♩ = 80)

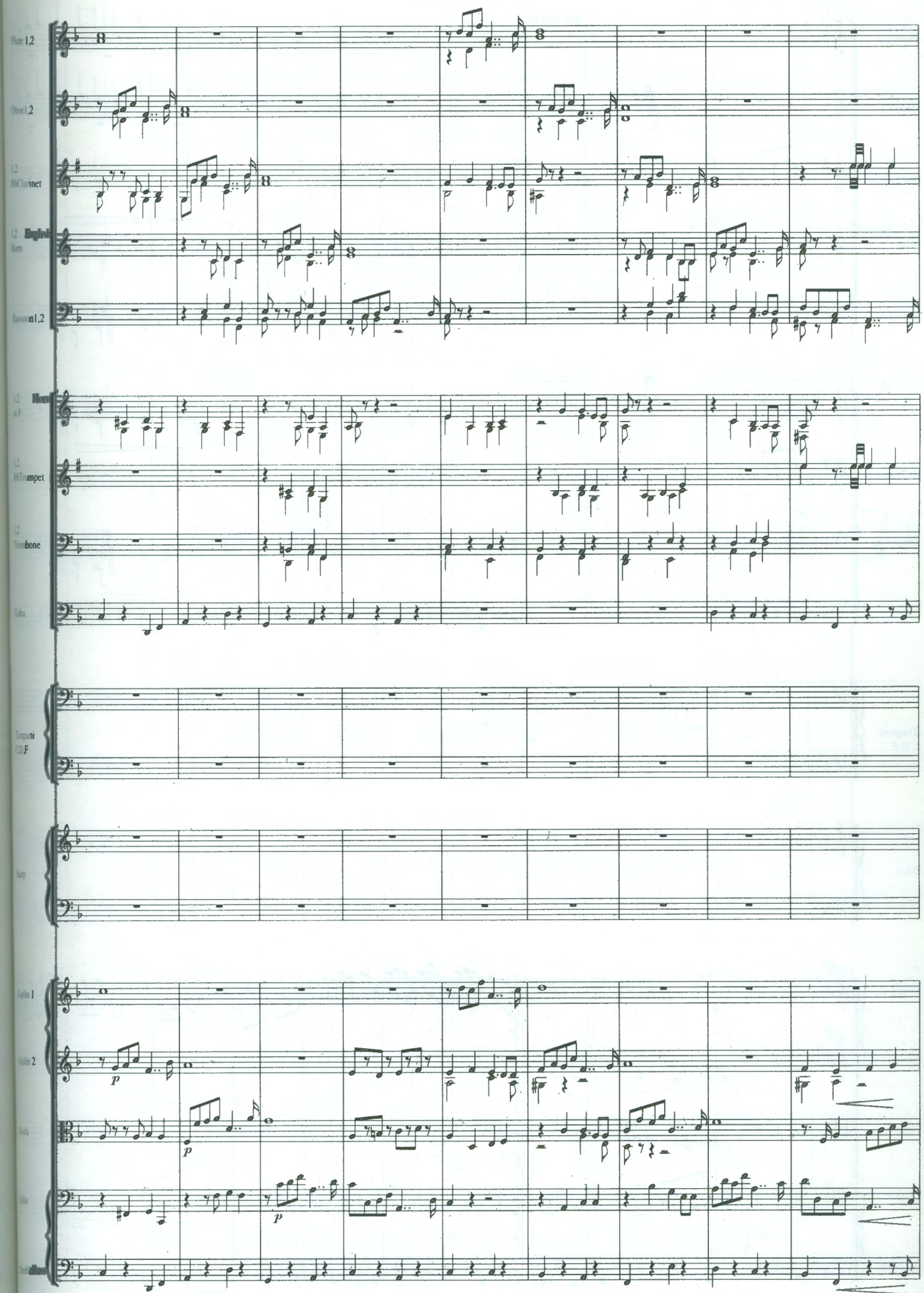

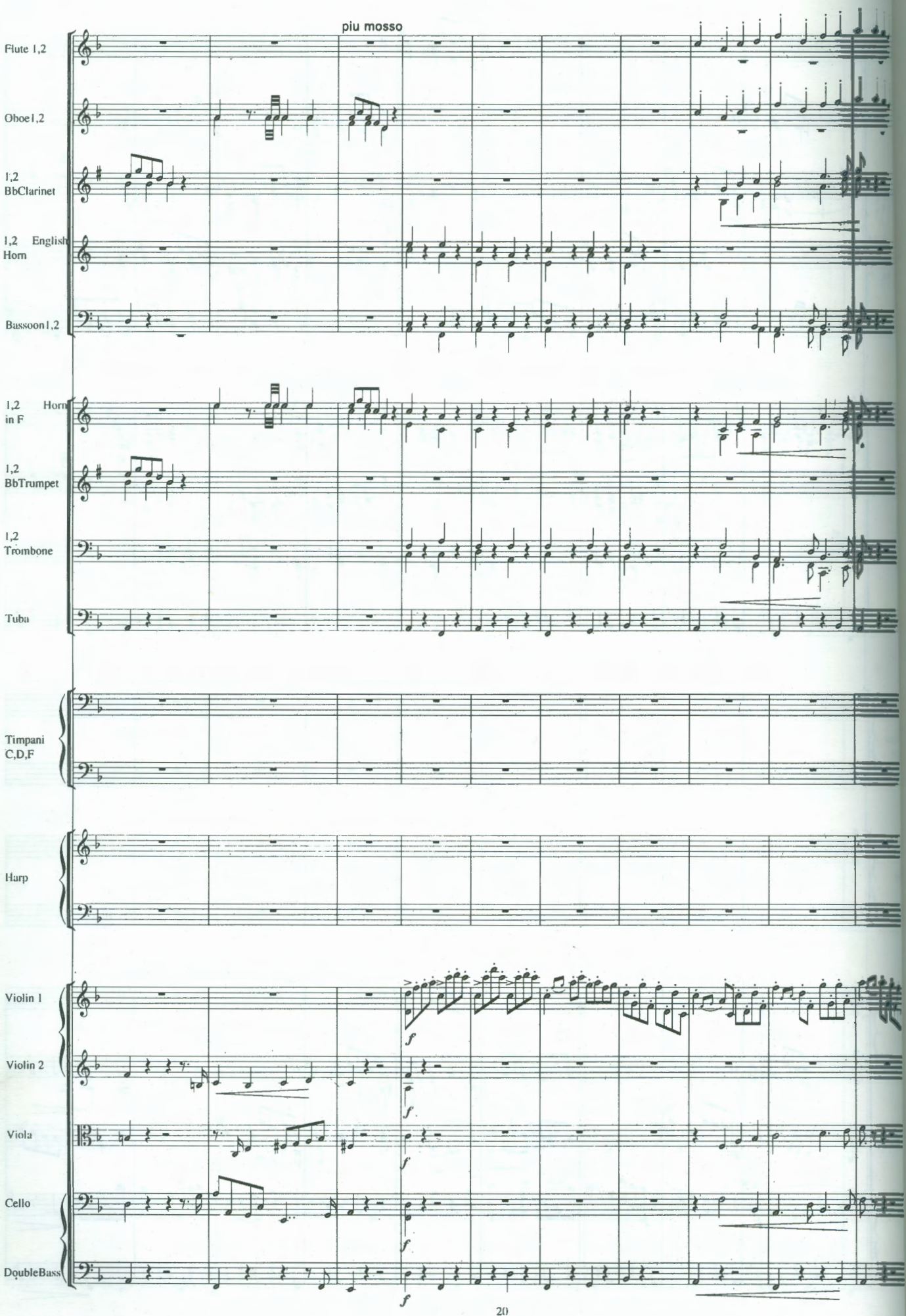

Flute 1,2
Oboe1,2
a2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
พระ ประทาน ฝน หลวง ผ่อน _คลาย _หาย _ ความ ล้า เค็ญ
ห่าง _ทุกข์ _สุข ทวี ไม่ เว้น มูลนิธิ ช้อ
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass

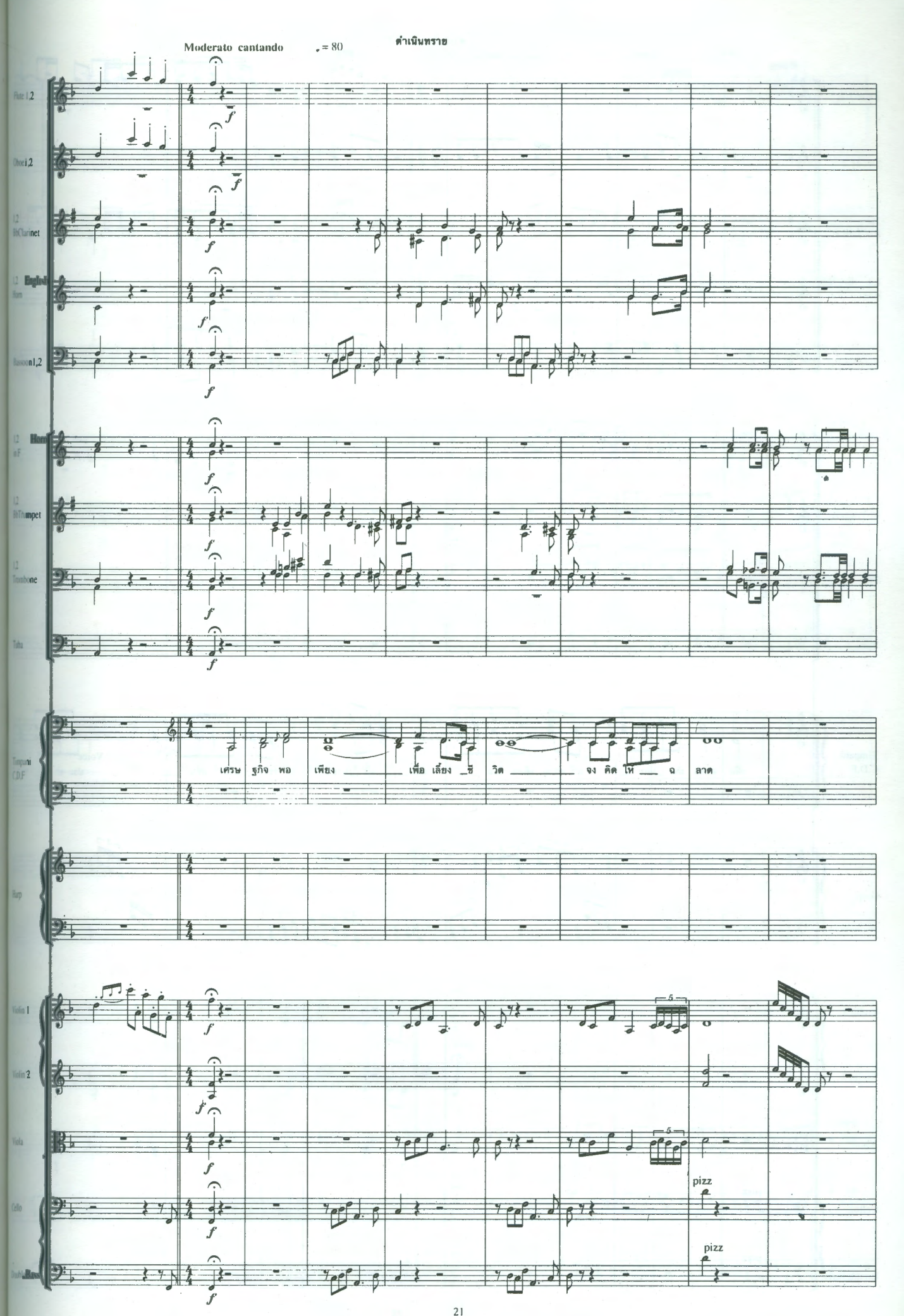
tempo primo Allegretto grazioso eleggierissimo ♩= 63

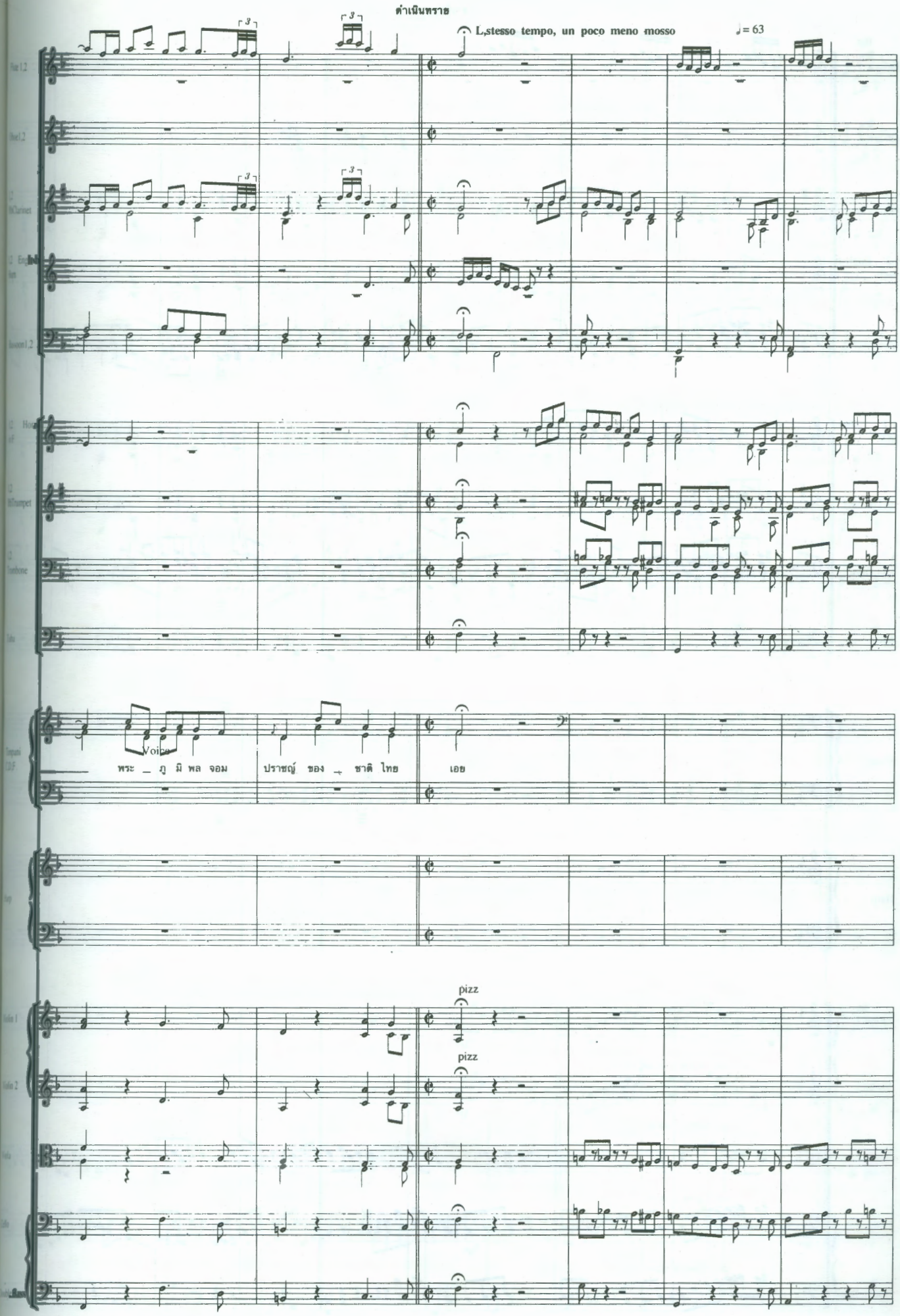

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass

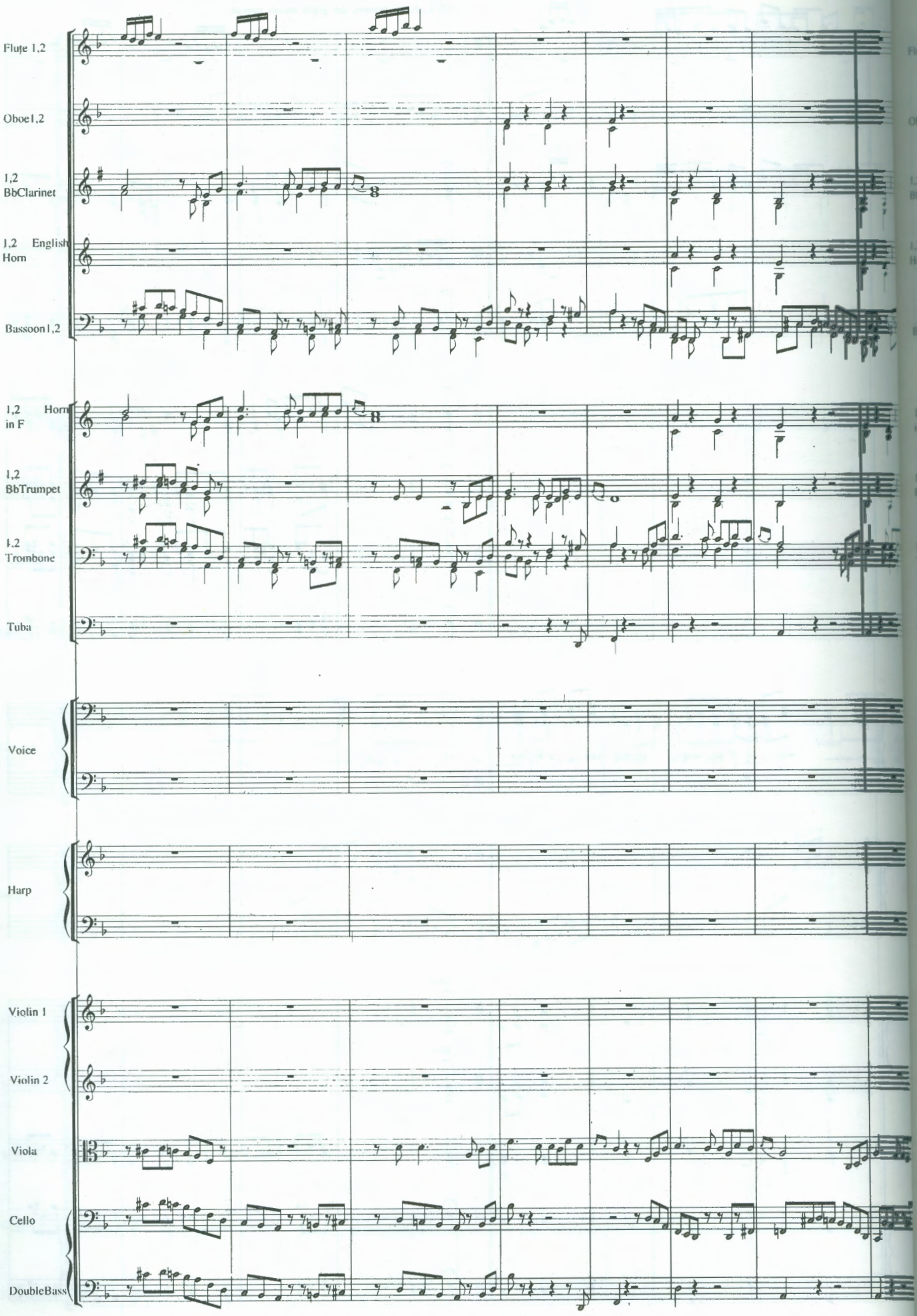

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 EnglishHorn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C0,F
Harp
Violin I
Violin 2
Viola
Cello
Double Bass
p
p
p

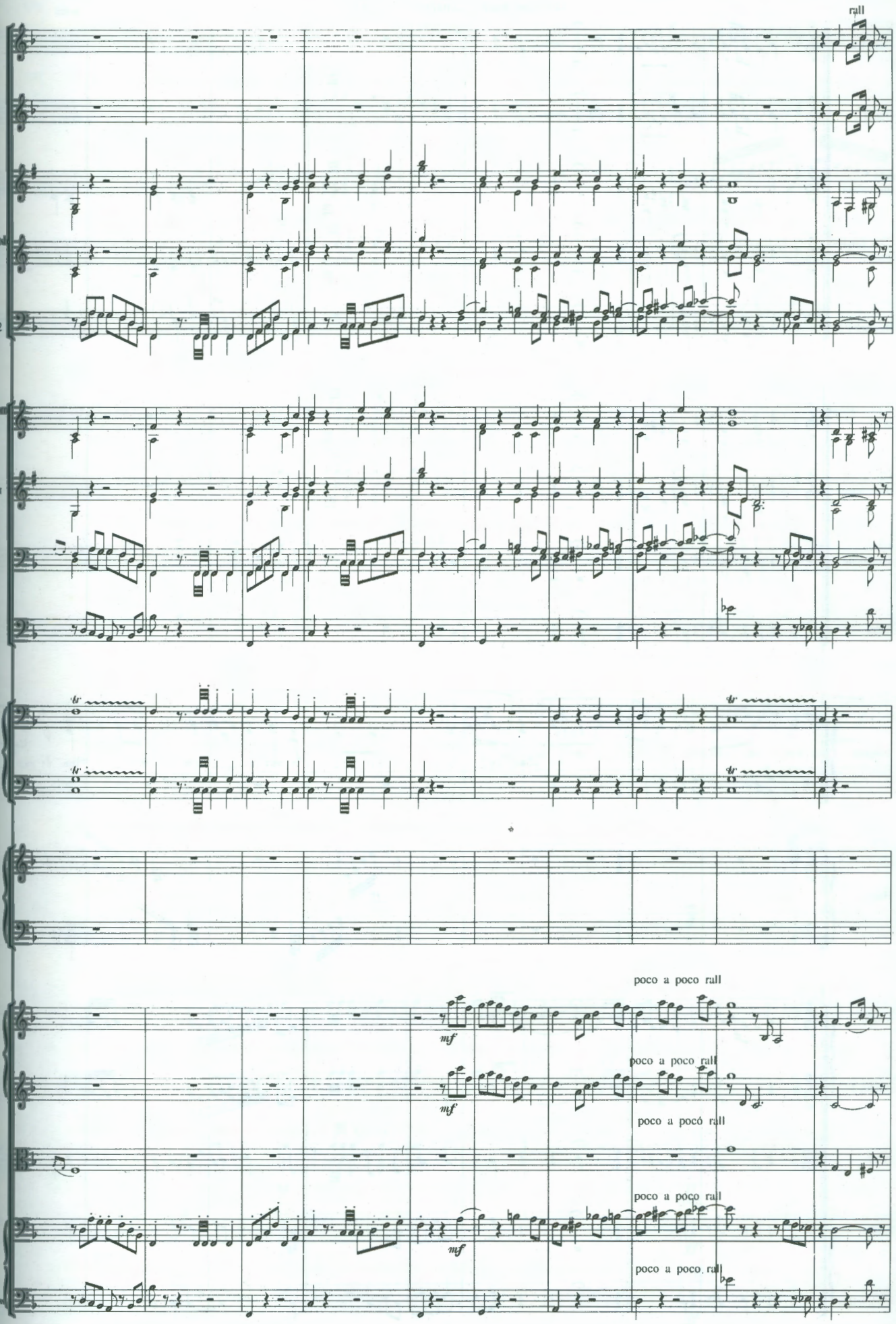

piu mosso
Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass
f

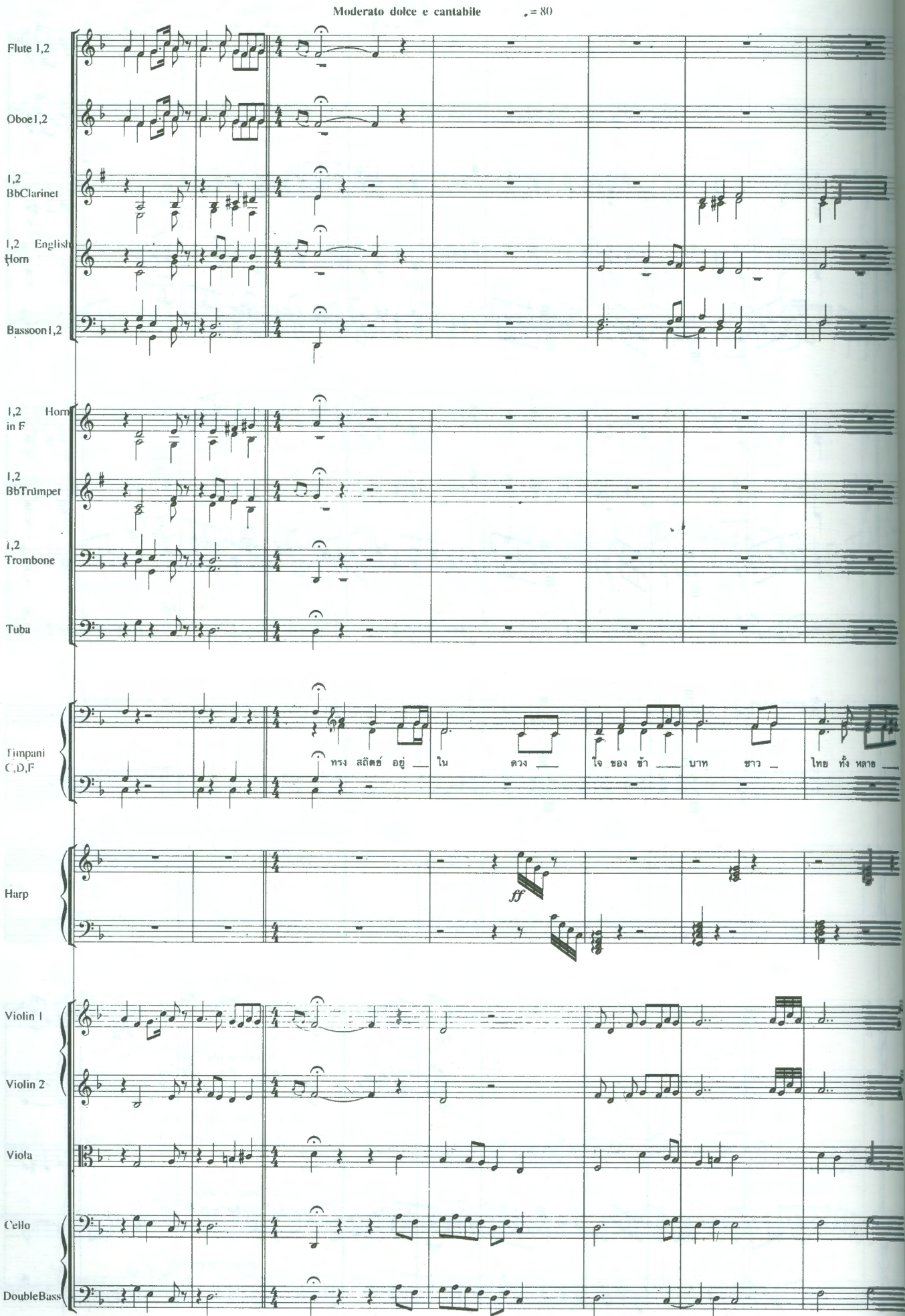

Moderato cantando
♩ = 80
ดำเนินทราย
Flute 1,2
Oboe 1,2
1,2 B♭Clarinet
1,2 English Horn
Bassoon 1,2
1,2 Horn in F
1,2 B♭Trumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
เศร้ ฐกิจ พอ เพียง เพื่อ เลี้ยง ชี วิต จง คิด ให้ ฉ ลาด
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
Double Bass
pizz
pizz

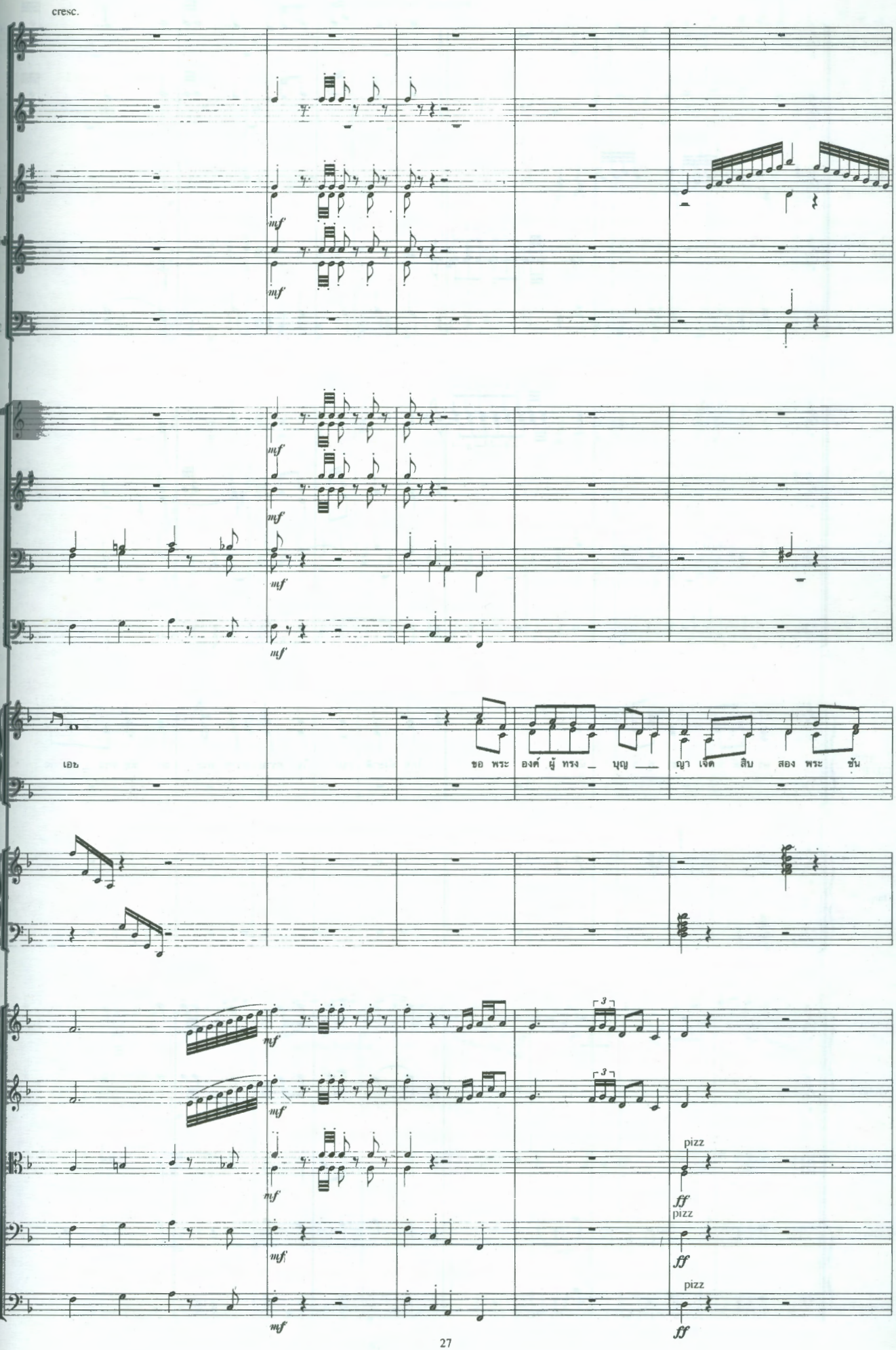

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
เอื้อ อาทร ผัน _ผ่อน _
แก้ ความ เดือด ร้อน ____
ตัง ____ มุ่ง _มาตร
ทรง _ ตรัส _สอน ____
Voice
ประ ชา __
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
pizz
Cello
pizz
DoubleBass

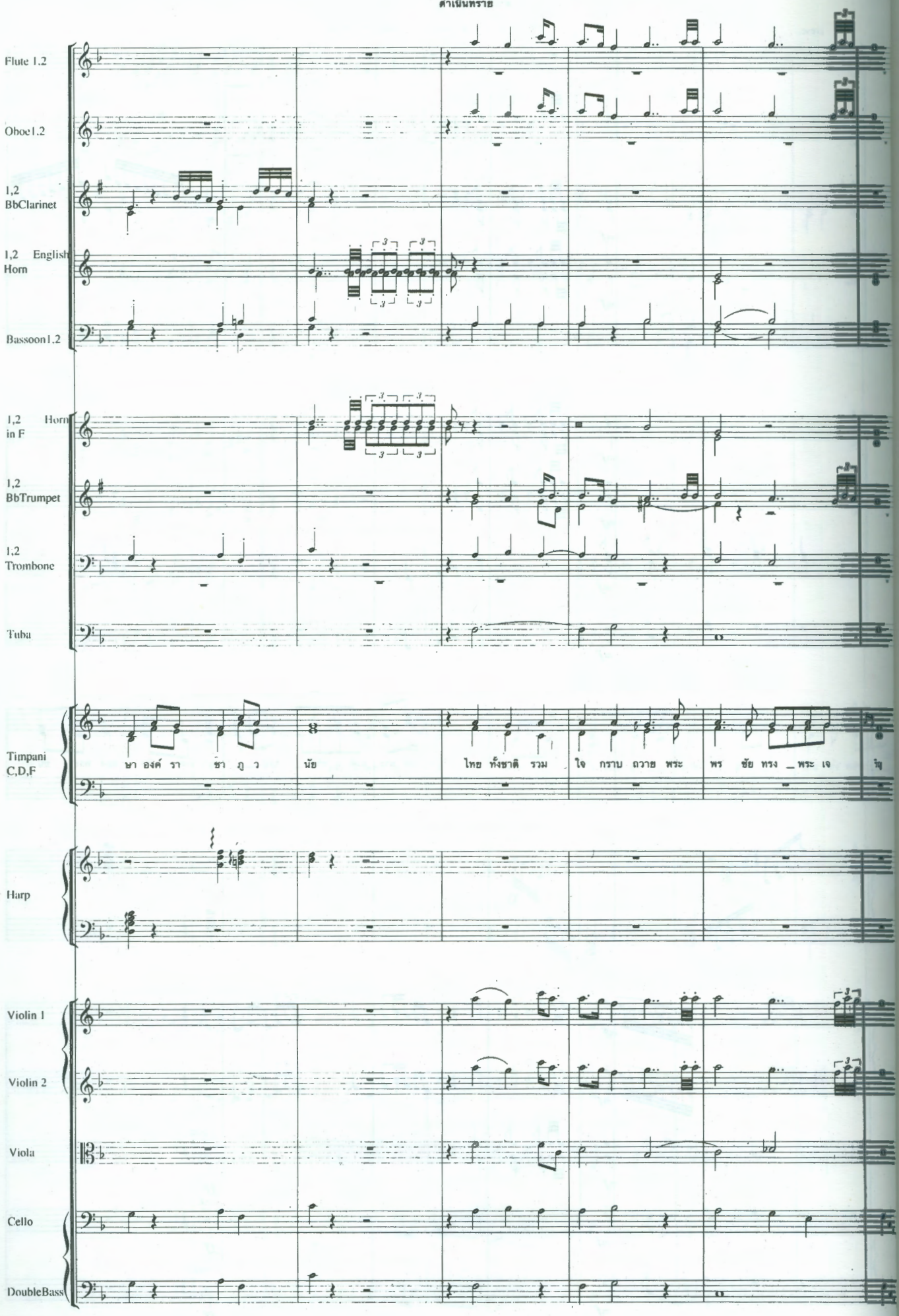

ต่าเนินทราย
L,stesso tempo, un poco meno mosso
♩= 63
Voice
พระ _ ภู มิ พล จอม
ปราชญ์ ของ _ ชาติ ไทย
เอย
pizz
pizz

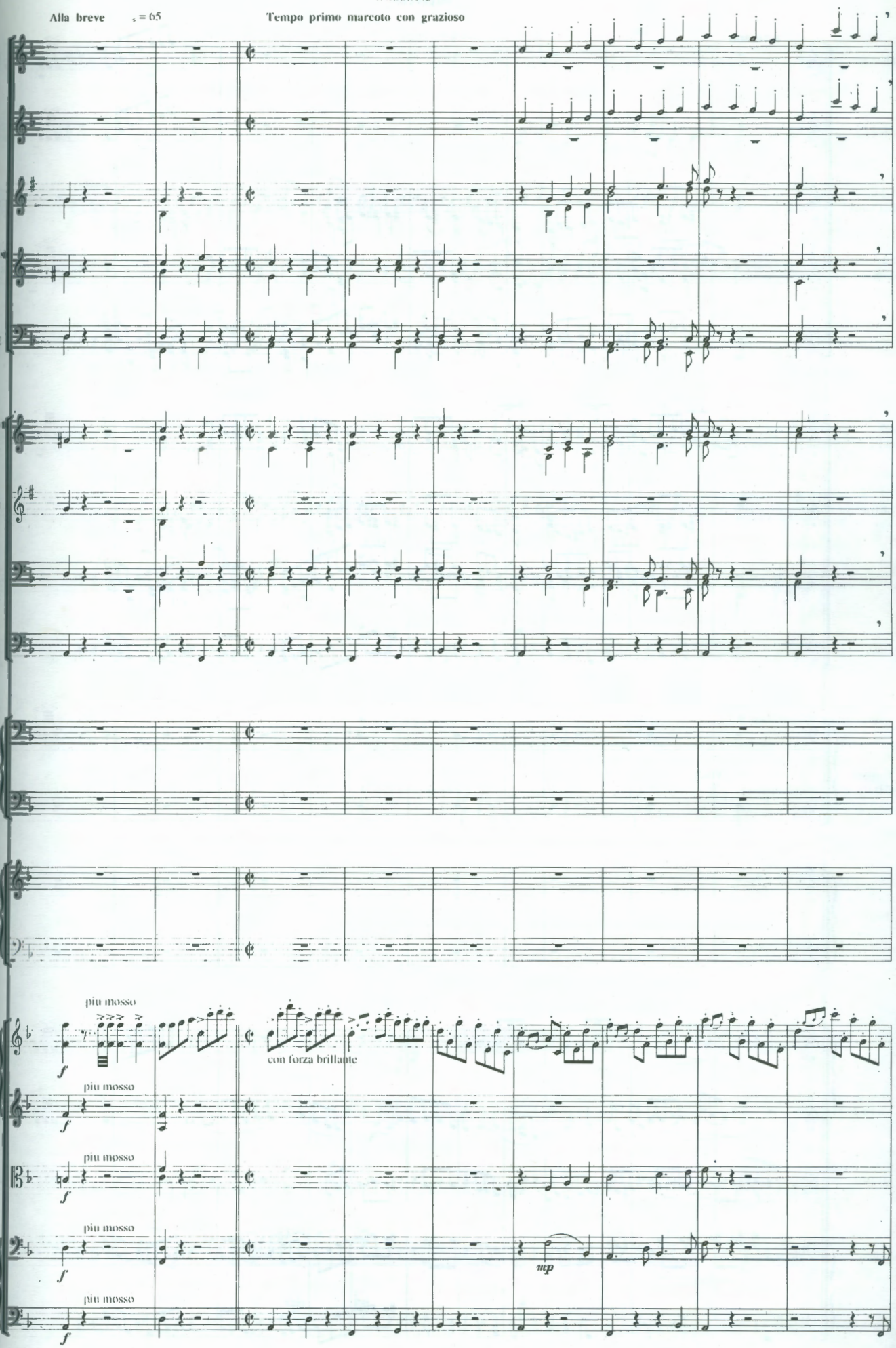

Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Voice
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass

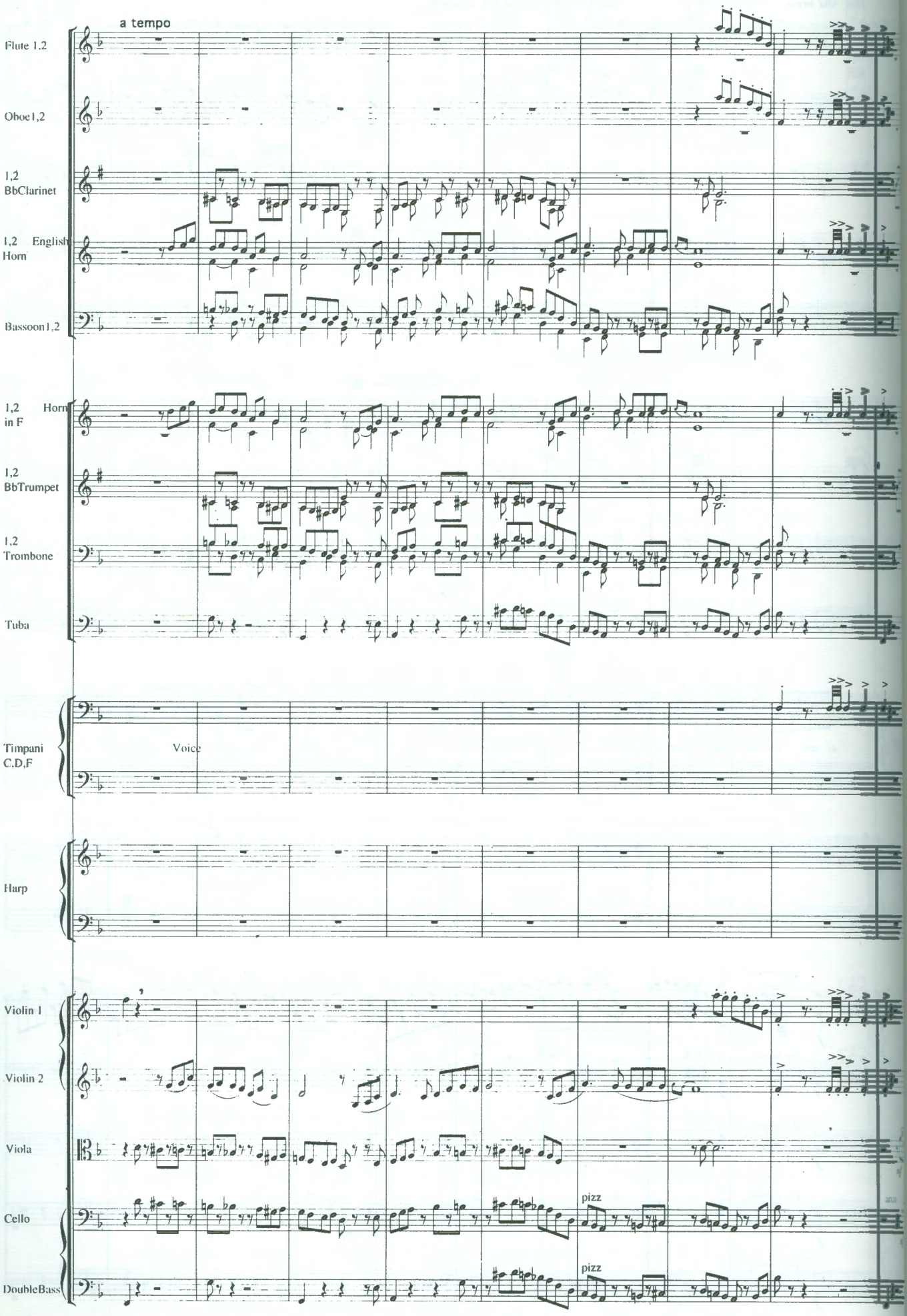

rall
poco a poco rall
poco a poco rall
poco a pocó rall
poco a poco rall
poco a poco rall
mf
mf
mf

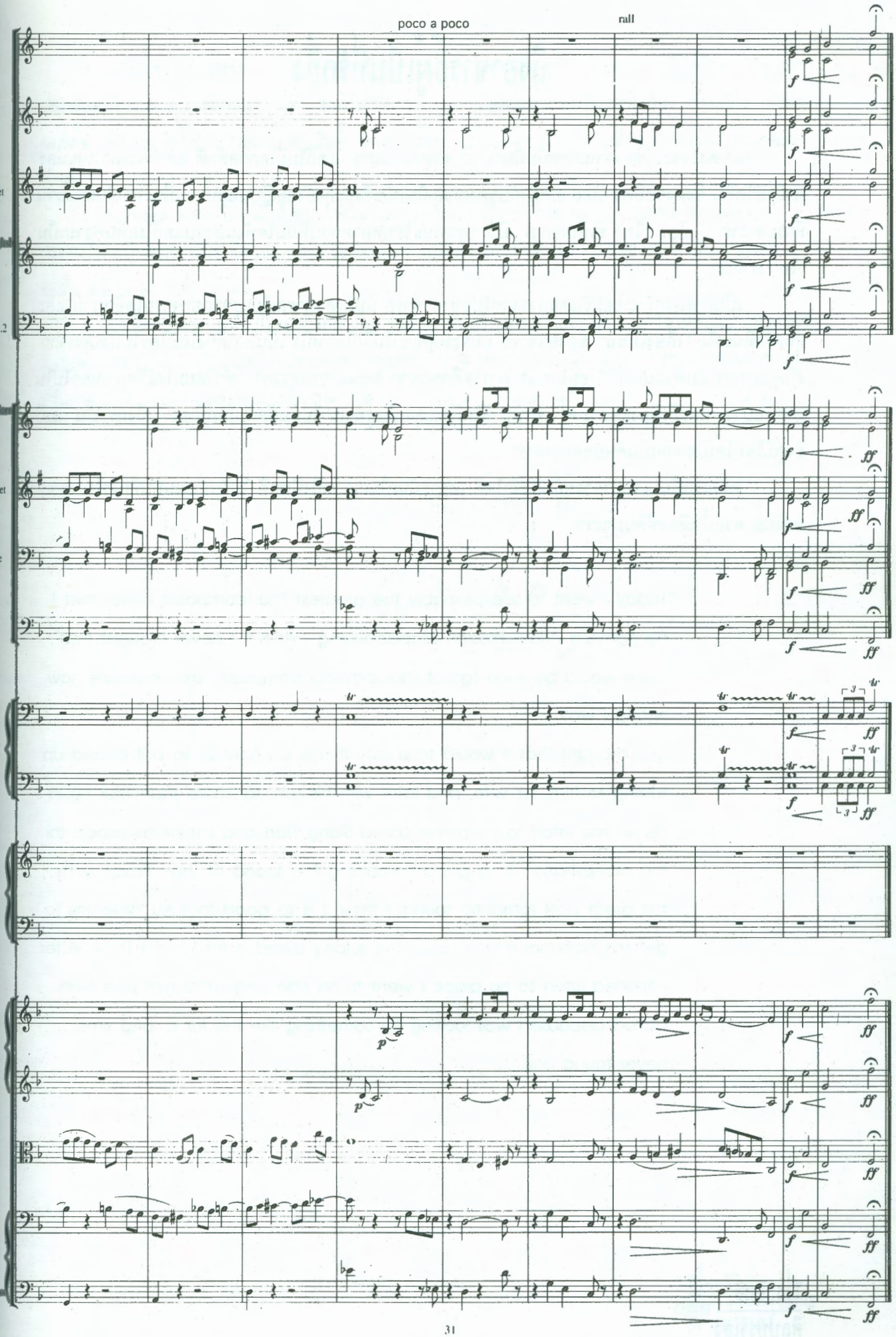

Moderato dolce e cantabile ♩= 80
Flute 1,2
Oboe1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
ทรง สถิตย์ อยู่ ใน ดวง ใจ ของ ข้า บาท ขาว ไทย ทั้ง หลาย
Harp
ff
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass

cresc.
mf
เออ
ขอ พระ องค์ ผู้ ทรง _ บุญ ___ ญา เจ็ด สิบ สอง พระ ชั้น
pizz
ff

Flute 1.2
Oboe1.2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon1.2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass
ษา องค์ รา ชา ฎ ว นัย
ไทย ทั้งชาติ รวม ใจ กราบ ถวาย พระ
พร ชัย ทรง _ พระ เจ

Alla breve
= 65
Tempo primo marcoto con grazioso
piu mosso
f
con forza brillante
piu mosso
f
piu mosso
f
piu mosso
f
mp
piu mosso
f

a tempo
Flute 1,2
Oboe 1,2
1,2 BbClarinet
1,2 English Horn
Bassoon 1,2
1,2 Horn in F
1,2 BbTrumpet
1,2 Trombone
Tuba
Timpani C,D,F
Voice
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
DoubleBass
pizz
pizz

poco a poco
rall
Flute 1,2
Oboe 1,2
1,2 Bb Clarinet
1,2 English Horn
Bassoon 1,2
1,2 Horn in F
1,2 Bb Trumpet
1,2 Trombone
Tuba
Voice
Harp
Violin 1
Violin 2
Viola
Cello
Double Bass

ถึงอาจารย์ผู้เป็นที่รักยิ่ง

ผมตั้งใจจะเขียนจดหมายฉบับนี้มาหาอาจารย์นานแล้ว แต่ก็ไม่มีโอกาสสักที อยากจะเล่าให้คุณลุงฟังถึงชีวิตที่นี่ ซึ่งคงจะมีความคล้ายคลึงกับของคุณลุงในสมัยที่คุณลุงยังอยู่ญี่ปุ่นอยู่บ้าง เป็นเวลาอันยาวนานที่ผมเสาะหา เสียง "**ไท**" ที่เป็นสากล มีนักประพันธ์ไทยหลายท่านที่ผมได้ฟังผลงานแต่ก็ไม่เห็นความเป็น "ไท" มากนัก.

เป็นการยากที่จะยอมรับต่อการจากไปของอาจารย์ ผมยังสามารถเรียนรู้จากอาจารย์ได้อีกมาก และทุกครั้งที่ผมฟัง "**เสียงเทียน**" ของอาจารย์ ผมจะหลุดเข้าไปอีกโลกหนึ่ง เป็นโลกที่ยังไม่มีใครไปถึงนอกจากตัวคุณลุงเอง แม้ตัวผมเองก็ยังอยู่ไกลนัก การได้ศึกษาจาก Score ของคุณลุง ก็ทำให้ผมได้มีโอกาสเข้าไปในโลกนั้นบ้าง และมีเพียงแค่สามครั้งเท่านั้น ที่ได้มีคุณลุงเป็นผู้พาเข้าไปสัมผัสกับโลกนี้เอง ถึงกระนั้น ผมก็ยังภูมิใจที่ได้มีโอกาสเป็นศิษย์ของอาจารย์

ครั้งแรกที่ผมเจออาจารย์นั้นยังจำได้ดี เพราะมันเป็นเวลาหนึ่งปีพอดี ในวันนั้นผมบันทึกไว้ใน diary ของผม ด้วยน้ำเสียงที่ตื่นเต้นว่า :

> "Today I went to see probably the greatest Thai composer I ever met ! His name is Arjarn Prasidh Silapabanleng. At first I never thought that there would be such (great Thai classical composer) exist but sure how wrong I was.
>
> .....I thought that it would take about half an hour or so but ended up talking to him, his wife, and later with his son, far more than four hours ! He let me listen to his piece called ***Siang Tian*** and I think his usage far the orchestration is so good combining the sound of Thai 'flavor' with this great post romantic sound. I think it is so good that he deserves to get this National Artist prize.... This is long overdue for him, I Think. After I finished listen to his piece I went to his side and กราบ him one time. I cried because I was looking for something like this for a long time.... never found one....."

ผลงานของคุณลุงนั้น ทรงคุณค่ายิ่งนัก นอกจากเพลงเสี่ยงเทียนแล้ว ผมยังได้มีโอกาสฟังบทประพันธ์ที่ใช้ในละครของคุณป้าลัดดา ซึ่งหายากมากขึ้นทุกวันโดยเฉพาะบทที่มาจากเรื่อง "รักพยาบาท"นั้น ผมได้ทำวิจัยและศึกษาอย่างละเอียด เป็นชิ้นที่ผมประทับใจมากรองลงมากจาก เสี่ยงเทียน และ Siamese Suite.

Siamese Suite นั้น เป็นบทประพันธ์ชิ้นแรกของไทยจริง ๆ ที่ใช้ form แบบของ Symphony ผมเองก็เคยมีบทประพันธ์ ชื่อ Siamese Symphony ผมคิดว่าผมเป็นคนแรก แต่ของคุณลุงนั้นเก่ากว่าของผมถึง ๓๒ ปี !

อีกเพียงประมาณหนึ่งปี ผมก็จะสำเร็จการศึกษาขั้นปริญญาเอกแล้ว และผมก็ได้ให้สัญญากับคุณลุงและคุณป้าเอาไว้แล้ว ว่าผมจะสานต่อดนตรีไทยประยุกต์ของศิลปบรรเลงนี้ต่อไป และจะถ่ายทอดต่อชนรุ่นหลังต่อไปด้วย ขอให้คุณลุงพักผ่อนอย่างสบาย....

รักและเคารพอย่างยิ่ง

(ภาธร ศรีกรานนท์)

เมื่อประมาณ ๕ ปีที่แล้ว ข้าพเจ้าได้รับโทรศัพท์จากคุณอัปสร กูรมะโรหิตในคืนวันหนึ่งเรื่องเชิญมาร่วมร้องเพลงผลงานการประพันธ์ของอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง และนั่นคือครั้งแรกที่ได้ยินชื่อของคุณตา หลังจากนั้นคุณอัปสรได้ส่งเทปเพลงซึ่งขับร้องไว้ตั้งแต่ ปี ๒๔๙๐ เป็นต้นมา เมื่อได้ฟังเทปแล้ว สิ่งแรกที่รู้สึกคือผลงานเพลงดี ๆ อย่างนี้ถูกเก็บซ่อนเอาไว้ที่ไหนเป็นเวลาหลายสิบปีเช่นนี้ เพราะเป็นเพลงที่มีท่วงทำนองที่ไพเราะมาก และยังสละสลวยด้วยถ้อยคำที่งดงามเทียบเท่าได้กับเพลงอาเรียต่าง ๆ จากโอเปรา ผลงานของคีตกวีเอกของโลก และเมื่อได้พบกับคุณตาประสิทธิ์และคุณยายลัดดาที่บ้านคุณอัปสรยิ่งทำให้รู้สึกภาคภูมิใจแทนวงการดนตรีของไทยที่มีนักประพันธ์เพลงที่มากด้วยความสามารถเช่นนี้ และได้ผลิตผลงานเพลงที่มีค่าประดับไว้ให้กับวงการดนตรีของไทยอย่างมากมาย

วันที่คุณตาได้รับรางวัลศิลปินแห่งชาติปี ๒๕๔๒ เป็นวันที่ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจและภาคภูมิใจแทนคุณตาอย่างยิ่ง แต่ในวันที่ ๕ กันยายนปีเดียวกันนี้ เมื่อข้าพเจ้าทราบข่าวการจากไปของคุณตา ก็เป็นวันที่ข้าพเจ้าเสียใจและเสียดายแทนวงการเพลงของเมืองไทยอย่างยิ่งเช่นกัน

ด้วยความรักและเคารพคุณตาตลอดไป

ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ

๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๒

คิดถึงคุณปู่

ตั้งแต่จำความได้ หลานทั้งสองมักเห็นคุณปู่หมกมุ่นอยู่กับการแต่งเพลงเป็นประจำ การแต่งเพลงเป็นชีวิตของคุณปู่ เมื่อหลานเข้าไปวุ่นวายตามประสาเด็ก คุณปู่จะมีแต่รอยยิ้ม ไม่เอ็ด แต่ชอบอธิบาย และยังทำนองเพลงให้ฟังอยู่เสมอ น้อยครั้งมากที่ได้เห็นคุณปู่โกรธ ถ้าเวลาโกรธมักมาจากสาเหตุที่หลานยังไม่กลับจากโรงเรียนประถม เพราะไม่มีใครไปรับ และไม่มีใครบอก เพราะท่านจะได้ขับรถไปรับเอง นอกนั้นคุณปู่จะอารมณ์ดีอยู่เสมอ ๆ

คุณปู่เป็นคนแรกที่สอนให้หลานได้รู้จักคำว่า "ดนตรี" และเป็นคนแรกที่สอนให้หลายโป่งเล่นเครื่องดนตรีชิ้นแรกในชีวิตของการเป็นศิลปบรรเลง นั่นคือไวโอลิน และต่อมาคือ เปียนโนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่หลานเล่นเป็นเครื่องชิ้นเอกตลอดมา คุณปู่แต่งเพลงให้หลานเล่นเป็นคนแรกในงานวันรวมญาติปีหนึ่ง จำได้ว่าช่วงนั้นหลานฝึกซ้อมบ่อยมาก เพราะชอบ อีกทั้งเป็นเพลงที่คุณปู่แต่งด้วย หลานมีความภูมิใจอยู่ลึก ๆ เพราะแต่ก่อนนั้นคิดว่าเพลงของคุณปู่ยากมาก แต่เรากลับบรรเลงเป็นเพลงได้ หลานบอน คุณปู่ก็สอนให้เรียนเปียนโนด้วยตั้งแต่เด็ก นอกจากดนตรีที่คุณปู่ชอบแล้วคุณปู่ยังชอบเล่าเรื่องในสมัยก่อนที่ยังเป็นนักเรียนญี่ปุ่น สมัยที่ทำละครกับคุณย่าให้ฟังเสมอ และคุณปู่เป็นคนแรกที่สอนให้หลายรู้จักอาหารญี่ปุ่นจนกลายมาเป็นอาหารจานโปรดของหลานมาจนถึงทุกวันนี้

คุณปู่เป็นคนที่มีความห่วงใยหลาน ๆ ทุกคนมาก เวลาไปต่างจังหวัดทีไร คุณปู่จะเรียกให้หลานทั้งสองไปเป่ากระหม่อมทุกครั้งเพื่อให้แคล้วคลาดจากภัยต่าง ๆ ถ้าคุณปู่เห็นหลานตากฝนมาก็จะแนะให้ไปพรมน้ำ โดยคุณปู่เป็นคนทำให้ทุกครั้ง จากนั้นก็โอมเพี้ยงเป่าหัว

วันรับปริญญาของหลาน คุณปู่ได้แต่งสูทเพื่อมาถ่ายรูป เป็นวันที่หลานภูมิใจมาก เพราะคุณปู่เห็นความหมายของหลานในวันนี้ แม้ว่าคุณปู่จะไม่ค่อยแข็งแรงมากนัก แต่วันนี้ไม่มีคุณปู่อีกแล้ว ไม่มีใครที่คอยห่วงใยเราอีกแล้ว วันที่รู้ว่าคุณปู่ต้องไกล วันนั้นมันกระทันหันมาก หลานไม่มีโอกาสได้พบคุณปู่ในสองวันสุดท้ายเพราะหลานป่วย ตอนที่กราบคุณปู่หลานมีความรู้สึกว่าสายใยความรักในโลกของหลานนี้ได้ขาดลงไปเส้นหนึ่งแล้ว แต่สายใยแห่งความผูกพันธ์ที่คุณปู่มอบไว้ให้นอกจากดนตรี และอาหารญี่ปุ่น ยังมีความห่วงใยของคุณปู่ซึ่งหลานได้รับรู้ตลอดมา และตลอดไปยังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่สามารถพรั่งพรูมาเขียนเป็นคำพูดได้ แต่สิ่งหนึ่งนั้นคือคุณปู่จะทราบมั๊ยว่าหลานทั้งสอง "**รัก**"และ "**คิดถึง**" คุณปู่มาก หลานขอให้คุณปู่ได้แต่ง และบรรเลงอยู่บนสวรรค์ อย่างมีความสุขตลอดไป

หลานโป่ง-หลานบอน

คิดถึงคุณตา

ตั้งแต่ตอนเด็ก ๆ หลานป้องมักมาคลุกคลีอยู่ที่บ้านคุณตา โดยเฉพาะช่วงปิดเทอมใหญ่ คุณตาชอบพาหลานไปทานอาหารญี่ปุ่นอยู่เสมอ ส่วนหลานปัด ตั้งแต่จำความได้คุณตาไม่เคยดุเลยแม้แต่ครั้งเดียว ถึงแม้ว่าจะซนแค่ไหนก็ตาม ภาพที่ชินตาอยู่เสมอคือคุณตาเข้ามาเป่าหัวเวลาเจอหน้าคุณตาทุกครั้ง คุณตาสอนเปียนโนให้หลานป้องอยู่พักหนึ่ง คุณตาชอบบ่นเรื่องการฟังเพลงของเราสองคนว่าหนวกหู ฟังอะไรไม่รู้เรื่อง ดังนั้นเวลาเจอคุณตาจึงต้องฟังเพลงเบา หรือเพลงคลาสสิคไปเลย

เท่าที่จำความได้จะเห็นคุณตาเป็นสุภาพบุรุษตลอด ไม่เคยเห็นคุณตาตวาดใคร มีแต่ยิ้มอย่างเดียว คุณแม่บอกว่าตลอดชีวิตคุณตาไม่เคยทำบาป ทำแต่ความดีตลอด ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่หลานทั้งสองที่จะนำไปปฏิบัติ คุณตามักถามหลานปัดว่าอยากเป็นนักเปียนโนมั๊ยเพราะนิ้วยาวดี ส่วนหลานป้องเคยร้องเพลงให้คุณตาในงานวันเกิดครบรอบ ๘๐ ปี ซึ่งตอนนั้นคุณตายังแข็งแรงอยู่ ไม่มีวี่แววแห่งความเจ็บป่วยที่มาพรากคุณตาจากเราได้เร็วขนาดนี้มาก่อน

วันสุดท้ายที่ได้อยู่กับคุณตา เป็นวันที่หลานทั้งสองไม่คาดนึกมาก่อน เพราะคุณตาจากไปอย่างรวดเร็วและสงบมาก ทิ้งไว้แต่ความอาลัยให้แก่หลาน ๆ แต่หลานทั้งสองก็ดีใจที่ได้อยู่กับคุณตาจนวินาทีสุดท้าย ขณะนั้นทุกนาทีหลายได้แต่ภาวนาให้คุณตาไปสู่ภพที่สุขที่สุด ให้สมกับความดีที่คุณตาได้ทำมาในภพนี้

สุดท้ายนี้หลานทั้งสองอยากจะบอกกับคุณตาว่า หลานทั้งสอง **รัก** คุณตามาก และ **คิดถึง** คุณตาเสมอ ความรู้สึกนี้จะคงอยู่กับหลานทั้งสองตลอดไป

หลานป้อง-หลานปัด

SIANG TIAN
ROMANCE BASED ON A THEME BY MY FATHER

ผมได้รับมอบหมายจากคุณแม่ น้องสาว และญาติ ๆ ให้เขียนถึงเบื้องหลังการดำเนินการผลิตเพลงเสี่ยงเทียนเป็นแผ่น ซี.ดี. เพื่ออนุรักษ์ผลงานของคุณพ่อ (อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง) และเป็นการเผยแพร่ผลงานของคีตกวีไทยคนหนึ่งเพื่อให้ผู้ที่สนใจดนตรีแนวคลาสสิคตะวันตกได้ฟังอย่างแพร่หลาย

ผมคิดอยู่หลายวันจนปัญญาจริง ๆ ไม่รู้ว่าจะตั้งชื่อเรื่องที่จะเขียนว่าอย่างไร จึงลองค้นลิ้นชักและตู้ต่าง ๆ ในห้องทำงาน (ประพันธ์เพลง) ของคุณพ่อดู เห็นต้นฉบับโน๊ตของเพลงเสี่ยงเทียนที่ท่านเขียนเป็นภาษา อังกฤษเอาไว้ จึงตัดสินใจเอามาเป็นชื่อเรื่องที่จะเขียนดังปรากฏอยู่ข้างต้นนี้ ทั้งนี้เนื่องจากดุริยนิพนธ์ ***"เสี่ยงเทียน"*** ชิ้นนี้เป็นทั้งงานอนุรักษ์และงานสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างวิจิตรปราณีตของสองดุริยกวีไทยผู้เป็นบิดาและบุตร

ท่านบิดาคือคุณหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง และเป็นคุณปู่ของผู้เขียนเอง) ได้ประพันธ์จากเพลงเก่าชื่อ "ลาวเสี่ยงเทียน" จากเดิมสองชั้น เป็นสามชั้น และชั้นเดียว จนครบลักษณะเถา และบุตรชายคนโตของท่าน คืออาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้เรียบเรียงเพลงเสี่ยงเทียนครั้งแรกในลักษณะ StringQuartet เพื่อลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกครบรอบ ๑๐๐ ปี ของคุณหลวงประดิษฐไพเราะซึ่งตอนนั้นคุณพ่อมีอายุได้ ๖๐ ปีเศษ

อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ถ่ายรูปกับภาพเขียนรูปท่านบิดา (คุณหลวงประดิษฐไพเราะ)

จากนั้น..เวลาผ่านไปประมาณ ๑๐ กว่าปีที่คุณพ่อไม่ได้ผลิตงานประพันธ์ชิ้นใด ๆ ขึ้นอีกเลย คงจะเป็นเพราะทราบว่าประพันธ์ขึ้นมาแล้ว ก็ไม่รู้จะไปหาวงดุริยางค์ซิมโฟนีที่ไหนมาแสดง และขาดผู้สนับสนุน (Sponsor) เพราะการจ้างวงดุริยางค์ซิมโฟนีมาบรรเลงนั้นค่าใช้จ่ายสูงเป็นเรือนหลายแสนบาท หรือเป็นล้านบาทขึ้นไปหากมีนักร้องด้วย เนื่องจากต้องมีการซ้อมวงไม่ต่ำกว่าสามครั้งกว่าจะบรรเลงในวันจริง อาจจะด้วยความคิดดังกล่าวคุณพ่อจึงมีอาการเงียบเหงาจนผิดสังเกต เมื่อคราวที่ท่านอายุได้ใกล้ ๗๖ ปี เศษ คุณแม่และผมจึงได้พาท่านมาพบกับศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุนทร ตัณฑะนันท์ ซึ่งท่านเป็นนายแพทย์ที่ตระกูลของเราให้ความเคารพรักและนับถือมานานเพราะท่านรักษามาตั้งแต่คุณปู่ คุณย่า ของผมตลอดมาจนถึงคุณพ่อ คุณแม่ ตัวผมเอง และลูก ๆ ของผมด้วย

คุณหมอสุนทร ซึ่งขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งเป็นนายกสมาคมศิษย์เก่าแพทย์ศิริราช ได้วางยาเด็ดรักษาคุณพ่อคือขอให้ประพันธ์งานซิมโฟนีชิ้นใหม่ขึ้นมา และจะจัดให้มีการแสดงโดยวงซิมโฟนีกรุงเทพในวันมหิดล

ตั้งแต่กลับมาจากคลินิคคุณหมอสุนทรในวันนั้นคุณพ่อก็เริ่มมีอาการเป็นปกติและจะกางตำราทฤษฎีการประพันธ์เพลงบนโต๊ะไว้ นั่งคิดและประพันธ์เพลงเอกในชีวิตการประพันธ์ของท่าน คือ เสี่ยงเทียน ทุกวันโดยไม่เหนื่อย ท่านเริ่มขยายจากแบบเดิมที่เป็น String Quartet มาเป็นสำหรับซิมโฟนีทั้งวง และได้เติมส่วนของการร้องประสานเสียงของหมู่นักร้องหญิง คือ โซปราโน และอัลโต เข้าไว้ด้วย ดู ๆ แล้วเสมือนว่าท่านได้คิดเอาไว้ในใจหลายปีแล้วว่าถ้ามีโอกาสจะแต่งเสี่ยงเทียนออกมาให้เป็นลักษณะ Symphonic Poem แนวใด จะใช้เครื่องดนตรีประเภทใด จะประสานเสียงนักร้องอย่างใด เปรียบเสมือนว่าคุณหมอสุนทรได้กรุณาๆ เปิดประตูความคิดที่เคยปิดตายไว้นานให้เปิดออกกว้างอีกครั้ง จึงทำให้ความคิดคำนึงเกี่ยวกับการแต่งเพลงชิ้นนี้ที่สะสมไว้ในสมองมาร่วม ๑๐ ปี พรั่งพรูออกมาอย่างเป็นสุข คุณพ่อใช้เวลาแต่งไม่นานแต่ใช้เวลาส่วนใหญ่ขัดเกลา (fine tune) รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้เป็นบทประพันธ์ที่สมบูรณ์ที่สุดรวมแล้วใช้เวลาประมาณ ๙ เดือน จึงทำดุริยนิพนธ์เสี่ยงเทียนสำเร็จบริบูรณ์เมื่อท่านอายุได้ ๗๗ ปี

บทประพันธ์เสี่ยงเทียน ได้รับการบรรเลงครั้งแรกที่โรงละครแห่งชาติ เมื่อคืนวันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๑ โดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ และได้ทำแถบบันทึกเสียงไว้จากการแสดงจริงในคืนนั้น คุณภาพของเสียงพอจะฟังออกว่าเป็นเพลงอะไร แต่ไม่สามารถเก็บรายละเอียดต่าง ๆ ที่ท่านสอดแทรกไว้ได้หมด

อย่างไรก็ตาม แถบบันทึกเสียงที่มีอยู่เพียงอันเดียวนี้นั้น ก็เป็นที่มาของการผลิตเพลงเสี่ยงเทียนเป็นซีดี นั้นก็คือเมื่องานไหว้ครูดนตรีไทยประจำปี จัดโดยมูลนิธิหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ในปีที่คุณพ่ออายุ ๘๒ ปี ท่านได้นั่งอยู่บนเก้าอี้โซฟา ๒ ที่นั่ง ร่วมกับฝรั่งท่านหนึ่ง ซึ่งคุณพ่อก็ชวนคุย (ผมนั่งอยู่ข้างหลังจึงได้ยินการสนทนาทั้งหมด) โดยถามฝรั่งคนนั้นว่า ชื่ออะไร ? มาทำอะไรที่เมืองไทย ? ฝรั่งก็ตอบว่าชื่อ Dr.Donald Mitchell (ขณะนั้นมีอายุเกือบ ๗๐ ปี) เป็นอาจารย์พิเศษสอนเกี่ยวกับ Ethnomusicology ที่หลายสถาบันในประเทศอังกฤษ ท่านมีลูกศิษย์คนไทย คือ ดร.สมศักดิ์ (เป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร) เป็นผู้ชวนมาชมพิธีไหว้ครูดนตรีไทย (เนื่องจากว่า Dr.Mitchell เป็นผู้ที่ศึกษาดนตรีไทยจนได้รับฉายาว่าเป็น Champion of Thai Music ใน United Kingdom) แต่ขณะนั้นท่านกำลังอยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อเขียนหนังสือเกี่ยวกับชีวิต และผลงานประพันธ์ของท่าน Gustav Mahler คีตกวี ชาวเยอรมันผู้ยิ่งใหญ่ท่านหนึ่งของโลกดนตรีคลาสสิค Dr.Mitchell ค้นคว้าจนพบว่า Mahler มีศิษย์เอกคนหนึ่งชื่อ Dr.Klaus Pringsheim เป็นชาวเยอรมันและหนีนาซีออกไปอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ช่วงเริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ และรัฐบาลญี่ปุ่นได้เชิญ Prof.Pringsheim ให้ไปร่วมจัดตั้ง Imperial Academy of Music มหาวิทยาลัย Geidai ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

Dr.Mitchell จึงตามไปศึกษาชีวิตและผลงานของ Prof.Pringsheim ต่อที่ญี่ปุ่นจึงได้พบกับ Mr.Hans Pringshiem บุตรชายคนโตของ Prof.Pringsheim ซึ่งก็ได้เล่าให้ให้ Dr.Mitchell ฟังว่าท่าน Pringshiem มี

ศิษย์รักอยู่คนหนึ่งเป็นคนไทยชื่อ ***"ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง"*** อายุเท่ากับ Mr.Hans Pringshiem (คือ ๘๒ ปี ขณะนั้น) แต่ไม่ได้ติดต่อกันมานานเป็นสิบ ๆ ปีแล้ว ไม่รู้ว่ายังมีชีวิตอยู่หรือเปล่า ?

ผมจำได้ว่าคุณพ่อมองหน้า Dr.Mitchell อยู่ครู่หนึ่งแล้วตอบว่า *"ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ยังมีชีวิตอยู่อย่างดี และผมนี่แหละคือ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ลูกศิษย์ของ Prof.Pringsheim"* นับได้ว่าเป็นความบังเอิญอย่างสุด ๆ ที่ Dr.Mitchell มาเจอกับคุณพ่อโดยที่ท่านก็กำลังตามหาอยู่อย่างไม่คาดฝัน จากนั้นผมก็เข้าร่วมการสนทนาด้วยอีกประมาณ ๓ ชั่วโมงเศษ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ Dr.Mitchell สัมภาษณ์ถึงชีวิตและงานของคุณพ่อ ก่อนจบการสนทนา Dr.Mitchell ขอให้ผมจัดส่ง Score เพลงเสี่ยงเทียนและแถบบันทึกเสียงไว้ที่โรงแรมที่ท่านพักในกรุงเทพ เพื่อจะเอาติดตัวกลับไปประเทศอังกฤษ

ประมาณ ๒ อาทิตย์ต่อมา ผมก็ได้รับการติดต่อจาก Dr.Mitchell ว่า บทประพันธ์เพลงเสี่ยงเทียนมีคุณค่าในแง่วิชาการ โดยเฉพาะในประเด็นที่มีการสังเคราะห์ (Synthesis) ระหว่างเพลงไทยเดิมของเรากับย่านไดเสียงและการประพันธ์ในลักษณะดนตรีตะวันตก จะทำให้ตะวันตกเข้าใจตะวันออก คือ ดนตรีของประเทศไทยได้ดี ทั้งนี้เพราะคุณพ่อได้รักษาเอกลักษณ์ของดนตรีไทยไว้โดยการที่

- ให้มีการร้องและรับด้วยดนตรีทั้งวง สลับกันไปเป็นท่อน ๆ ในลักษณะของเพลงไทยเดิม โดยท่อนแรก ๆ จะช้า และท่อนหลัง ๆ จะเร็วขึ้น แบบเพลงไทยเดิมที่เริ่มด้วยจังหวะช้า (๓ ชั้น) และจบลงด้วยการเล่นเร็ว (ชั้นเดียว)
- ใส่คำร้องภาษาไทยลงในเพลงซิมโฟนีซึ่ง Dr.Mitchell ยังไม่เคยเห็นใครทำมาก่อน โดยประพันธ์ในลักษณะการประสานเสียงของนักร้องหญิงกลุ่มเสียงโซปราโน และกลุ่มเสียงอัลโต
- การร้องประสานเสียง มีการเอื้อนแบบร้องเพลงไทยเดิมของเรา

Dr.Donald Mitchell ได้บอกอีกว่าเป็นการน่าเสียดายที่สุด หากดุริยนิพนธ์ "เสี่ยงเทียน" จะต้องสูญหายไปเพราะขาดการอนุรักษ์ และดังนั้นจึงจัดการให้ผมติดต่อกับชาวเยอรมันในฮ่องกง ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทผลิตเทปและซีดี มีความเชี่ยวชาญในการหาผลงานของคีตกวีชาวเอเชียร่วมสมัย มาเผยแพร่ในเชิงพาณิชย์ การติดต่อดำเนินการเป็นเวลาประมาณ ๑ ปีโดยไม่เป็นผลสำเร็จ เริ่มแรกก็ว่าจะจ้างวง Shanghai Symphony Orchestra มาบรรเลง แต่ก็ติดขัดที่ร้องไทยไม่ได้ จนในที่สุดชาวเยอรมันผู้นี้ได้ขออนุญาตผมส่ง Score และ แถบบันทึกเสียงของเสี่ยงเทียนไปให้ Mr.John Georgiadis ที่ประเทศอังกฤษ ซึ่งขณะนั้นก็มาช่วยงานเป็นครั้งคราวในตำแหน่ง Musical Director และเป็น Resident Conductor ของวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ

ผมจำได้ว่าไม่เกิน ๑ อาทิตย์ที่คุณ John ได้รับ Score และแถบบันทึกเสียงจากฮ่องกง ก็มี Fax มาถึงผมที่บ้านบอกว่าเป็นเพลงที่มีคุณค่าสมควรเผยแพร่ในระดับนานาชาติได้ และแสดงความสนใจที่จะเป็นวาทยากรโดยให้วงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพเป็นผู้บรรเลง และให้ทางผมเป็นผู้จัดทีมนักร้องประสานเสียง (ซึ่งเป็นนิสิตเก่าและนิสิตปัจจุบันของคณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) โดยที่ท่านผู้จัดการวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ (คุณวิทยา ตุมรสุนทร) ได้ให้ความร่วมมืออย่างดี ในการจัดสรรนักดนตรีตามที่คุณ John ต้องการ

โดยความกรุณาของท่านอธิการบดี และคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้อนุญาตให้ใช้หอประชุมของมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่บันทึกเสียงการบรรเลงเพลงชุดเสี่ยงเทียน เพื่อผลิตเป็นแผ่นซีดี โดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ มี Mr.John Georgiadis เป็นผู้อำนวยการเพลง และมี Mr.Chris Cracker เป็น Recording Engineer (ตามคำแนะนำของคุณ John) จึงเกิดขึ้นในวันที่ ๑๖ และ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙ เป็น ๒ วัน ๒ คืน ที่คุณพ่อมีความสุขอย่างเห็นได้ชัดเจน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการอัดเสียงท่อนสุดท้ายของเพลง **Siamese Suite** *(หนึ่งในเพลงชุดเสี่ยงเทียน)*จบลง Mr.John Georgiadis ได้วางไม้บาตองลง แล้วหันตัวกลับมามองคุณพ่อที่นั่งอยู่ด้านหลังพร้อมกับถามว่า *"Are you happy,Maestro ?"* คุณพ่อได้ก้มศีรษะตอบรับโดยไม่มีคำพูด แต่มีน้ำตาคลออยู่ในเบ้าตา ผมว่าท่านคงมีความรู้สึกปลื้มปิติ และเป็นสุขมาก ๆ ที่รู้แล้วว่าผลงานประพันธ์ชิ้นเอกของท่าน ได้รับการอนุรักษ์ไว้แล้วโดยการเผยแพร่ในรูปของแผ่นซี.ดี.

Mr.Chris Cracker ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการบันทึกเสียงอย่างมากได้เพียรพยายามขอผมและคุณพ่ออยู่ ๓ ครั้ง (ในช่วง ๖ เดือนต่อมา เมื่อทำการบันทึกเสียงที่กรุงเทพฯ) เพื่อขอเป็นผู้แทนจำหน่ายซี.ดี.ชุดเสี่ยงเทียนทั่วโลก (ยกเว้นประเทศไทย) โดยจัดจำหน่ายในนามบริษัท Black Box Music จำกัด ที่คุณ Chris เป็นทั้งผู้ถือหุ้นและผู้บริหารหลัก คุณพ่อชอบอัธยาศัยของคุณ Chris มาก จึงได้ตกลงให้บริษัท Black Box Music แห่งประเทศอังกฤษเป็นผู้จัดจำหน่าย สำหรับในประเทศไทยนั้น คุณพ่อและผมได้รับความกรุณาจากบริษัท MGA (ในเครือของแกรมมี่) เป็นผู้จัดจำหน่ายให้ อีกประการหนึ่งที่ขอกล่าวในที่นี้คือซีดีชุดเสี่ยงเทียนนี้ได้รับความกรุณาจากคุณเกษม สุวงศ์ ที่ได้เขียนปกซีดีชุดเสี่ยงเทียนที่งดงามจับใจยิ่งให้กับผลงานชุดเพลงเสี่ยงเทียนของคุณพ่อ

ดุริยนิพนธ์ชื่อ *The Butterfly Lovers* อันมีชื่อเสียงของจีน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในบทความของ Readers digest ว่าในช่วง ๘ ปี ได้มีการจำหน่ายทั่วโลกถึง ๑ ล้านแผ่นนั้น ได้มีผู้สนใจบทประพันธ์เพลงเสี่ยงเทียนของคุณพ่อนำมาเปรียบเทียบกันไว้ดังนี้

	Butterfly Lovers	**เสี่ยงเทียน**
๑. ผู้ประพันธ์	ชาวจีนชื่อ He Zhanhao และ Chen Gang เป็นชาวเอเชียร่วมสมัย	ชาวไทยชื่อ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เป็นชาวเอเชียร่วมสมัย
๒. ลักษณะเด่น	เป็นการเดี่ยวไวโอลินร่วมกับวงซิมโฟนี (violin concerto)	เป็นการร้องประสานเสียงร่วมกับวงซิมโฟนี (Female chorus and orchestra)
๓. พื้นฐานของเพลง	มาจาก folk songs ของจีนที่หวานและสง่างาม (romantic and graceful)	มาจากเพลงไทยเดิมที่หวานและสง่างาม (romantic and graceful)

๔. วงดนตรี	Shanghai conservatory Symphony Orchestra โดยนักดนตรีชาวจีน	Bangkok Symphony Orchestra โดยนักดนตรีชาวไทย
๕. ลักษณะเพลง	Symphonic Poem ที่เป็น Romantic Classic	Symphonic Poem ที่เป็น Romantic Classic

พอถึงตอนนี้ผมอยากเรียนว่า ผมได้ตั้งข้อสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับบทประพันธ์เพลงของคุณพ่อ ไม่ว่าจะเป็นเพลงเล็กประกอบละคร ซึ่งใช้เครื่องดนตรีจำกัดไว้เพียง ๑๔ ชิ้น หรือ บทประพันธ์สำหรับวงซิมโฟนี คือ Siamese Suite และเสี่ยงเทียน ล้วนแล้วแต่ออกมาในรูปของ ***Romantic Classic*** แทบทั้งหมด จึงนับได้ว่าคุณพ่อมีความถนัดเป็นพิเศษสำหรับการแต่งเพลงในแนวนี้ ผมอยากจะเสริมอีกสักหน่อยถึงที่มาของการประพันธ์เพลงเสี่ยงเทียนด้วยการเล่าถึงการที่ผมถามคุณพ่อ ๔ คำถาม คือ

๑. ทำไมถึงตั้งชื่อเสี่ยงเทียน แทนที่จะเป็นชื่อเดิมคือ *"ลาวเสี่ยงเทียน"* คุณพ่อตอบว่าไม่อยากให้ชาวต่างประเทศ เข้าใจผิดคิดว่าเป็นเพลงของลาว หรือประพันธ์โดยชาวลาว จึงชอบที่จะใช้ชื่อว่า "เสี่ยงเทียน"

๒. ทำไมถึงให้วิโอล่า (Viola) มีบทบาทมากนัก คุณพ่อตอบว่าก็เสียงเขาทุ้มนุ่มดีนี่ ชอบเขา

๓. ทำไมถึงให้เชลโล่ (Cello) มีบทบาทมาก เช่นเดียวกัน คุณพ่อตอบว่าก็เสียงเขาใหญ่ดี

๔. ลักษณะการประพันธ์โดยเฉพาะก่อนจบในท่อนท้ายได้ประพันธ์ให้มีลักษณะของ Counterpoint ระหว่างกลุ่มไวโอลินกับกลุ่มเชลโล่ ถือได้ว่าเป็นงานที่เด่นมากของบทประพันธ์ชิ้นนี้ ทำไมถึงให้ไว้น้อยจัง อยากฟังให้จุใจกว่านี้ คุณพ่อตอบว่า ครู (คือ ท่าน Pringsheim) สอนไว้ว่าให้ซ่อนไว้อย่าให้มากนักเพื่อให้ผู้ฟังติดตามด้วยความติดใจ

ผมอยากจะจบการเล่าเรื่องของเสี่ยงเทียนว่าในราวเดือนกันยายนปีที่แล้ว Dr. Donald Mitchell ได้แนะนำศิษย์เอกของท่านคือ Dr.Neil Sorrell จาก Department of Music, University of York ประเทศอังกฤษ มาพบกับคุณพ่อเพื่อขอสัมภาษณ์ เก็บเป็นข้อมูลเพื่อเขียนบทความวิชาการเชิงวิจารณ์ผลงานเพลงเสี่ยงเทียน ซึ่งเป็นบทความทางวิชาการที่ผมได้ขออนุญาตจาก Dr. Sorrell เพื่อนำมาลงในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ทั้งนี้ด้วยหวังว่าบทความวิชาการชิ้นนี้อาจเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ ในวิชาการประพันธ์เพลงคลาสสิค สำหรับวงซิมโฟนีในแนวที่คุณพ่อได้เป็นผู้หนึ่งที่บุกเบิกไว้ คือ จากพื้นฐานของเพลงไทยเดิม

สำหรับผลงานอื่น ๆ ที่คุณพ่อได้ผลิตหลังจากทำเพลงเสี่ยงเทียนเสร็จ ก็คือ เมื่อปีที่แล้วอายุได้ ๘๖ ปี ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (Reverend Brother Martin) ได้ขอให้ท่านประพันธ์เพลงเพื่อใช้ในกิจการของ ABAC สักหนึ่งเพลง ความที่ชอบในอัธยาศัยของท่านอธิการบดีมาก คุณพ่อจึงได้แต่งให้หนึ่งเพลง และแถมให้อีกหนึ่งเพลงรวมเป็น ๒ เพลงด้วยกัน และก็เรียนกับท่านอธิการบดีว่า ผมถือเป็นเกียรติอย่างสูง และไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เพลงประจำมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญได้รับการเปิดตัวเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ณ หอประชุมใหญ่ของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย โดยมีวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ

บรรเลง ภายใต้การอำนวยการเพลงของ น.อ.วีระพันธ์ วอกลาง และในโอกาสเดียวกันนี้ ก็ได้บรรเลงเพลงใหม่คือ *Siamese Romances in D* ซึ่งคุณพ่อได้ประพันธ์ ร่วมกับลูกศิษย์เอกคนสุดท้ายของท่านคือ คุณอัปสร กูรมะโรหิต และโอกาสเดียวกันนี้เช่นกันที่เพลงเสี่ยงเทียนได้รับการบรรเลงสดเป็นครั้งที่ ๒ โดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพเดิมและวาทยกรท่านเดิม ซึ่งเคยบรรเลงครั้งแรก ณ โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๑ นับเป็นเวลาห่างกัน ๑๐ ปีพอดี

บทประพันธ์สุดท้ายก่อนที่ท่านจะถึงแก่กรรม ก็คือ ความพยายามของคุณพ่อที่จะแต่งเพลงเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ โดยที่ท่านได้เลือกเพลง "เชิดใน" ของคุณปู่ ซึ่งเป็นเพลงที่หาฟังได้ยาก นักดนตรีไทยปัจจุบันมีไม่กี่คนที่ยังจำและเล่นได้จบเพลงมาประพันธ์ในรูปแบบของซิมโฟนีตะวันตกที่ท่านถนัด คุณพ่อได้ทำต้นแบบไว้ในรูปของ Piano-Conductor Score และขอให้คุณ John Georgiadis มิตรเก่าที่ท่านนับถือช่วยทำ Orchestration ให้ เนื่องจากท่านอายุมากทำเองไม่ไหว

บัดนี้เพลงเชิดในที่คุณพ่อได้ตั้งชื่อไว้ว่า "Prelude of Thailand" ได้รับการทำ Orchetration เสร็จเรียบร้อยแล้ว และบรรดาทายาททั้งหลายได้ดำริพ้องกันว่าจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสจะที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมต่อไป

เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง มิได้มีชีวิตอยู่นานพอที่จะได้ฟัง "เชิดใน" บรรเลงโดยวงดุริยางค์ซิมโฟนี เพราะท่านได้ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ ในขณะที่เพลง "เชิดใน" ได้ส่งจากคุณ John มาถึงมือผมในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๒ ในลักษณะ Score ที่สมบูรณ์สำหรับวงซิมโฟนีขนาดไม่เกิน ๖๐ คน

ในวาระที่จะพระราชทานเพลิงศพคุณพ่อ ผม และทายาททั้งหลายได้เห็นพ้องว่า จะได้นำ Piono conductor ของเพลงเชิดใน ผลงานชิ้นสุดท้ายที่คุณพ่อได้เพียรพยายามทำขึ้น จัดพิมพ์ลงในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ เพื่อเผยแพร่ผลงานอันทรงคุณค่าชิ้นสุดท้ายของท่าน นอกจากนี้ผมอนุญาตขอนำบทวิจารณ์เกี่ยวกับเพลงเสี่ยงเทียนโดยDr. Sorrell ซึ่งเป็นบทวิจารณ์เชิงวิชาการนำมาลงในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ ทั้งนี้ด้วยหวังว่าบทความวิชาการชิ้นนี้อาจเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในวิชาการประพันธ์แนวเพลงคลาสสิค

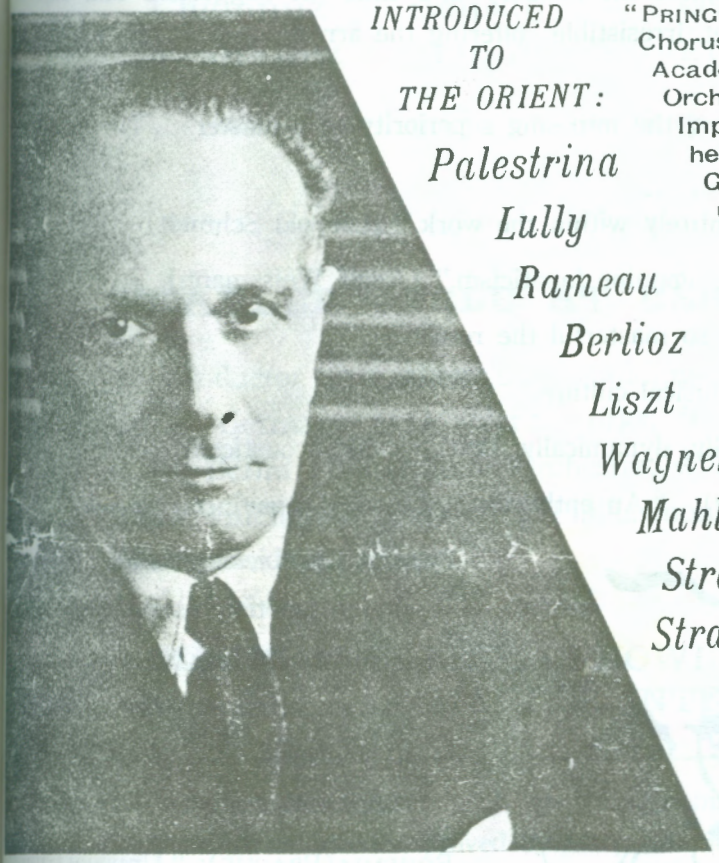
ขอผลบุญกุศลที่คุณพ่อได้ประกอบแต่คุณความดี ยึดมั่นในพระพุทธศาสนามาตลอดชั่วชีวิต รวมไปถึงผลบุญกุศลที่ครอบครัว ลูกหลาน ตลอดจนญาติมิตรได้อุทิศให้คุณพ่อ ขอได้น้อมนำให้ให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อจงไปสู่สุคติบนสรวงสรรค์ชั้นที่สุขที่สุดในสัมปรายภพชั่วนิรันดร์

กุลธร ศิลปบรรเลง

๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๒

KLAUS PRINGSHEIM

USICAL DIRECTOR OF THE TOKYO IMPERIAL ACADEMY

INTRODUCED TO THE ORIENT:

Palestrina
Lully
Rameau
Berlioz
Liszt
Wagner
Mahler
Strauss
Strawinsky
Weill
Lapham
etc. etc.

"PRINGSHEIM, Klaus, well-known composer; Orchestra and Chorus Director, Professor of Musical Composition, Tokyo Academy of Music; Guest Conductor, New Symphony Orchestra; ditto Shanghai Municipal Orchestra; Trainer, Imperial Navy Band, Tokyo.—Son of Dr. Alfred Pringsheim, Geheimrat, Professor of Munich University.—Graduated from Munich University; studied music under Gustav Mahler, Vienna, piano under Bernhard Stavenhagen, Munich. Career: opera conductor, Vienna State Opera; Grand Theatre, Geneva; Opera House, Prague; opera stage manager, Municipal Theatres, Breslau and Bremen; musical director, United Max Reinhardt Theatres, Berlin; Guest Conductor, Berlin Philharmonic Orchestra; composed musical stage settings for several Berlin theatres; President, Society of German Screen Music Composers; musical critic and writer in Berlin, contributor to several musical and literary periodicals; present post since 1931. Author: Book: Vom Modernen Wagner-Problem; compositions: numerous lieder with orchestral and piano accompaniment; operas, symphonic works; Symphonic Concerto for Piano and Orchestra; "Konzert für Orchester" (Tokyo 1934); choral works, string quartets."

(Who's Who in Japan)

The Imperial Japanese Government, in recognition of his merits in promoting Western music in Japan, has conferred upon Klaus Pringsheim the rank of a high official of the Government

CONDUCTOR ★ COMPOSER

MASTER PUPIL AND EXPONENT OF GUSTAV MAHLER

OPERA CONDUCTOR AND STAGE DIRECTOR

Lectures on MUSIC IN JAPAN

EUROPEAN PRESS NOTES

"BOTH SPIRITUALLY AND ARTISTICALLY, PRINGSHEIM IS AN ABSOLUTELY MODERN PHENOMENON, STANDING ON THE SOIL OF A MANY-SIDED CULTURE." ("Der Tuermer")

BERLINER BOERSEN-ZEITUNG: "Orchestra and audience under the spell of an extraordinary artistic even... Pringsheim conducting the entire program from memory and thus—in suggestive and supe poise, economizing his movements, and yet irresistible—offering the arresting sight of a condu minus music desk and score."

KREUZ-ZEITUNG (BERLIN): "A conductor showing the imposing superiority of a master... The celebra hero of the evening."

BERLINER TAGEBLATT: "A conductor living entirely within the work." (Leopold Schmidt)

B. Z. AM MITTAG (BERLIN): "A spiritual man—genuine fanaticism." (Adolf Weissmann)

BERLINER VOLKSZEITUNG: "So great the task, so masterful the rendition."

VORWÄRTS (BERLIN): "A confession of high musical culture."

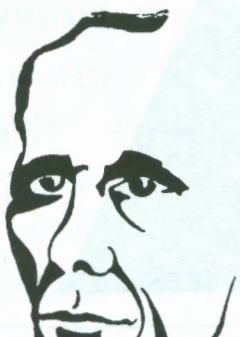
FREIE DEUTSCHE BÜHNE (BERLIN): "Technically, dynamically, rhythmically, acoustically perfect."

SIGNALE FÜR DIE MUSIKALISCHE WELT (BERLIN): "An enthusiastic, fanatical, convinced interpreter."

ALLGEMEINE MUSIKZEITUNG (BERLIN): "Superb accomplishments of a conductor thoroughly at home in the world of Mahler's thoughts."

MÜNCHNER NEUESTE NACHRICHTEN: "Achieved sensational success with the first performance of Mahler's Fifth."

DER AUFTAKT (PRAGUE): "Stormy success."

PRAGER TAGBLATT: "The conduc inner emotion established conta with the audience such as one ha not experienced it for a long tim Thousands listened with arres breath."

BOHEMIA (PRAGUE): "Unusual triump of the conductor—Virtual tempe of enthusiasm."

DANMARK: "The greatest musical undertaking now in the first line is the Mahler Cyclus under th direction of Klaus Pringsheim who in a comprehensive presentation of Mahler's work is going t erect a magnificent monument to the master.

"A sensitive conductor of refined culture, who completely masters in his hands the super instrument of the world-famous Berlin Philharmonic Orchestra."

Professor KLAUS PRINGSHEIM

The Imperial Academy of Music, Ueno Park, Tokyo (Japan)

Official Residence: 14 Kagacho 1-Chome, Ushigomeku, Tokyo (Japan)

Telegrams: "Pringsheim Tokyo"

KLAUS PRINGSHEIM APPEARED AS CONDUCTOR

IN

Berlin	Geneva	Munich	Prague
Bremen	Hamburg	Nuremberg	Shanghai
Breslau	Kobe	Oldenburg	Tokyo
Chemnitz	Leipzig	Osaka	Vienna
Frankfort	Mannheim	Plauen	Yokohama

etc. etc.

MAHLER CYCLE AT BERLIN PHILHARMONY

One of conductor Pringsheim's outstanding achievements was the first comprehensive presentation in Germany of Mahler's works, including the symphonies and the orchestra lieder, with the Berlin Philharmonic Orchestra, when he directed the Erster Deutscher Gustav Mahler Cyclus which was held at the Philharmony in Berlin under the patronage of the late German Reichspräsident.

AMERICAN PRESS ACKNOWLEDGES AUTHORITATIVE MAHLER INTERPRETER

THE MUSICAL DIGEST: "Klaus Pringsheim who is absolutely absorbed in the spirit of Mahler, proved by his production of the Third Symphony that he is able to revive the old Austria in all its charm and colorful brilliancy."

THE MUSICAL COURIER: "Expert playing of Mahler's Fourth Symphony ... Pringsheim, a devoted Mahler enthusiast, and the orchestra, acquitted themselves splendidly ... Excellently performed ... Meticulous and authoritative interpretation."

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR: "A comprehensive survey of the works of Gustav Mahler. Pringsheim is one of the few who were thoroughly initiated by the composer with regard to the intrinsic quality and rendering of his works."

KLAUS PRINGSHEIM HAS BEEN THE FIRST CONDUCTOR OF INTERNATIONAL RADIO PROGRAMS BROADCASTED FROM ASIA TO AMERICA AND EUROPE

THE P

EDUCATOR OF JAPANESE COMPOSERS

For the first time in the history of Western music in Japan, classes in musical composition w instituted in 1931 by the Tokyo Imperial Academy of Music, when Professor Klaus Pringsheim w appointed its musical director and was entrusted with the education of a rising generation of Jap composers.

Since, an ever increasing number of young Japanese have been taught to express the very so Japan through the medium of Western music. The growing popularity of such composers as Kom Taijiro Go, Yasuki Hirai, Kyoshi Komatsu, Yasuji Kyose, and Hisatada Otaka, who are among Pri heim's prominent Japanese disciples, shows that Japan is well on her way in making a definite cont tion towards the world's music.

COMPOSER OF JAPANESE CONCERTO FOR ORCHESTRA

Pringsheim's Japanese Concerto for Orchestra, based on a Japanese pentatonic theme, was wri on Japanese soil and given its premiere under the composer's baton at the Tokyo Imperial Academy Music, to which the work is dedicated. The first performance, enthusiastically acclaimed by an audi of 3,000, was broadcast over the Japanese network on a nationwide hookup.

> "The Tokyo Academy of Music has just issued a facsimile edition of Professor Pringsheim's handwritten orchestra score and thus is presenting for the first time a work written on a large scale by a Western composer, at the same time offering the musical world a competent solution of a problem which may be of paramount importance for further musical development in Japan: the problem of bringing about a convincing synthesis of old Japanese and modern Western music."
>
> The Japan Times, Tokyo

NEW ATTEMPT STIRS INTEREST OF MUSICAL WORLD

STOKOWSKI: "A very remarkable work."

SIBELIUS: "A highly interesting composition... Characteristically bringing out the new contents with great refinement."

PIERRE MAURICE (Geneva): "A beautiful score! Most interesting!"

KLESTENBERG (Prague): "Tremendous wealth of new ideas... Artistic superiority."

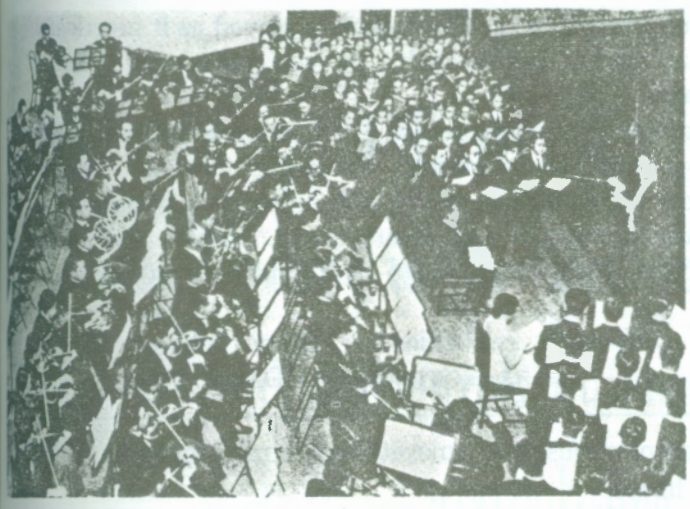
GISELLA SELDEN-GOTH (Florence): "Admirably done!"

PAUL A. PISK (Vienna): "An original synthesis Oriental and Occidental make... A sig work."

DR. ARNOLD WALTER (London): "Bright and vi multifarious and powerful... Charming tra parency... The pentatonic theme has trans ing swing... Full of harmonic and orch delicacies... An amazing vehicle, handled w cunning elegance... Enfin, the piece is good

EAST'S MUSICAL

TOKYO PRAISES HIS EMINENT MUSICIANSHIP

Imperial Academy Concert under Pringsheim's direction

TOKYO NICHI NICHI: **"The competent and absolutely authoritative musical leader we wanted for decades."**

"Really admirable . . . Exemplary conducting . . . All instruments perfectly under his infallible control."

TOKYO ASAHI: "Complete understanding technique of highest perfection."

THE JAPAN ADVERTISER: "Pringsheim, the pupil of Gustav Mahler, showed himself quite equal to his heritage in the line of great German conductors.

"A musician based deeply upon the best musical traditions and endowed with a commanding knowledge of the works under performance, always being aware of the smallest detail, supervising every instrument and every intonation and guiding the performance with exactness and superior vision."

ONGAKU KENKYU: "Excellent ear—eminent musicianship, consummate art of conducting."

ONGAKU HYORON: "Revealed the very soul of Bruckner's music . . . Authentic reading of Mahler's work."

ONGAKU SHINBUN: "Pringsheim presenting his own Piano Concerto over JOAK—a highlight of the season."

Pringsheim conducting The Imperial Academy Chorus in an exchange broadcast between Tokyo and Berlin

LEADER

SHANGHAI CRITICS ARE ENTHUSIASTIC

"Inspired from the moment he picked up the baton... The orchestra played as it practically never has played before... Saying it was masterly is not enough. It was exalting... Seldom does one hear such interpretation in any place.

"Pringsheim's penetrating and analytical reading did present the inevitable enigma posed by Brahms in a new light... Delightful nuances of emotion... Phrasing flawless shading beautiful thrilling performance... A technical triumph through Pringsheim's masterly treatment.

"Bruckner's superb symphony, splendidly conducted and interpreted... Played the entire score from memory... Musicianship of such a high order as to be found only in the great conductors of the world.

"Pringsheim is worthy to be ranked with such celebrities as Bruno Walter, Willem Mengelberg, and Otto Klemperer." THE NORTH CHINA DAILY NEWS

THE CHINA PRESS: "One of the most enjoyable, spontaneous, and enjoyed orchestral programs yet heard here... An enthusiastic ovation from a packed house.

"People who think the only conductors are Stokowski, Toscanini, Sir Henry Wood etc., may have to revise their opinions."

ZARYA (RUSSIAN): "Wide experience, exceptional musical memory... Absolute superiority in directing the orchestra with his premeditated and well weighed musical conception.

"Pringsheim conducts with the conviction and devotion of the genuine artist-musician, with rare precision and clarity.

"In his interpretation of the Tschaikovsky symphony which was featured by transporting tempi he brought out a tremendous climax and an abundance of expression such that his audience, spell bound, went into ruptures."

DER OSTASIATISCHE LLOYD: "Wonderfully animated rendition... The orchestra followed with enthusiastic devotion."

DEUTSCH-CHINESISCHE NACHRICHTEN (TIENTSIN): "Superior command of the masterworks of his country... That maximum of authority over all the participants that enables him to impose his artistic will to the last and uttermost."

DEUTSCHE SHANGHAI ZEITUNG: "Deeply rooted in Brahms' art... Noble, lively, and yet inward rendition... A master of the baton able to completely submit the orchestra to his direction with a minimum of movement... The very finest shadings of tonal volumes and agogic developments.

"Mozart's work arose in styleful nobility."

LE JOURNAL DE SHANGHAI: "Un chef d'orchestre avec ce don particulier de communication avec les musiciens et cette autorité muette et irrésistible que l'exécutant subit et comprend par une sorte d'intuition précise et claire.

"Cette symphonie a été exposé avec une dignité, une sincérité et une justesse d'expression que nous n'avions pas eu encore l'occasion de l'entendre."

Piano Conductor

เพลง เชิดใน "Prelude of Thailand"

เป็นผลงานการประพันธ์และเรียบเรียงชิ้นสุดท้ายของ

อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ที่ได้เรียบเรียงจากการประพันธ์ครั้งแรกเมื่อท่านอายุได้ ๖๐ ปีเศษ

โดยท่านได้นำมาเรียบเรียงใหม่จนสำเร็จเพื่อเทิดพระเกียรติ

ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1st part to be used over Main title

"THE PRELUDE OF THAILAND"

BY

PRASIDH SILAPABANLENG

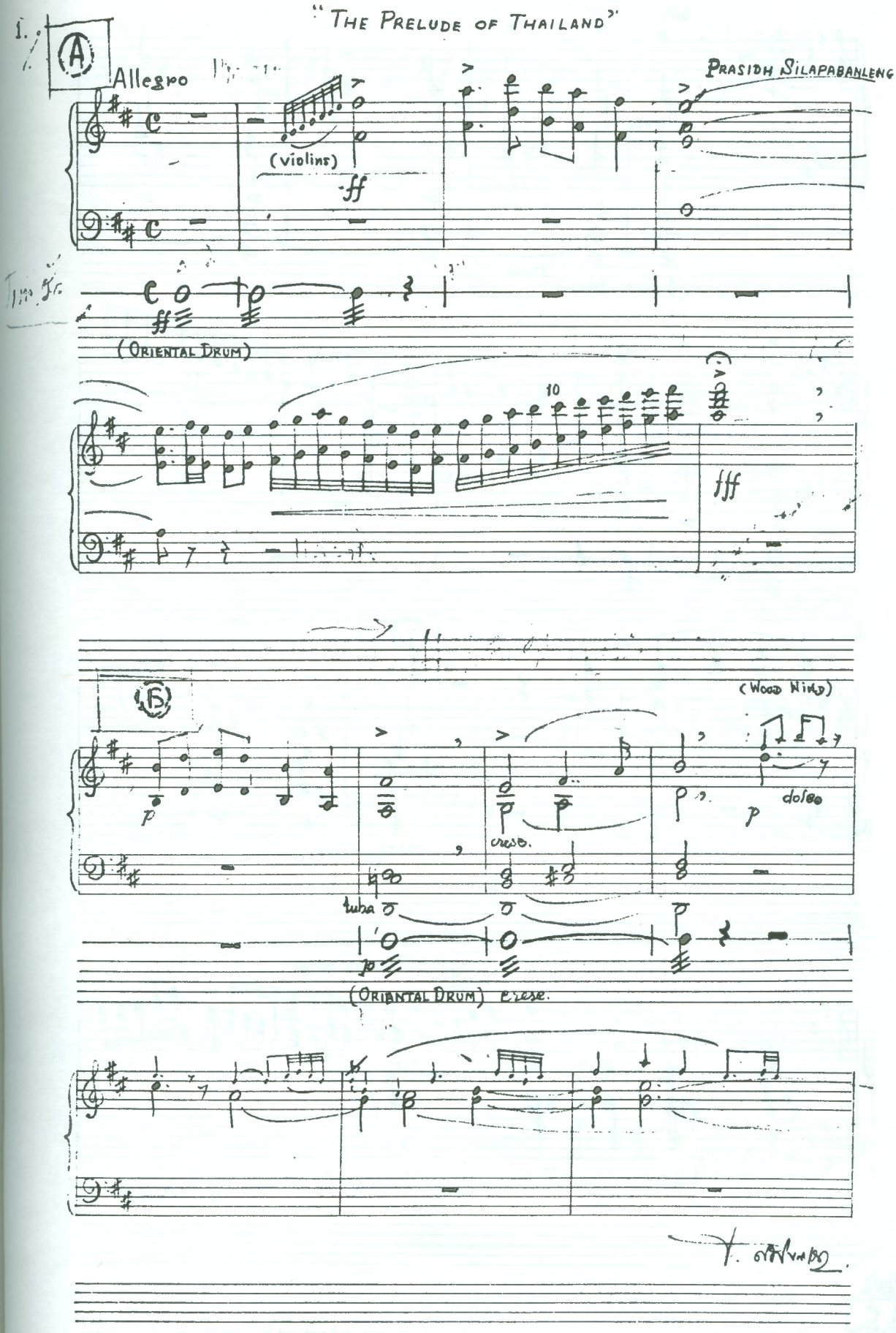
PIANO CONDUCTOR

B. C.

No. 26 (12 Staves).

Made and Printed in England by Bosworth & Co., Ltd.

ประสิทธิ์
ศิลปบรรเลง ๑๔๘

"THE PRELUDE OF THAILAND"
PRASIDH SILAPABANLENG
A
Allegro
(violins)
ff
(ORIENTAL DRUM)
10
fff
(WOOD WINDS)
B
p
cresc.
dolce
tuba
(ORIENTAL DRUM)
cresc.

B. C.
No. 26 (12 Staves).
Made and Printed in England by Bosworth & Co. Ltd.

(F)
Stgs. Staccato Sempre

B. C.

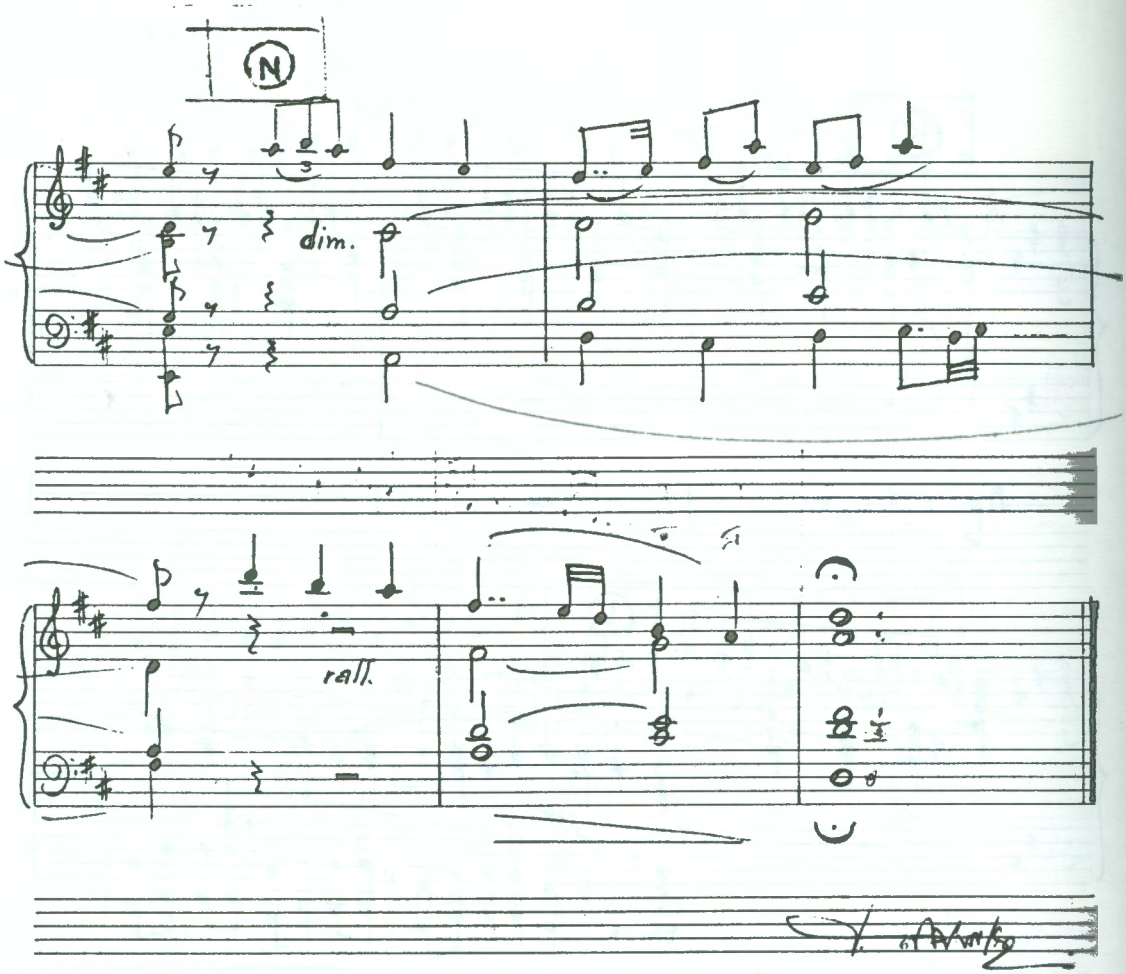
No. 26 (12 Staves). Made and Printed in England by Bosworth & Co. Ltd.

(Wood Wind)
p
f
tutti
(Wood Wind)
p
H
stgs.
Horns.
cresc.
(CELLOS & BASSES)

B. C.
No. 26 (12 Staves).
Made and Printed in England by Bosworth & Co. Ltd.

K
p
p
L
Stgs.
(winds)
CELLOS
BASSES
M
cresc.

B. C.

No. 26 (12 Staves).

Made and Printed in England by Bosworth & Co., Ltd.

จดหมายถึงอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง จาก ศ.นพ.วราวุธ สุมาวงศ์ (วราห์ วรเวช)*

กราบเรียนอาจารย์ที่เคารพรัก แวะมาเยี่ยมอาจารย์ครั้งนี้ ผมได้ฟังแถบเสียงเพลงของอาจารย์ไปแล้วประมาณ 10 เที่ยว ทั้งตอนที่ผมกำลังเขียนหนังสืออยู่ เปิดฟังเป็นเพื่อนทำงาน และตอนที่ผมนั่งรถไปมาระหว่างบ้านกับที่ทำงาน ผมชอบเพลงของอาจารย์ทุกเพลงครับ แต่ผมจะขอเรียนความเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับเพลงที่ผมชอบมากที่สุดสามเพลงนะครับ เพลงแรกคือ Symphony No. 1 ผมชอบมากครับ ผมชอบทั้งทำนองที่ไพเราะ และการเรียบเรียงเสียงประสานที่ลึกซึ้งกินใจ ผมชอบเสียงของเครื่องสายครับ โดยเฉพาะ Violin ที่ดูมีชีวิตชีวาและมีเสน่ห์ ผมชอบเสียงของเครื่องเป่าด้วยครับ ทั้งเสียงของ Flute ที่ดูสดใส และเสียงของ Oboe ที่ดูเศร้าสร้อย ผมชอบเสียงของ Horn ที่ดูอบอุ่นและมีพลัง ผมชอบเสียงของเครื่องเป่าทองเหลืองทั้งหมดครับ ผมชอบเสียงของ Trumpet ที่ดูสดใสร่าเริง ผมชอบเสียงของ Trombone ที่ดูทรงพลังและมีพลัง ผมชอบเสียงของเครื่องเคาะจังหวะครับ ผมชอบเสียงของ Timpani ที่ดูมีพลังและน่าตื่นเต้น ผมชอบเสียงของ Percussion ที่ดูสนุกสนานและมีชีวิตชีวา ผมชอบเสียงของเครื่องดนตรี แต่ละชนิดที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว ดูเป็นเอกภาพ ดูมีความสมดุลกันอย่างน่าอัศจรรย์ ผมชอบเสียงของ Tone Color ที่ปรากฏในแต่ละท่อนครับ ผมชอบท่อนที่ 1 ที่ดูมีชีวิตชีวาและมีพลัง ผมชอบท่อนที่ 2 ที่ดูเศร้าสร้อยและโรแมนติก ผมชอบท่อนที่ 3 ที่ดูสนุกสนานและมีชีวิตชีวา ผมชอบท่อนที่ 4 ที่ดูยิ่งใหญ่และทรงพลัง ผมชอบ International ครับ

กราบขอบพระคุณอาจารย์อีกครั้ง ผมดูแลสุขภาพด้วยนะครับ ขอให้อาจารย์มีสุขภาพแข็งแรงและมีความสุขมากๆ ครับ

กราบขออภัยด้วย ผมขอนำเสนอเพลงที่ผมชอบมากที่สุดเพลงที่สองอีกครั้งนะครับ ผมชอบเสียงของ Violin ที่ดูมีชีวิตชีวาและมีเสน่ห์ ผมชอบเสียงของ Flute ที่ดูสดใสและร่าเริง ผมชอบเสียงของ Oboe ที่ดูเศร้าสร้อยและโรแมนติก ผมชอบเสียงของ Horn ที่ดูอบอุ่นและมีพลัง ผมชอบเสียงของ Trumpet ที่ดูสดใสร่าเริง ผมชอบเสียงของ Trombone ที่ดูทรงพลังและมีพลัง ผมชอบเสียงของ Timpani ที่ดูมีพลังและน่าตื่นเต้น ผมชอบเสียงของ Percussion ที่ดูสนุกสนานและมีชีวิตชีวา ผมชอบเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว ดูเป็นเอกภาพ ดูมีความสมดุลกันอย่างน่าอัศจรรย์ ผมชอบ

Hearing it in a new light:
The music of Prasidh Silapabanleng

Neil SORRELL
University of York (England)

Revised Version
December 1998 – march 1999

บทวิจารณ์เชิงวิชาการเพลง "เสี่ยงเทียน" โดย Dr.Neil SORRELL แห่ง University of York (England) ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงความงดงามของเพลงเสี่ยงเทียนในเชิงวิชาการอย่างลึกซึ้ง ผู้จัดทำเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า บทวิจารณ์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาของการประพันธ์เพลงแนวคลาสสิค

THE UNIVERSITY of York

DEPARTMENT OF MUSIC
Heslington, York, YO10 5DD
Telephone (01904) 432446
Fax (01904) 432450
Direct line (01904)

2 April 1999

Dear Ajan Prasidh and Dr Kulthorn

I am pleased at last to be able to send you the enclosed new version of my article. I am sorry that it took rather longer than expected. You will see that there is more information about Professor Pringsheim and more discussion of heterophony and canon. These were suggested by Donald Mitchell. I have also taken some time to study the second and third movements of the two *Siamese Romances in D*, based on compositions by Luang Pradit Pairoh, entitled *Lome Nua* and *lome Pama*, respectively. So a few pages and two more musical examples have been added. I hope you like the result, but please do not hesitate to let me know if there is anything wrong or if you would like anything done in a different way.

I expect you will have met Dr Mitchell again recently. Maybe he mentioned his kind suggestion that the article might be published in the Musical Quarterly. I am negotiating with them, and I really do hope they will accept it. If so, I shall almost certainly have to make further revisions to fit their requirements. As you will know, the Musical Quarterly is one of the finest American journals on music. I am also planning to give a paper about your music at the 7th International Conference on Thai Studies, to be held in Amsterdam in July. Dr Bussakorn will also be there. Then she and I plan to give a different paper on Thai music at a conference in Hiroshima in August, so I hope that will give me another opportunity to visit Thailand (on the way to/from Japan) in which case I should like to call on you to present my respects.

I will keep you informed of any developments regarding all these plans.

Meanwhile I send you my warmest greetings, as always.

Yours sincerely,

Neil

Neil Sorrell

ประสิทธิ์ ๑๕๙
ศิลปบรรเลง

Preamble

In the summer of 1998, Donald Mitchell, the distinguished scholar and leading champion of Thai music in England, brought my attention to the veteran Thai composer Prasidh Silapabanleng, whom he had met a few years earlier. The account of their meeting, full of delightful coincidences, is given below Dr Mitchell kindly arranged a meeting for me with the composer when I visited Bangkok in September 1998, and lent me a tape of some of his music, including the piece entitled *Siang Tian* (or Thian) and a copy of the manuscript score of it. Thus I was able to familiarise myself with the music while still in England. The debt to Thai classical music was clear enough at this stage, but it was not until I actually met the composer and listened to the misic with him and other experts in Thai music that I realised just how skilfully the links between Thai and Western music had been made. The occasion was further enhanced by a live concert of music by Prasidh Silapabanleng's father, the great composer Luang Pradit Phairoh, enabling me to know the Thai sources for the music examined below. Nearly everything in this paper is based on my interview with Prasidh Silapabanleng, his son Dr Kulthorn Silapabanleng and the younger experts in Thai music Dr Somsak Ketukaenchan and Dr Bussakorn Sumrongthong, conducted principally on 23 September 1998 at Prasidh Silapabanleng's house in Bangkok. I must record my deepest thanks to them and, of course, to Donald Mitchell, whose helpful suggestions are inexhaustible.

Prasidh Silapabanleng's life and work

Although it would be fair to say that we are in a position to review most of this composer's life, it seems that his work is far from over. Indeed, there can be few examples of such a late flowering of compositional gifts. Prasidh Silapabanleng was born in 1912, the son of one of the greatest Thai musicians of the century, Sorn Silapabanleng (1881-1954), universally known by the title of Luang Pradit Phairoh, bestowed on him by King Rama VI. 'Luang' is and indicator of rank and 'Pradit Phairoh' means 'inventor of beautiful sound'. To many this illustrious performer, teacher and composer of Thai traditional music, and at the same time a leading innovator, is the greatest Thai musician of the century. It would seem normal, therefore, that his son would continue the family tradition and become another leading Thai musician. He did, indeed, learn much about Thai music from his father, but, with great candour and, as it would turn out, prescience, the master declared that his son's talents as a performer on the Thai instruments were too modest to ensure a career in that area, and suggested instead that he should study Western music. I suspect that the senior musician was, consciously or unconsciously, encouraging his son to live out what he himself had already touched upon in his music: a bringing together of Thai and Western classical musics. (We may note that Luang Pradit Phairoh was only interested in his son studying Western classical music.)

The plan was that Prasidh Silapabanleng would complete his schooling, then go somewhere like the Philippines, where it would be relatively cheap to study Western music. The Royal Fine Arts Department in Bangkok (probably the most important centre of Thai music) engaged Prasidh Silapabanleng as a teacher. During this formative period in Bangkok, he also undertook the study of Western music theory and composition with a leading authority on both Thai and Western music, Phra Chen Duriyanga (who did much to bring Thai music to a wider public through staff notation). When a troupe of musicians and dancers from the Fine Arts Department was invited to Japan, Prasidh Silapabanleng was included, under the watchful eye of his elder sister. At the Imperial Academy of Music in Tokyo he met Klaus Pringsheim, who was teaching there, and the meeting had a profound and lasting effect on his development as a composer.

Pringsheim, who was born near Munich in 1883 and died in Tokyo in 1972, had an extraordinary career. After studying mathematics with his father and physics with Rontgen, the discoverer of X-rays, he went to Vienna in 1906 and became repetiteur and assistant conductor at the Hofoper under Mahler, as well as his pupil and close friend. He is mentioned in some of the biographies of Mahler, attending the final rehearsal of Mahler's Fourth Symphony with the composer conducting (La Grange, 1995:395) and also the first performance of the Seventh Symphony in Prague (19 September 1908) along with Alban Berg, Otto Klemperer and other distinguished musicians (Hefling in Blaukopf, ed., 1986:174). Mahler recommended him for the post at the German Opera in Prague where he conducted from 1909 until 1914, moving on to Bremen, then Berlin, where he conducted a cycle of all the Mahler symphonies and songs with orchestra (1923-4). He wrote reminiscences of Mahler and, at the end of his life, joined the campaign against Luchino Visconti's film of 1971, *Morte a Venezia (Death in Venice)* on the grounds that it supposedly associated Mahler with homosexuality. The novella, on which it is based, was by Thomas Mann, Who was actually Pringsheim's brother-in-law. (The musician's twin sister, Katherine, had married the famous writer.) It is well known that Mann based the central character, Gustav von Aschenbach, to some extent on (Gustav) Mahler anyway (although Mahler did not die in Venice, and the most famous artist of the era to have actually done so was Wagner). The film no doubt made an unequivocal connection with Mahler, but solely through its use of his music. Whatever the veiled associations of homosexuality with Mahler may be, it is certainly Mahler's actual music (the Adagietto from the Fifth Symphony, decidedly heterosexual love music at that) which remains the film's strongest memory for so many people.

No less important in Pringsheim's life than his association with Mahler was his stay in the Far East, which occupied almost half of his life. From 1931 until 1937, he was employed by the Imperial Academy of Music in Tokyo. He continued his pioneering work for Mahler's music, giving the Japanese premières of the second, third, fifth, sixth and seventh symphonies between 1932 and 1937 (Aoyagi,n.d.:534). Aoyagi draws attention to another important figure in Japanese music at that time:Hidemaro Konoë (1898-1973). He had studied composition and conducting in Europe, becoming and ardent Mahlerian, and was performing some of Mahler's music in Japan before Pringsheim's arrival. His compositional activities involved arranging his country's traditional music for Western orchestra. Aoyagi singles out his arrangement of 'Etenraku' from the Ga-gaku repertoire as one of the most important works of those early years in the development of Japanese orchestral music (Aoyagi,n.d.:532). It is also a remarkable parallel to the work of Prasidh Silapabanleng.

Of special interest to this study is Pringsheim's short but fruitful period in Thailand (1937-9) as music adviser to the Royal Department of Fine Arts in Bangkok. He therefore became intimately acquainted with the traditional music of both Japan and Thailand. He returned to Japan in 1939 and remained until 1946, and was even briefly interned there in 1944 as an opponent of the Axis powers, despite his German origins. After a few years in California (1946-51) he once more returned to Japan, where he spent the rest of his life.

My main source for these biographical details is *Baker's Biographical Dictionary of Musicians*, revised by Nicolas Slonimsky (1984:1819). In another publication (1971) Slonimsky gives some very interesting and colourful vignettes about Pringsheim, who is mentioned in the diary for 1935 and 1946, during his sojourns in Japan and both in connection with East-West musical enterprises. On 8 January 1935 he conducted the première of a symphonic poem entitled *Mount Mihara, the Suicide Volcano* by the American Claude Lapham (Slonimsky, 1971:599). Another première was on 13 October in the same year, when he conducted his own Piano Concerto in C major, 'employing Japanese pentatonic melodies set in accommodating Western harmonies' (Slonimsky, 1971:611). This remark has obvious relevance to the work of Pringsheim's star pupil: if we substitute 'Thai' for 'Japanese' we have a succinct description of

Prasidh Silapabanleng's work discussed in this paper. On 12 August 1946, Pringsheim was involved in a controversial enterprise, concerning one of the most famous Western compositions with an Oriental connection: Gilbert and Sullivan's *The Mikado*. It had been banned in Japan for its disrespect to the status of the Emperor. In 1946, only a year after the atomic massacres, the Japanese clearly had little choice regarding Western invasions. Significantly, the 1946 premièr in Tokyo was by the American occupation forces and was not open to the Japanese public. Although the production and majority of the performers were American, the corps de ballet was entirely Japanese, and some 111 Japanese artists, producers and journalists were invited to the dress rehearsal. It would seem that the Americans were not totally insensitive to Japanese feelings, as there was considerable discussion about the wisdom of the project before it finally went ahead. Pringsheim's contribution was a new overture on Oriental themes (Slonimsky, 1971:820). Another British composer with whom Pringsheim had more direct contact was Benjamin Britten, accompany him on the visit to the No theatre (11 February 1956) which was to inspire *Curlew River* (Cooke, 1998:115).

It is hardly surprising that Prasidh Silapabanleng was prepared to forsake family and homeland in order to study with this prominent musicien in Japan. He persuaded his sister to leave him behind in Tokyo and he spent no fewer than four years studying with Pringsheim, even obtaining a degree in composition. The importance of this phase cannot be overestimated. By now he had focused entirely on this art, without attempting a corresponding proficiency on any instrument, Western or Thai. On his return to Bangkok, Prasidh Silapabanleng resumed his association with the Fine Arts Department as an assistant to his former teacher, Phra Chen Duriyanga, and also conducted the symphony orchestra. The outbreak of war and the subsequent Japanese invasion of Thailand seriously disrupted his career, and for three of four years he was forced away from music altogether by his duty as an interpreter in the Thai-Japanese army. When the war ended, he and his wife promptly resigned from the Fine Arts Department and established, with Luang Pradit Phairoh, a school for Thai music, the Phakavali Institute of Dance and Music. They also formed a drama company, in which his wife directed the plays and he composed the music and conducted the small pit orchestra (of around fourteem Western instruments). He estimated that he wrote around forty songs, as well as a great deal of incidental music, in that period. (When, almost half a century later, a compact disc was produced of his music, the conductor, John Georgiadis, selected five of these songs and made special arrangements of them for the recording.) The increasing popularity of Western films converted many of Bangkok's theatres into cinemas and Prasidh Silapabanleng's own company was forced to close.

When he was in his early forties, Prasidh Silapabanleng entered an international composition competition, almost by accident. The Queen of Belgium had sent a letter to the Fine Arts Department inviting Thai composers to participate in the event, to be held in Brussels. The Department, however, only made it public fifteen days before the deadline. At first Prasidh Silapabanleng was planning to have nothing to do with the competition, but a pupil persuaded him to change his mind. In those fifteen days, he drafted a kind of symphony, which he entitled Siamese Suite. The first movement, 'Moon over the Temple', had been composed for his examinations in Tokyo , and the fourth movement, 'In Bangkok's Chinatown', was taken form his theatre music. The middle movement were called, 'In the Grand Palace' and 'Siamese Lament' , respectively. At the same time, he was invited to a UNESCO conference in Manila, where the National Symphony Orchestra of the Philippines gave the first performance of the Siamese Suite, for which he received a standing ovation. Much further from home, he was placed fifth in the Brussels competition, earning a commendation. In Manila he also met David Morton, the first major Western authority on Thai music, whose writings are still staple fare for English readers. He was to become a principal informant to the young American during his period of fieldwork in Bangkok (1958-60)

After his successful trip to the Philippines, Prasidh Silapabanleng was invited to Paris, where he demonstrated the ranat ek (leading Thai xylophone) and the principles of Thai music to other composers. (He was unfortunately unable to recall names, so it remains tantalising to speculate on which famous French composers may have come into contact with this wonderful music on that occasion.) Meanwhile, in Bangkok his main source of income was from another theatrical venture, again in collaboration with his wife. This time a greater measure of security was achieved by aiming the shows at tourists, and the enterprise continued until husband and wife decided to retire, at the age of sixty

This creative phase culminated when Prasidh Silapabanleng was well into his sixties, with what must be considered his masterpiece, or at least the first sings of it. To commemorate the centenary of his father's birth he selected one of the master's most famous composition, Siang Tian, and re-worked it as a string quartet. It is ironic that this inspiration should have been followed by a lengthy period when Prasidh Silapabanleng ceased work, becoming withdrawn and depressed. His condition obviously alarmed his family, so his wife and son sought expert help from their doctor. The wise advice seemed to have nothing to do with medicine or even psycotherapy but was based on the simple premise that what makes composers happy is composing! The doctor suggested that Prasidh Silapabanleng should provide a work for the anniversary celebrations of Prince Mahidol. Thus it was that the composer, now aged 77, recovered both his health and compositional gifts, and the work to which he returned was *Siang Tian*. He spent a happy year enlarging the original string quartet version into the piece known today, scored for full orchestra with female chorus. It was given its first performance in the National Theatre, with works by other Thai composers. (This extraordinary piece will be discussed in detail later.)

But this was far from the end of the story. When Prasidh Silapabanleng was 82 he attended a wai khru ceremony (an important occasion in Thai culture, when the teachers are honoured). He entered into conversation with the European gentleman seated immediately next to him, who informed him that he had just come from Tokyo where his research had involved Klaus Pringsheim. He had met Pringsheim's son (the same age as Prasidh Silapabanleng) who had mentioned the Thai composer and wondered if he was still alive. This scholar was none other than Donald Mitchell and of course his companion was able to confirm that Prasidh Silapabanleng was very much alive! This led to a discussion of his music and Dr. Mitchell requested the score and a copy of the rather crude recording of Siang Tian. This great champion of Thai music, not to mention that of Prasidh Silapabanleng's teacher's teacher, Gustay Mahler, was quick to recognise the quality of the work and bemoan the fact that its composer had been so clearly neglected. He contacted a company in Hong Kong, and there was talk of arranging a recording of Sian Tian with the Shanghai Symphony Orchestra, but the Chinese musicians were unable to cope with the vocal demands of the piece. Then the score and tape were sent to John Georgiadis in England. This distinguished musician, formerly leader of the London Symphony Orchestra, visited Thailand for short periods as conductor of the Bangkok Symphony Orchestra. His reaction to the work was no less enthusiastic than Donald Mitchell's, so Prasidh Silapabanleng's son, Dr.Kulthorn Silapabanleng, a successful engineer and businessman, decided to sponsor a recording in Thailand (February 1995) . Thus it was that Sing Tain was issued on CD in 1996, with Georgiadis conducting the Bangkok Symphony Orchestra. The opportunity was seized to include seven other tracks by Prasidh Silapabanleng , including the Siamese Suite, Georgiadis' own arrangements of theatrical song (both mentioned earlier) and another arrangement of a piece by Prasidh Silapabanleng's father, entitled Damnern Sigh, which also started as a version for string quartet. Since then, Siang Tian has become something of a classic. Many Thais do not understand it, but, as we shall see, the more perceptive and musically informed certainly do. John Georgiadis mentioned that he himself could not have composed anything like it, and, moreover, he did not think any Western composer could have managed it.

This is one of the most insightful remarks and the reasons behind it are the subject of the main part of this paper.

***Siang Tian* : a synthesis of Thai and Western music**

One of the main differences between Western classical music and that of Thailand, or just about anywhere else on Earth, is in the role and status of the composer. Several cultures treat this person as anonymous, which is not the case in Thailand, but what the composer actually does is far from the Western concept. For a start, pieces are very often the work of more than one composer. So it is with Siang Tian. Luang Pradit Phairoh's composition of 1933 is a response to a pre-existing piece and is often performed within a larger structure comprising two other sections by other composers. This is the form known as thao (or, completely, pleng thao) which enjoyed a golden age in the early twentieth century (in other words during the lifetime of Luang Pradit Phairoh) as a principal form of Thai music. It arose as a kind of competition between rival groups of musicians. A known piece would be taken and disguised through artful variations and the losers would be those who failed to identify the original piece. This is not so far removed from European improvisation duels (for example those involving Beethoven) which also elicited great skill in variation, often taking the theme to such remote places that it became hard to recognise. A Western set of variations, however, does not follow a predetermined formal scheme: there does not have to be a particular number of variations, nor a set pattern of tempo or key relationships. In the Thao there are some basic principles which identify it as a form as well as a process and make it one of the most elegant examples of symmetry in all music. There are three variations, known as chan. In fact, chan literally means 'level' and refers to tempo, so it is more accurate to say that there are three main sections, as the process of variation continues throughout the piece. These section progressively contract, so that each one is roughly twice as fast, and half as long, as the previous one. The first, the sam chan, is the longest and really the most noble and complex part of the thao. The middle section is called the song chan and the final section the chan dio. One of the paradoxes of thao is that the variations (more precisely the chan) seem to be performed in reverse order: sam, song and dio mean three, two and one, respectively. This may not be so hard to explain, given that the slow to fast progression of the form is especially satisfying, and also that the chan dio may well have been the first variation. The original themes of many thao were quite simple tunes, possibly taken from the classical repertoire or from the folk music of Thailand and its neighbours. They would therefore suit the faster chan, which are also the simplest melodically. Thus it was that the majority of thao started from the song chan and the melody was then expanded in to a sam chan and contracted into a chan dio. There are several exceptions, with some thao based on the chan dio or even the sam chan. Siang Tian is usually known as Lao Siang Tian, indicating, if not its actual origins in a tune from Laos, at least a conscious essay in the musical style associated by the Thais with that country. In this particular thao, the sam chan is the part composed by Luang Pradit Phairoh, while the song chan and chan dio are the work of other composers. Prasidh Silapabanleng, basing his work on his father's, also confines himself to the sam chan. (He expressed an aversion to the song chan and chan dio, which he considered sounded like folk music.)

When the thao began to take shape, during the reign of Rama III (1824-5), it was in response to the need for longer opportunities for singers between instrumental interluders In the existing song chan and chan dio, the singer was not given much scope for the florid and ponderous lines which are a hallmark of Thai classical singing. (Indeed, during a performance of the complete Siang Tian thao which I was fortunate to witness in the house of Prasidh Silapabanleng, 23 September 1998, the singer did not even sing at all during the song chan and chan dio.) Although purely instrumental thao are common, Probably the finest version is where vocal and instrumental sections alternate. Each chan of Siang Tian is in four sections, comprising a vocal section followed by a repeated instrumental one:

section 1	a	vocal
	b	instrumental (repeated)
section 2	a	vocal
	b	instrumental (repeated)
section 3	a	vocal
	b	instrumental (repeated)
section 4	a	vocal
	b	instrumental (repeated)

These divisions (1a, 1b, 2a, 2b, etc.) are used in the subsequent analysis of the sam chan.

The difference between the chan is obvious to any listener, thanks to the presence in Thai music of the small, thick cymbals called ching. The name is onomatopoeic: an open, glancing strike of the two little cymbals gives the sound 'ching' , while the closed sound, caused by bringing one down on the other and holding it there, is 'chap'. The ching strokes are shown in notations by the symbol o and the chap strokes by the symbol + This regular 'ching-chap' alternation continues throughout Thai pieces and its function is sometimes equated with that of a conductor. The sound always penetrates what can sometimes become loud music in these Thai ensembles primarily of percussion instruments, Quite simply, the rate of 'ching-chap' doubles from one chan to the next. Although there are some increases in tempo within each chan, this change happens suddenly, at the beginning of the next chan. This is a good example of where increasing speed means decreasing complexity. The 'chap' strokes tend to fall on important notes (while the 'ching' strokes are analagous to up-beats). These important notes thus bunch more closely together through each chan. This means that there is less for the musicians to do, by way of improvisation between the important notes, and also, of course, that the chan become shorter. In theory, we would expect each chan to take half the time of the previous chan ; in practice it is even less (largely because of the tempo increases within a chan, so by the time the chan dio is reached it may sound like little more than a lively coda).

To shed some more light on what is meant by variation in Thai music, Ex. 1a shows the opening phrases of the first instrumental section of each chan of Sing Tian thao. Because of the telescopic form of the thao variations, this means that the corresponding material of each chan is half the length of the previous one (and the tempo roughly double). Bearing in mind that it is the chap strokes (shown by the + symbol) which mark the important structural points of the melody, it can be seen how these three melodic extracts relate to each other, through their adherence to a shared skeletal outline, in this extract based on the points with the following notes: a-g-e-g, with the two g's as most important notes. When the music is performed by an ensemble (as would normally be the case) this shared outline is crucial in governing each instrumentalist's improvisation and relating it to those of the other members of the ensemble. It means that there exists what may be described as a concept of compulsory unisons spaced quite evenly throughout the course of the melody, and across the three chan, rather like moments of focus or nodal points which bring together the divergent instrumental lines. This can be observed at the two g's of the conceptual skeletal outline (connected in Ex. 1a with unbroken lines), while a near, if not exact, unison obtains at the a and e of the conceptual skeletal outline (connected in Ex. 1a with dotted lines).

It would be reasonable to ask if this process of variation on a shared melodic outline applies not only to the three chan but also within a chan. Confining ourselves to the longest and most elaborate chan, the sam chan created by the father and reconceived by the son,Ex. 1b shows the opening phrases of the four instrumental sections, evidence that they do follow, more

of less, the same outline. There is also some exact repetition of material from section to section, especially at their ends, to make their relationships palpable obvious, as though the shared melody gradually emerges from it's more disguised manifestations in each section. Ex. 1c shows the phrase which ends sections 1b, 2b and 4b. It is varied, by the use of more short notes and a slightly modified outlind , in section 3b.

The relationships of the vocal sections to the instrumental sections are less apparent, though they clearly relate to each other. Exs. 1d and 1e (vocal) repeat the analytical exercise of Exs. 1b and 1c (instrumental). The beginnings of the vocal sections seem to relate, and it further appears that they relate most closely in alternating pairs: 1a with 3a and 2a with 4a. This process continues throughout the four vocal sections until they all converge on nearly identical versions of the concluding phrase shown in Ex' 1e.

A substantial portion of each section, vocal and instrumental, can therefore be described as indentical, or nearly so. Without embarking on a lengthy discussion of what is meant by 'identical' in an oral tradition such as Thai music, it must be stressed that any notated version is only of one performance or a theoretical blueprint. Musicians playing Siang Tian could make these phrases identical or vary them slightly (and to them notation is irrelevant anyway).

For the purposes of this discussion, we may remain with the sam chan, as this is the part composed by Luang Pradit Phairoh and the basis of Prasidh Silapabanleng's composition for orchestra with voices also called Siag Tian, which he subtitles Romance based on a theme by my father. The glorious theme, which lingers in the memory with its rich harmonisation and orchestration, is given in Ex. 2. (Luang Pradit Phairoh's original was given in the first lines of Ex. 1a and 1b). It epitomises the similarities and differences in the compositions of father and son. On balance, the similarities are the more striking features. The harmonisation and orchestration certainly transform it into a noble theme of Elgarian proportions; one can even imagine stirring words being added. Yet the Thai original is remarkable in its own right. Perhaps its most obvious feature is the two downward leaps (of a fifth and then a sixth) which stand out in the Thai melodic language based primarily on smooth conjunct motion. Prasidh Silapabanleng's piece is no mere rhapsody based on a theme by his father, but a close and systematic re-working of the entire sam chan of Siang Tian. The broad formal scheme is virtually identical. The sections of Prasidh Silapabanleng's unpublished manuscript score are marked as follows, to which I have added their scoring and relationship to the structure of his father's composition,

Rehearsal letter	Tempo	Scoring	Corresponding section of original *sam chan*
-	Andante	orchestra	-
A	Largo	voices + orchestra	1a
B,C	Andante	orchestra	1b
D	Largo	voices + orchestra	2a
E,F	Andante	orchestra	2b
G	Largo	voices + orchestra	3a
H,I	Allegro	orchestra	3b
J	Largo	voices + orchestra	4a
K	Allegro	orchestra	4b
	Andante	orchestra	"
L	Allegro	orchestra	"
	Andante	orchestra	"

The opening andante for orchestra is a free introduction based on the main theme (Ex. 3). Apart from this melodic content, its main reference to Thai music is in the way the instruments, particularly the violins, sound rather like Thai singing. To the Western ear, perhaps the opening overlapping phrases in the 1st and 2nd violins may sound quite Mahlerian (especially the first movement of the Tenth Symphony) or like the opening of Britten's 'Sea Interludes' from *Peter Grimes*. At the other end of Prasidh Silapabanleng's work, the two andante sections (after letters K and L) are part of the original piece but he has balanced the sense of relentless moving on in increasing speed with these reflective sections which revert to the mood of the opening . In other words, he has slowed the tempo of the original at the point where the energetic dialogue gives way to the smooth near-unison of the earlier section. Apart from this, he is faithful to the original tempi: all vocal sections are unified by the largo making and general texture (though the simple duple metre of Thai notations is changed to the compound duple time signature of 6/8 in these sections), while the instrumental sections (written in 4/4 rather than 2/4) gradually speed up, exactly in the manner of Thai music. Two important things are not attempted by Prasidh Silapabanleng, I would say for obvious reasons. There is no 'ching-chap' equivalent and no transcription of the Thai drumming, which clearly marks out the phrases by repeating rhythmic patterns known as *na thap*. They are essential features of Thai music, holding the music together and directing the ensemble. During vocal sections the solo singer will be accompanied by the *ching* and drum(s). To have imitated them in the orchestral version would have taken literalness too far and caused a kind of jarring of media, rather like pieces based on Indian music which add the *tambura* drone instrument to Western instruments. Instead, Prasidh Silapabanleng's genius for compromise leads him to accompany his singers with orchestra, but in reduced sonorities, in obeisance to the sparse texture of the Thai original.

Even without the original 'ching-chap' and *na thap* of the time-keeping instruments the essence of *Siang Tian* remains, Thai musicians have no problem mentally fitting them to Prasidh Silapabanleng's piece. The repeated instrumental sections could also have been treated literally, but one imagines that any composer worth his salt would wish to vary them. Prasidh Silapabanleng's approach exemplifies his unique balance of Thai and Western demands. The repeats are indeed varied, but in simple and discreet ways. For example, section 1b is repeated with the beautiful melody an octave higher, while in later sections some of the regular fast patterns of the Thai version are arranged as more irregular (dotted) or even doubled values, and some of the dialogue phrases (discussed below) may be extended. The alteration of regular rhythms to dotted values may strike Thai ears as more Western than Thai, but it may equally be of Prasidh Silapabanleng's responses to the style of the lower-pitched xylophone, the *ranat thum,* which adds all kinds of syncopations and quirky irregularities to the smoother rhyhms of the other instruments. For this composer, however, the most obvious variation resources are precisely those which are undoubtedly Western: harmony and orchestration. Once again he uses his extentive palette with the skilful restraint of an accomplished craftsman. The overt melodic features of the original are transformed by his harmony and orchestration and his special insight into the essential features of Thai music. The result is a beatiful and unique balance and synthesis of his father's legacy with that of his teacher (Klaus Pringsheim).

If the timbres of Thai music have been 'translated' into Western sound, the harmony has been created as a completely original feature. One of the best examples is the opening melody (which really identifies the piece as *Siang Tian*) at letter B in Prasidh Silapabanleng's score (Ex.2), corresponding to the opening of section 1b of his father's *sam chan*. In so far as Thai music is notated at all, this theme will be written as a unison melody. (Our discussion of harmony must therefore focus as well on its negation!) The entire *thao* of *Siang Tian* is in fact given in this way in the anthology of Thai classical music in staff notation published by the Fine Arts Department in 1961, which I have used for my musical examples of the Thai version, along with some interpolations based on an actual performance by expert Thai musicians. It is understood

that far more will be going on in performance than is actually indicated by the single melody, although some pieces, including *Siang Tian*, keep close to a kind of collective unison for large stretches. The music tends to be thought more horizontally than vertically, and is a very good example of what is usually termed heterophony. To attempt what must be a considerable simplification of a conplex and sophisticated process, the musicians improvise their individual lines *(thang)* to fit a shared basic melody. The further they depart from this melody the more crucial it is to realise that they will agree on the important notes along its way, playing them in unison, but otherwise follow their own paths without special considering of harmonic relationships. *Siang Tian* is an example of a kind of *thao* pioneered by Luang Pradit to be performed in a rather quiet, gentle style. In such pieces the performers remain close to the melody, sustaining its long notes by means of *kro* (tremolo). This also means that Prasidh Silapabanleng need not be concerned with any attempt to reproduce long stretches of complicated *thang* but is free to concentrate on harmonising and orchestrating a clear melody. As we shall see, however, he does occasionally draw on his knowledge of the resources available to Thai musicians in ways which reflect not only hid understanding but also his sense of balance and what is appropriate, in other words his instinct for good taste.

The brief analytical investigation of *Siang Tian* was intended to give some idea of just how beautifully the *thao* structure is contrived, though this aspect is Prasidh Silapabanleng's inheritance rather than his creation. It has been stressed that he further applies the principle of variation to the harmonic and textural elements, so that sections are never repeated exactly but are either varied by means of the harmonisation, or instrumentation, or both (remembering that he is working exclusively with the *same chan*). At the beginning of section 2b (letter E) for example, the original melody is varied by harmony and texture (Ex.4). The addition of the dotted figure (played here on clarinets) is perhaps an example of where Prasidh Silapabanleng had the jaunty style of the *ranat thum* in mind.

Some remarks concerning Prasidh silapabanleng's harmonic style have already been made. His orchestration is a model of clarity and economy and a 'normal' symphony orchestra is used:

2 flutes, 2 oboes, 2 cors anglais, 2 clarinets, 2 bassoons, 4 horns, 2 trumpets, 2 trombones, tuba, 3 timpani, harp, strings, plus female chorus.

Apart from the timpani no percussion is called for, and this is another example of the composer's avoidance of banal literalness. He has completely re-thought the Thai sound-world in terms of the orchestra. Even his treatment of the vocal sections has an original touch. In the Thai version they would be performed by one singer. Prasidh Silapabanleng turns this into a small chorus of sopranos and altos (with just three per part). The sopranos sing the original melody and the aitos provide a simple harmony or sing in unison with the sopranos. The words, in Thai, are from a love poem and are those of Luang Pradit Phairoh's *sam chan*, though not actually by him. The title itself suggests using the flame of a candle (*tian*) -- whether it stays alight or goes out -- as a kind of oracle. The various English translations 'Vision of Light' or 'Oracle of Light' seem to capture the poetry of the original Thai. Although the singers used for the recording are all Thai they do not have the rather plaintive timbre used in Thai classical music but are much closer to a Western sound. (Not only is that in keeping with the composer's principles but it must be remembered that such a sound is familiar to more Thais, through popular music and international genres, than that of Thai classical music.) An important feature of Prasidh Silapabanleng's version is the more clearly demarcated sections. The Thai version flows without breaks and one obvious way this is achieved is by the overlapping of vocal and instrumental sections. The singer re-enters just before the instrumental sections, while the instruments interrupe the vocal sections well before their and, with the phrase given in Ex.5a. This melodic device is never used in

Prasidh Silapabanleng's version; once again, this world appear to be a case of avoiding the literal translation. His version, at the same point in the music, is shown in Ex.5b (which continues with the music given in Ex.2).

I have left until this stage of the discussion one important aspect of Thai music usually considered first, for the reason that a potential problem turns out not to be one. Tuning is a likely area of conflict, where the process of translation from Thai to Western music can become problematic. Thai music is based on an approximately equidistant heptatonic scale. (This means that each step is a slightly flat whole tone, and there are no semitones.) Many pieces, including *Siang Tian*, omit two degrees (generally the fourth and seventh) to give a pentatonic scale. This may not happen quite as strictly as implied, since either or both of the omitted notes may appear sporadically as passing notes, but the overall impression remains of a pentatonic melody. The *sam chan* and *chan dio* of *Siang Tian* are pentatonic (apart from a solitary F, the fourth degree, in one vocal phrase in section 3a of the *sam chan*); the fourth degree is used, through very sparingly, in the *song chan.* Like its near neighbour, the pentatonic *slendro* tuning of Indonesia, the Thai pentatonic scale will not be the same as the Western 'black-note' pentatonic scale. The question then is: how far away is it? The answer is that it is certainly easier to relate to the Western tuning is *slendro*. The distinguished young Thai musician and scholar, Dr Somsak Ketukaenchan, suggested that the Thai tuning is very easy to relate to the Western one, at least in its pentatonic version, omitting the fourth and seventh degrees (personal communication, September 1998). His case would seem to be strengthened by the relative ease with which Thai music in rendered in staff notation (something notoriously difficult for the *slendro* tuning). His hypothesis can be tested further by a simple comparison of the Thai and western turning, along with the slindro for further comparison. Since no turning is as rigid ad the values suggest, it is to some extent theoretical and based on simple arithmetic (with the Thai values rounded up to the nearest whole number). As note letters do not apply in the Thai and Indonesian example, numbers will be used, roughly corresponding to the Western C (1) D (2) E (3) G (5) A (6). The numerical values between these degrees are in the standard Cent system, wherein an equally tempered semitone has 100 cents, thus an equally tempered whole tone has 200 cents, an equally tempered minor third 300 cents, and so on, to a complete octave of 1200 cents.

Western

note	C		D		E		G		A
interval		200		200		300		200	

Thai

note	1		2		3		5		6
interval		172		172		343		172	

Indonesian

note	1		2		3		5		6
interval		240		240		240		240	

We therefore have an element of objectivity, as well as Thai opinions, including those of the composer himself, in proposing that the tuning problem is by no means insurmountable. We may even go a step further to suggest that it is hardly a problem at all. The Thais accept that their tuning is distinctive an not Western but they do not appear to have much difficulty in hearing the

essential 'Thainess' of their music rendered in Western tuning. Prasidh Silapabanleng offered an additional reason for his use of Western tuning. There are, of course, obvious reasons, such as the choice of Western instruments and notation, not to mention Prasidh Silapabanleng's own 'bi-musicality'. His pragmatic explanation was that he needs the Western tuning because he uses Western harmony and therefore requires a palette which includes the semitones absent in Thai music.

There remain to be discussed certain special Thai features in Luang Pradit Phairoh's composition preserved or modified by his son. Whereas harmony may be regarded as a western addition, counterpoint is an inherent part of Thai ensemble performance. This may range from virtual unisons to markedly different *thang*, related according to principles already discussed. In the former, the melodic instruments of the ensemble play the same melody, with occasional slight deviations and additions from one or more of them. The characteristics of individual *thang* depend on certain idiomatic features associated with a particular instrument or demanded by its structure, acoustics and playing techniques. Thus, to take perhaps the most prominent instrument, the leading xylophone (and higher-pitched of the pair), the *ranat ek* plays the fastest and most obviously virtuosic music. For much of the time it maintains patterns of fast, regular notes, known as *kep*. In slower music, the longer notes are sustained by tremolo, known as *kro*. *Siang Tian* was composed as a piece relying on *kro* in gently shimmering textures. Apart from the decorative use of tremolo in the violins for a few bars, to accompany the theme in the wind and brass, Prasidh Silapabanleng does not resort to this effect. This is again to do with his avoidance of the literal, and the obvious fact that whereas the Thai instruments (mainly percussion) use *kro* as a means of sustaining long notes the Western instruments have no similar need for it.

Other favourite Thai devices include short, exiting bursts of very rapid notes suddenly added to the otherwise even texture. When just a few notes are used to spice up longer notes, this known as *sabat* ('fluttering'). Longer passages of very fast notes are called *khayi*. Both are used by Prasidh Silapabanleng, though the former (*sabat*) may go almost unnoticed, as an occasional pair of grace-notes, as for example, in Ex. 6. At the same time, it can be said that *sabat* is an essential feature of Prasidh Silapabanleng's own musical language. It contributes so much to the wonderful effects at the very beginning of the work (Ex. 3) and decorates the melody in Ex. 4. A clear example of *khayi* comes in the repeat of the instrumental section 2b, where Prasidh Silapabanleng varies a short dialogue passage by doubling its note values. The first dialogue, between oboe and flute, and the *khayi* variant (strings) are shown in Ex. 7. Again, such a diminution is quite in keeping with Western practice, but its inspiration is Thai, as *khayi* is a favorite means of variation and this is exactly the kind of thing one might expect Thai musicians to improvise in order to impress the audience and introduce an element of surprise into the smooth flow of the music.

Attention has been drawn to the way in which the uniformity of texture may be broken by passages of dialogue. Where this happens, the ensemble is divided between those instruments 'asking the question' and those 'giving the answer'. In practice a phrase from the first group (led by the *ranat ek*) may be answered with an exact repetition from the other group or with a different phrase. These devices are known as *lug loo* and *lug khat*, respectively, and usually occur later in a piece. (While the 'question-answer' analogy applies to *lug khat*, what happens in *lug loo* is really more a matter of 'question-question'!) Luang Pradit Phairoh introduces two short phrases of *lug loo* in section 2b and makes more extensive use of both *lug loo* and *lug khat* in section 4b. In section 3b he uses the *lug loo* idea but the overlapping of the phrases turns 'question-answer' or 'call-response' into what is familiar to Western ears as canon (Ex. 8). Curiously enough (yet another example of avoiding slavish imitation) Prasidh Silapabanleng does not use canon at this point, though he certainly applies it elsewhere in his

score. For example, it is used clearly at the beginning of section 1b where the theme on the first violins is followed canonically by the violas (see Ex. 2).

The use of canon in music tradition based on a type of polyphony known as heterophony is especially interesting. The relationship of canon to heterophony has been examined in detail by Donald Mitchell (1966/R1988). Although he does not discuss Prasidh Silapabanleng or Klaus Pringsheim, he vigorously proposes connections between Thai and Western music, with several examples from Mahler and Luang Pradit Phairoh. Building on Dr Mitchell's thesis, it is easy to and Mahler's pupil, Klaus Pringsheim, and the pupil of both Luang Pradit Phairoh and Prigsheim, Prasidh Silapabanleng, to the discussion of Mahlerian and Thai counterpoint. Pringsheim, followed in Mahler's footsteps and demonstrated something of a preoccupation with counterpoint. His compositions include an intriguing set of 36 2-part canons for piano (1959), and his final work was a *Theme, Variations and Fugue* for wind orchestra (1971-2) (*Baker's Biographical Dictionary of Musicians*, 1984:1819). Dr Mitchell points out the canon near the beginning of Mahler's *Kindertotenlieder* and in another of his songs, 'Der Tambourg' sell', as well as reminding us of the most famous, and certainly most obvious use of canon by this master in the funeral march third movement of his First Symphony (based on the minor key version of 'Frere Jacques', a tune usually sung as a round, therefore in canon). By the time of his late masterpiece *Das Lied vander Erde*, Mahler had found new and highly subtle contrapuntal techniques, most notably that which Dr Mitchell describes as 'divergent unison' (1996/R1998:4) For example, the radiant ending of the work is essentially one glorious melody sung and played at different speeds by the whole ensemble. The discovery of heterophony or canon in Mahler's music is not the point. Dr Mitchell's important contribution is to demonstrate how closely they are related. Cannon is, after all, a polyphony obtained by using the same melody in all parts, though starting at different points. Heterophony could almost be defined in the same way, but the entries tend to be much closer, even simultaneous (at different speeds), hence the 'blurred' effect that is often perceived, of Dr Mitchell's 'divergent unison'

We have already seen how Thai musical dialogues can develop in canons. It is rather like the difference between a speaker either pausing to listen to the reply or deciding to carry on talking through it! A good example of how Prasidh Silapabanleng takes the dialogue material from his father's work and varies it comes in section 4b. Ex. 9a gives the original version, while Prasidh Silapabanleng's version and his varied repeat (later) of the same material are shown in Ex. 9b and Ex. 9c, respectively. The examples from the orchestral score given here are confined to the actual dialogue material, in quavers, corresponding to the semiquavers used in the Thai notation. Prasidh Silapabanleng's added counterpoint above this in broken short notes to vary the repeat is included in the examples, but the accompanying crotchets are omitted. The use of f# in the phrase endings here stands out strongly and may introduce to some ears an element of humour by its sudden incongruity. (It is the only time that Prasidh Silapabanleng departs from the pentatonic set of his father in the melodic material of the composition.) It may be that he is reminding us, late in the piece, that Thai music is not solely pentatonic but that the xylophones, gong-circles and other melodic instruments have two extra notes to call upon. Perhaps an even more satisfactory explanation is that he is simply deploying his compositional resources and sense of dramatic timing.

Siamese Romances

Two important events took place since my visit to Bangkok in September 1998. Prasidh Silapabanleng's importance to Thai culture was recognised in his elevation to the status of National Artist in composition and a concert including his music was given on 2 November (1998) by the Bangkok Symphony Orchestra (under a Thai conductor) at the Assumption

University. The main work was the *Siamese Romances in D*, on which Prasidh Silapabanleng was working when I visited him. It is a suite of five short movements, the second and third of which are based on compositions by Luang Pradit Phairoh : *Lome Nua* and *Lome Pama* respectively. The word *lome* is the equivalent of 'romance', while *nua* and *pama* suggest regional styles (northern and Burmese, respectively). Luang Pradit Phairoh's pieces are charming miniatures as befits their character as serenades, and were composed in the gentle kro style so closely associated with the master. Prasidh Silapabanleng's versions use similar orchestral forces and harmonic resources to those of *Siang Tian.*

Ex.10 shows the relationship of Prasidh Silapabanleng's arrangement of *Lome Nua* to his father's melody. The latter is my transcription (transposed for ease of comparison) of a recorded version kindly made available by Prasidh Silapabanleng. It was performed by an ensemble of Thai zithers and I have indicated only the main melody, plus the prominent snatches of counterpoint. An especially delightful example is the sequential passage from the end of bar 17 to the beginning of bar 21. The layout of the example has been dictated by the need for comparison, so Prasidh Silapabanleng's orchestral version (only the instrument playing the tune) is on the upper of the two staves and my transcription of Luang Pradit Phairoh's melody is on the lower stave. The clear relationship is slightly disrupted between bars 8 and 9. The Thai version at this point has an extra bar, which is added at the end of the example as a kind of footnote (marked*). At bar 17 the discrepancy is rectified by an extra bar in Prasidh Silapabanleng's version. At bar 26 the two versions appear to part company more decisively. Prasidh Silapabanleng's version (the melody on the cor anglais at this point) has a slightly varied repeat of the sequential passage of bars 18 to 20 while the version performed on the Thai zithers has a completely different coda figure (involving some repetition within itself). Both versions are balanced, albeit in these different way, and are closely related for most of the time. Prasidh Silapabanleng has chosen the utmost simplicity for his arrangement and has not extended the piece to the full length of his father's, which not only repeats the material shown in the transcription (as does the orchestral version) but adds another section of the same length (not included in this transcription).

Lome Pama was performed as a *ranat ek* solo lasting barely a minute during the special concert I attended in Prasidh Silapabanleng's house (23 September 1998), and it merits special attention in any study of Thai music. Its most striking feature is an irregular *ching* pattern : instead of the equal spacing between the alternating *ching* and *chap* strokes normally encountered in Thai music the space between the second *ching* and *chap* strokes is halved. The pattern is repeated in each of the four phrases of the melody, thereby curtailing the phrase-length to seven bars. Ex.11 makes this clearer. The lower of the two lines is my transcription (transposed for ease of comparison) of the *ranat ek* solo. It was played through twice, in the gentle *kro* (tremolo) style. Prasidh Silapabanleng's tempo (andante cantabile) is slightly slower than that of the *ranat ek* performance and, moreover, he marks the reprise lento cantabile. The broadening of his father's melody is further achieved by a completely different time signature, giving the feel perhaps of a slow waltz or ever a Mahlerian Landler, and an 'ironing out' of the irregular metre into phases of eight bars of 3/4. Yet the relationship to the original melody is always clear. Since the first violins carry the tune throughout, Ex.11 gives just that line to show the connection. It is only in the final phrase, where Prasidh Silapabanleng composes more elastic rhythms, that there is a slight problem in matching the two melodies. (The gap in the *ranat ek* line is purely for analytical purposes and of curse did not occur in performance.) Prasidh Silapabanleng adds a fifth eight-bar codetta phrase, based on the melody of the opening phrase, between the first statement of the whole piece and its varied repeat. The two pieces, *Lome Nua* and *Lome Pama*, are instantly recognisable as the work of Prasidh Silapabanleng to anyone familiar with his *Siang Tian* and they continue his unique work of musical translation, albeit on a much smaller scale.

Conclusion

The music examined in this paper offers both specialised and general perspectives. The first point to make may seem too obvious to mention, but it should not go by unnoticed. For these works of Prasidh Silapabanleng to have been possible at all reminds us of the presence of what may be called universals in music, and perhaps there is more to connect Thai and western music than separate them. At the same time, the expert composer can not rely on a simplistic appraisal of what makes each instantly recognisable as music but must use a much deeper knowledge of both to ensure that such affinities really are unearthed and fully explored. *Sing Tian*, as well as the *Lome Nua* and *Lome Pama* movements of the *Siamese Romances*,
Represent what may well be unique in the world's music : a son, expert in two musical traditions, using his bi-musicalith to recreate a work of his fater, a leading light of his nation's traditional music. Listentin to Prasidh Silapabanleng's version of *Siang Tian* while following a transcription of his father's work demonstrates how faithfully he has preserver the original. This may therefore suggest that we have been examining nothing more than an orchestral (plus female chorus) arrangement of a famous Thai composition. On one level this is undoubtedly true, but what Prasidh Silapabanleng has achieved is far more subtle. The clarity of his model is never obscured; he never imposes his own compositional skill in such a way as to suggest that the is trying to 'improve' on his father's work. This may have something to do with the natural respect of a son for his father that is so strong in Asian cultures, but it probably has been more to do with his unerring instinct for what is appropriate in Thai music and in the Western elements used in his response to it. The piece remains throughout in C major, and the pentatonicism of the original shines through every bar, yet the harmony adds a chromaticism which takes the music to the gates of Vienna but never to the realms of bad taste. The use of the voices virtually encapsulates Prasidh Silapabanleng's approach to the whole piece. The Thai words and melodies are preserved but a simple and effective harmony is supplied by the altos. The resulting sound world is unique in its synthesis of Thai and Western music, to the extent that on cannot say which one it resembles more. The simplicity of Prasidh Silapabanleng's version disguises the complexity of his musical profile and the decisions he took in preparing his work. One of the many things which impressed me is that Prasidh Silapabanleng's *Siang Tian* has not only become something of a favourite among the foreign residents of Thailand but has also been so enthusiastically received by Thai musicians (who will have heard countless attempts all arranging Thai music by Westerners). It has resulted from a deep lover and understanding of his father s and nation's traditional music, and from months of hard works to ensure that his compositional skill never causes the light of *Siang Tian* to be dimmed.

Ex. 1a

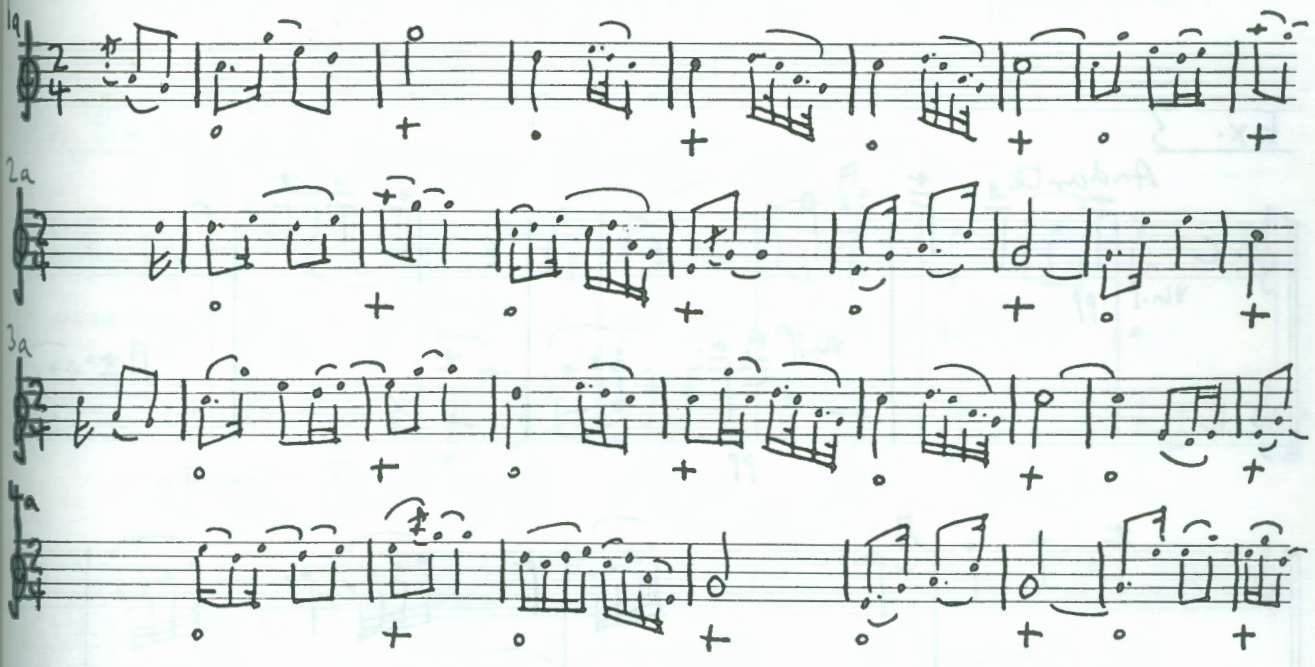
Ex. 1b

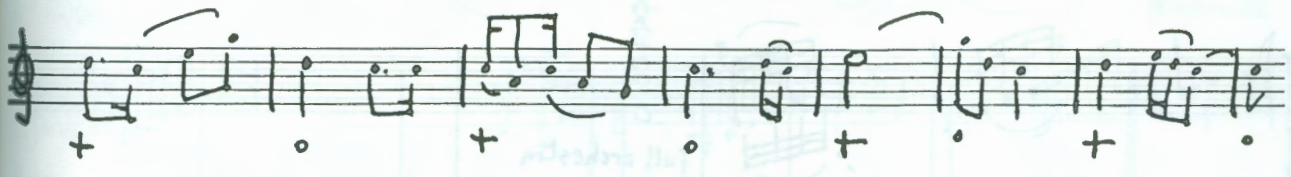
Ex. 1c

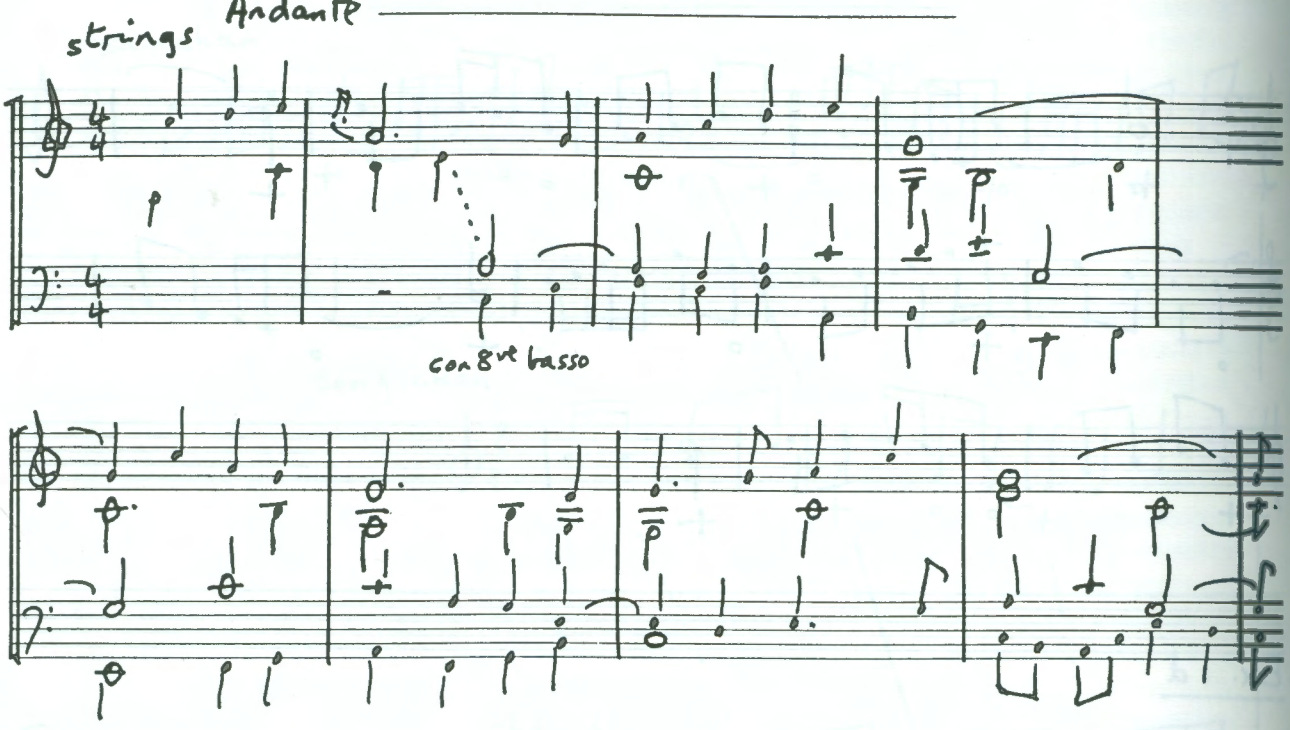
Ex. 1d

Ex. 1e

Ex. 2

strings
Andante
con 8va basso

Ex. 3

Andante
Vln.I
pp
Vln.II
pp
full orchestra

Ex. 4

original melody

Prasidh Silapabanleng's version

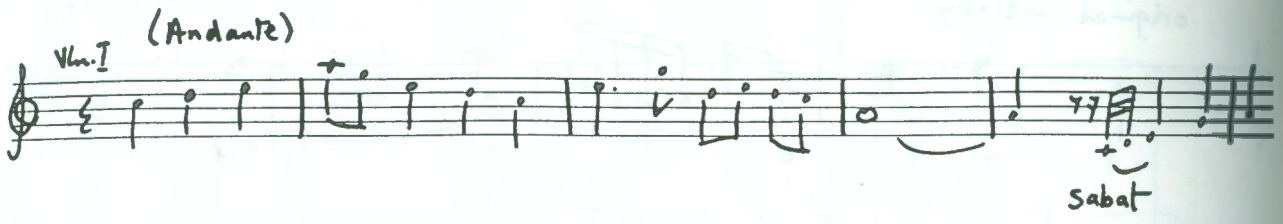
Ex. 5a

Ex. 5b

Ex. 6

Vln. I
(Andante)
Sabat

Ex. 7

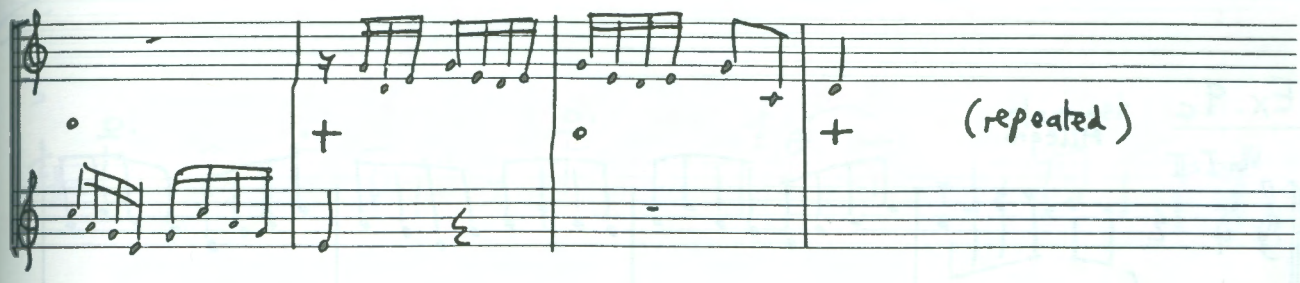

(Andante)
fl.
ob.
Vln. I
Vln. II, Vla.

Ex. 8

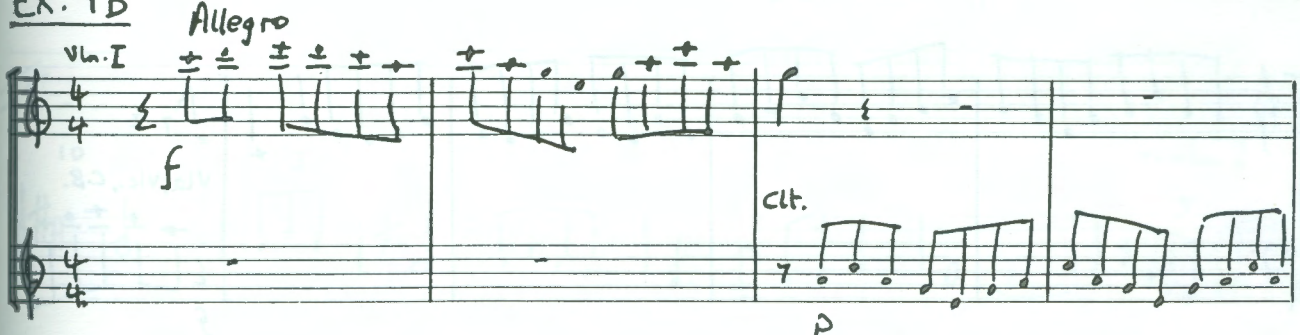

other instrument
ranat ek

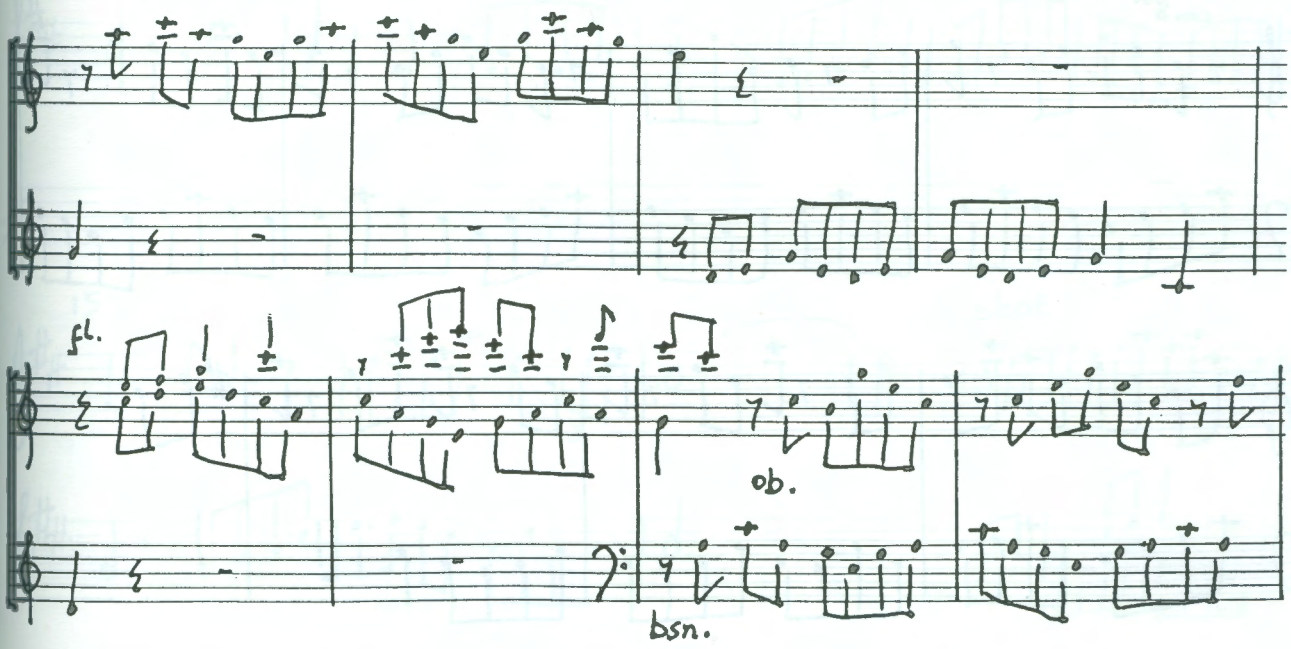
Ex. 9a

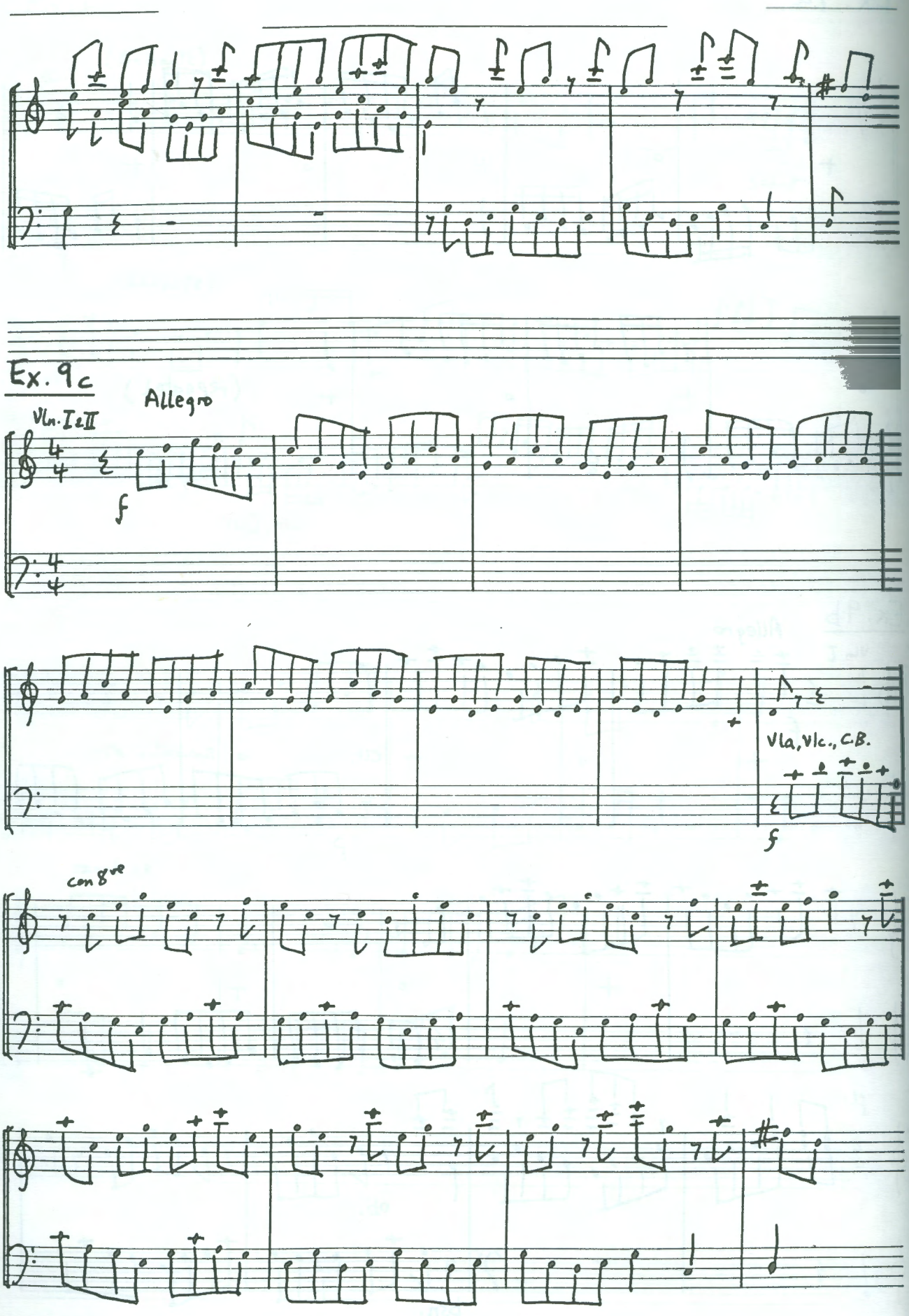

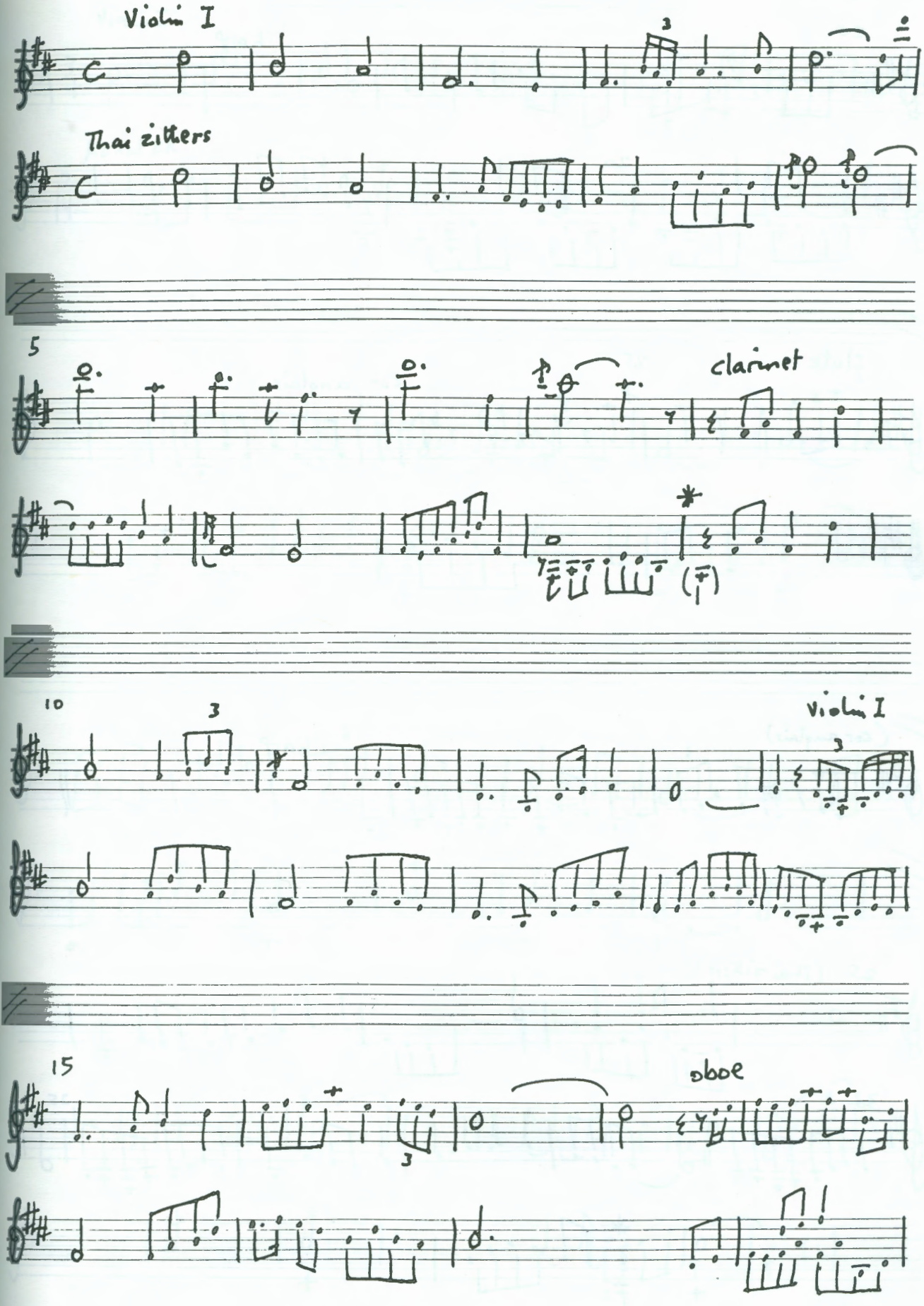
Ex. 9b

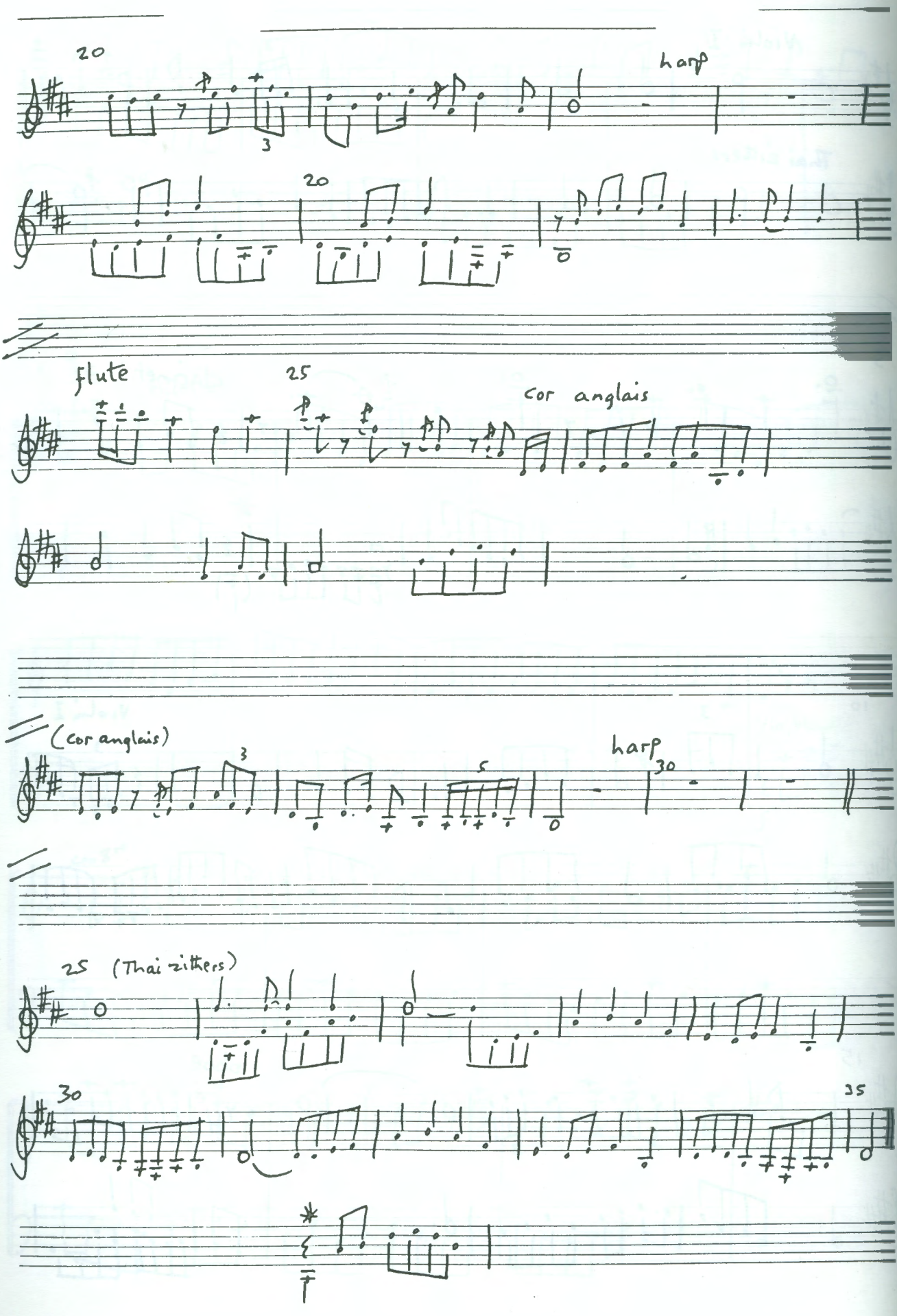

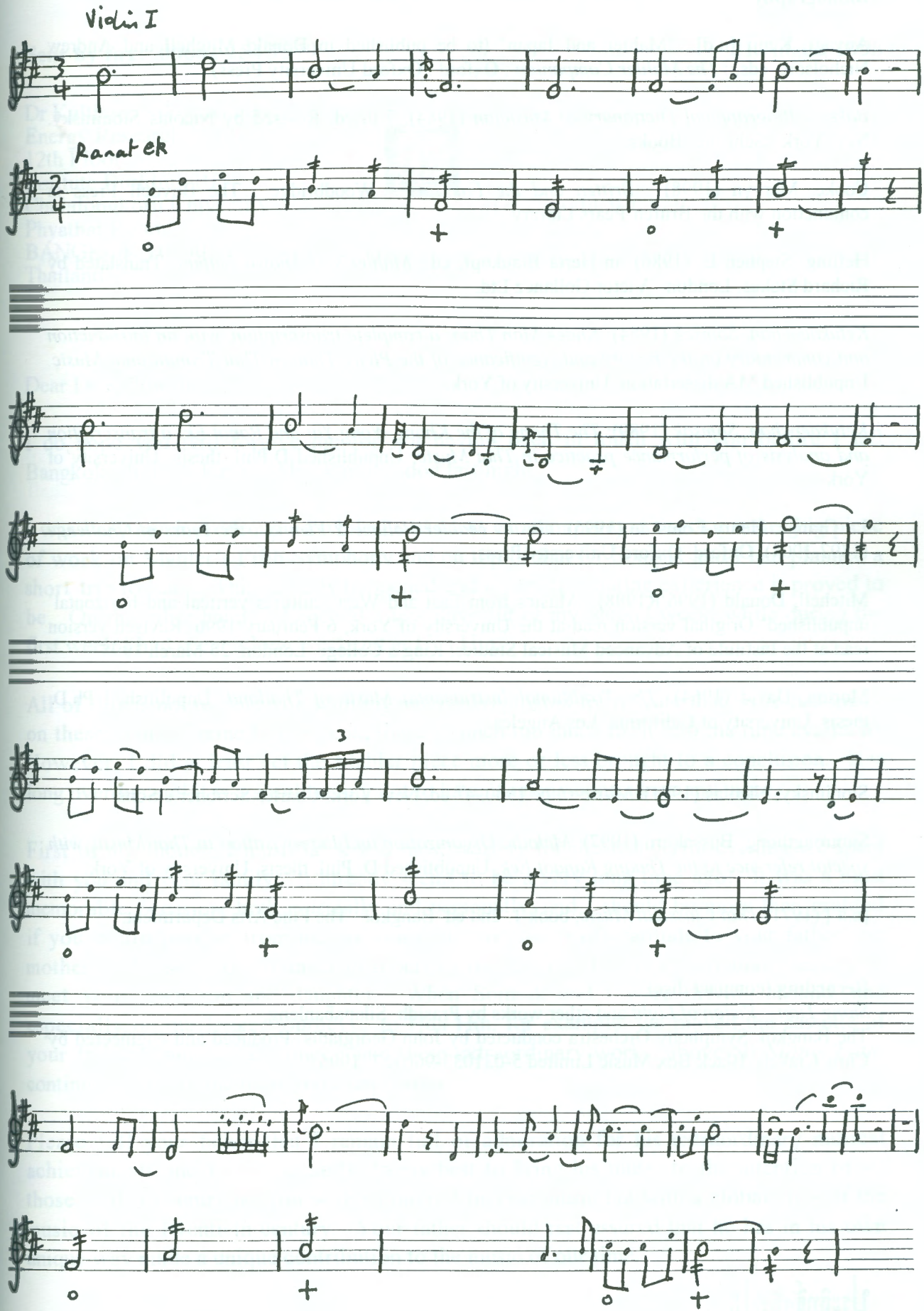

Ex. 9c
Vln. I e II
Allegro
f
Vla, Vlc., C.B.
f
con 8va

Ex. 10

20
harp
20
flute
25
cor anglais
(cor anglais)
harp
30
25 (Thai zithers)
30
35

Ex. 11

Bibliography

Aoyagi, Kenji [n.d].: 'Mahler and Japan' (to be published in Donald Mitchell and Andrew Nicholson, eds. : *The Mahler Companion* : Oxford : Oxford University Press).

Baker's Biographical Dictionary of Musician (1984). 7 th ed. Revised by Nicolas Slonimsky. New York : Schirmer Books.

Cooke, Mervyn (1998) : *Britten and the Far East.* Woodbridge : The Boydell Press in conjunction with the Britten-Pears Library.

Hefling, Stephen E. (1986): in Herta Blaukopf, ed.: *Mahler's Unknown Letters*. Translated by Richard Stokes. London : Victor Gollancz Ltd.

Ketukaenchan, Somsak (1984): *Khaek Mon Thao: a complete transcription, with an introduction and commentary on the history and significance of the Pleng Thao in Thai Tranditional Music.* Unpublished MA dissertation. University of York.

Ketukaenchan, Somsak (1989): *The Thang of the Khong Wong Yai and Ranat Ek: a transcription and analysis of performance practice in Thai Music*. Unpublished D.Phil. thesis. University of York.

La Grange, Henry-Louis de (1995): *Gustav Mahler Volume 2 Vienna : the Years of Challenge* (1897-1904). Oxford: Oxford University Press.

Mitchell, Donald (1996/R1998): 'Musics from East and West: cultures vertical and horizontal' unpublished' Original version read at the University of York, 6 February 1996. Revised version read at the Institute of Advanced Musical Studies, King's College, London, 25 March 1998.

Morton, David (1964): *The Traditional Instrumental Music of Thailand*. Unpublished Ph.D. thesis. University of California, Los Angeles.

Slonimsky, Nicolas (1971): *Music since* 1900. 4th ed. New York: Charles Scribner's Sons.

Sumrongthong, Bussakorn (1997): *Melodic Organization and Improvisation in Thai Music, with special reference to the Thaang Ranaat Eek*. Unpublished D. Phil. thesis. University of York.

[n.a.] (1971) *Thai Classical Music*, book 1. 2nd ed. Bangkok: The Fine Arts Department.

Recording (compact disc)
Siang Tian – Vision of Light and other works by Prasidh Silapabanleng,
The Bangkok Symphony Orchestra conducted by John Georgiadis. Produced and engineered by Chris Craker. Black Box Music Limited 5-031033-960127, 1996.

83 Ridgmount Gardens
Torrington Place
LONDON
WC1E 7AY
Tel. 0171 580 1241
Fax. 0171 436 7964

Chapel House
Chapel Lane
Horham, EYE
Suffolk IP21 5ES
Tel. 01379 384242
Fax. 01379 384130

Sent by fax: 00662 254 7579

21 August 1996

Dr Kulthorn Silapabanleng
Energy Research Institute
12th Floor
Institute Building III
Chulalongkorn University
Phyathai Road
BANGKOK 10330
Thailand

Dr Donald Mitchell
Vice President, ISAM
Trustee, The Britten-Pears Foundation
Executor, The Britten Estate Ltd
Consultant Director,
The Performing Right Society Ltd
President, Faber Music Ltd
Governor, The Royal Academy of Music

83 Ridgmount Gardens
Torrington Place
London WC1E 7AY
Tel. 0171 580 1241
Fax. 0171 436 7964

Dear Dr Kulthorn

I do hope you will forgive me for not having been in touch with you before I left Bangkok. In fact, I arrived back in London last night.

I was very much preoccupied while I was away in attempting to finish a rather big piece of work on Mahler's Fifth Symphony and on top of that Dr Somsak and I had planned a short trip to Laos. This actually happened and a very fascinating experience it proved to be. On the other hand, it knocked a few days out of my second week, while during the first week I had spent a long weekend at Hua Hin.

All of this is not to bore you with my autobiography but to indicate that, as is customary on these visits of mine to Bangkok, there is much too much to fit into the time available. However, I did at least get the Mahler piece more or less brought to a conclusion. It is long overdue and it is a good feeling not to have it on my conscience any more.

First of all, though, I must thank you most warmly for the wonderful evening we spent with you and your family. It already seems to be a very long time ago! It was a most memorable occasion, both musically and personally, and I should be more than grateful if you could pass on from me my warmest expressions of gratitude to your father and mother and also to the younger members of the family. It was a particular pleasure to meet your own son and daughter. When Somsak and I were driving around, and especially on our longer journeys, to Hua Hin, for example, we played the cassette of your father's music; and once again these extraordinary works, above all ***Siang Tian***, continued to make the most vivid impression.

Please tell your father that I remain full of admiration for his extraordinary musical achievements and I will certainly do my best to bring his music to the attention of all those in this country not just with an interest in Thai music but with a global view of the music of the twentieth century. Your father should rest assured that he has in his own unique way made a unique contribution to the music of our time.

Finally, very many thanks for making a copy of ***Siang Tian*** for me. This arrived safely at Dr Somsak's office and I greatly look forward now to studying the work in more detail.

Will you please deliver all these messages to your parents, and to your father in particular, and once again express my thanks and Somsak's for all the hospitality and kindness you showed us. It was certainly an evening that I shall never forget.

Please do let's keep in touch; and above all do let me know when the CD is available. In the meantime I shall put the cassettes to good use.

It may be that I shall be back in Thailand in December if a conference about which Somsak was telling me the other day materialises. Should it do so, then of course I shall not fail to let you have my schedule.

All best wishes —

Very sincerely yours —

DONALD MITCHELL
DM/eb

YORK, ENGLAND 5th Oct. 98

Dear Dr. Kulthorn and Maestro Prasidh,

I just wanted to send a word to thank you for a wonderful time on the 23rd September. I have been back home a few days and every day I have been listening to Siang Tian and other pieces and watching the video of that splendid concert in your house.

I am hoping to write the material very soon and I shall be delighted to send you a copy. I'm sorry I do not have your home address. If you would care to e-mail it to me, I can use it.

Thank you again for giving me so much to enjoy and think about. I'm really happy to be able to work on Siang Tian and other music. It's really a unique inspiration.

May I wish you also good luck with the Siamese Romances on 2nd November. If a recording becomes available of that, needless to say I shall try to obtain it, with eager interest.

I shall be in touch again soon. With respectful greetings to you and your family,

Neil Sorrell

THE UNIVERSITY of York

DEPARTMENT OF MUSIC
Heslington York YO1 5DD
Fax (01094) 432450

Dr Neil Sorrell
Direct line (01904) 432438

13 November 1998

Dear Ajan Prasidh and Dr Kulthorn

I hope you are well, and your family also. I just wanted to send you a copy of the work I have done since our meeting in September. I hope it will show you how much I valued that meeting and how much I learned from it. I want my writing to play some part in bringing your music to an even larger public.

Even as I write this, I am listening to the CD of *Siang Tian* which you so kindly gave me. It has been in my head everyday and in a way I'm sorry to have finished writing this piece about it! But of course it is only my first attempt, and I shall definitely return to it and try to make some improvements. If you have any suggestions, or if I have got things completely wrong, then please let me know, and accept my apologies for any inaccuracies and misrepresentations.

I thought about you specially on November 2nd. How was the concert? I am interested to hear all about it, especially the premiere of the new *Siamese Romances*. Has any recording been made? I would love to acquire one (and perhaps try and write about it too!)

I have also sent a copy of the enclosed paper to Dr Mitchell, Dr Somsak and Dr Bussakorn, since they all played a big part in it and may well have suggestions and corrections. I want to get it as good as possible!

Once again, many thanks for sharing all this with me. I hope I have gone some of the way towards repaying your kindness, and I shall value our continuing association.

With respect and warm greetings,

Neil

Neil Sorrell

ประสิทธิ์ ๑๘๘
ศิลปบรรเลง

DONALD MITCHELL
83 Ridgmount Gardens
Torrington Place
LONDON
WC1E 7AY

Tel. + 44 20 7580 1241
Fax. + 44 20 7436 7964
e-mail: mahler@mitchelld.demon.co.uk

FAX COVER SHEET

DATE: 6 September 1999 **TIME:** 12:19 PM

TO: Dr. Kulthorn Silapabanleng **FAX:** 00 66 2 3994437

FROM: Judy Young

Number of pages including cover sheet: 1

Message

Dear Dr. Kulthorn Silapabanleng

Many thanks for your e-mail. I have just spoken to Dr. Donald Mitchell who is at present in Bangkok until September 10th, staying at Hotel Amari - Room 740, Tel: 718 2000 or can be contacted via Dr. Somsak Ketukaenchan, Mobile: 00 66 1 6184898.

He is deeply grieved to hear the sad news of your father and hastens to send his deepest sympathy to you and the family and would be happy to contribute towards the book.

With best wishes,

Yours sincerely,

Judy Young

Assistant

Norges forskningsråd
The Research Council of Norway

Stensberggata 26
P.O.Box 2700 St. Hanshaugen
N–0131 OSLO
Tel: +47 22 03 70 00
Fax: +47 22 03 70 01

Telefaks

Til/To:	Kulthorn Silapabanleng	**Telefaks nr./Fax No.:**	66 2 3994437 / 662 2587550
Ved/Att.:			
Fra/From:	Bjørn Henriksen	**Telefaks nr./Fax No.:**	47 22 03 73 07
Vedr./Re:			
Dato/Date:	07.09.99	**Sider/Pages:**	1

Dear Kulthorn,

We were all greatly saddened to hear of the passing away of your father.
We wish to send you our deepest condolences.
We were all honoured to have met your father and feel that we were privileged to have known him and to have felt his warmth and gentleness, if only so briefly in the lather years of his life.
We hope that it will be a comfort to you and your family that his name and memory will live on in his music.
You are in our thoughts at this sad time. Please convey our sincerest condolences to Mrs. Ladda Silapabanleng.

Warmest regards,

Hazel and Bjørn Henriksen
Harald Osvik
Einar Hove

Dersom denne telefaksen skulle komme til feil mottaker, vennligst ta kontakt!

FAX MESSAGE

for the attention of

Khun Kulthorn Silapabanleng
00 662 399 4437

Dear Khun Kulthorn

I am out of the UK at the moment, but Kate my wife has relayed theontent of your fax to me.

Firstly I wish to send my sincere condolences to you at the loss of your dear father. Please send my heart-felt best wishes to the rest of your family. I am very sad to hear the news but feel very honoured to have both met and worked closely with him.

I do not know what the loss of a parent feels like (as it has not yet happened to me) but I can only imagine your sadness at this time.

My thoughts and prayers are with you at this time and I will keep endeavouring to secure interest in the CD from this end although, as I mentioned to you last time, it has been very difficult here, as the classical industry is in such recession at this time. I will continue to make my very best efforts on your behalf and will update you in due course.

Sincere condolences to you and my very kindest regards,

[unsigned as sent electronically]

Chris Craker

black box music limited

93-95 wigmore street

london

W1H 9AA

tel: 0207 935 1046

fax: 0207 935 5833

company registered in

england no. 2920235

vat no. 645 9301 26

บทเพลง ของ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ในละครเวที

ผลงานเพลงของ อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ที่แต่งให้ "ละครเวที" และ "ละครวิทยุ" นั้นมีมากมายทั้งที่เป็น เพลงเอกของเรื่อง เพลงประกอบอารมณ์การแสดง และเพลงร้องสลับฉาก ฯลฯ ทุกครั้งที่มีการแสดงในยุคนั้นจะต้องใช้วงดนตรีบรรเลงสด และ อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง จะเป็นผู้ควบคุมวงดนตรีด้วยตนเองทุกครั้ง จึงทำให้ทุกเพลงล้วนมีความไพเราะเป็นที่นิยมของผู้ฟัง ทั้งทางวิทยุและผู้ชมการแสดงละครเวที ทุกครั้งเช่นกัน

การแสดงละครของ "คณะผกาวลี" ที่มีบทเพลงของ "ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง" และ กำกับการแสดงโดย "ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง" ในยุคนั้นได้สร้างศิลปิน นักร้อง นักแสดง ที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น อุโฆษ จันทร์เรือง, อดิเรก จันทร์เรือง, อนงค์ นาคสวัสดิ์ ,พรรณี สำเร็จประสงค์, ยุวดี วิจิตรานนท์ วลิต สนธิรัตน์, ชูศรี โรจนประดิษฐ์ , อดิศักดิ์ เศวตนันทน์ และ สวลี ผกาพันธุ์ หรือ เชอร์รี่ เศวตนันทน์ ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๑ ซึ่งเป็นผู้เสนอขอให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พิจารณายกย่อง "อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง" เป็น ศิลปินแห่งชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ นี้

"บทเพลง" สำหรับการแสดงละครเวทีของ อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ที่ประพันธ์ไว้นั้นมีจำนวนมาก เท่าที่ได้รวบรวม "บทร้อง" และ "โน้ตเพลง" (ของบางเพลง) มาลงพิมพ์ไว้ในหนังสือเล่มนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของเพลงเอก เพลงระบำ และ เพลงร้องสลับฉาก จากการแสดงละครเรื่องต่าง ๆ ที่มีผู้นิยมมากเท่านั้น และเนื่องจากบทเพลงเหล่านี้ได้แต่งไว้เพื่อการแสดงละครแต่ละเรื่อง ดังนั้นจึงมีท่วงทำนองและคำร้องที่ให้อารมณ์ตามบทละครในเรื่องนั้นๆ ถ้าหากได้ฟังบทเพลงเหล่านี้ในระหว่างการแสดงละครฯ ผู้ฟังจะได้รับความไพเราะและประทับใจในบทเพลงมากยิ่งขึ้น น่าเสียดายที่ในยุคนั้นไม่มีการอัดเทปและการถ่ายวีดิโอได้สะดวกเช่นในสมัยนี้ จึงไม่สามารถเก็บภาพการแสดงละครเวทีที่มีการบรรเลง "บทเพลง" ของอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ไว้ให้ชมกันได้

แต่ "เพลงละครเวที" ของอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง บางเพลง ยังคงมีการนำมาขับร้องและบรรเลงร่วมกับเปียโน ในการประชุมทำบุญประจำปีของ มูลนิธิ สดเนียน กูรมะโรหิต โดย อาจารย์ประสิทธิ์ และอาจารย์ลัดดา ได้กรุณาฝึกซ้อมให้นักร้องสมัครเล่นผู้มีเสียงไพเราะ และ คุณอัปสร กูรมะโรหิต และนักดนตรีสมัครเล่นเป็นผู้บรรเลงเปียโน ผู้สนใจอาจจะขอฟังได้จากมูลนิธิ สด-เนียน กูรมะโรหิต ๖๑/๕๘-๕๙ ทวีมิตร ซอย ๘ ถ.อโศกดินแดง ห้วยขวาง กทม. ๑๐๓๑๐ โทรศัพท์ ๒๔๕๕๑๗๓ โทรสาร ๒๔๖๖๗๖๖-๗

ลำดับต่อไปนี้ คือ บทเพลง ของ อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ในละครเวที เท่าที่สามารถรวบรวมมาได้ในระยะเวลานี้ ยังมีบางเพลงที่หาโน้ตมาลงพิมพ์ในครั้งนี้ไม่ทัน แต่จะพยายามรวบรวมผลงานทั้งหมดของท่านไว้เป็นอีกเล่มหนึ่งต่อไป

๑. ลมหนาว

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ประสิทธิ์ จันทรนิตรา
ละครเรื่อง ผกาวลี **แสดงที่** โรงละครกรมศิลปากร
บทละคร "แสงทอง" (หลวงบุณยมานพ) **คณะละคร** ศิษย์เก่ากรมศิลปากร
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** โหมด ว่องสวัสดิ์
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง (ศตานนท์) **นางเอก** อนงค์ นาคสวัสดิ์ (ผกาวลี)
ผู้ขับร้อง อดิเรก จันทร์เรือง (ขับร้องสลับฉาก)

๑. หนาว..เมื่อลมหนาวพัดมา พัดมาต้องกายา พากายให้สั่นสะท้าน
โอ้..เอ่ย..โอ้..ลมหนาว หัวอกร้าวเหลือประมาณ
ลมช่างไม่สงสาร ลมจะพัดจะพาลให้ข้าฯ ต้องหนาวกาย

๒. หนาวลม..จะได้อะไรมาห่ม จึงจะสมกับหนาวได้
ผ้าห่มหมื่นแสน ก็ไม่เปรียบแม้น เหมือนดังได้น้ำใจ
ลมเอ่ย..จะทำฉันใด ลมช่วยพัดพาน้ำใจ
พัดมาให้ข้าฯคลายหาย จากหนาวลม

๓. หนาวลมยิ่งหนาวพัดจัด ใจของข้าฯกลุ้มกลัด ลมช่างพัดให้ขื่นขม
โธ่..เอ่ย..โธ่..น้ำใจ ช่างกระไรไม่ลอยตามลม
ลอยมาให้ ข้าฯ ชม สักเมื่อไรจะได้สมหวังข้าฯ นา

๔. หนาวลม หนาวอะไรไม่ระทม เหมือน ขาดคู่ชม คู่ปรารถนา
เมื่อไร น้ำใจ เมื่อไร นะใจ ใจจึงมีเมตตา
ขอให้ใจมาหาข้าฯ ใจอย่าชักอย่าช้า
จงรีบเร่งมาหาข้าฯ เถิดน้ำใจ

๒. เห็นใจสักครั้ง

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** "แสงทอง" หลวงบุณยมานพ
ละครเรื่อง ผกาวลี **แสดงที่** โรงละครกรมศิลปากร
บทละคร "แสงทอง" (หลวงบุณยมานพ) **คณะละคร** ศิษย์เก่ากรมศิลปากร
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** โหมด ว่องสวัสดิ์
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง (ศตานนท์) **นางเอก** อนงค์ นาคสวัสดิ์ (ผกาวลี)
ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง และ อนงค์ นาคสวัสดิ์

(ศตานนท์) เห็นใจสักครั้ง ขอโปรดได้ฟังวาจาก่อน
เห็นใจสักครั้ง จงโปรดหยุดยั้งฟังคำวอน
เห็นใจสักครั้ง ที่ได้มุ่งหวังเฝ้าคอยงามงอน

รักสุดแสนอาลัย ใจมั่นหมายแน่นอน
รอคอยแต่บังอร ผกาวลี

(ผกาวลี) เห็นใจสักครั้ง จงได้เลิกหวังในไมตรี
เห็นใจสักครั้ง อย่ามุ่งจิตฝัง ผกาวลี
เห็นใจสักครั้ง จงโปรดยับยั้งเรื่องนี้
ที่เธอมิควรจะคิด เพราะไร้สิทธิ์เสรี
ตัวของข้าฯ นี้ มีผู้ครอง

(ศตานนท์) ขอได้เห็นใจ รักฝากเยื่อใยอาลัยน้อง
เสียแรงใฝ่ฝัน จงโปรดผ่อนผันและปรองดอง
น้องอยู่หนใด ให้พี่ตามไปอยู่ใกล้ประคอง
แม้ชีวิตมลายก็มิวายใจปองรักภักดีต่อน้องทุกคืนวัน

(ผกาวลี) ยุติเรื่องรัก อย่าได้ชวนชักเรื่องรักนั้น
มิอยากรู้สึก มิอยากจะนึก อย่าเฝ้าใฝ่ฝัน
ขอจงเลิกคิด คงแต่ไมตรีจิตต์ร่วมมิตรกัน
เธอและฉันมิควรจะผูกพันธ์เลิกคิดหมายมั่นกันเสียที

๓. โอ้เป็นหญิง

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง ผกาวลี
บทละคร "แสงทอง" (หลวงบุณยมานพ)
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง (ศตานนท์)
นางรอง อัมพร โตอุดม (จิตรวัตร)
คำร้อง คุณหญิง ชิ้น ศิลปบรรเลง
แสดงที่ โรงละครกรมศิลปากร
คณะละคร ศิษย์เก่ากรมศิลปากร
สร้างฉาก โหมด ว่องสวัสดิ์
นางเอก อนงค์ นาคสวัสดิ์ (ผกาวลี)
ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง และ อัมพร โตอุดม

(จิตรวัตร) โอ้เป็นหญิง ยากจริงจะให้เห็น สิ่งที่เร้นลับตามาขยาย
โดยความรักแรงล้นยอมทนอาย ขอระบายบอกเสน่ห์เทจากใจ
ศตานนท์คงประหลาด คาดว่าฉัน เมาโมหันเป็นชนิดผิดวิสัย
เพราะเราเพิ่งพบกันมิทันไร ฉันเข้าใกล้ศตานนท์จนเกินงาม

(ศตานนท์) สมัยนี้คนมีเสรีสิทธิ์ จะทำผิดถูกไม่มีใครห้าม
ตามแต่ใจใครชอบกอร์ปดีทราม บุญกรรมตามคอยสนองทั้งสองทาง

(จิตรวัตร) ถ้าหญิงเอียงอกถ่ายระบายรัก ที่ถ่วงหนักหน่วงอุราออกมาบ้าง
ต้องถูกเหมาเร้าชายไร้อายยาง หญิงจะวางหน้าได้อย่างไรกัน

๔. เสียแรงรัก

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา สารตายน
ละครเรื่อง ผกาวลี **แสดงที่** โรงละครกรมศิลปากร
บทละคร "แสงทอง" (หลวงบุณยมานพ) **คณะละคร** ศิษย์เก่ากรมศิลปากร
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** โหมด วงสวัสดิ์
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง (ศตานนท์) **นางเอก** อนงค์ นาคสวัสดิ์ (ผกาวลี)
ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง และ อนงค์ นาคสวัสดิ์

(ผกาวลี) เสียแรงหนักรักล้น รักท้นท่วมหัวใจ
รักไม่แหนงไม่หน่าย รักไม่คลายคงคืน
รักเขาแต่ข้างเดียว เขาไม่เหลียวให้ชื่น
รักจึงขมขื่น ไม่สดชื่นหวานล้ำ
กรรมของเราเก่าก่อน เป็นผลย้อนให้ระกำ
รักไม่ฟื้นชื่นฉ่ำ โธ่ เอ๋ย กรรมของเรา
(ศตานนท์) เสียแรงหนักรักชื่น มิยั่งยืนกลับกลายเศร้า
นับแต่นี้คงเฉา กรรมของเราปางไหน
รักไม่เหมือนเขาอื่น รักไม่สดชื่นเหมือนดังใจ
คิดแล้วเศร้าหทัย ช่างกระไรแสนอาภัพ
วาสนาน่าน้อยใจ หวังสิ่งใดมากลายกลับ
บุญน้อยเลื่อนลอยลับ หากชีพดับสิ้นระทม

๕. โอ้รัก

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (ศิลปบรรเลง) สารตายน
ละครเรื่อง ผกาวลี **แสดงที่** โรงละครกรมศิลปากร
บทละคร "แสงทอง" (หลวงบุณยมานพ) **คณะละคร** ศิษย์เก่ากรมศิลปากร
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** โหมด วงสวัสดิ์
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง (ศตานนท์) **นางเอก** อนงค์ นาคสวัสดิ์ (ผกาวลี)
ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง อนงค์ นาคสวัสดิ์

(ผกาวลี) โอ้รักมักมีกรรม (ศตานนท์) แม้ระกำจำต้องฝืน
(ผกาวลี) หวานใดมิวายคลายคงคืน (ศตานนท์) หวานตาพาใจชื่นฤทัย
(ผกาวลี) โธ่ เอ๋ย รักร่วมดวงใจ (ศตานนท์) ทำฉันใดจักได้ชม
(ผกาวลี) รักใดรักมิวายคลายตรอมตรม (ศตานนท์) รักใดอื่นมิขื่นขมระทมคือรักระแวง

แต่รักเราสองมิต้องแคลง รักไม่มีวันแปลงแปรปรวน
แม้ชีพสลายฤาทายครวญ หวนนึกถึงรักนา
(ผกาวลี) รักเอย ขอจงสถาวรดั่งพรฟ้า
(ศตานนท์) โอ้ยอดชีวัน ขวัญชีวา โอ้ยอดเทพธิดา ผกาวลี ผกาวลี ผกาวลี

๖. เพลง ชื่นใจ

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง เกียรติศักดิ์ รักของข้า **แสดงที่** โรงละครกรมศิลปากร
บทละคร มาลัย ชูพินิจ **คณะละคร** ผกาวลี
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** โหมด วงสวัสดิ์
พระเอก ประเทือง สายะพันธุ์ **นางเอก** ลัดดา สารตายน
ผู้ขับร้อง "ครูลัดดา" (เป็นบทร้องประกอบการแสดงระบำในราชสำนัก)

ชื่นใจ สดใสสายลมโชย เร้าอุราพาให้เบิกบาน
ชื่นใจ เมื่ออยู่ในแสงจันทร์ อันสว่างเหมือนกลางวัน
หอมหวน หอมเหล่ามาลาพันธุ์ ชวนชื่นชีวัน
งามแข่งดวงจันทร์ แดนสวรรค์ ในวันเพ็ญ

๗. เพลงดวงใจ

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง เกียรติศักดิ์รักของข้า **แสดงที่** โรงละครกรมศิลปากร
บทละคร มาลัย ชูพินิจ **คณะละคร** ผกาวลี
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** โหมด วงสวัสดิ์
พระเอก ประเทือง สายะพันธุ์ **นางเอก** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ผู้ขับร้อง ประเทือง สายะพันธุ์ และ ลัดดา สาตายน (เป็นบทร้อง ของ พระเอก และ นางเอก)

(ช) ดวงใจ สุดแสนรักอาลัย สุดแสนรักอาลัย มอบฤทัยดวงเดียวแด่เธอ
(ญ) ดวงใจ สุดแสนรักอาลัย สุดแสนรักอาลัย มอบฤทัยดวงเดียวแด่เธอ
(ช) อกข้าตรอมตรมด้วยอาจเอื้อมชม ดอกฟ้าลอยลม หลงละเมอ
(ญ) โอ้ความรักนี้ละห้อยเฝ้าคอยหา วาสนา พบรักแท้ แต่ขื่นขม
นี่เป็นบุญหรือกรรมนำอารมณ์ ให้นิยม รักเธอ เสมอด้วยดวงใจ
(ช) ดวงใจ สุดแสนรักอาลัย สุดแสนรักอาลัย มอบฤทัยดวงเดียวแด่เธอ
(ญ) ดวงใจ สุดแสนรักอาลัย สุดแสนรักอาลัย มอบฤทัยดวงเดียวแด่เธอ

(ช) อกข้าฯ ตรอมตรม ด้วยอาจเอื้อมชม ดอกฟ้าลอยลม หลงละเมอ

(ญ) รักจริง แต่จะทิ้งไปไกล (ช) แม้มลาย ผูกพันรักไม่คลาย

(ญ) รักแล้วอย่ากลับกลายเป็นอื่น

(ช) จงสดชื่น (ญ) จงสดชื่น (พร้อมกัน) ยั่งยืนนาน

คำร้อง เมื่อเป็นละครเวที

(ช) จะเฝ้าคอย (ญ) จะเฝ้าคอย (พร้อมกัน) นับวันคืนกลับมา

คำร้องเมื่อเป็นเพลงสำหรับฟัง

๘. โอ้ความรัก

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** มาลัย ชูพินิจ

ละครเรื่อง เกียรติศักดิ์รักของข้า **แสดงที่** โรงละครกรมศิลปากร

บทละคร มาลัย ชูพินิจ **คณะละคร** ผกาวลี

กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** โหมด วงสวัสดิ์

พระเอก ประเทือง สายะพันธุ์ **นางเอก** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง

ผู้ขับร้อง ลัดดา สาตายน (เป็นบทร้อง ของ นางเอก)

โอ้ ความรัก นี้หนักยิ่ง รักแน่ด้วยใจจริง รักยิ่งไม่จืดจาง

แต่รักนี้ยอดด้วน รักมาด่วนหลงรักอับปาง ไร้หนทางได้ชม

รักเอย เจ้ามิควรเลยจะมาล้อเรา ให้เศร้า สุดระทม

หวังรักเคลื่อนคล้อย รักลอยตามลม ชวดรัก ชวดชิด ชวดชม อกระบมตรมใจ

๙. อยากจะลืม

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง

ละครเรื่อง เกียรติศักดิ์รัก ของข้า **แสดงที่** โรงละครกรมศิลปากร

บทละคร มาลัย ชูพินิจ **คณะละคร** ผกาวลี

กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** โหมด วงสวัสดิ์

พระเอก ประเทือง สายะพันธุ์ (สามจูลง) **นางเอก** ลัดดา สารตายน (พระนางสีเฟย)

ผู้ขับร้อง ประเทือง สายะพันธุ์ (เป็นบทร้อง ของ พระเอก)

(สามจูลง) อยากจะลืมให้รักหาย อยากจะลืมให้แล้วไป ทำไมจึงลืมไม่ลง

ต้องโทษใจว่าไหลหลง ใจจึงมิยอมปลดปลง ที่คงไม่ลืมไม่เลือน

เจ็บใจ นะ เจ็บใจเรา เฝ้าหลงละเมอเพ้อเขา ทุกค่ำเช้าเร้าแต่รักเตือน

หักใจ ห้ามไม่ให้เชือน แต่ใจนั่นแหละเสมือน ที่คอยเตือนนึกถึงเธอ

รักเขา เฝ้าคอยหา อยากพบประสบหน้าทุกเวลานึกเสมอ

ยังรักอาลัยในเธอ ทุกวันฝันใฝ่ละเมอ หลงเพ้อคอยเธอร่ำไป
ไม่คิดจะเปลี่ยนแปลง ช่างกระไรรักหน่ายแหนง
เหมือนแกล้งให้คอยน่าน้อยน้ำใจ
เด็ดบัวไม่มีเยื่อใย สักวันอกคงสลาย โอ้เวรใดมาก่ำบัง

๑๐. เพลงดำเนินทราย

ทำนอง จำเผ่นผยองยิ่ง (จำโคม) แต่งทางร้อง เรียกกันว่า "ทางสักวา"
พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ทำทางดนตรีสำหรับวงมโหรี
หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ทำทำนองทางเปลี่ยน และ
ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง นำมาเรียบเรียงเสียงประสาน ขับร้องและบรรเลงด้วยดนตรีสากล

คำร้อง ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง **ละครเรื่อง** เวียงฟ้า
บทละคร "อิงอร" (ศักดิ์เกษม หุตาคม) **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก ประวัติ ผิวเผือก (ต่อมาใช้ชื่อ ทัต เอกทัต หลังจากแสดงเป็น "พระเจ้าเอกทัต")
นางเอก ลัดดา สารตายน **พระรอง** ส. อาสนจินดา
ผู้ขับร้อง ทัต เอกทัต และ ลัดดา สารตายน (เป็นบทร้อง ของ พระเอก และ นางเอก)

(ช) โฉมงามเวียงฟ้าหยาดมาแต่สรวงสวรรค์ แจ่มจันทร์ผ่องพรรณอำไพ
รักพธูสุดแสนเปรียบแม้นดวงใจ โอ้ทัยเฝ้าหมองระทม
ใฝ่รักสุดหักอารมณ์ ดุจกระต่ายหมายชมแต่จันทรา
โอ้ดวงเดือนยังลอยเลื่อนอยู่กลางนภา ขอจงเมตตาจากฟ้ามาเอย

(ญ) หวานใดไม่เหมือนหวานเอื้อนถ้อยเฉลย น้ำคำเจ้าเอ๋ย ยากเชยชมชื่น
กริ่งว่ารักจักคลาย ไม่ยืน หลงคารมชาย หวานจักกลายเป็นขื่น
หญิงคงสะอื้น ต้องฝืนอกตรม

(ช) อ้าเพ็ญโสมเอย หวังเชยเสน่ห์ชม อภิรมย์ยอดสุรางค์

(ญ) อ้างามโสมส่อง อ่องเวหาจ้าแจ่ม ฉนี้เอย หมอกมัว เดือนอับ ลับแสงเคย
น้ำตานองเนตร ท้นเขนย เลยแรม

(ช) จอมจันทร์ขวัญแจ่มส่องแอร่มรวยรื่นฤดี เฉิดฉวี สุดาฟ้า

(พร้อมกัน) รักเราคู่หล้าเพริดพราย ตราบดินฟ้ามลาย รักไม่หน่ายร้างรา
กลดั่งดารา คงคู่นภา นิรันดร์กาล

๑๑. แขกสาหร่าย

ทำนอง จ่าเผ่นผยองยิ่ง (โคม) แต่งสำหรับร้องและบรรเลงตอนต้นในการเล่นสักวาเพลงหนึ่ง
หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แต่งขยายขึ้นเป็นเพลงเถา และ
ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลงนำมาเรียบเรียงเสียงประสานขับร้องและบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากล

คำร้อง ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง **ละครเรื่อง** เวียงฟ้า
บทละคร "อิงอร" (ศักดิ์เกษม หุตาคม) **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก ประวัติ ผิวเผือก (ต่อมาใช้ชื่อ ทัต เอกทัต หลังจากแสดงเป็น "พระเจ้าเอกทัต")
นางเอก ลัดดา สารตายน **พระรอง** ส. อาสนจินดา
ผู้ขับร้อง ทัต เอกทัต และ ลัดดา สารตายน (เป็นบทร้อง ของ พระเอก และ นางเอก)

(ช) โอ้ขวัญใจไยนางห่างเหินเมินเลย จากที่เคย คลอเคล้า เย้ายวน ชิดชวน
ไยปล่อย พี่ครวญ (เอื้อน) ด่าวดิ้น (เอื้อน) ถวิลถึง
ยามร้างไกลไม่วายรัญจวน หวนคิดทุกครั้ง ตั้งตาฝ่ารำพึง
ค่ำเช้าค่ำนึง ถึงมิวายว่างเว้น ทวยเทพเห็น (เอื้อน) ประจักษ์หทัย

(ญ) ได้ฟังคำ สำเนียงวอน คลายเศร้า เร่าร้อน ชื่นใจ
สองเรา เคล้าคลอพะนอชิดชวน สองเรา เย้ายวน ฤาหวนห่างไปไกล
แม้ชีวิตวางวาย รักไม่มีวันคลาย คงอยู่ในดินฟ้า ชื่นอุราวายระกำ
โอ้ความรักเอ๋ย แสนสุดจะชื่นฉ่ำ หวานใดไปล่ำ สุดจักหาคำเทียบเอย

๑๒. รื่นระรวย

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เรียบเรียงเสียงประสาน จาก ทำนองเพลงลาวสวยรวย ๒ ชั้น
คำร้อง ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง **ละครเรื่อง** เวียงฟ้า
บทละคร "อิงอร" (ศักดิ์เกษม หุตาคม) **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก ประวัติ ผิวเผือก (ต่อมาใช้ชื่อ ทัต เอกทัต หลังจากแสดงเป็น "พระเจ้าเอกทัต")
นางเอก ลัดดา สารตายน **พระรอง** ส. อาสนจินดา
ผู้ขับร้อง ทัต เอกทัต และ ลัดดา สารตายน (เป็นบทร้อง ของ พระเอก และ นางเอก)

(ญ) รื่นคำหวานเร้าผสานไมตรีจิตต์ เสประดิษฐ์ คิดล่อใจ
แสนยาอนิจจาน้ำจิตต์ "เวียงราย" มุ่งหมาย "เวียงฟ้า" ดั่งเป็นข้าไพรีรอน
(ช) ขวัญเจ้าเอย ขวัญเจ้า "เวียงฟ้า" "เวียงราย" หมายมาร่วมสุพรรณปัถพี
(ญ) ขวัญเอ๋ย อกข้า (ช) ขวัญเอ๋ย จุ่งมา

(ญ) ข้าระแวงไมตรี (ช) อย่าระแวงปราณี
ขอมอบดวงฤดี ไว้จนชีพพี่มอดม้วยมลายลง

๑๓. สายสัมพันธ์

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง เวียงฟ้า **บทละคร** "อิงอร" (ศักดิ์เกษม หุตาคม)
แสดงที่ โรงละครเฉลิมนคร **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก ทัต เอกทัต **นางเอก** ลัดดา สารตายน
ผู้ขับร้อง ทัต เอกทัต และ ลัดดา สารตายน (เป็นบทร้อง ของ พระเอก และ นางเอก)

(ช) โอ้รัก ฤาจักคลาย (ญ) โอ้รักฤาจักคลาย
(ช) โอ้สายสัมพันธ์มั่นหทัย (ญ) รักไม่ลืมอยู่เพียงดวงใจ
(ช) พี่ขอฝากไว้แด่น้องนางเดียว ชีวิตร่วมรมย์กลมเกลียว
(ญ) รักแท้แต่เธอคนเดียว อย่าเฉลียวความรักจักคลาย
(ช) ตราบแผ่นผา เอนแยก แหลกสลาย
(ญ) ตราบดินฟ้า นที เป็นภัสม์ธุลี มอดมลาย
(ช) รักสองเรา (ญ) รักสองเรา
(ช) ไม่เหือดหาย (ญ) ไม่เหือดหาย
(พร้อมกัน) รวมชีพรวมใจ คงรักไม่คลาย สุดใจนั้นคือเธอ

๑๔. ธรณีครวญ

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง เวียงฟ้า **บทละคร** "อิงอร" (ศักดิ์เกษม หุตาคม)
แสดงที่ โรงละครเฉลิมนคร **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก ทัต เอกทัต **นางเอก** ลัดดา สารตายน
ผู้ขับร้อง "ครูลัดดา ขับร้องในโรง (เป็นบทร้อง ของ ระบำนางไม้ ก่อนเกิดสงคราม)

เลื่อมพรายแสงรุ่งแรงแสงวับวาม เลื่อนลอยอยู่ตามสุมทุมงามเรืองรอง
ถาบถา ร่อนรา เนตรนอง ร่ำร้องคร่ำครวญ โอ้จวนถึงโชคกรรม
เคยอยู่ร่มเย็น มาเกิดเป็นทุกข์กระทำ แสนเทวษแสนระกำได้แต่พร่ำพร้องไป

๑๕. หวานรื่น

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง ดาราวัลย์ **บทละคร** กุมุท จันทร์เรือง
แสดงที่ โรงละครเฉลิมนคร **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** ยุวดี วิจิตรานนท์
ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง และ ยุวดี วิจิตรานนท์ (เป็นบทร้อง ของ พระเอก และ นางเอก)

(ช) โอ้หวานรื่น สดชื่นล้ำเลอ คือรัก
โอ้รักเอ๋ย รักเธอ หทัยละเมอ แต่เธอผู้ยอดใจ

(ญ) โอ้หวานรื่นสดชื่นล้ำสิ่งใด คือหวาน
โอ้หวานรักในหทัยฝันใฝ่ เมื่อใกล้คลอกัน

(ช) แม้เพียงเห็นเงา ที่ในฝัน เมื่อวันก่อน
ใจเร้าอาวรณ์ ใจรักแน่นอน ลุ่มหลงจนต้องจร ตามเธอ

(ญ) หวานใดรักใดเล่า จะหวานล้ำเลอ
เฝ้านึกระลึกละเมอพร่ำเพ้อ เผลอรำพัน รักนั้น เลื่อนลอยอยู่ หรือว่าไร

(ช) ฝากชีวิตไม่คิดห่างไกล (ญ) อกเอ๋ย จะทำไฉน
(พร้อมกัน) ฝากรักไว้ รักระรื่น หวานชื่นใจ

๑๖. หลงคอย

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** พระราชธรรมนิเทศ
ละครเรื่อง ดาราวัลย์ **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
บทละคร กุมุท จันทร์เรือง **คณะละคร** ผกาวลี
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** -
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** ยุวดี วิจิตรานนท์
ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง (เป็นบทร้องของพระเอกในเรื่อง)

หลงคอย ตะวันก็ชายบ่ายคล้อย ไม่เห็นสาวน้อยเยื้อนมา
เฝ้าแต่แล แลมอง ด้วยหัวใจใฝ่ปอง แต่แล้วยิ่งหมองวิญญาณ์
หลงคอย จนดาวเคลื่อนเดือนคล้อย ยิ่งเหงายิ่งหงอยหนักหนา
เฝ้าแต่แล แลหาย ครุ่นคะนึงถึงมิวาย ว่าเมื่อไรจะกลับมา
หลงคอย เจียนหัวใจจักขาดลอย โศกเศร้าสร้อยละห้อยหา
หากเจ้าไม่อารี หากเจ้าหมดปรานี แสนทวี ช้ำอุรา

๑๗. ฝากใจ

ทำนอง	ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง	**คำร้อง**	ประสิทธิ์ จันทรนิตรา
ละครเรื่อง	ดาราวัลย์	**แสดงที่**	โรงละครเฉลิมนคร
บทละคร	กุมุท จันทร์เรือง	**คณะละคร**	ผกาวลี
กำกับการแสดง	ลัดดา สารตายน	**สร้างฉาก**	-
พระเอก	อุโฆษ จันทร์เรือง	**นางเอก**	ยุวดี วิจิตรานนท์

ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง และ ยุวดี วิจิตรานนท์ (เป็นบทร้องของพระเอกนางเอกในเรื่อง)

(ฆ) ฝากใจขอมอบชีวิตจิตใจ รักพี่ไม่เรรวน รักเจ้าจริงยิ่งคู่ควร รักไม่หวนให้โรยรา
ฝากใจขอมมอบชีวิตร่างกาย ให้ไว้แต่โฉมสุดา
รักสุดแถลงรักเหลือจะแจ้งมิได้แอบแฝงคำวาจา

(ญ) ฝากใจขอให้รักเรามั่นไว้ รักอย่าหน่ายแหนงนา
ขอเทพเจ้าปกปักรักษา อย่าให้รักกักราน

๑๘. โฉมงาม

ทำนอง	ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง	**คำร้อง**	พระราชธรรมนิเทศ
ละครเรื่อง	มนต์นาคราช	**แสดงที่**	โรงละครเฉลิมนคร
บทละคร	กุมุท จันทร์เรือง	**คณะละคร**	ผกาวลี
กำกับการแสดง	ลัดดา สารตายน	**สร้างฉาก**	-
พระเอก	อุโฆษ จันทร์เรือง	**นางเอก**	พรรณี สำเร็จประสงค์

ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง (เป็นบทร้องของพระเอกในเรื่อง)

โฉมเอย โฉมงาม ในภพสาม ไม่มี ที่เปรียบได้
งามเกศ เนตร ขนง วงวิไล งามพักตร์ นวลละมัย ดังวงเดือน
โฉมเอย โฉมยง งามรูปทรง อรทัย ใครไม่เหมือน
อรชร อ้อนแอ้น สแม้นเดือน ให้พี่เยือน เยี่ยมน้อง ประคองรัก
นงเอย นงราม เจ้าแสนงาม ยิ่งแท้ แม้ประจักษ์
หาก เทพ เทวา อารักษ์ ก็มิพัก ดลดาล ซ่านฤดี
นงเอย นงลักษณ์ งามสมศักดิ์ สง่า ราศี
หากพี่ อิงแอบ เทวี จักพลี ถ้วนทั่ว ขั้วหัวใจ

๑๙. เงาในน้ำ

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง มนต์นาคราช **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
บทละคร กุมุท จันทร์เรือง **คณะละคร** ผกาวลี
กำกับการแสดง ลัดดา สารตายน **สร้างฉาก** -
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** พรรณี สำเร็จประสงค์
ผู้ขับร้อง "ครูลัดดา" ขับร้อง แทนนางเอก (เป็นบทร้องตอนนางเอกเล่นกับเงาในน้ำ)

เห็นนางในธาร สวย สะคราญ ผ่องวิไล
ผิวนุชนวลละไม เนตรน้องประกายดำดั่งนิล
กลิ่นบุบผาพัดมารวยริน กลีบเกลื่อนดินปลิวโปรย
ยามลมโชยหอมรื่น เอ๊ะ ! นี่เธอชื่นใจไหม ?
สายลมพลิ้วมา สายลมพาฉ่ำฤทัย
เสียงนกในไพร แว่วคล้ายเพลงครวญแผ่วเบา
อ้า ชลใสไหลเย็นเห็นเงา นี่รูปเรา หรือไร ?
หวนหทัยไหวหวั่น เอ๊ะ ! หากนั่นมิใช่เรา

๒๐. โอ้ยอดดวงใจ

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง ความพยาบาท **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
บทละคร สด กูรมะโรหิต ทำบทจากบทประพันธ์ เรื่อง Vendetta ของ แมรี่ คอเรลลี่)
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก ส. อาสนจินดา **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์ **พระรอง** วลิต สนธิรัตน์
ผู้ขับร้อง สวลี ผกาพันธุ์ (เป็นบทร้องของนางเอก)

โอ้ยอดดวงใจ รักใยละเลย โอ้ยอดรักเอ๋ย มิเคยรักใคร
มาทิ้งให้ละห้อย น่าน้อยใจ
โอ้ชื่นชีวิตชิดชมรักกัน โอ้ชื่นชีวัน รักพลันร้างไกล
รัก แล้วใยมาหน่าย ไม่คิดเลย
อกใจไหวหวั่น นึกพรั่น หวั่นรักลา รักลอยสุดคว้ามาเชย
สุดเฉลยน้ำคำ รักตรมจะต้องระทมเหลือระกำ ดวงจิตชอกช้ำ คร่ำครวญคำนึง
นึกถึงรักเรา ต้องเหงาเดียวดาย โอ้ใจหายอาวรณ์
รัก..โธ่..ช่างหลอกหลอน (ฮัม) ย้อนเราให้เศร้า เย้าเราให้โศก สุดใจ

๒๑. ดวงดาวกับความรัก

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

คำร้อง (เดิม) ประสิทธิ์ จันทรนิตรา (ใหม่) ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง

ละครเรื่อง ความพยาบาท (สด กูรมะโรหิต ทำบทจากเรื่อง Vendetta ของ แมรี่ คอเรลลี่)

แสดงที่ โรงละครเฉลิมนคร **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน

พระเอก ส. อาสนจินดา **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์ **พระรอง** วลิต สนธิรัตน์

ผู้ขับร้อง สวลี ผกาพันธุ์ และ วลิต สนธิรัตน์

(เป็นบทร้องของนางเอก และ พระรอง ในละครเรื่องความพยาบาท)

(ญ) ฟ้าดาดาษดวงดาราแสงวับวาว ยิ่งมองยิ่งพราว ยิ่งเร้าพะวง
ลุ่มหลงในรักสุดหักหาย

(ช) คร่ำ ครวญคะนึง เฝ้าเพ้อรำพึง ความรักตราตรึง ใยจักคลาย
หวานเหลือในคำ สุดจำไว้ เปรียบเหมือนพระพาย พริ้วสะบัด พัดพรำ

(ญ) ไหวหวั่นไม้ใบ ไหวหวั่นรักใย นี่รักตรึงใจคงคำ

(ช) โอ้ดาวยังสถิตอยู่ในท้องนภา โอ้รักของข้า คงไม่ซอกช้ำ

(ญ) จริงยิ่งหรือน้ำคำ หากรักนั้นระกำ อีกความช้ำหวนให้ใครเลย

(พร้อมกัน) จะรับรองประคองเชย ชาตินี้รักเราคงลงเอย รักเชยด้วยน้ำตา

("ครูลัดดา" ปรับปรุงใหม่ ใช้ขับร้องและบรรเลงเปียโน ที่ มูลนิธิสด - เนียน กูรมะโรหิต พ.ศ.๒๕๓๕)

(ญ) ฟ้าดาดาษดวงดาราแสงวับวาว ยิ่งมองยิ่งพราวยิ่งเร้าพะวง

(ช) ลุ่มหลงในรักสุดหักหาย

(ญ) เชื่อใจเพียงใดว่ารักไม่คลาย หวานนั้นจะกลายแปรเปลี่ยนไป

(ช) รักน้อง รักจริง ยิ่งสิ่งใด เปรียบเหมือนดวงใจ ใจมีแต่รักเธอ

(ญ) ไหวหวั่นน้ำคำ ไหวหวั่นช้ำฤทัย หวั่นรักตรึงใจ หลงละเมอ

(ช) โอ้ดาว ยังสถิตอยู่ในท้องนภา เปรียบรักของข้า จักรักเธอเสมอ

(ญ) เกรงว่าจะเพ้อแดเดียว (ช) อย่าคิดเฉลียว ดวงใจ

(พร้อมกัน) สุดอาลัย ขอให้รักสองเรา คลอเคล้ามิพรากจากกัน
ชาตินี้รักเราคู่เคียงกัน สองสัมพันธ์ มิรู้เลือน

๒๒. งามเพียงจันทร์

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง นำส่วนหนึ่งของทำนองเพลงที่แต่งโดย หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ชื่อ "เพลงโลมพม่า" มาเรียบเรียงเสียงประสานปรับปรุงเป็นการบรรเลงแบบเพลงไทยสากลในจังหวะวอลซ์

คำร้อง ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง

ละครเรื่อง ธิดาเจ้าราชบุตร **บทละคร** อบ ไชวสุ

คณะละคร ผกาวลี **แสดงที่** โรงละครเฉลิมไทย **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน

พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** เกษแก้ว มาศะวิสุทธิ์

ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง และ เวลาตรี รุทระวณิช

(ช) งามโฉมงามทรามสวาท แลวิลาศเพียงจันทร์

ใจหลงปองหมายมั่น เฝ้าผูกพันกานดา

เธอลับไปใจเศร้า ร้าวระทมอุรา

อนิจจา คราไร จักได้ชื่นชมสมฤทัย

(ญ) จันทร์นั้นลอยดวงเด่น ผ่องเพ็ญอำไพ

ตัวน้องตรมหมองไหม้ ช่างกระไรเปรียบกัน

ความหวังเลือนลางเศร้า คว้าเงาแทนจันทร์

(พร้อมกัน) วาสนามาพบกัน ต้องพลันเลื่อนลอย น่าน้อยใจ

๒๓. เสี่ยงเทียน

ทำนอง หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง นำมาเรียบเรียงเสียงประสานบรรเลงด้วยดนตรีสากล

คำร้อง คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

ละครเรื่อง ธิดาจ้าวราชบุตร **บทละคร** อบ ไชยวสุ

คณะละคร ผกาวลี **แสดงที่** โรงละครเฉลิมไทย **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน

พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** เกษแก้ว มาศะวิสุทธิ์

ผู้ขับร้อง อุโฆษ จันทร์เรือง (เป็นบทร้องของ พระเอก)

ดวงดารารายพร่างพรายวับวาวพราวตา

แสงเดือนนวลผ่องส่องสว่างอยู่กลางนภา

ชวนใจให้เราสร่างเศร้าระกำวิญญาณ์

พระพายพัดพากลิ่นผกามาตามสายลม

หอมหวนยวนใจผ่อนให้ใจหายตรอมตรม

โอ้เวรหนใดหรือมาดลให้ได้ความระทม

ดุจตัวข้าไซร้เหมือนดังกระต่ายหมายนิยม

โอเดือนสูงลอยเหนือบุญข้าน้อยจักสอยมาชม

โฉมงามยามนี้จะเป็นฉันใด

น้องคง หวนให้ ฤทัยระทมโอ้กรรมเราสร้าง ต้องร้างภิรมย์

แคล้วคลาดคู่เชย ร้างเลยคู่ชม คิดไปไม่สมฤทัย สุดอาลัยเศร้า

(ข) สายลมลิ่วลอย หวนมาหน่อยโชยอีกครั้ง อบอวลใจมิจาง กลิ่นเนื้อนาง เสน่ห์เนื้อยัง
หอมอวลหทัย ฉันยังใฝ่ใจจอดเพ้อ ติดตาตรอมระทม อกระบมนึกถึงเธอ
เธอลี้หลบไป ยู้ฮู บัดนี้อยู่ใด ยู้ฮู
(ญ) เธอนี้อยู่ใด ยู้ฮู จงฟังน้ำคำ พร่ำภาวนา
เดชะ ทะเลชัดมา เดชะ ให้ลมพัดพา เดชะ ให้เทวะปรานีนำรักเชย

๒๖. บุบผาบาน

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง เงือกน้อย **แสดงที่** โรงละคร เฉลิมไทย
บทประพันธ์ ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน **บทละคร** กุมุท จันทร์เรือง
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** พรรณินี รุทระวณิช (ดร.พรรณินี สาคริก)
ผู้ขับร้อง สวลี ผกาพันธุ์ (เป็นบทร้องประกอบการแสดงระบำ)

นั่นบุบผา โน้มโอนอ่อน พรายพริ้วตา ลู่ลม
ส่งกลิ่นหอม ระรื่น ยวนเย้า ดอมน่าดม
ดูสดสี เหมือนนารี ทรงโฉม งามน่าชม
ดูสดสวย ระรวยรื่นรมย์ หากเห็น คลายตรม หากชมเริงใจ
(สร้อย) บุบผาบาน เราสำราญ เราสำราญ ฤทัย
ดั่งหญิงงาม ช่างงามวิไล กลิ่นหอมไกล ชายคนึง

๒๗. หัวใจทรมาน

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง สร้อยไข่มุกด์ **แสดงที่** โรงละคร เฉลิมไทย
บทประพันธ์ กุมุท จันทร์เรือง (ประพันธ์ต่อจากเรื่องเงือกน้อย) **บทละคร** กุมุท จันทร์เรือง
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** -

ตะวันก็สายบ่ายคล้อยแสงอ่อนลง แต่อกเรานี้ยังร้อนอยู่
ไกลจากแสงแห่งรักอันชื่อตรง อกยังคงคลั่งไคล้ไม่จาง
คิดไประกำช้ำชอกหวามวิญญา พาระทมตรมขื่นขมอุรา
คนรักมาดูแคลนแสนต่ำ กรรมยอกย้อน
ถอนทอดหทัย รักไม่ดั่งใจ ชีวิตรักวาย สูญลงแล้วเอย

๒๘. มิ่งขวัญคู่ฟ้า

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง สร้อยไข่มุกด์ **แสดงที่** โรงละคร เฉลิมไทย
บทประพันธ์ กุมุท จันทร์เรือง (ประพันธ์ต่อจากเรื่องเงือกน้อย) **บทละคร** กุมุท จันทร์เรือง
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก**

มิ่งขวัญเจ้าเอย อย่าเฉยจงมา มิ่งขวัญอย่าลอยลับจับตา อยู่คู่ฟ้าราศรี
ดลบันดาลเราผอง สมหวังใจปอง และสุขเกษมเปรมปรีดิ์
เทิดทูนโชคชัยและไมตรี มีความสุขสำราญ สุขสำราญยั่งยืน ระรื่น ฤทัย
วันคืนล่วงไป อย่าได้ร่วงโรย ดั่งฟ้ามาโปรย ฝนโชยเย็นอุรา

๒๙. รักแท้

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
บทละคร พระราชนิพนธ์ ร.๕ เรื่อง เงาะป่า **อัญเชิญมาทำบทละครเวที** สด กูรมะโรหิต
แสดงที่ โรงละครเฉลิมนคร **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก วลิต สนธิรัตน์ **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์
ผู้ขับร้อง วลิต สนธิรัตน์ และ สวลี ผกาพันธุ์ (เป็นบทร้องของ พระเอก นางเอก)

(ช) รักเอยไม่เคยเปลี่ยนแปร รักจริง รักล้นดวงใจอาลัยแล
(ญ) นี่หรือ คือรักแท้ ไม่ผันแปร แม้ชีพวาย
(ช) ชื่นใจจักขอชูชม (ญ) ชื่นชิดรักภิรมย์ ขอชื่นชมแต่รักเดียว
(ช) รักสองเราจักเฝ้าเคล้าคลอ พะนอรักเกี่ยว
(ญ) ใจสองเราเหนี่ยวรักสัมพันธ์ ตราบวันมลาย
(ช) ชื่นชิดฤทัย (ญ) ชื่นชิดฤทัย
(ช) ฝากรักอาลัย (ญ) ฝากรักอาลัย
(ช) ใฝ่รักกลมเกลียว (ญ) ใฝ่รักกลมเกลียว
(พร้อมกัน) รักสองเรา จักเฝ้าเคล้าคลอ พะนอรักเกี่ยว
ใจสองเรา เหนี่ยวรักสัมพันธ์ ตราบวันมลาย

๓๐. โสมสวาท

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง แผ่นดินแห่งความฝัน **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
บทละคร สด กูรมะโรหิต **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน

พระเอก อดิศักดิ์ เศวตนันทน์ **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์

อ้าดวงเดือนเอยเจ้าเคยส่องแสง แจ่มแจ้งฤทัยคลายเศร้าเหงาอุรา

เปล่าเปลี่ยวสุดใจ อ้างว้างเดียวดาย ไม่มีผู้ใดเห็นวิญญา

เดือนเอ๋ย อย่าเฉยเชือนบอกมา อกใครจักระทมเหมือนข้าฯ

เสียแรงใฝ่ฝันรักพลันหลุดลอย คล้อยไปกับเดือน

โอ้รักจักสะเทือนใจครวญ หวนรักยิ่งสุดแสน ร้าวฤดี

๓๑. แขเอย

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง

ละครเรื่อง แผ่นดินแห่งความฝัน **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร

บทละคร สด กูรมะโรหิต **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน

พระเอก อดิศักดิ์ เศวตนันทน์ **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์

กลางนภา ดวงดารารุ่งแรง ส่องรังสีเรืองแสง ระยับแฝงเมฆา

แต่งามเลิศลอยลม คือเพ็ญโสมส่องหล้า เวหากระจ่างแจ้งด้วยแสงเดือน

แขเอย อย่าลอยเลยเลื่อนไกล อยู่ให้ชมสมใจ ข้าพิศมัยดวงเดือน

ชมแทนหน้านวลน้อง พี่มุ่งปองเป็นเพื่อน เสมือนมาเยือนให้พี่นี้รื่นรมย์

๓๒. งามงอน

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง

ละครเรื่อง แผ่นดินแห่งความฝัน **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร

บทละคร สด กูรมะโรหิต **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน

พระเอก อดิศักดิ์ เศวตนันทน์ **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์

(ช) งามงอน ผ่องลักษณ์พักตร์เพียงอัปสร สุดอาวรณ์พะวง

ได้ยินแต่เสียงก็เพียงหลง ยิ่งได้เห็นรูปทรง ก็ลุ่มหลงเหลือใจ

งามงอน หากอยู่ใกล้บังอร ใจหรือท่อนหวั่นไหว

นึกอยากจะวอนด้วยคำจริง ใจยังเกรงกริ่ง ใจหวนยิ่งอาลัย

(ญ) หวานคำล้ำเหลือ ยากจะเชื่อได้ (ช) หวานไม่ล้ำเหลือ ขอให้เชื่อใจ

(ญ) หวานไม่กี่ครั้งก็จะพลันหน่าย (ช) หวานมิกลับกลาย หวานมิคลายคืน

นวลละออง ที่รักยิ่งของน้อง จะประลองคู่ชื่น ใจพี่นี้รักยั่งยืน

งามงอน หากอยู่ใกล้บังอร ใจหรือท่อนหวั่นไหว

นึกอยากจะวอนด้วยคำจริง ใจยังเกรงกริ่ง ใจหวนยิ่งอาลัย

(ญ) หวานคำล้ำเหลือ ยากจะเชื่อได้ (ช) หวานไม่ล้ำเหลือ ขอให้เชื่อใจ
(ญ) หวานไม่กี่ครั้งก็จะพลันหน่าย (ช) หวานมิกลับกลาย หวานมิคลายคืน

๓๓. ยามรัก

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง ชิสก้า **บทละคร** สด กูรมะโรหิต
แสดงที่ โรงละคร เฉลิมไทย **คณะละคร** ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก วลิต สนธิรัตน์ **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์

ยามรัก สุดล้ำน้ำคำเอ่ย พร่ำเฉลยบอกรักสุดรักเพียงใจ
คลอเคล้า ค่ำเช้า มิเว้นวาย ชื่นฉ่ำในรสรักแสนอาลัย มอบดวงใจไว้เคียงกัน
ยามรักหน่ายแหนง อับแสงอาวรณ์ ความรักยอกย้อน ชอกช้ำวิญญาณ์
ครวญหาน้ำตาท้นเนตรเนืองนอง
เจ็บจิตเพราะหลงคารมชาย เจ็บใจมาทิ้งรักไว้เดียวดาย
รักสูญดับ ลับสลาย มลายลง

๓๔. ยามสิ้นแสงตะวัน (ความรักครวญหา)

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง ชายชาติชั่ว (ของ กุมุท จันทร์เรือง) **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์
ผู้ขับร้อง สวลี ผกาพันธุ์ (เป็นการขับร้องของ นางเอก)

เมื่อยามสิ้นแสงอาทิตย์ลับลง อกสะท้อนอาวรณ์พะวงถวิลใฝ่
อ้างว้างเหน็บหนาวในฤทัย เฝ้าครวญหาดวงใจ ทำฉันใดได้ชม
ยามราตรี ดวงฤดีเปลี่ยวอารมณ์ **ดาวเอ๋ยจงบอก** รักหลอกหรือไร
หากรักใยไฉนให้ใจระทม ตรอมตรม ขมขื่น
คอยคะนึง ความรักตรึงจ่อใจวันคืน **ดาวเอ๋ยจงตื่น รักพาระรื่นฤดี**
อย่าลับลี้ ให้รักยืนยง **คงชื่นชูใจ**

บทร้อง ที่ ครูลัดดา สารตายน แก้ไขใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ สำหรับร้องที่มูลนิธิสด-เนียน กูรมะโรหิต
เมื่อยามสิ้นแสงอาทิตย์ลับลง อกสะท้อนอาวรณ์พะวงถวิลใฝ่
อ้างว้างเหน็บหนาวในฤทัย เฝ้าครวญหาดวงใจทำฉันใดได้ชม
ยามราตรี ดวงฤดีเปลี่ยวอารมณ์ **ใครหนอจะบอก** รักหลอกหรือไร
หากรักใยไฉนให้ใจระทม ตรอมตรมขมขื่น

คอยคะนึง ความรักตรึงจ่อใจวันคืน ***ใจถอนสะอื้น รักไม่คืนลับไป***
สุดอาลัยเฝ้าหมองไหม้อยู่แดเดียว แสนเปลี่ยว เดียวดาย

๓๕. ขโมย

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (ศิลปบรรเลง) สารตายน
ละครเรื่อง ชายชาติชั่ว (ของ กุมุท จันทร์เรือง) **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์
ผู้ขับร้อง อมฤต ตันกุลรัตน์ (เป็นการขับร้องของ ผู้แสดงเป็นขโมย)

ตำรวจมา อย่าพลั้งเผลอใจ อย่าพลั้งเผลอใจ เมื่อได้เวลา
มองซ้ายขวา กลับหน้าและหลัง กลับหน้าและหลัง เสียงดังต้องเตรียมหยุด
ตำรวจไป จุ๊ย์ จุ๊ย์ ไม่มีใคร จุ๊ย์ จุ๊ย์ ไม่มีใคร ย่องเข้าไปลงมือผาง
เงิน เงิน เงิน และ สตางค์ อย่าละวาง รีบล้วงเลย

๓๖. ความรักครวญหา

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง ขบวนเสรีจีน (ของ สด กูรมะโรหิต) **แสดงที่** โรงละครเฉลิมไทย
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก อารี โทณวณิก **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์
ผู้ขับร้อง สวลี ผกาพันธุ์ (เป็นบทร้องของนางเอก)

ความรักรัญจวนครวญหา ค่ำเช้ามิเว้นวาย โอ้สายใจ ไฉนเมิน
ปล่อยรักรัญจวน ครวญร้าง ห่างเหิน เจ้าเพลิดเพลินอยู่หนใด
แม้ยามนิทรา รักยังชักพา พร่ำเพ้อละเมอว่าคนรักมาหา
ให้สมหวัง ดังใจจำนงหลงชมชื่นวิญญา โอ้ยอดรักลอยมา แต่ยามนิทราแล้วเลือนไป

๓๗. ดอกไม้งาม

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ละครเรื่อง ขบวนเสรีจีน (ของ สด กูรมะโรหิต) **แสดงที่** โรงละครเฉลิมไทย
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก อารี โทณวณิก **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์
ผู้ขับร้อง สวลี ผกาพันธุ์ (เป็นบทร้องของนางเอก)

ดอกไม้งาม เมื่อยามบาน ส่งกลิ่นอบอวล
ผึ้งภมร เฝ้าเวียนว่อน เชยเกสรยั่วยวน
กลิ่นหอมไหล พาใจให้ร่ำ คร่ำครวญ
อกเอ๋ย รัญจวน ภมรพะวง หลงเฝ้าเคล้าพวงผกา
จนใกล้โรยรา จึงลา เอย
เปรียบนารี แช่มช้อยชวนชม
รื่นอารมณ์ ให้ชิดเชย
สาวเอย สวยสุดใจ หาใครมาเทียบ หรือเปรียบปาน
โอ้ ชาย หากได้เห็น ฤาเว้นวาย แลตะลึงถึงเจ้าเอย

๓๘. ดรรชนีไฉไล

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **บทร้อง** "อิงอร" ศักดิ์เกษม ทุตาคม
ละครเรื่อง ดรรชนีนาง **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
บทละคร "อิงอร" (ศักดิ์เกษม ทุตาคม) **กำกับการแสดง** เฉลิม บุณยเกียรติ
พระเอก ส.อาสนจินดา (แสดงเป็นเรื่องแรก) **นางเอก**

(ข) ดรรชนีไฉไล นามนี้ อยู่กลางใจพี่ดวงเดียว
รักน้องสุดใจจริงเจียว รัก ดรรชนีไฉไล คนเดียว จงเชื่อใจ
(ญ) รักน้อง ถนอมน้องเรื่อยไป ขอมอบชีพไว้ให้พี่ช่วงใช้จนนิรันดร์
(ข) โอ่ โอ่ จอมขวัญ รักน้องเหมือนอย่างดวงตะวันรักทิวาอันอำไพ
(ข) ดรรชนีไฉไล นามนี้ อยู่กลางใจพี่ดวงเดียว
รักน้องสุดใจจริงเจียว รัก ดรรชนีไฉไล คนเดียว จงเชื่อใจ
(ญ) ขอให้ กระท่อมนี้เป็นพยานรักเรายืนนาน ไม่เหือดแห้งหาย เลือนไป
(ข) พี่จักสาบานเทพไท พี่รัก ดรรชนีไฉไล หัวใจมอบน้องนางเดียว

๓๙. กลางสายชล

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **บทร้อง** "อิงอร" ศักดิ์เกษม ทุตาคม
ละครเรื่อง ดรรชนีนาง **แสดงที่** โรงละครเฉลิมนคร
บทละคร "อิงอร" (ศักดิ์เกษม ทุตาคม) **กำกับการแสดง** เฉลิม บุณยเกียรติ
พระเอก ส.อาสนจินดา (แสดงเป็นเรื่องแรก) **นางเอก**

(ข) ยามย่ำสนธยา ลับสิ้นแสงทิวา ขอนิลเนตรอย่ามองฟ้า
สงสารดาราจะลับอับเศร้าสิ้นแรง ตานุชส่งรังสีรุ่งแสง
เจิดจ้าจำรัสแจ้ง แสงส่องไสว ใจชาย

ดู ดู๋ อย่าจ้องมองดู สายน้ำ คลาคร่ำประกาย
สายเพชรไหลพร่างพราย จะอายเสน่ห์เนตรนงพงา
(ญ) น้ำผึ้ง ลิ้นหวาน หวานฉ่ำต่ำอุรา หอมหวนยวนยิ่งกลิ่นผกา
สงสัยใจว่า ใจนั้นจะเค็มเหมือนสายชล
(ช) นฤมล แม้ใจคนแม้นความเค็ม ก็เพราะรักเร้าให้เข้ม
รักชาวน้ำเค็ม สุดรัก
(ญ) เอ็นดู อย่าเอ่ยคำรัก แรกรัก สลักอุรา
กริ่งใจ สงสัยว่า ความรักจะลาลับเร็วไป

๔๐. จันทราพาฝัน

ทำนอง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง **คำร้อง** ลัดดา (สารตายน) ศิลปบรรเลง
ภาพยนต์เรื่อง ไฟชีวิต (ของ สด กูรมะโรหิต) **แสดงที่** โรงภาพยนต์โอเดียน
คณะละคร ผกาวลี **กำกับการแสดง** ลัดดา สารตายน
พระเอก สุรชัย ลูกสุรินทร์ **นางเอก** สวลี ผกาพันธุ์
ผู้ขับร้อง สวลี ผกาพันธุ์ (เป็นบทร้องของนางเอก)

จันทร์ คืนนั้นงามทอแสง ใจ ฝันไปด้วยแรงแห่งจันทร์
ในฝันนั้นว่าล่องเรือมาด้วยกัน พรอดพร่ำรำพันว่าอย่าลืมรักเลย
(สร้อย) ยอดรักเอย ขื่นใจเอย หากบุญเราเคย เชยชิดกัน
ขอจงจริง ดั่งฝัน ในคืนอันผ่องเพ็ญ
เรือล่าน้อยลอยล่องไกล สายน้ำเป็นประกาย ระลอกกระเซ็น
งามกิ่งไม้ไหวเอน เมื่อลมเย็นพัดต้อง หมู่ดาวเรืองรอง สุขเราสองมิลืมเลย
(สร้อย) ยอดรักเอย ขื่นใจเอย หากบุญเราเคย เชยชิดกัน
ขอจงจริง ดั่งฝัน ในคืนอันผ่องเพ็ญ

ลมหนาว

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

(ศตานนท์)

หนาว....ลมยิ่งหนาวพัดจัด

ใจของข้ากลุ้มกลัด ลมช่างพัดให้ขื่นขม

โธ่เอ๋ย โธ่ น้ำใจ ช่างกระไรไม่ลอยลม

ลอยมาให้ข้าชม สักเมื่อไรจะได้สมหวังข้านา

หนาวลม หนาวอะไรไม่ระทม

เหมือนขาดคู่ชมคู่ปรารถนา

เมื่อไรน้ำใจเมื่อไรนะใจ ใจจึงมีเมตตา

ขอให้ใจมาหาข้า ใจอย่าชักอย่าข้า

จงรีบเร่งมาหาข้าเถิดน้ำใจ.

จาก : ละครเวที เรื่อง ผกาวลี

คำร้อง : ประสิทธิ์ จันทรนิตรา

เห็นใจสักครั้ง

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

(ศตานนท์)

ขอได้เห็นใจ รักฝากเยื่อใยอาลัยน้อง
เสียแรงใฝ่ฝัน จงโปรดผ่อนผันและปรองดอง
น้องอยู่หนใด ให้พี่ตามไปอยู่ใกล้ประคอง
แม้ชีวิตมลายก็มิวายใจปอง รักภักดีต่อน้องทุกคืนวัน

(ผกาวลี)

ยุติเรื่องรัก อย่าได้ชวนชักเรื่องรักนั้น
มิอยากรู้สึกมิอยากจะนึก อย่าเฝ้าใฝ่ฝัน
ขอจงเลิกคิด คงแต่ไมตรีจิตต์ร่วมมิตรกัน
เธอและฉันมิควรจะผูกพันธ์ เลิกคิดหมายมั่นกันเสียที

จาก : ละครเวที เรื่อง ผกาวลี

คำร้อง : หลวงบุณยมานพ

โอ้เป็นหญิง

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

(ศตานนท์)

สมัยนี้คนมีเสรีสิทธิ์ จะทำผิดถูกไม่มีใครห้าม
ตามแต่ใจใครชอบกอปร์ดีทราม บุญกรรมตามตอบสนองทั้งสองทาง

(จิตรวัตร)

ถ้าหญิงเอียงอกถ่ายระบายรัก ที่ถ่วงหนักหน่วงอุราออกมาบ้าง
ต้องถูกเหมาเร้าชายไร้อายยาง หญิงจะวางหน้าได้อย่างไรกัน.

จาก : ละครเวที เรื่อง ผกาวลี

คำร้อง : คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง

เสียแรงรัก

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

(ศตานนท์)

เสียแรงหนักรักชื่น
นับแต่นี้คงเฉา
รักไม่เหมือนเขาอื่น
คิดแล้วเศร้าหทัย
วาสนาน่าน้อยใจ
บุญน้อยเลื่อนลอยลับ

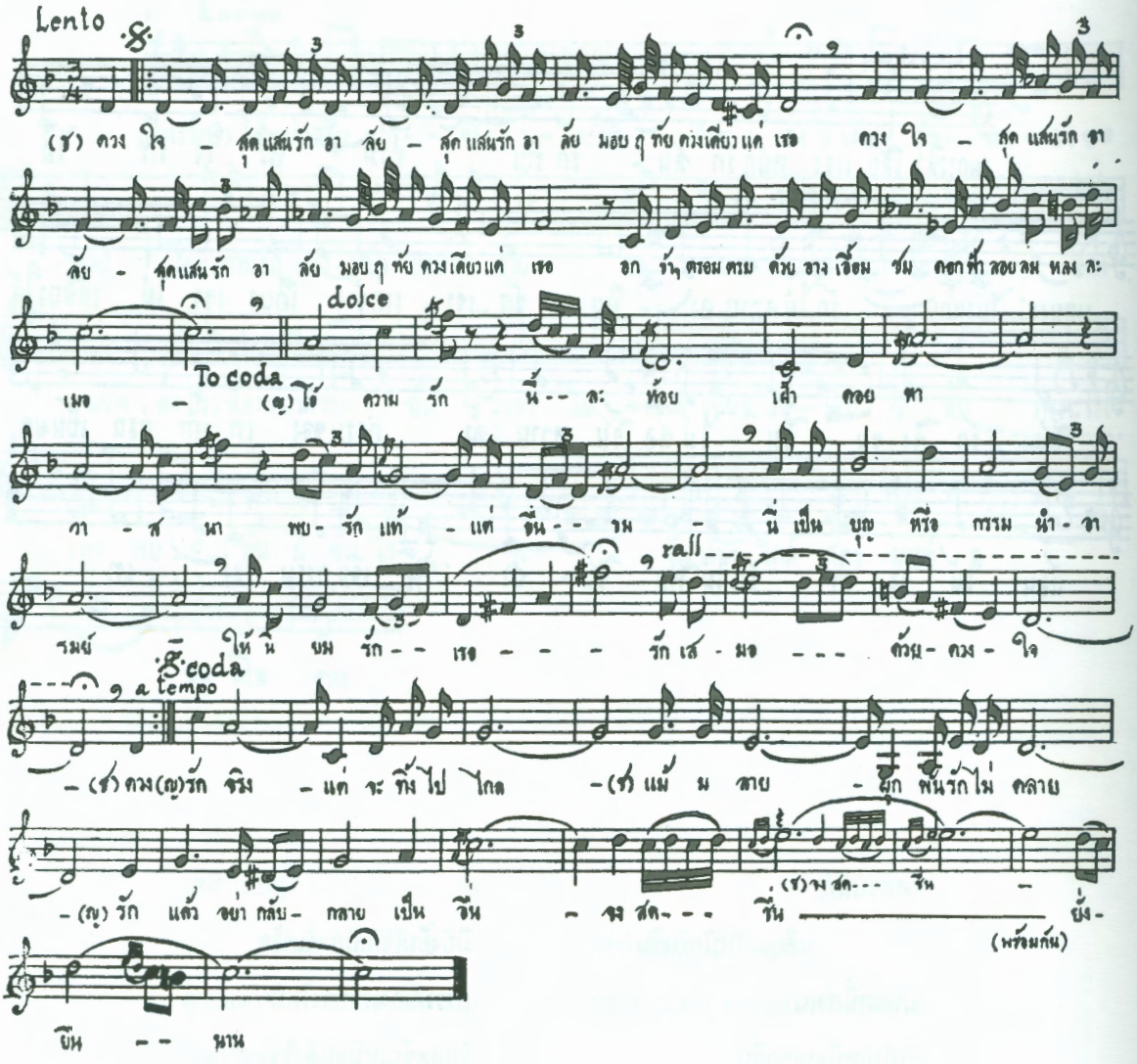
มิยั่งยืนกลับกลายเศร้า
กรรมของเราปางไหน
รักสดชื่นเหมือนดังใจ
ช่างกระไรแสนอาภัพ
หวังสิ่งใดมากลายกลับ
หากชีพดับสิ้นระทม.

จาก : ละครเวที เรื่อง ผกาวลี

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

ดวงใจ

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

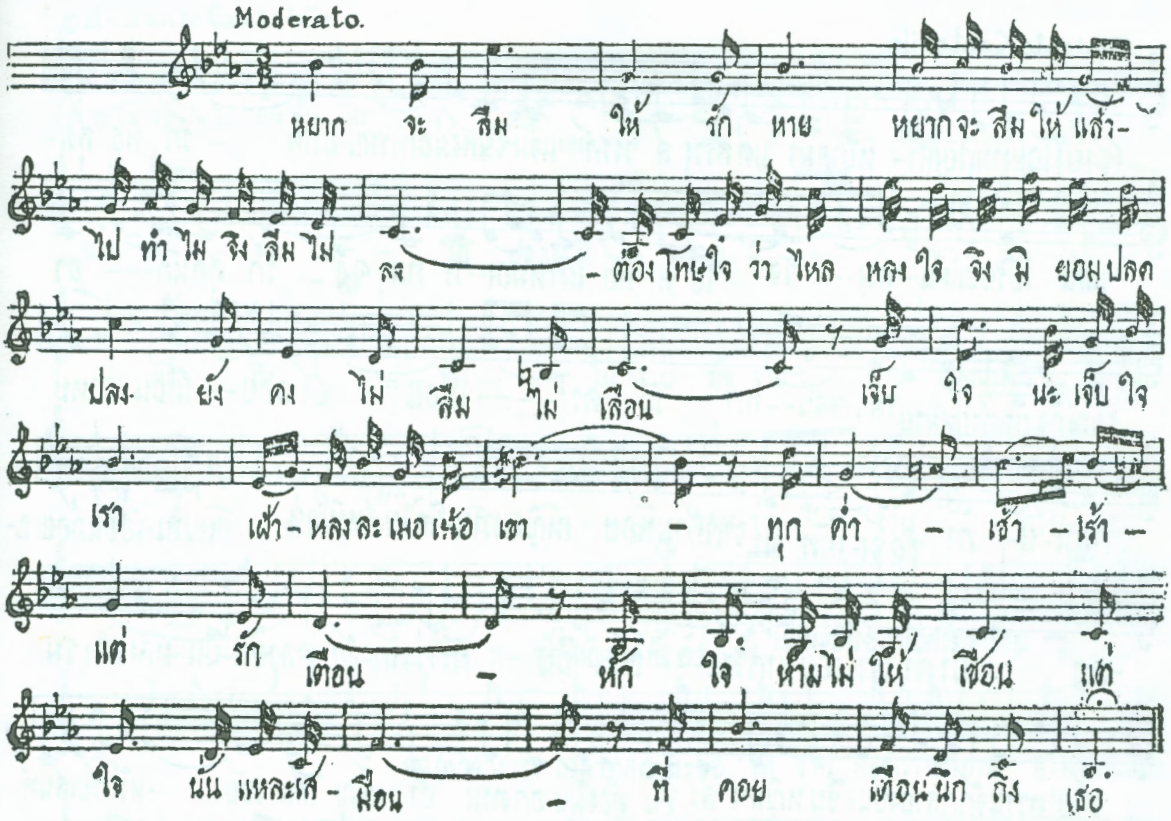

จาก : ละครเวที เรื่อง เกียรติศักดิ์ - รักของข้า

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

หยากจะลืม

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

รักเขาเฝ้าคอยหา
ยังรักอาลัยในเธอ
หลงเพ้อ
ไม่คิดจะเปลี่ยนแปลง
เหมือนแกล้งให้คอย
เด็ดบัวไม่มีเยื่อใย
โอ้เวรใดมากำบัง

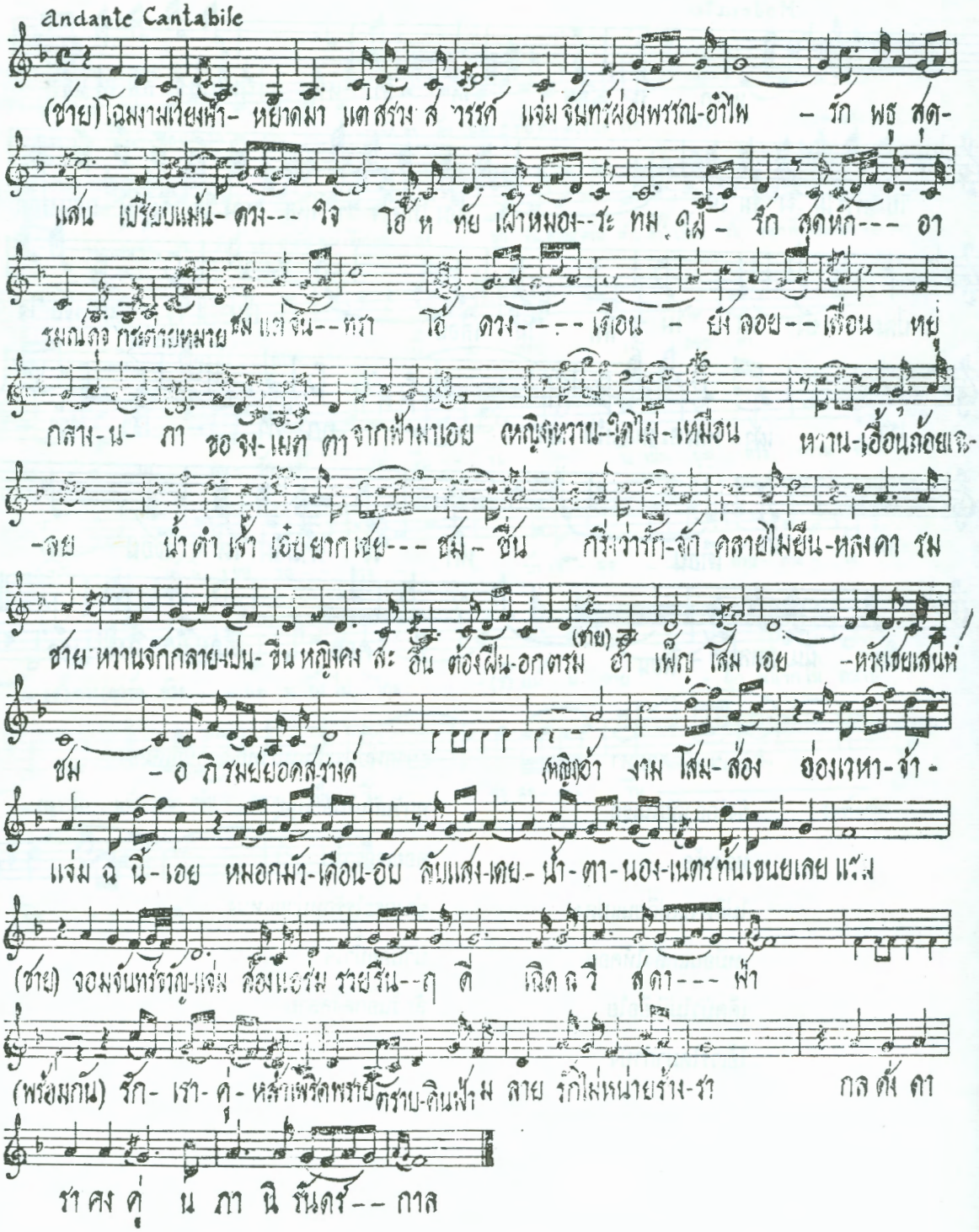
อยากพบประสพหน้าทุกเวลานึกเสมอ
ทุกวันฝันใฝ่ละเมอ
คอยเธอร่ำไป
ช่างกระไรรักหน่ายแหนง
น่าน้อยน้ำใจ
สักวันอกคงสลาย

จาก : ละครเวที เรื่อง หยากจะลืม

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

ดำเนินทราย

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

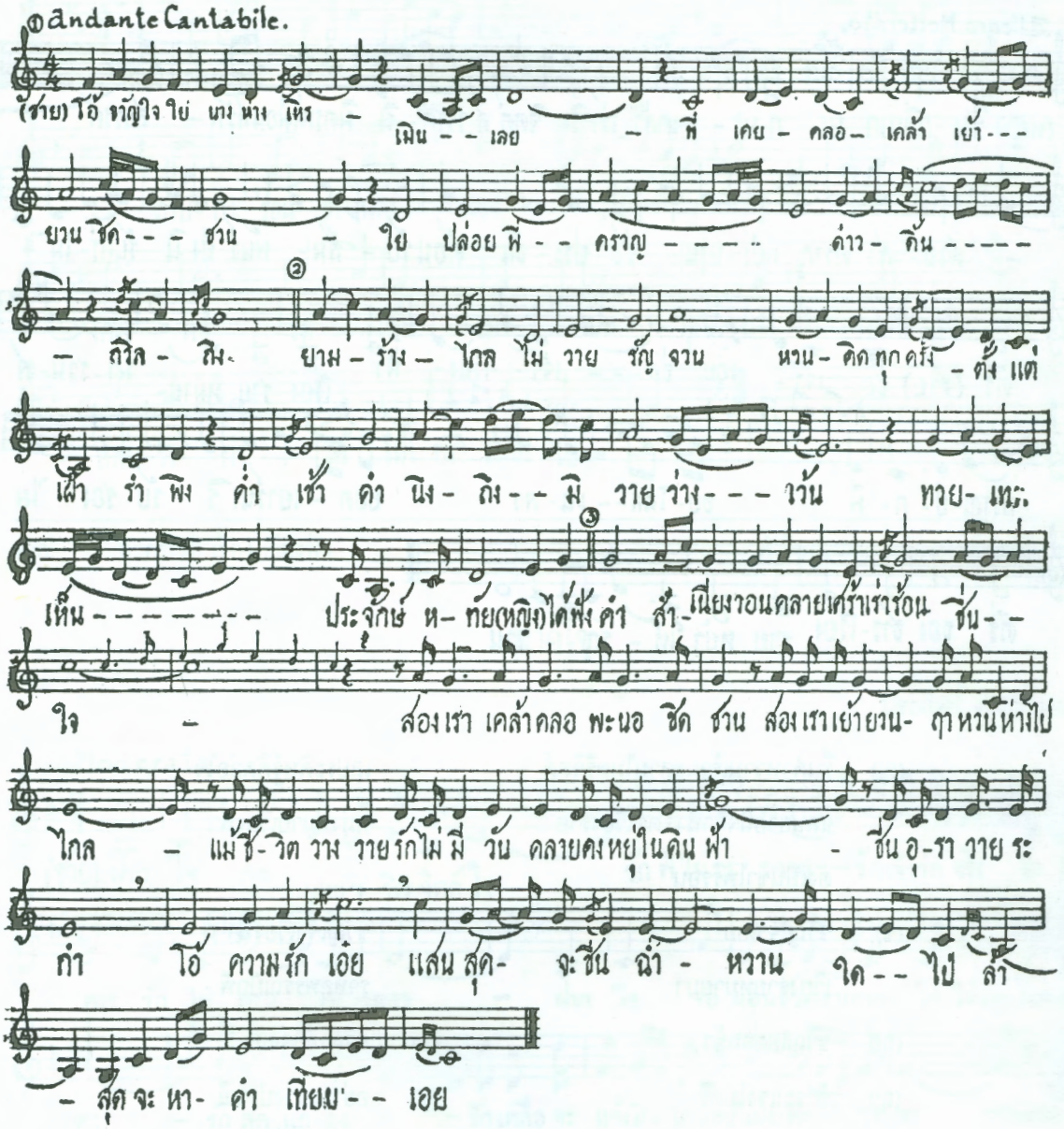

จาก : ละครเวที เรื่อง เวียงฟ้า

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

แขกสาหร่าย

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

จาก : ละครเวที เรื่อง เวียงฟ้า

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

รื่นระรวย

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

(ญ) รื่นคำหวานเร้าผะสานไมตรีจิตต์ เสประดิษฐ์คิดล่อใจ
แสนยาอนิจจาน้ำจิตต์เวียงราย หมุ่งหมายเวียงพ้า
ดั่งเป็นข้าไพรีรอน

(ช) ขวัญเจ้าเอย ขวัญเจ้าเวียงฟ้า
เวียงรายหมายมา ร่วมสุพรรณปักษี

(ญ) ขวัญเอยอกข้า (ช) ขวัญเอ๋ยจุ่งมา

(ญ) ข้าระแวงไมตรี (ช) อย่าระแวงปราณี
ขอมอบดวงฤดี ไว้จนชีพพี่มอดม้วยมลายลง

จาก : ละครเวที เรื่อง เวียงฟ้า คำร้อง : ลัดดา สารตายน

ธรณีครวญ

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

จาก : ละครเวที เรื่อง เวียงฟ้า

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

ฝากใจ

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

จาก : ละครเวที เรื่อง ดาราวัลย์

คำร้อง : ประสิทธิ์ จันทรนิตรา

หวานรื่น

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

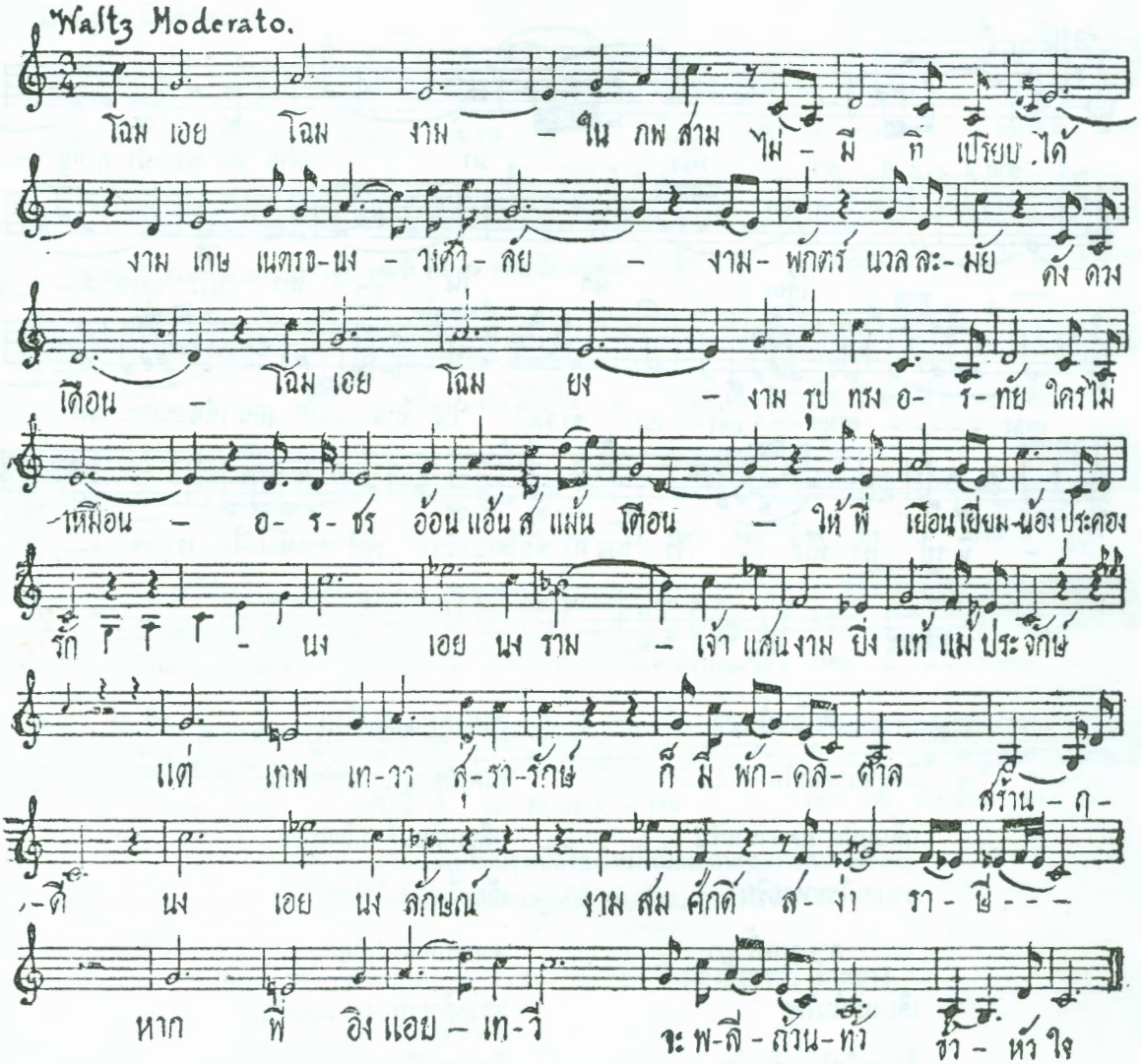

จาก : ละครเวที เรื่อง ดาราวัลย์

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

โฉมงาม

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

จาก : ละครเวที เรื่อง มนต์นาคราช

คำร้อง : คุณพระราชธรรมนิเทศ

เงาในน้ำ

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

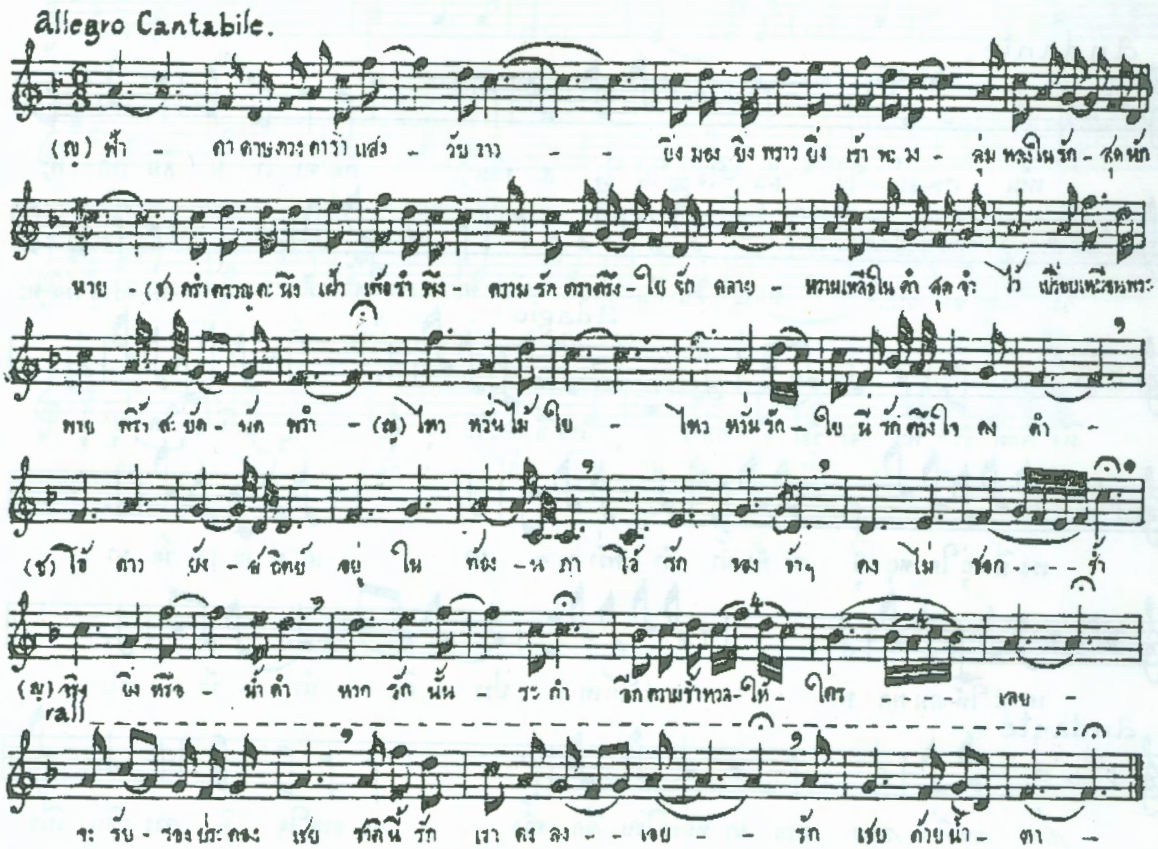
เห็นนางในธาร
ผิวนุชนวลละไม
กลิ่นบุปผาพัดมารวยริน
ยามลมโชยหอมรื่น
สายลมพริ้วมา
เสียงนกในไพร
อ้า ชลใสไหลเย็นเห็นเงา
หวนหทัยไหวหวั่น
สวยสคราญผ่องวิไล
เนตรน้องประกายดำดั่งนิล
กลีบเกลื่อนดินปลิวโปรย
เอ๊ะ นี่เธอชื่นใจไหม
สายลมพาฉ่ำฤทัย
แว่วคล้ายเพลงครวญแผ่วเบา
มีรูปเราหรือไร
เอ๊ะ หากนั่นมิใช่เรา

จาก : ละครเวที เรื่อง มนต์นาคราช

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

ดวงดาวกับความรัก

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ลัดดา สารตายนได้ปรับปรุงเนื้อร้องใหม่ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๔
เพื่อแสดงในงานมูลนิธิ สด-เนียน กูรมะโรหิต

(ญ) ฟ้า - ดาดาษดวงดาราแสง - วับวาว - ยิ่งมองยิ่งพราว เร้าพรวง

(ช) ลุ่มหลงรัก - สุดหักหาย

(ญ) เชื่อใจเพียงไร ว่ารักไม่คลาย หวานรักนั้นจะกลายแปรเปลี่ยนไป

(ช) พี่นี้รักจริงยิ่งสิ่งใด เปรียบเหมือนดวงใจ ใจมีแต่รักเธอ

(ญ) ไหวหวั่นน้ำคำ ไหวหวั่นช้ำฤทัย หวั่นรักตรึงใจหลงละเมอ

(ช) โอ้ ดาวยังสถิตย์อยู่ในท้องนภา เปรียบรักของข้าฯ จักรักเธอเสมอ

(ญ) เกรงว่าจะเพ้อแดเดียว

(ช) อย่าคิดเฉลียวดวงใจ

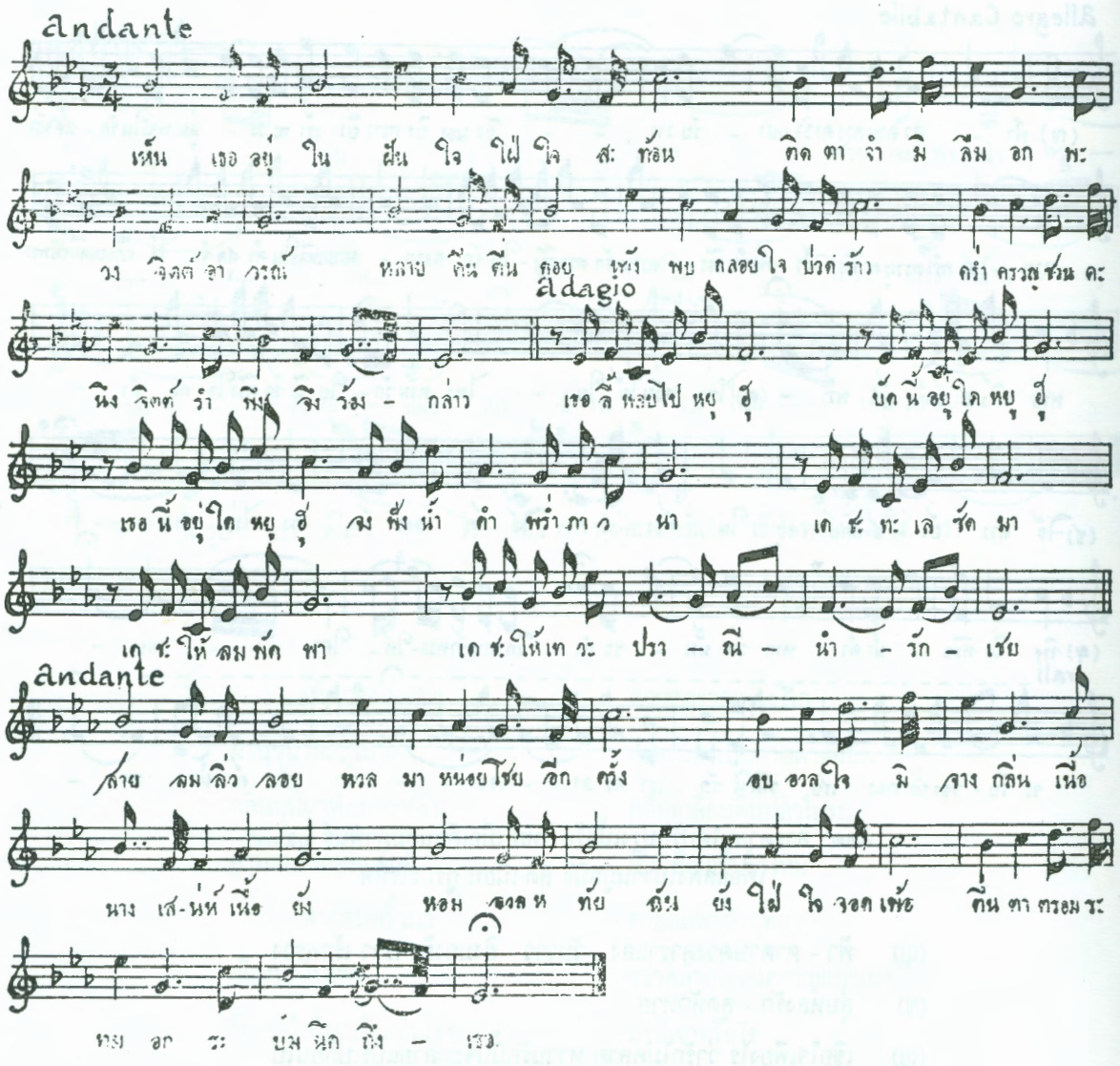
(ช/ญ) สุดอาลัยขอให้รักสองเราคลอเคล้ามิพรากจากกัน
ชาตินี้รักเราคู่เคียงกันสองสัมพันธ์มิรู้เลือน

จาก : ละครเวที เรื่อง ความพยาบาท

คำร้อง : ประสิทธิ์ จันทรนิตรา

ภาวนารัก

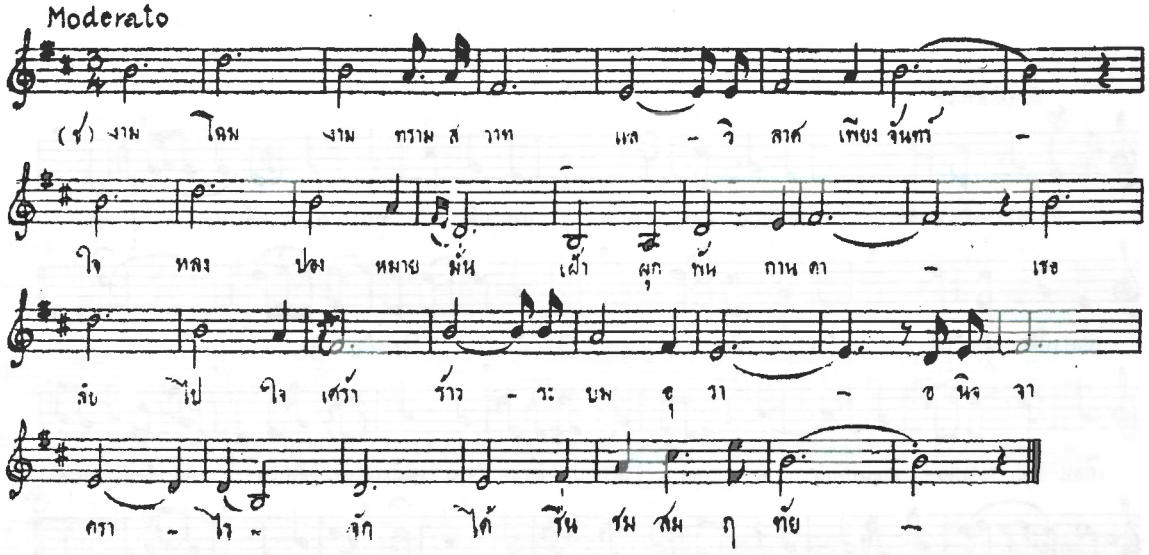
ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

จาก : ละครเวที เรื่อง เงือกน้อย

คำร้อง : กุมุท จันทร์เรือง

งามเพียงจันทร์

โสมสวาท

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

จาก : ละครเวที เรื่อง แผ่นดินแห่งความฝันของ สด กูรมะโรหิต . คำร้อง : ลัดดา สารตายน

ยามรัก

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

จาก : ละครเวที เรื่อง ซิสก้า ของ สด กูรมะโรหิต

คำร้อง : ลัดดา สารตายน

ยามสิ้นแสงตะวัน

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ลัดดา สารตายน เปลี่ยนคำร้องใหม่ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

เมื่อยามสิ้นแสงอาทิตย์ลับลง อกสะท้อนอาวรณ์พะวงถวิลใฝ่
อ้างว้างเหน็บหนาวในฤทัย เฝ้าครวญหาดวงใจทำฉันใดได้ชม
ยามราตรีดวงฤดีเปลี่ยนอารมย์ ใครหนอจะบอกรักหลอกหรือไร
หากรักใยไฉนให้ใจระทม ตรอมตรมขมขื่น
คอยคนึงความรักตรึงจ่อใจวันคืน ใจถอนสะอื้นรักไม่คืนลับไป
สุดอาลัยเฝ้าหมองไหม้อยู่แดเดียว แสนเปลี่ยว เดียวดาย

จาก : ละครเวที เรื่อง ชายชาติชั่ว ของ กุมุท จันทร์เรือง คำร้อง : ลัดดา สารตายน

ดรรชนีไฉไล

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

(ช) ดรรชนีไฉไล นามนี้อยู่กลางใจพี่ดวงเดียว
รักน้องสุดใจจริงเจียว รักดรรชนีไฉไลคนเดียวจงเชื่อใจ

(ญ) ขอให้กระท่อมนี้เป็นพยาน รักเรายืนนานไม่เหือดแห้งหายเลือนไป

(ช) พี่จักสาบานเทพให้ พี่รักดรรชนีไฉไล
หัวใจมอบน้อง นางเดียว

จาก : ละครเวที เรื่อง ดรรชนีนาง

คำร้อง : อิงอร

กลางสายชล

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

น้ำผึ้งลิ้นหวาน หวานฉ่ำดั่งอุรา หอมหวลยวลยิ่งกลิ่นผกา
สงสัยใจว่า ใจนั้นจะเค็มเหมือนสายชล นฤมลแม้
ใจคนแม้นความเค็ม ก็เพราะรักเร้าให้เข็ม รักชาวน้ำเค็มสุดรัก
เอ็นดูอย่าเอ่ยคำรัก แรกรักสลักอุรา กริ่งใจสงสัยว่าใจนั้นจะเค็มเหมือนสายชลฯ

จาก : ละครเวที เรื่อง ดรรชนีนาง

คำร้อง : อิงอร

ข้าพเจ้าได้ขอให้คุณอาเขียน Piano Conducteur ของเพลงที่คุณอาแต่งสมัยละครเวทีโดยเฉพาะเพลงที่อยู่ในละครเวทีที่คุณพ่อทำบท เพื่อจะนำมาแสดงในงานวันมูลนิธิ สด กูรมะโรหิต* ***เป็นรายการ "ย้อนสู่อดีตผลงานด้านนาฏกรรมของ สด กูรมะโรหิต ด้วยสื่อเสียงเพลงของ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง"*** และต่อเนื่องมาจนทุกวันนี้ เมื่อคุณแม่สิ้นชีวิตลงมูลนิธิฯได้เปลี่ยนชื่อเป็น มูลนิธิ สด เนียม กูรมะโรหิต

คุณอาได้ทะยอยเขียนเพิ่มขึ้นทุกปี ในปีแรกเมื่อ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑ คุณอาได้เขียนให้ถึง ๓ เพลงภายในเวลาอันสั้นประมาณ ๒ อาทิตย์มีเพลง *"โอ้ยอดดวงใจ"* จากบทละครเวทีเรื่อง *"ความพยาบาท"* ที่คุณพ่อเขียนบท, *"รักแท้"* จากบทละครเวทีเรื่อง *"เงาะป่า"* ที่คุณพ่อทำบทเช่นกัน ส่วน *"ดรรชนีไฉไล"* นั้น ข้าพเจ้าได้ขอให้คุณอาเขียนเพราะเห็นว่าเป็นเพลงเดียวที่ได้มีการเผยแพร่ในสาธารณะเป็นที่รู้จักและนิยมกันในหมู่นักฟังเพลงไทยสากล ความจริงเป็นเพลงบทละครเวทีจากเรื่อง *"ดรรชนีนาง"* ของอิงอร

ต่อมาก็เป็นเพลง *"ความรักครวญหา"* จากบทละครเวทีเรื่อง *"ขบวนเสรีจีน"* เพลง *"จันทราพาฝัน"* จากบทภาพยนตร์เรื่อง *"ไฟชีวิต"* เพลง *"ยามรัก"* จากเรื่อง *"ซิสก้า"* ส่วนเพลง *"โสมสวาท"* นั้นท่านได้ให้ข้าพเจ้าเขียนเอง เพื่อเป็นแบบฝึกหัดในการเรียนวิชาการประพันธ์ดนตรีจากท่านเพลงนี้อยู่ในเรื่อง *"แผ่นดินแห่งความฝัน"*

อีก ๒ เพลงที่ไม่เกี่ยวกับบทละครเวทีของคุณพ่อ แต่มีความไพเราะมากก็คือ *"หลงคอย"* จากเรื่อง *"ดาราวัลย์"* และ *"สิ้นแสงตะวัน"* จาก *"ชายชาติชั่ว"* โดยกุมุท จันทร์เรือง

เพื่อให้ผลงานในด้านนาฏกรรมต่างๆ ของคุณอาได้มารวมกันอยู่ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของคุณอา อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจฟังดนตรีเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าจึงได้นำบทประพันธ์ Piano Conducteur มาแสดงไว้ ณ ที่นี้

ความบกพร่องใดๆ อันเกิดจากงานตรวจทานงานพิมพ์ไม่สมบูรณ์ เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว

อัปสร กูรมะโรหิต

---

* *วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ของทุกปี แต่เพื่อความสะดวกของแขกรับเชิญที่จะมาร่วมงาน วันที่นี้จึงเลื่อนขึ้น หรือล่าไปเพื่อให้ตรงกับวันเสาร์ หรืออาทิตย์*

โสมสวาท

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ดรรชนีไฉไล

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

รักแท้

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

สิ้นแสงตะวัน

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

หลงคอย

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ความรักครวญหา

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

โอ้ยอดรัก

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

กำหนดการสวดพระอภิธรรมศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

๕ - ๑๑ กันยายน ๒๕๔๒ ณ ศาลากวีนิรมิต วัดเทพศิรินทราวาส

๕ กันยายน ๒๕๔๒ ภรรยา บุตร ธิดา และ หลาน ๆ

๖ กันยายน ๒๕๔๒ บ้านสาคริก, บ้านวิสุทธกุล
บ้านพานิชพัฒน์, สกุลสารตายน
คุณเอนก ขวัญชัยพฤกษ์ และครอบครัว

๗ กันยายน ๒๕๔๒ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และคุณหญิง
มูลนิธิสด - เนียน กูรมะโรหิต

๘ กันยายน ๒๕๔๒ พลเอก เชษฐา - คุณหญิง อรวรรณ ฐานะจาโร
บริษัท ดี เค อุตสาหกรรม จำกัด, บริษัท โฮฟ ดี เค จำกัด
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

๙ กันยายน ๒๕๔๒ บ้านคงศักดิ์, กรมยุทธการทหารบก

๑๐ กันยายน ๒๕๔๒ บริษัท เอ็นเอสเอสที เอนเตอร์ไพร์ส จำกัด, จปร.๑๐/นตน.๑๗
ตระกูลหงส์ทอง, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
สถาบันวิจัยพลังงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ

๑๑ กันยายน ๒๕๔๒ ชมรมดนตรีไทย มูลนิธิหลวงประดิษฐ์ไพเราะ
ศิษย์ผกาวลี และเพื่อน ๆ น้อง ๆ, ศิษย์เก่าศิลปากร
กรมเสนาธิการทหารร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุด
๑๐.๓๐ น. สวดพระพุทธมนตร์ แล้วถวายภัตตาหารเพล
๑๙.๐๐ น. สวดพระอภิธรรม
๒๐.๐๐ น. บรรจุศพ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์

พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๒ เวลา ๑๙.๐๐ น. ณ ศาลากวีนิรมิต วัดเทพศิรินทราวาส

กำหนดการสวดพระอภิธรรมบำเพ็ญกุศลศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ณ ศาลากวีนิรมิต วัดเทพศิรินทราวาส

๑๘ กันยายน ๒๕๔๒	ลูกหลานท่านเจ้าพระยาพิชัยญาติ
๒๕ กันยายน ๒๕๔๒	เพื่อนเซ็นคาเบียล ๐๑
๒ ตุลาคม ๒๕๔๒	มูลนิธิสด - เนียน กูรมะโรหิต
๙ ตุลาคม ๒๕๔๒	วิศว จุฬาฯ ๐๔
๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๒	มูลนิธิสด - เนียน กูรมะโรหิต
๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๒	สวดพระอภิธรรมบำเพ็ญกุศล ๕๐ วัน
	๑๐.๓๐ น. สวดพระพุทธมนต์ ถวายภัตตาหารเพล
	๑๓.๓๐ น. สวดพระอภิธรรม
๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๒	สถาบันวิจัยพลังงาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒	ภริยา บุตร ธิดา และ หลาน ๆ
๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒	ภริยา บุตร ธิดา และ หลาน ๆ
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๒	ภริยา บุตร ธิดา และ หลาน ๆ
๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒	ภริยา บุตร ธิดา และ หลาน ๆ
๔ ธันวาคม ๒๕๔๒	ภริยา บุตร ธิดา และ หลาน ๆ
๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๒	สวดพระอภิธรรมบำเพ็ญกุศล ๑๐๐ วัน
	๑๐.๓๐ น. สวดพระพุทธมนต์ ถวายภัตตาหารเพล
	๑๓.๓๐ น. สวดพระอภิธรรม

รายนามผู้ที่นำหรีดมาเคารพศพ ณ ศาลากวีนิรมิต วัดเทพศิรินทราวาส

พล.ท.กนิต - โซเฟีย วาสิกสิริ
คุณกระแส รังคะรัตน และลูกๆ
พล.ต.กรีฑา - อารีย์ กูรมะสุวรรณ
พล.ท.กฤษณ์ เทียมทิพย์
คุณกำธร - ผศ.ทัชชมัย ทองอุไร
พล.ท.กิตติเดช - ยุพิน บัวบางพลู
ดร.เกชา ลาวัลยะวัฒน์
พล.ร.อ.เกรียงวุธ-นวลน้อย สมุทรกลิ่น
พล.อ.อ.เกียรติศักดิ์-เปล่งศรี เทพกุญชร
คุณขจิตพรรณ ไทยเพ็ชร
พล.ต.ขราวุธ-รมย์ธิดา เขมะโยธิน
พล.อ.จตุฤทธิ์-สุภา พรหมสาขา ณ สกลนคร
พลตรีจรัญ-อัจฉรา สรธิติไกร
คุณจักก์ชัย-เพียงเพ็ญ พานิชพัฒน์
พล.ต.จำลอง-อัฏฐาทิพย์ จุณณะภาค
พล.ท.จิระศักดิ์-ประครอง วัฒนาวงศ์
คุณจีระ-นงพงา จิตรกร
คุณฉายศักดิ์-คิมิโกะ แสงชูโต
ดร.เฉลิมชัย-ดร.มาลาวดี วสีนนท์
พล.อ.ชัยณรงค์-พ.ญ.เอื้อบังอร หนุนภักดี
พล.ต.ชัยธวัช-พ.อ.หญิงพิมพ์ใจ หนุนภักดี
พล.อ.ชาญ-ดร.ปัทมาวดี บุญประเสริฐ
พล.ต.ชาญณรงค์-วนิดา เจริญศุข
กัปตันชาตรี-เยาวมาลย์ หงษ์สุวรรณ
คุณชาตรี ศิลปสนอง
พล.ท.ชูชาติ-วันดี พรหมประสิทธิ์
พล.อ.ท.ชูดวง-วนิดา แสงชูโต
พล.ท.เชฏฐ-คุณหญิงองุ่น คงศักดิ์
พล.อ.เชษฐา-คุณหญิงอรวรรณ ฐานะจาโร
พล.อ.โชคชัย-วัลย์ลดา หงส์ทอง
พล.ต.ดนัย ยุวบูรณ์
คุณดังลั่น-บุษกร บุนนาค
คุณดำรง-จิตรา เจริญมาก และครอบครัว
พล.ท.ดำรงศักดิ์-มั่นศรี และภริยา
พล.ร.ท.ตรีรัตน์-ม.ล.จิตรศรี ชมะนันท์
พล.ต.ถนอมศักดิ์-สุจิตรา รอดสว่าง
พล.อ.ถวัลย์-ลัดดา แสวงพรรค์
พ.อ.ทรงบุญ-จุฑาวดี วุฒิวงศ์
พ.ต.ทรงพล เอี่ยมบุญฤทธิ์
คุณทวี-ดวงเดือน อินทร
คุณทวีป-ศิริพร ศรีวนาสณฑ์
พล.ท.ทวีศักดิ์-เนตรนารี หนุนภักดี
พล.ท.ทองแท่ง-สมสมัย เถระพัฒน์
น.อ.ทะเล-ครองสุข เปรุนาวิน
น.ท.ทินกร-คุณหญิงวิบูลวรรณ พันธุ์กระวี
พล.ต.ธงชัย-สุชนา มหาคุณ
พล.อ.อ.ธนนิตย์-คุณหญิงพรรณี เนียมทันต์
คุณธนิสร์ ศรีกลิ่นดี
คุณธรรมนูญ-สิริพาส์ ตัณฑ์บุญมี
พล.อ.ธวัช-พวงทอง เกษร์อังกูร
พ.อ.ธารไชยันต์-จิราพร ศรีสุวรรณ
พล.ร.อ.ธีระ-คุณหญิงมัญชุมาศ ท้าวเจริญ
พล.ท.นพคุณ-วรรณงาม ขันธะทิม
พ.อ.นรินทร์ ลักขณา
พล.อ.นันท์-ทิพย์มาศ นิลจุลกะ
พล.ร.อ.นิตย์-สุมนจิต ศรีสมวงษ์
พ.อ.นิพนธ์-บุหลัน ทองกลีบ
คุณบำรุง-วราพร มาทยกุล
พล.ต.บุญเลิศ-ยุพา จันทราภาส
พล.ท.บุญสร้าง-พ.ญ.นุชา เนียมประดิษฐ์
พล.ท.บุรี-ยุพาพันธุ์ มนต์ไตรเวศน์
ศ.ดร.ประดิษฐ์-อุบลศรี-ดร.อดิทธิ์ เชี่ยวสกุล
พล.ต.ประพาศ-สุปรียา ศกุนตนาค
พล.อ.ประมณฑ์-คุณหญิงพวงเพ็ญ ผลาสินธุ์
พ.อ.ประสบชัย-มาลินี เกษมสันต์
คุณประสิทธิ์-ทองเต็ม ถาวร
พล.อ.ปรีชา-สุพัตรา โรจนเสน
พล.ต.ต.ปิติ-จามรี เหรียญอัมพร
พ.ท.ปิยพล-วรวรรณ ผลาสิทธิ์
ดร.ปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์
พล.ต.พงษ์เทพ-ปริตา เทศประทีป
พล.ต.ต.พงษ์ศักดิ์ โรหิโตปการ
คุณพรเทพ พรประภา
บริษัท สยามดนตรียามาฮ่า จำกัด
พล.อ.พัฒฑะนะ-ลักขณา พุธานานนท์
พล.ท.พิชัย-ยุพิน ฉินนะโสต
คุณพิชัย วาสนาส่ง
รศ.นพ.พิชิต-ผจงจิตร์ สุวรรณประกร
พล.ต.พิศณุ-พ.อ.หญิงจิรวัฒน์ อุไรเลิศ
พล.อ.พิศาล-ม.ล.เยาวภา บัวสรวง
คุณเพ็ญจันทร์ อักษรานุเคราะห์
พล.ท.เพิ่มศักดิ์-ดวงทิพย์ พวงสาโรจน์
พล.ต.ไพบูลย์-กาญจนา กาญจนพิบูลย์
พล.อ.โพไพศาล-สุพร สีตบุตร
คุณภรณี ชัยกิตติศิลป์
พล.อ.มงคล-คุณหญิงทัศนีย์ อัมพรพิสิฏฐ์
คุณมนตรี ชนะชัยสุวรรณ
บริษัท ลักกี้เซลล์แอนเอ็นจิเนียริ่ง จำกัด
คุณมานะ เอื้อธารพิสิฐ
ศ.มานิต-มนัสวี พยัคฆนันทน์
คุณมานิต วิทยาเต็ม
พล.อ.มาโนช-นันทนา บัวชุม
พล.อ.อ.รังสรรค์-ท่านผู้หญิงรุ่งจิตต์ ทีขะระ
พล.อ.รัตนะ-วิณี เฉลิมแสนยากร
พล.ท.เลิศรัตน์-มยุรพันธ์ รัตนวานิช
พล.ต.วัฒนา กาญจนะวสิต
คุณวัฒนา แก้วกำเนิด
พล.ท.วิจาร-มลินี สงวนศักดิ์โยธิน
พล.ท.วิจารณ์-สุภา ปานเจริญ
คุณวิจิตร สวนสมภาค
พ.อ.วิชยุทธ-ปิยดา จงพยุหะ
คุณวิเชียร-น.อ.หญิงจารุณี ไยยะธรรม

พล.อ.อ.ดุษฎี-อัจฉรา ประพัฒน์ทอง
ดร.ดุลย์-บุญรักษา มณีวัฒนา
พล.ร.อ.วิเชียร-องุ่น ศาลิคุปต์
พล.ท.วินัย-ศศินี ภัททิยกุล
พล.ร.อ.วิรัช-สิณี วิจารณ์
พล.อ.วิโรจน์-คุณหญิงลักขณา แสงสนิท
พ.อ.วิศาล-สุนีย์รัตน์ จันทสุนทร
พล.อ.ท.วีรวิท-พญ.จันริรา คงศักดิ์
คุณวีรเวช-นันทิยา ศุภวัฒน์
พล.ต.ท.วีระ-มธุรส วิสุทธกุล
พ.อ.วุฒินันท์-ชาริตา ลีลายุทธ
พล.ต.แวน-พล.ต.หญิงเด่นดวง อานันท์
พล.ท.ศิวะวงศ์ เทศนธรรม และภริยา
พ.อ.ศุภชัย-ทิพย์วัลย์ โพธิ์ทองนาค
พล.อ.สมชัย-กรองทอง สมประสงค์
พล.อ.สมพันธ์-สมจิตร บุญกังวาล
พล.ท.สมศักดิ์-จันทร์ทรงกลด ศัลยกำธร
พล.ท.สมศักดิ์-อัญชนีย์ พงศ์อนันต์
คุณสวลี ผกาพันธุ์ และครอบครัว
น.ท.ดร.สว่าง-โพยมฉวี เจริญผล
คุณสัญญา-บังอร เทียมศิริ
พล.ร.ท.สัญญา-พรทิพย์ ภูติโยธิน
พล.อ.สาทส จันทรมี และภริยา
พล.อ.สามารถ-อรุณี ภาวิไล
คุณสายสวาท-ฤดีชนก รพีพันธุ์
พล.ร.อ.สำเภา-ธนวันต์ ชูศรี
พล.อ.สิทธิ-คุณหญิงจวบ จิรโรจน์
น.พ.สุขพัฒน์-กอบกุล พงศ์รอจน์
พล.ต.สุคนต์-สุภัทรา เนื่องกันทา
พล.อ.สุจินดา-คุณหญิงวรรณี คราประยูร
คุณสุเทพ-ผุสดี วงศ์กำแหง
พล.ต.ท.สุเทพ-ยานี ธรรมรักษ์
พล.อ.สุนทร-ชวนพิศ ฉายเหมือนวงศ์
ศ.นพ.สุนทร ตัณฑนันท์
พ.อ.สุภกิจ-พ.ท.หญิงบุษบง นุตสถิตย์
พล.ท.สุรพล-เบญจมาศ ชินะจิตร
พล.ท.เสรี-ศิริพร ถิระพัฒน์
พล.ต.เสรีรัตน์ ถิ่นรัตน์ และภริยา
พ.อ.ม.ล.วิบูลย์-วิภา สุประดิษฐ
ดร.อดิศัย-พิชนี โพธารามิก
พล.ร.อ.อนุชิต-พนอจิต เภกะนันทน์
พล.ท.อภิชาต-พรทิพย์ เพ็ญกิตติ
คุณอรัญญ์-อัมพวัน จารุวร
พล.อ.อังกูร รอดสวัสดิ์ และภริยา
พล.ต.อัฐพล-อรุณรัชนี แม้นมาลัย
คุณอัฐวิชย์ วิจิตรานนท์
คุณอัมรินทร์-เดือนฉาย คอมันตร์
พ.อ.อัศวิน-พ.อ.หญิงวัชราภรณ์ แจ่มสุวรรณ
พล.อ.อำนวย-พล.ต.(ญ)กมลพร สวนสมจิตร
น.อ.อำนาจ-น.ท.หญิงเยาวภา กันบุช
พล.อ.อู๊ด เบื้องบน และภริยา
กรมการเงินทหาร
กรมการสื่อสารทหาร
กรมยุทธการทหารบก
กองผลิตและเผยแพร่สารนิเทศ วท.
ข้าราชการ ศอร.๑๐๓ ศอร.บก.ทหารสูงสุด
ข้าราชการ สน.ปทพ.(ตาก) ศอร.๑๐๓
ข้าราชการและลูกจ้าง กรมการสนเทศทหาร-กองบัญชาการทหารสูงสุด
คณะดุริยประณีต
คณะนิติศาสตร์ จุฬาฯ
คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ
ครอบครัว ขวัญชัยพฤกษ์
ครอบครัว พูถาวรวงศ์
ครอบครัว วิจิตรวาทการ
ครอบครัว ศรีกรานนท์
ค่ายฝึกไทรโยค
จากลูก โป่ - อ๊ด
จากหลาน น้องแดง-อมฤต-เต้ย
จากหลาน เป๋ง-กุล-จิ๊บ
ชมรมพนักงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ชวท.)
ชมรมสายสกุลบุนนาค
เซ็นต์คาเบรียล รุ่น ๐๑
ด้วยอาลัยจาก..สารตายน
นตน.๑๗
น้อง ๆ สกุลนักดนตรี
บริษัท เกษตรสิน จำกัด
บริษัท บางกอกไนล่อน จำกัด (มหาชน)
บริษัท พีเอ็มไอ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด
บ้านคงศักดิ์
บ้านวิสุทธกุล
บ้านสาคริก
เบญจมราชาลัยสมาคม
เพื่อน ๆ คุณลัดดา
เพื่อนเตรียมอุดม ห้อง ๑๕๔
ภาควิชาทันตประดิษฐ์ คณะทันตแพทย-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ภาควิชาวิศวกรรมเคมี จุฬาฯ
ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล จุฬาฯ
ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า จุฬาฯ
ภาควิชาวิศวกรรมโยธา จุฬาฯ
ภาควิชาวิศวกรรมเหมืองแร่และปิโตรเลียม
คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ
มหาวิทยาลัยอัญสัมชัญ
มูลนิธิปิยะพันธุ์ สนิทวงศ์
มูลนิธิวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพฯ
มูลนิธิสด-เนียน กูรมะโรหิต
มูลนิธิหลวงประดิษฐ์ไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง)
ร้านขนมไทยวัลลภา
โรงเรียนช่างทันตกรรม คณะทันตแพทย-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
โรงเรียนดนตรีสยามกลการ
ลูกหลานท่านเจ้าพระยาพิชัยญาติ
วงดนตรีสุนทราภรณ์
วศ.๐๔ วิศว จุฬาฯ
วารสารมิวสิคทอร์ค

คุณสุวัฒน์-นิรมล เรียบร้อยเจริญ
พล.ต.เสน่ห์-เบญจวรรณ อรัณยะนาค
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ ม.มหิดล
วิทยาลัยเสนาธิการทหาร
ศิษย์ "ผกาวลี"
ศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย วท.
ศูนย์เครื่องมือวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จุฬาฯ
ศูนย์บริการเอกสารวิจัยแห่งประเทศไทย
สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร
สถาบันวิจัยพลังงาน
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี-แห่งประเทศไทย (วท.)
สน.เสธ.ทหาร
สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย
สมาคมนักร้องแห่งประเทศไทย
สมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่น
สโมสรอาจารย์ จุฬาฯ
สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการ ศธ. จก.
สหกรณ์ออมทรัพย์สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์-และเทคโนโลยีฯ (สอ.วท.)
สาขาวิชาดุริยางคนาฏศิลป์ไทย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬา
สมาคมแม่บ้าน บก.ทหารสูงสุด
สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงาน-แห่งชาติ
สำนักงานมหาวิทยาลัย จุฬาฯ
แสนอาลัยหลานแอ้-จอย
อาลัยคุณปู่ โป่ง-บอน
อุบาสก อุบาสิกา วัดเทพศิรินทราวาส
101 News&Talk FM. บ.อินดี้มีเดีย จำกัด
D.K.Industry Co.,Ltd.
Hjellegjerde Group of Companies, Norway
Hove D.K.Co.,Ltd.
Mr.Bjorn Henriksen,Mr.Harald Osvik
NSST Enterprise Co.,Ltd.

ขอกราบนมัสการและขอบพระคุณ

ภริยา บุตร ธิดา ทายาทของของนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ขอกราบนมัสการและกราบขอบพระคุณ ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระวันรัต เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส ท่านรองเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส (พระญาณวโรดม) และท่านพระครูอมรศัพท์ที่ได้ให้ความกรุณาและมีเมตตาจิตแก่นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง รวมถึงครอบครัวศิลปบรรเลง ตั้งแต่การบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมระหว่างวันที่ ๕ - ๑๑ กันยายน ๒๕๔๒ การบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมในทุกวันเสาร์จนครบ ๑๐๐ วัน การบำเพ็ญกุศลและสวดพระอภิธรรมครบ ๕๐ วัน การบำเพ็ญกุศลและสวดพระอภิธรรมครบ ๑๐๐ วัน จนกระทั่งการพระราชทานเพลิงศพเป็นที่สุด

ความเมตตาทั้งหลายเหล่านี้ภริยา บุตร ธิดา ทายาทของของนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลงขอน้อมกราบนมัสการและกราบขอบพระคุณมาด้วยความเคารพ

นางลัดดา ศิลปบรรเลง
นายกุลธร - นางยาหยีศรีเฉลิม ศิลปบรรเลง
พลเอก โชคชัย - นางวัลย์ลดา หงส์ทอง

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ขอกราบขอบพระคุณ

ภริยา บุตร ธิดา ทายาทของของนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ขอกราบขอบพระคุณญาติมิตรสหายและผู้ที่เคารพนับถือที่ได้กรุณาแสดงเมตตาจิต สละเวลามาร่วมงานตั้งแต่รดน้ำศพ การบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม จนกระทั่งการพระราชทานเพลิงศพเป็นที่สุด กราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้เกียรติส่งบทความไว้อาลัยในการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ และขอกราบขอพระคุณคณะแพทย์ พยาบาลของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ที่ได้กรุณาให้การรักษาพยาบาล ดูแลด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งโดยเฉพาะคณะแพทย์ซึ่งประกอบด้วย พลตรีบุญเลิศ จันทราภาส, พลตรีหญิง กมลพร สวนสมจิตร, พันเอกหญิง วรรณา วงศ์เมฆ และคณะพยาบาลผู้ให้การรักษาพยาบาลมา ณ ที่นี้

หากมีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องที่เจ้าภาพให้การดูแลและแสดงความขอบพระคุณไม่ทั่วถึง เจ้าภาพขอกราบขออภัยมา ณ ที่นี้

นางลัดดา ศิลปบรรเลง
นายกุลธร - นางยาหยีศรีเฉลิม ศิลปบรรเลง
พลเอก โชคชัย - นางวัลย์ลดา หงส์ทอง

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ๒๕๑

พิมพ์ที่ : หจก.วชิรินทร์สาส์น
๔๔-๔๖ ซอยอ่อนนุช ๔๖ ถนนสุขุมวิท ๗๗ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ ๑๐๒๕๐
โทร. ๗๒๑๔๔๔๔, ๗๒๑๔๖๗๑-๗ โทรสาร. ๓๒๒๑๖๑๑

